

Tilinpäätös

2015

Tilinpäätös 2015 – Lukijalle

Tämä raportti koostuu hallituksen toimintakertomuksesta sekä Fortum-konsernin tilinpäätöksestä, joka sisältää myös otteen emoyhtiön tilinpäätöksestä. Fortumin raportointikonaisuuden muut osat ovat selvitys yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, palkka- ja palkkioselvitys, sekä verojalanjälki, jotka julkaistaan samaan aikaan Fortumin internetsivustolla. Kestävä kehitys on integroitu osaksi Fortumin vuosiraportointia ja lisäksi yksityiskohtaisempia tietoja kestävän kehityksen toiminnastamme on saatavilla verkkosivuillamme Kestävä kehitys -osiossa.

Hallituksen toimintakertomus

Tämä osio sisältää kuvauksen Fortumin tuloskehityksestä vuonna 2015. Täältä löydät myös riskienhallinnan kuvauksen sekä tietoa Fortumin osakkeesta.

Päälaskelmat

Päälaskelmat koostuvat Fortum-konsernin tuloslaskelmasta, laajasta tuloslaskelmasta, taseesta, oman pääoman muutoslaskelmasta ja rahavirtalaskelmasta.

Liitetiedot

Konsernitiilinpäätöksen liitetiedot on ryhmitelty kuuteen ryhmään niiden luonteen mukaan. Hyödynnä liitetietosivujen oikeassa reunassa olevia liitetietonumeroita tilinpäätöksen selaamiseen.

Liitetiedot on ryhmitelty seuraaviin osioihin:

1–2 Laadintaperusteet

Nämä liitetiedot kuvaavat konsernitiilinpäätöksen laadintaperusteet ja sisältävät tilinpäätöksen laadintaperiaatteet sekä kuvauksen tilinpäätöksen laadinnassa sovelletuista kriittisistä tilinpäätösarvioista ja -harkinnasta.

3–4 Riskit

Riskiosion liitetiedot kuvaavat, miten Fortum hallitsee rahoitus- ja pääomariskejään.

Tunnusluvut

Tämä osio sisältää taloudelliset, osakepohjaiset ja toiminnalliset tunnusluvut vuosille 2006–2015. Taloudellisen tunnusluvut perustuvat pääasiassa päälaskelmiin. Toiminnalliset tunnusluvut sisältävät segmenttikohtaista tietoa sekä volyymitietoa.

Emoyhtiön tilinpäätös

Täältä löydät otteen emoyhtiön tilinpäätöksestä, joka sisältää päälaskelmat sekä tietoa oman pääoman muutoksista ja johdon palkitsemisesta. Koko emoyhtiön tilinpäätös on luettavissa internetsivuilla, www.fortum.com/sijoittajat.

Ehdotus voittovarojen käyttöksi

Hallituksen ehdotus osingon määräksi vuonna 2015 on esitetty tässä osiossa.

5–15 Tuloslaskelma

Tähän osioon on koottu tuloslaskelmaa täydentävät liitetiedot.

16–34 Tase

Tähän osioon on koottu tasetta täydentävät liitetiedot.

Tilintarkastuskertomus

Tämä osa sisältää Fortum Oyj:n tilintarkastajan, Deloitte & Touche Oyj:n, tilintarkastuskertomuksen.

Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin

Täältä löydät vuosineljänneksikohtaiset tiedot vuosilta 2014 ja 2015 sisältäen myös segmenttikohtaisen liikevaihdon ja vertailukelpoisen liikevoiton vuosineljänneksittäin.

Tietoa sijoittajille

Tähän osioon on koottu tietoa Fortumin yhtiökokouksesta, osingonmaksusta, osakkeesta sekä vuoden 2016 tulostiedotuksesta.

35–40 Taseen ulkopuoliset järjestelyt

Näistä liitetiedoista löydät tietoa taseen ulkopuolisista järjestelyistä.

41–43 Konsernirakenne ja lähipiiritiedot

Tähän osioon on koottu tiedot yrityshankinnoista ja -myynneistä, lähipiiritapahtumista sekä konsernin tytäryrityksistä.

Alla olevat symbolit kertovat, mitkä liitetiedon luvut täsmäävät tuloslaskelmaan, taseeseen ja rahavirtalaskelmaan.

IS = Tuloslaskelma

BS = Tase

CF = Kassavirta

Tilinpäätös 2015

Lukijalle	1	14 Lopetetut toiminnot	56	Tunnusluvut	96
Hallituksen toimintakertomus	3	15 Osakekohtainen tulos ja osinko	57	Taloudelliset tunnusluvut	96
Tuloskehitys ja taloudellinen asema	3	16 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain	57	Osakekohtaiset tunnusluvut	98
Riskienhallinta	18	17 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon	61	Toiminnalliset tunnusluvut	99
Fortumin osake ja osakkeenomistajat	23	18 Aineettomat hyödykkeet	64	Tunnuslukujen laskentakaavat	106
Päälaskelmat – Konsernitilinpäätös	26	19 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	65	Emoyhtiön tilinpäätös	108
Konsernin tuloslaskelma	26	20 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	70	Tuloslaskelma	108
Konsernin laaja tuloslaskelma	27	21 Muut pitkäaikaiset sijoitukset	74	Tase	108
Konsernin tase	28	22 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset	74	Laskelma oman pääoman muutoksista	108
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	29	23 Vaihto-omaisuus	75	Rahoituslaskelma	109
Konsernin rahavirtalaskelma	30	24 Myyntisaamiset ja muut saamiset	75	Johdon palkitseminen	109
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	32	25 Likvidit varat	76	Ehdotus voittovarojen käytöksi	110
1 Laadintaperiaatteet	32	26 Osakepääoma	77	Tilintarkastuskertomus	111
2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat	35	27 Määräysvallattomien omistajien osuus	77	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	112
3 Rahoitusriskien hallinta	35	28 Korolliset velat	77	Tietoa sijoittajille	114
4 Pääomariskien hallinta	41	29 Laskennalliset verot	79		
5 Segmenttiraportointi	42	30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat	81		
6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	47	31 Muut varaukset	83		
7 Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennenaikaisen sulkemisen vaikutukset	47	32 Eläkevelvoitteet	84		
8 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa	48	33 Muut pitkäaikaiset velat	88		
9 Muut tuotot ja muut kulut	49	34 Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	88		
10 Materiaalit ja palvelut	49	35 Pantatut varat	88		
11 Henkilöstökulut	50	36 Vuokrasopimuksiin liittyvät sitoumukset	89		
12 Rahoituskulut - netto	54	37 Investointisitoumukset	89		
13 Tuloverot	55	38 Vastuut	90		
		39 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt	90		
		40 Tilikauden jälkeiset tapahtumat	92		
		41 Yrityshankinnat ja -myynnit	92		
		42 Lähipiiritapahtumat	93		
		43 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2015	94		

Tuloskehitys ja taloudellinen asema

Matalat sähkön hinnat ja alaskirjaukset painoivat jatkuvien toimintojen tulosta – Sähkönsiirtoliiketoiminnan myynti saatiin päätökseen.

Tunnuslukuja ¹⁾

	2015	2014	2013	Muutos 15/14
Sijoitetun pääoman tuotto, %	22,7	19,5	9,0	16 %
Nettovelka/käyttökate (EBITDA)	-0,5	1,1	3,7	-145 %
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA)	-1,7	2,3	3,9	-174 %
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) ilman Värmen rahoitusta	N/A	2,0	3,4	N/A

1) Tunnusluvut koskien koko Fortumia, sisältävät lopetetut toiminnot.

Tunnuslukuja

milj. euroa	2015	2014	2013	Muutos 15/14
IS Liikevaihto	3 459	4 088	5 309	-15 %
Liikevoitto				
IS Jatkuvat toiminnot	-150	1 296	1 160	-112 %
Lopetetut toiminnot	4 395	2 132	348	106 %
Fortum yhteensä	4 245	3 428	1 508	24 %
Vertailukelpoinen liikevoitto				
IS Jatkuvat toiminnot	808	1 085	1 070	-26 %
Lopetetut toiminnot	114	266	332	-57 %
Fortum yhteensä	922	1 351	1 403	-32 %
Tulos ennen veroja				
IS Jatkuvat toiminnot	-305	1 232	N/A	-125 %
Lopetetut toiminnot	4 393	2 128	N/A	106 %
Fortum yhteensä	4 088	3 360	1 398	22 %
Tulos/osake, euroa				
Jatkuvat toiminnot	-0,26	1,22	N/A	-121 %
Lopetetut toiminnot	4,92	2,33	N/A	111 %
Fortum yhteensä	4,66	3,55	1,36	31 %
CF Jatkuvien toimintojen rahavirta	1 228	1 406	N/A	-13 %
Oma pääoma/osake, euroa	15,53	12,23	11,28	27 %
Korollinen nettovelka (kauden lopussa)	-2 195	4 217	7 793	-152 %
Korollinen nettovelka (kauden lopussa) ilman Värmen rahoitusta	N/A	3 664	6 658	N/A

Fortumin vuoden 2015 jatkuvien toimintojen tulos ei ollut tyydyttävä. Hyvin matalat sähkön hinnat heikensivät kannattavuuttamme koko vuoden ajan. Sähkön hintoja piti alhaalla lähinnä poikkeuksellinen vesitilanne ja matalat raaka-ainehinnat. Heikko markkinatilanne ja raskas kulutaakka, jota kasvatti erityisesti ydinvoimakapasiteetin veronkorotus Ruotsissa, pakottivat ennenaikaisiin ydinvoimayksiköiden sulkemispäätöksiin. Tästä aiheutui mittavia alaskirjauksia, jotka edelleen rasittivat tulostamme. Fortumin liikevoittoa kasvatti kuitenkin Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynti, joka päätti vuonna 2013 käynnistetyin Distribution-liiketoiminnan myyntiprosessin.

Vuosi 2015 osoitti jälleen, etteivät Suomi ja Eurooppa ole maailman taloussuhdanteilta eristyksessä olevia saarekkeita. Raaka-aineiden (hiili ja öljy) hinnan nopea lasku ja tuetun uusiutuvan energiatuotannon kasvu on ajanut energiateollisuuden uudistumaan ja kohentamaan kilpailukykyään.

Fortumin tase on vahva. Vuoden 2015 lopussa nettovelan suhde käyttökatteeseen oli -0,5, sillä nettokassamme oli yli 2 miljardia euroa positiivinen. Vuoden aikana nettovelka pieneni noin 6,5 miljardia euroa Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin myötä. Vahva tase ja hyvä kannattavuus ovat tärkeitä Fortumille – ne varmistavat strategiamme joustavan toteutuksen, investointiemme läpiviemisen sekä valmiuden tarttua nopeasti uusiin tilaisuuksiin.

Monivuotinen investointiohjelmamme Venäjällä on tulossa päätökseen kahden viimeisen yksikön käyttöönoton myötä Chelyabinskissa. Ensimmäinen niistä valmistui tuotantoon joulukuussa 2015, ja jälkimmäinen yksikkö suunnitellaan otettavan käyttöön tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Heikossa markkinatilanteessa olemme kuitenkin tyytyväisiä, että Fortumin suoriutuminen sidosryhmiemme näkökulmasta on kehittynyt positiivisesti viime vuonna. Tutkimuksemme mukaan Fortumin maine on parantunut ja investointimme vastuulliseen liiketoimintaan on saavuttanut tunnustusta. Meillä on nyt hyvä pohja jatkaa eteenpäin. Asiakkaamme ovat nyt ja jatkossa keskipisteessä. Tämän seurauksena sekä sähkön- että lämmönmyynnin asiakasmäärät ovat tasaisesti kasvaneet.

Fortumin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynti päätökseen

Fortum sai kesäkuussa 2015 päätökseen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin.

Yritysjärjestelyn velaton kauppahinta oli noin 60,6 miljardia Ruotsin kruunua (noin 6,4 miljardia euroa). Fortum kirjasi yritysjärjestelystä noin 4,3 miljardin euron kertaluonteisen myyntivoiton eli 4,82 euroa osaketta kohden vuoden 2015 toisen neljänneksen tulokseen.

Yrityskauppa päättyi vuonna 2013 aloitetun Fortumin sähkönsiirtoliiketoiminnan myyntiprosessin. Suomen, Ruotsin ja Norjan sähkönsiirtoliiketoimintojen myyntien velaton kokonaiskauppahinta oli yhteensä noin 9,3 miljardia euroa, josta kirjautui vuosien 2014 ja 2015 aikana verovapaita myyntivoittoja yhteensä noin 6,2 miljardia euroa.

IFRS-oikaisu liittyen lopetettuihin toimintoihin

Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin toteuduttua Fortumilla ei ole enää sähkönsiirtoliiketoimintaa. Distribution-segmentti on esitetty vuoden 2015 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta alkaen lopetettuna toimintona IFRS 5 -standardin "Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot" mukaisesti. Vuoden 2014 vertailutiedot on oikaistu tuloslaskelman (mukaan lukien muut laajan tuloksen erät), rahavirtalaskelman sekä eräiden tunnuslukujen osalta. Segmenttitiedoissa Distribution-segmentti esitetään lopetettuna toimintona.

Taulukoissa ja graafeissa esitettävien tietojen vertailukelpoisuus

Toimintakertomuksen taloudelliset tiedot koskevat Fortumin jatkuvia toimintoja. Distribution-segmentti esitetään lopetettuna toimintona raportointi- ja vertailukauden osalta, jatkuvat toiminnot ja lopetetut toiminnot esitetään eriteltyinä koko Fortumista. Oikaistut vertailutiedot vuoden 2014 neljänneksille on esitetty 15.4.2015 julkistetussa pörssitiedotteessa. Taulukoiden ja graafien tiedoissa vuoden 2013 tai vanhempien vuosien osalta ei ole

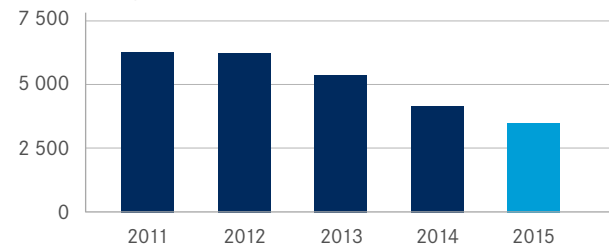
huomioitu lopetettujen toimintojen oikaisua. Lisätietoja katso liitetiedosta 1.2.1.

Taulukoiden ja graafien tiedoissa vuoden 2012 tai vanhempien vuosien osalta ei ole huomioitu muutoksia koskien IFRS 10 ja IFRS 11 käyttöönottoon. Standardien käyttöönotto Fortum-konsernissa vaikuttaa AB Fortum Värme samägt med Stockholms stadin osakeomistuksen käsittelyyn konsernitilinpäätöksessä.

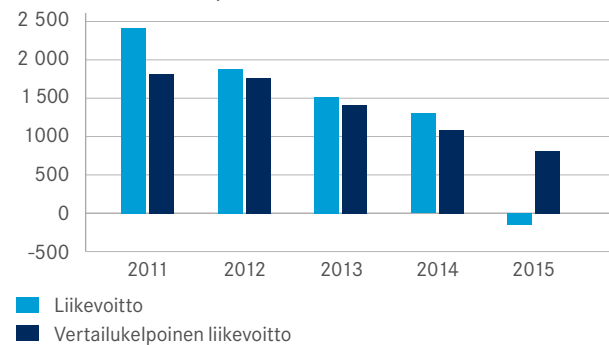
Esitettävät numerot on pyöristetty vuoden 2014 alusta alkaen, ja tämän vuoksi yksittäisten numeroiden yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä loppusummasta.

Ellei toisin mainita, sulkeissa esitetyt luvut viittaavat vertailukauteen.

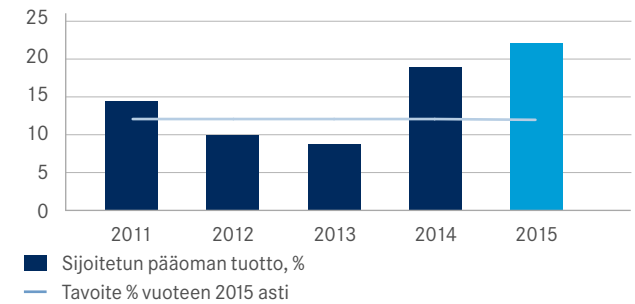
Liikevaihto, milj. euroa

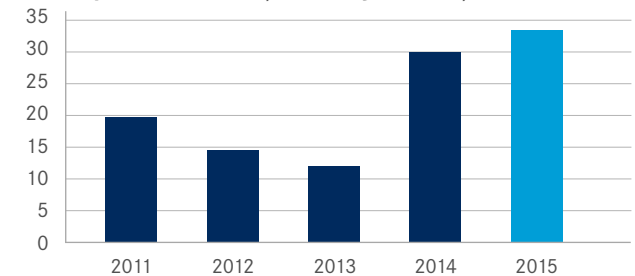
Liikevoitto ja vertailukelpoinen liikevoitto, jatkuvat toiminnot, milj. euroa

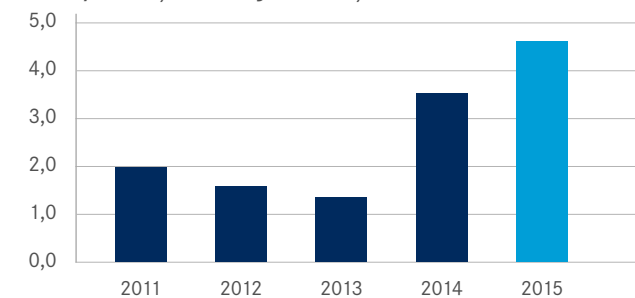
Sijoitetun pääoman tuotto, Fortum yhteensä, %

Oman pääoman tuotto, Fortum yhteensä, %

Tulos/osake, Fortum yhteensä, euroa

Taloudellinen tulos

Liikevaihto segmenteittäin

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Power and Technology	1 722	2 156	-20 %
Heat, Electricity Sales and Solutions	1 187	1 332	-11 %
Russia	893	1 055	-15 %
Muut	114	58	97 %
Nord Pool-sähköpörssissä tehtyjen ostojen ja myyntien netotus ¹⁾	-336	-422	
Eliminoinnit	-122	-91	
IS Jatkuvat toiminnot, yhteensä	3 459	4 088	-15 %
Lopetetut toiminnot	274	751	-64 %
Eliminoinnit	-31	-89	
Fortum yhteensä	3 702	4 751	-22 %

1) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool -sähköpörssissä netotetaan konsernitason jäsitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Power and Technology	561	877	-36 %
Heat, Electricity Sales and Solutions	108	104	4 %
Russia	201	161	25 %
Muut	-63	-57	-11 %
IS Jatkuvat toiminnot yhteensä	808	1 085	-26 %
Lopetetut toiminnot	114	266	-57 %
Fortum yhteensä	922	1 351	-32 %

Liikevoitto segmenteittäin

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Power and Technology	-396	855	-146 %
Heat, Electricity Sales and Solutions	105	337	-69 %
Russia	203	161	26 %
Muut	-62	-58	-7 %
IS Jatkuvat toiminnot yhteensä	-150	1 296	-112 %
Lopetetut toiminnot	4 395	2 132	106 %
Fortum yhteensä	4 245	3 428	24 %

Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi

Konsernin liikevaihto vuonna 2015 oli 3 459 (4 088) miljoonaa euroa. Liikevaihdon pieneneminen johtui lähinnä matalista sähkön hinnoista sekä heikentyneestä Ruplan kurssista. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 808 (1 085) miljoonaa euroa, ja konsernin raportoitu liikevoitto oli yhteensä -150 (1 296) miljoonaa euroa. Jatkuvien toimintojen raportoituun liikevoittoon vaikutti -794 miljoonan euron alaskirjaus päätöksestä sulkea Oskarshamn 1- ja 2-ydinvoimayksiköt Ruotsissa ennen aikaisesta (liite 7) ja 22 (305) miljoonan euron kertaluonteiset erät. Raportoituun liikevoittoon vaikuttivat myös -124 (0) miljoonan euron alaskirjaukset ja varaukset sekä sähköntuotantoa suojaavien johdannaisien IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö ja ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu, jotka olivat yhteensä -62 (-94) miljoonaa euroa. Fortumin 4 245 (3 428) miljoonan euron liikevoitto sisältää Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myyntivoiton, joka oli noin 4,3 miljardia euroa (vertailuvuonna noin 1,9 miljardia euroa myyntivoitoja Suomen ja Norjan toimintojen myynnistä).

Osuus osakkuusyritysten tuloksesta oli 20 (146) miljoonaa euroa. Tuloksen heikkeneminen johtui lähinnä alaskirjauksista liittyen Oskarshamn 1- ja 2-yksiköiden ennen aikaiseen sulkemispäätökseen Ruotsissa. Näiden laitosyksiköiden sulkemispäätöksen vaikutus osakekohtaiseen tulokseen oli -0,82 euroa osakkeelta. Fortum Värmen osuus osakkuusyritysten tuloksesta oli 47 (67) miljoonaa euroa, vähennys johtui pääasiassa Fortum Värmen korvauksesta Fortumille, liittyen korollisten lainojen ennen aikaiseen takaisinmaksuun. Osuus Hafslundin ja TGC:n voitoista perustuu yhtiöiden julkaisemiin vuoden 2015 kolmannen neljänneksen osavuositarkastuksiin.

Konsernin nettoraahoituskulut olivat -175 (-210) miljoonaa euroa. Nettoraahoituskulut sisältävät rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksen, joka oli -18 (-5) miljoonaa euroa.

Tulos ennen veroja oli -305 (1 232) miljoonaa euroa.

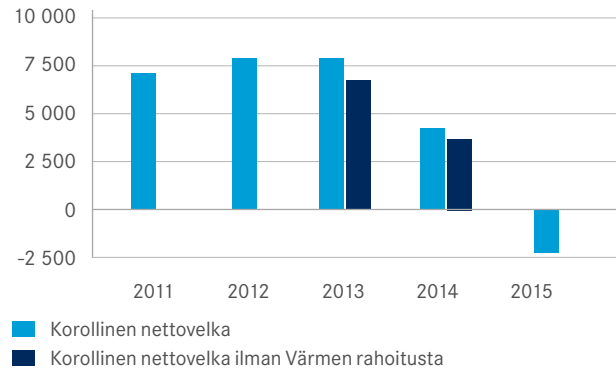
Kauden verot olivat yhteensä 78 (-143) miljoonaa euroa positiiviset, koska yhtiön tulos on tappiolla. Tämä johtuu lähinnä alaskirjauksista liittyen Oskarshamn 1- ja 2-yksiköiden ennen aikaiseen sulkemiseen Ruotsissa. Tuloslaskelman mukainen veroprosentti oli 25,4 % (11,6 %). Jos osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta ja verovapaita myyntivoitoja ei oteta huomioon, veroprosentti oli 23,5 % (18,0 %).

Kauden tulos jatkuvien toimintojen osalta oli -228 (1 089) miljoonaa euroa. Jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos oli -0,26 (1,22) euroa, josta -0,97 (0,26) euroa vertailukelpoisuuteen vaikuttavia erä sisältäen kokonaisuudessaan vaikutuksen Oskarshamn 1- ja 2-yksiköiden ennen aikaisesta sulkemisesta. Fortumin osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot mukaan lukien, oli 4,66 (3,55) euroa. Osakekohtaiseen tulokseen vaikuttivat erityisesti Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä kirjattu myyntivoitto 4,82 euroa osakkeelta. Suomen sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin vaikutus koko Fortumin vuoden 2014 osakekohtaiseen tulokseen oli 2,08 euroa osaketta kohti.

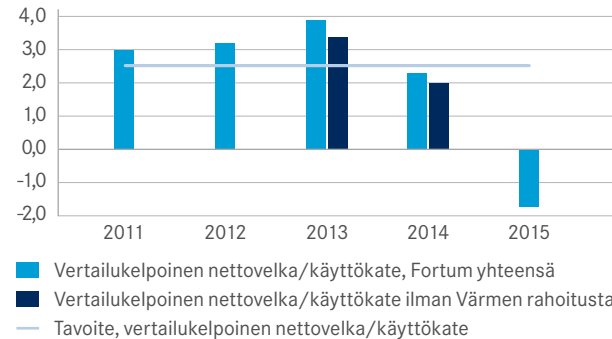
Taloudellinen asema ja rahavirta

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Korkokulut	-203	-249	18 %
Korkotuotot	51	84	-39 %
Johdannaisten käyvän arvon muutokset	-18	-5	-260 %
Muut rahoituserät - netto	-4	-40	90 %
IS Rahoitustuotot ja -kulut	-175	-210	17 %
Korolliset velat	6 007	6 983	-14 %
Vähennetään: Likvidit varat	8 202	2 766	197 %
Korollinen nettovelka	-2 195	4 217	
Korollinen nettovelka ilman Värmen rahoitusta	N/A	3 664	

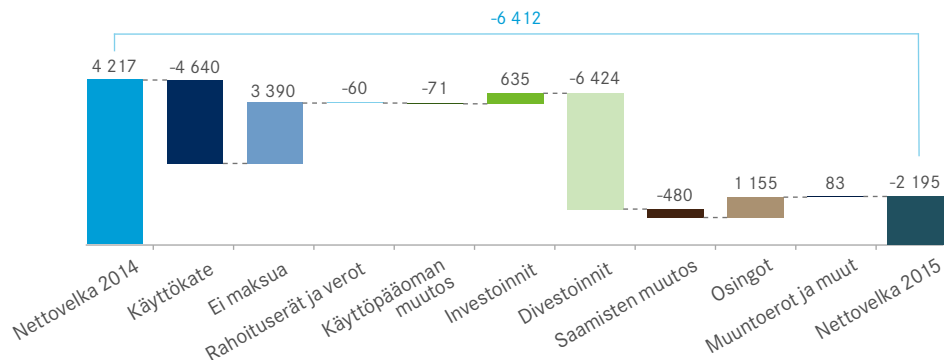
Korollinen nettovelka, milj. euroa

Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate

Nettovelan muutos 2015, milj. euroa

Rahavirta

Vuonna 2015 Fortumin liiketoiminnan rahavirta pieni 178 miljoonalla eurolla 1 228 (1 406) miljoonaan euroon. Rahavirran pieneneminen johtui pääosin vertailukautta heikommasta käyttökatteesta (EBITDA). Toteutuneet 292 (352) miljoonan euron kurssierot liittyivät Fortumin ruotsalaisten ja venäläisten tytäryhtiöiden lainoja suojaavien valuuttatermiinien jatkamiseen. Koko Fortumin liiketoiminnan rahavirta lopetetut toiminnot mukaan lukien oli 1 381 (1 762) miljoonaa euroa.

Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuusinvestoinnit pienivät 95 miljoonalla eurolla 527 (622) miljoonaan euroon. Koko Fortumin investointien rahavirta oli 6 268 (2 816) miljoonaa euroa, missä lopetettujen toimintojen vaikutus oli 6 303 (2 574) miljoonaa euroa. Rahavirta ennen rahoitusta kasvoi 3 072 miljoonalla eurolla 7 650 (4 578) miljoonaan euroon, missä lopetettujen toimintojen vaikutus oli 6 457 (2 930) miljoonaa euroa.

Fortum maksoi 1 155 miljoonaa euroa osinkoja huhtikuussa 2015. Likvidit varat ilman niihin sisältyvää valuuttakurssimuutosta kasvoivat vuoden aikana 5 490 miljoonaa euroa.

Yhtiön varat ja sijoitettu pääoma

Taseen loppusumma kasvoi 1 392 miljoonalla eurolla 22 767 (21 375) miljoonaan euroon.

Likvidit varat kasvoivat 5 436 miljoonalla eurolla 8 202 (2 766) miljoonaan euroon ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet vähenivät 2 485 miljoonalla eurolla. Molempiin vaikutti pääasiassa Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynti. Pitkäaikaiset korolliset saamiset vähenivät 1 268 miljoonalla eurolla 773 (2 041) miljoonaan euroon johtuen lähinnä Oskarshamn 1- ja 2 -ydinvoimayksiköiden ennenaikaisesta sulkemispäätöksestä ja Fortum Värmen takaisinmaksamista lainoista. Vuoden 2015 lopussa Fortumilla ei ollut lainasaatavia Fortum Värmeltä.

Koko Fortumin sijoitettu pääoma kasvoi 1 952 miljoonalla eurolla ja oli 19 870 (17 918) miljoonaa euroa.

Oma pääoma

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma oli 13 794 (10 864) miljoonaa euroa.

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta kasvoi 2 930 miljoonalla eurolla. Muutos johtui lähinnä Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan noin 4,3 miljardin euron myyntivoitosta ja maksetuista -1 155 miljoonan euron osingoista vuodelta 2014.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema	Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat						

Rahoitus

Fortumin nettokassa vuoden 2015 lopussa oli 2 195 miljoonaa euroa, sillä nettovelka pieneni vuoden aikana 6 412 miljoonalla eurolla (nettovelka vuoden 2014 lopussa 4 217 milj. euroa).

Joulukuun lopussa konsernin likvidit varat olivat 8 202 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa 2 766 milj. euroa) mukaan lukien OAO Fortumin rahat ja pankkisaamiset, joiden yhteenlaskettu arvo oli noin 76 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa 134 milj. euroa). Likvidien varojen lisäksi Fortumilla oli käytävissään noin 2,2 miljardia euroa nostamattomia valmiusluottoja (katso liitetieto 3 Rahoitusriskien hallinta).

Vuonna 2015 konsernin nettorahoituskulut olivat -175 (-210) miljoonaa euroa. Nettokorkokulut olivat -152 (-165) miljoonaa euroa. Nettorahoituskulut sisältävät 37 miljoonaa euroa hyvitystä Fortum Värmeltä lainan ennaenaikaisesta maksusta ja -18 (-5) miljoonaa euroa rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksesta.

Standard & Poor's laski 5.6.2015 Fortumin pitkänajan luokituksen tasolta A- tasolle BBB+ ja vahvisti lyhyen ajan A-2-luokituksen. Näkymät ovat vakaat. Yhtiön pitkänajan luottoluokitus poistettiin tarkkailusta, jonne se asetettiin 18.3.2015. Fitchin luokitus pysyi ennallaan: A-, näkymät negatiiviset. 17.11.2015 Fitch Ratings laski Fortumin pitkänajan luottoluokituksen (IDR) tasolle BBB+ tasolta A- ja vahvisti lyhyen aikavälin luokituksen tasolla F2, näkymät vakaat.

Tunnuslukuja

Vuoden 2015 lopussa nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde oli -0,5 (1,1), ja vertailukelpoisen nettovelan ja käyttökatteen suhde oli -1,7 (2,3). Vuoden lopussa Fortum ei enää rahoittanut Fortum Wärmeä.

Velkaantumisaste oli -16 % (39 %) ja omavaraisuusaste 61 % (51 %). Osakekohtainen oma pääoma oli 15,53 euroa (12,23). Sijoitetun pääoman tuotto vuodelta 2015 oli 22,7 % (19,5 %).

Markkinatilanne

Pohjoismaat

Alustavien tilastotietojen mukaan vuonna 2015 sähköä kulutettiin Pohjoismaissa 381 (378) TWh. Kasvu tuli lähinnä teollisuuden lisääntyneestä sähkönkulutuksesta Ruotsissa ja Norjassa.

Vuoden 2015 alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat 80 TWh eli 3 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa alemmat ja 2 TWh alemmat kuin vuoden 2014 alussa. Vuoden 2015 lopussa vesivarastot olivat 98 TWh, eli 15 TWh yli pitkän aikavälin keskiarvon ja 18 TWh korkeammalla

Sähkön kulutus

TWh	2015	2014	2013
Pohjoismaat	381	378	386
Venäjä	1 007	1 021	1 026
Tjumen	93	93	87
Tšeljabinsk	35	36	36
Venäjän Uralin alue	258	260	257

Keskimääräiset hinnat

TWh	2015	2014	2013
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssiä, euroa/MWh	21,0	29,6	38,1
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	29,7	36,0	41,2
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE3, Tukholma, euroa/MWh	22,0	31,6	39,4
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE2, Sundsvall, euroa/MWh	21,2	31,4	39,2
Sähkön spot-hinta Venäjän Euroopan ja Uralin alueilla, RUB/MWh ¹⁾	1 154	1 163	1 104
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	359	304	276
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	31,6	32,8	37,8
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1 000 m ³	3 488	3 362	3 131
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	149	167	163
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	641	552	576
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	1 047	1 089	1 021
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	8	6	5
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	57	75	82
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	54	99	109

1) Ilman kapasiteettitariffia.

2) Kapasiteettihinnat maksettu ainoastaan kunakin ajankohtana saatavilla olevalle kapasiteetille.

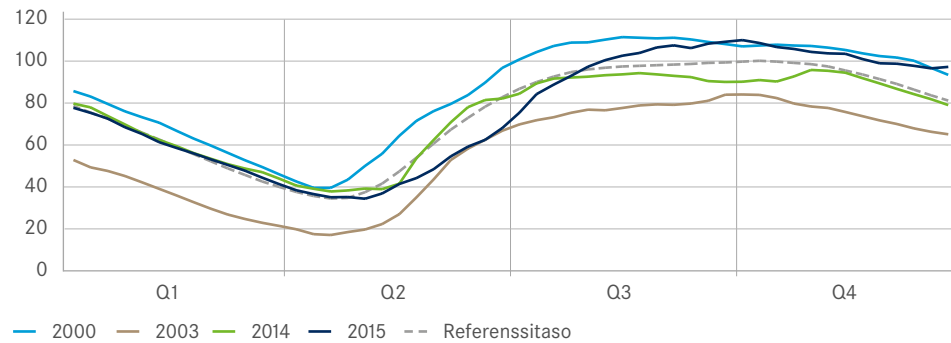
Vesivarastot

TWh	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013
Pohjoismaiset vesivarastot,	98	80	82
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	83	83	83

Vienti/tuonti

TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	2015	2014	2013
Vienti/tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-18	-14	-3
Vienti/tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	4	4	5
Vienti/tuonti Pohjoismaat, yhteensä	-14	-10	-2

Vesivarastojen energiasisältö Pohjoismaissa, TWh

Lähde: Nord Pool

kuin vuoden 2014 lopussa. Vesivarantojen määrä verrattuna pitkän aikavälin keskiarvoon kasvoi edelleen loka-joulukuussa korkeasta sadannasta ja leudosta säästä johtuen, mikä puolestaan viivästytti lumen kertymistä. Lumikertymät olivat suunnilleen normaalilla tasolla vuoden lopussa.

Vuonna 2015 sähkön keskimääräinen systeemihinta oli 21,0 (29,6) euroa. Hinnanlasku johtui raportointihistorian korkeimmasta vuotuisesta tulovirtaamasta ja vastaavasti hyvin korkeasta vesivoiman tuotantomäärästä sekä leudosta säästä ja matalista raaka-ainehinnoista. Myös tuulivoiman tuotanto kasvoi vuoden aikana ja osaltaan laski spot-hintoja. Aluehinta Suomessa oli 29,7 (36,0) euroa ja Ruotsissa SE3-alueella (Tukholma) 22,0 (31,6) euroa.

Saksassa keskimääräinen spot-hinta vuonna 2015 oli 31,6 (32,8) euroa/MWh.

CO₂-päästöoikeuksien (EUA = EU Emission Allowance) markkinahinta oli noin 7,1 euroa/tonni vuoden alussa ja noin 8,3 euroa/tonni vuoden lopussa.

Venäjä

Fortum toimii Länsi-Siperiassa Tjumenin ja Hanti-Mansian alueilla, joissa teollinen tuotanto on keskittynyt öljyyn ja kaasuun, sekä Uralilla Tšeljabinskin alueella, joka on painottunut metalliteollisuuteen.

Alustavien tilastotietojen mukaan vuonna 2015 Venäjällä kulutettiin sähköä 1 007 (1 021) TWh, ja vastaava luku Fortumin toiminta-alueella, hintaväyhykkeellä 1 (Venäjän Euroopan puoleinen alue ja Uralin alue) oli 772 (777) TWh.

Vuoden 2015 keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, laski 0,8 % 1 154 (1 163) ruplaan/MWh hintaväyhykkeellä 1.

Liiketoimintaympäristö Euroopassa ja päästömarkkinat

Pariisin sopimus

Maailmanlaajuinen ilmasopimus vuoden 2020 jälkeiselle ajalle hyväksyttiin joulukuussa 2015. Kaikki maat sitoutuvat laatimaan kansalliset, viiden vuoden välein tarkasteltavat suunnitelmat, joihin sisältyy ilmastomuutoksen hillintä-, sopeutumis- ja rahoitustoimia. Pitkän aikavälin tavoitteena on pitää lämpötilan nousu selvästi alle kahdessa asteessa esiteolliseen aikaan verrattuna ja pyrkiä rajoittamaan se 1,5 asteeseen.

Sopimus lisää vakautta ja ennustettavuutta pitkällä aikavälillä, kannustaa markkinaehtoisin toimin sekä vähentää hiilivuodon riskiä. Sopimus voi nopeuttaa siirtymää vähäpäästöiseen energijärjestelmään ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Sillä ei kuitenkaan ole suoraa vaikutusta hiilidioksidipäästöjen hintaan, ellei EU päättä kirstää päästötavoitettaan vuodelle 2030. EU-valtioiden päämiehet keskustelivat maaliskuussa 2016 Pariisin sopimuksen tuloksista ja sen mahdollisista seurauksista EU:n päämäärille ja säätelylle.

EU:n päästökauppajärjestelmän uudistus

Vuonna 2015 Eurooppa-neuvosto hyväksyi virallisesti Euroopan komission ehdotuksen luoda jakamattomille päästöoikeuksille

varanto EU:n päästökauppajärjestelmän alaisuuteen. Sopimuksen mukaisesti ehdotettu päästökaupan markkinavakausmekanismi astuu voimaan tammikuussa 2019 ja vähentää vuosittain ylimääräisiä päästöoikeuksia 12 %:ia niin kauan kun oikeuksia on reservissä yli 833 miljoonaa tonnia. EU:n ympäristöneuvosto hyväksyi lain Eurooppa-neuvoston puolesta.

EU:n sähkömarkkinamallin kehitys

EU:n tulevaa sähkömarkkinamallia koskeva julkinen konsultaatio päättyi vuonna 2015. Vaikka konsultaation tarkoitus on koota eri osapuolten näkemyksiä, Euroopan komission on jo linjannut varsin selvästi, että sen toiveena on jatkaa nykyisen energiapohjaisen markkinamallin kehittämistä ennemmin kuin siirtymä kapasiteettimarkkinoiden suuntaan. Komission näkemyksen mukaan etenkin kiinteät kapasiteettimaksut eivät voi tulla kysymykseen, koska ne vääristävät kilpailua. Komissio käynnistää perusteellisen energiemarkkinainsäädäntöä koskevan uudistuksen julkaisemalla ehdotuksensa syksyllä 2016.

Raportti Energiaunionin tilasta

Euroopan komissio julkaisi marraskuussa 2015 ensimmäisen energiaunionin tilaa kuvaavan vuosittaisen raporttinsa. Siihen sisältyvät katsaus jäsenmaiden edistymisestä EU:n energia- ja ilmastotavoitteiden toteuttamisessa sekä hallintomallin keskeiset periaatteet, joilla varmistetaan energiaunionin toteutuminen läpinäkyvästi ja ennustettavasti. Raportti korostaa myös EU:n kunnianhimoa jatkaa edelläkävijyyttä vähäpäästöiseen yhteiskuntaan siirtymisessä COP21-kokouksen jälkeen sekä varmistaa että siirtymä on sosiaalisesti oikeudenmukainen ja kuluttajalähtöinen. Raportissa on myös todettu geopoliittisten haasteiden jatkuminen.

Kiertotalouspaketti

Joulukuussa EU-komissio antoi ehdotuksensa kiertotalous-paketista, joka tähtää resurssitehokkuuden parantamiseen sekä materiaalien ja tuotteiden korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen. Ehdotus sisältää muutoksia useisiin jätedirektiiveihin ja kunnianhimoiset EU-tavoitteet kaikkien jätevirtojen uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen. Komissio ehdottaa lajitellun jätteen kaatopaikkasijoituksen kieltämistä sekä kaatopaikkasijoitettavan yhdyskuntajätteen osuuden rajoittamista enintään 10 %:iin jätteen kokonaismäärästä vuoteen 2030 mennessä.

Mikäli jätteen syntyä ei voida estää tai jätettä ei voida kierrättää, jätteen energiakäyttö asetetaan etusijalle kaatopaikkasijoitukseen nähden. Energiahyötykäyttö voi näin ollen nousta EU:n energia- ja ilmastopoliitikassa entistä tärkeämmäksi. Komissio aikoo selvittää,

miten jätteen energiapotentiaali voidaan parhaiten hyödyntää ja komissio tulee tekemään "jätteestä energiaa" -aloitteen energiaunionin puitteissa vuoden 2016 aikana.

Segmenttikatsaukset

Power and Technology

Power and Technology -segmenttiin kuuluvat Fortumin vesi-, ydin- ja lauhdevoimatuotanto, Power Solutions -yksikön asiantuntijapalvelut, salkunhallintapalvelut ja trading sekä teknologia-, tutkimus- ja tuotekehitysyksiköt. Segmentin kaksi divisioonaa ovat Hydro Power and Technology sekä Nuclear and Thermal Power.

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Liikevaihto	1 722	2 156	-20 %
- sähkönmyynti	1 625	2 026	-20 %
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa ¹⁾	1 526	1 845	-17 %
- muu myynti	97	130	-25 %
Liikevoitto	-396	855	-146 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	561	877	-36 %
Vertailukelpoinen käyttökatte (EBITDA)	680	998	-32 %
Sidottu pääoma 31.12.	5 913	6 001	-1 %
Sidotun pääoman tuotto, %	-8,5	13,6	-163 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	9,5	14,2	-33 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	203	198	3 %
Henkilöstön lukumäärä	1 341	1 639	-18 %

¹⁾ Segmentin sähkön tukkumyyntihinta ei sisällä myyntituloja lämpövoimatuotannosta, markkinahintaan tehdyistä ostoista eikä myyntiä vähemmistöosakkaille.

Vuonna 2015 Power and Technology -segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli 561 (877) miljoonaa euroa eli 316 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2014 johtuen lähinnä matalammista saavutetuista sähkön pörssi hinnoista. Vesivoiman tuotantomäärät olivat historiallisen korkeita, 2,7 TWh korkeammat kuin vuonna 2014. Ydinvoiman tuotantomäärät olivat 0,9 TWh edellisvuotta matalammat Ruotsissa sijaitsevien osaomisteisten ydinvoimalaitosten suunnittelemttomista seisokeista johtuen.

Vuoden 2015 liikevoitto oli -396 (855) miljoonaa euroa. Liikevoittoa heikensi noin -915 (0) miljoonan euron alaskirjaukset ja varaukset liittyen Oskarshamnin 1- ja 2 -ydinvoimayksiköiden enneaikaiseen

sulkemiseen Ruotsissa, Inkoon ja Meri-Porin hiilivoimalaitoksiin ja peruuntuneeseen Olkiluoto 4 -ydinvoimaprojektiin. Liikevoittoon vaikutti myös noin 18 (52) miljoonaa euroa käyttömaisyden myyntivoitoja sekä yhteensä -60 (-73) miljoonaa euroa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukaisesta kirjanpitoikäytännöstä ja ydinjätehuolto rahastoon liittyvästä oikaisusta.

Power and Technology -segmentissä saavutettu sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 33,0 (41,4) euroa/MWh eli 8,4 euroa/MWh alempi kuin vertailuvuonna. Systeemihinta ja kaikki aluehinnat olivat selvästi matalammat kuin vuonna 2014. Sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 21,0 (29,6) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta oli Suomessa 29,7 (36,0) euroa/MWh ja Tukholman alueella (SE3) 22,0 (31,6) euroa/MWh. Vuonna 2015 sää oli poikkeuksellinen ja vaikutti sähkön hintoihin. Ensimmäinen neljännes oli poikkeuksellisen leuto ja toisen neljänneksen sademäärät olivat lähihistoriamme korkeimmat. Viimeisellä neljänneksellä leuto sää laski kulutusta ja kasvatti tulovirtaamaa. Lisäksi runsas tuulivoimantuotanto rajoitti vesivoiman käyttöä.

Segmentin sähköntuotanto Pohjoismaissa oli 48,1 (47,1) TWh eli 1,0 TWh edellisvuotta suurempi korkeasta vesivoiman tuotantomäärästä johtuen. Fortumin lämpövoimantuotanto oli 0,3 (0,9) TWh. Tuotannosta 99 % (97 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	2015	2014	Muutos 15/14
Vesi- ja tuulivoima, Pohjoismaissa	25,1	22,4	12 %
Ydinvoima, Pohjoismaissa	22,7	23,8	-5 %
Lämpövoima, Pohjoismaissa	0,3	0,9	-67 %
Yhteensä Pohjoismaissa	48,1	47,1	2 %
Lämpövoima muissa maissa	0,0	0,7	N/A
Yhteensä	48,1	47,9	0 %

Pohjoismainen myynti

TWh	2015	2014	Muutos 15/14
Myynti Pohjoismaissa	50,5	48,6	4 %
Josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa ¹⁾	46,3	44,6	4 %

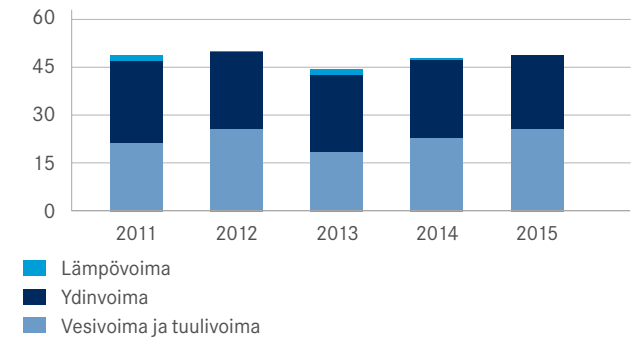
¹⁾ Sähkön tukkumyyntitulot ja -volymit Pohjoismaissa eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, markkinahintaan perustuvia ostoja eikä myyntiä vähemmistöosakkaille (mm. Meri-Pori, Inkoon ja tuonti Venäjältä).

Myyntihinta

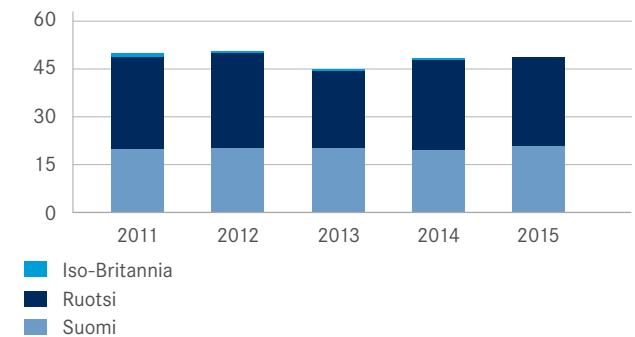
euroa/MWh	2015	2014	Muutos 15/14
Segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa ²⁾	33,0	41,4	-20 %

²⁾ Segmentin sähkön tukkumyyntihinta ei sisällä myyntituloja lämpövoimatuotannosta, markkinahintaan tehdyistä ostoista eikä myyntiä vähemmistöosakkaille (eli Meri-Pori, Inkoon ja tuonti Venäjältä).

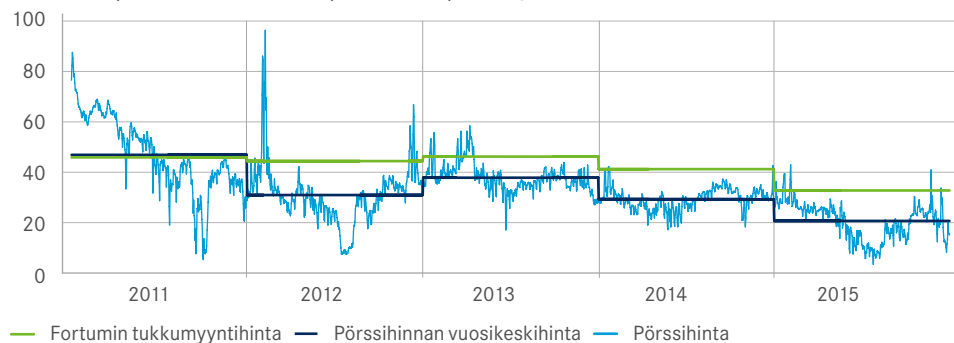
Power and Technology -segmentin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin, TWh

Power and Technology -segmentin sähköntuotanto maittain, TWh

Nord Pool, tukkusähkön hinta, 2011–2015, euroa/MWh

Lähde: Nord Pool, Fortum

Heat, Electricity Sales and Solutions

Heat, Electricity Sales and Solutions -segmentti sisältää lämmön ja sähkön yhteistuotannon (CHP), lämmön ja sähkön myynnin sekä asiakaslähtöisten ratkaisujen kehittämisen. Segmentillä on liiketoimintaa Pohjoismaissa, Baltiassa, Puolassa ja Intiassa. Segmenttiin kuuluu myös Fortumin 50 %:n omistusosuus Fortum Värmestä, joka on yhteisyritys ja konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmällä.

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Liikevaihto	1 187	1 332	-11 %
- lämmönmyynti	423	430	-2 %
- sähkönmyynti	682	783	-13 %
- muu myynti	83	119	-30 %
Liikevoitto	105	337	-69 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	108	104	4 %
josta Electricity Sales	55	48	15 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	209	204	2 %
Sidottu pääoma 31.12.	2 170	2 112	3 %
Sidotun pääoman tuotto, %	7,7	19,1	-60 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	7,9	8,7	-9 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	128	124	3 %
Henkilöstön lukumäärä	1 417	1 807	-22 %

Heat, Electricity Sales and Solutions -segmentin lämmönmyynti vuonna 2015 oli yhteensä 7,8 (7,9) TWh. CHP-laitosten sähkönmyynti oli yhteensä 2,5 (2,8) TWh.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli 108 (104) miljoonaa euroa. Kasvun mahdollistivat lähinnä entistä tarkemmat kulutusennusteet sähkönmyynnissä ja matalammat polttoainekustannukset. Kuluttajamarkkinoilla Fortumin sähkönmyynnin asiakasmäärä kasvoi edelleen vuoden aikana.

Liikevoitto oli 105 (337) miljoonaa euroa, sisältäen yhteensä -4 (234) miljoonan euron vaikutuksen myyntivoitoista ja -tappiosta sekä johdannaisten IFRS-laskentakäytännöstä (IAS 39).

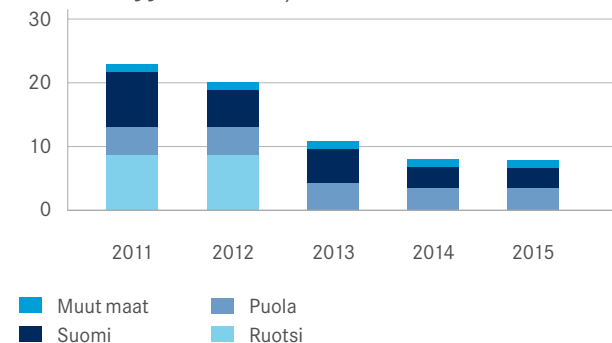
Lämmönmyynti maittain

TWh	2015	2014	Muutos 15/14
Suomi	3,1	3,2	-3 %
Puola	3,4	3,4	0 %
Muut maat	1,2	1,3	-8 %
Yhteensä	7,8	7,9	-1 %

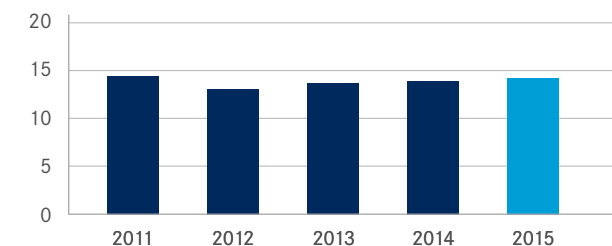
Sähkönmyynti

TWh	2015	2014	Muutos 15/14
CHP-laitoksista	2,5	2,8	-11 %
Myynti asiakkaille	14,2	13,8	3 %
Yhteensä	16,7	16,5	1 %

Lämmönmyynti maittain, TWh

Sähkönmyynti asiakkaille Heat, Electricity Sales and Solutions -segmentissä, TWh

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema		Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat					

Russia

Russia-segmentti koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Segmentti sisältää myös Fortumin runsaan 29 % omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyhtiö, joka raportoidaan pääomaosuusmenetelmän mukaisesti.

milj. euroa	2015	2014	Muutos 15/14
Liikevaihto	893	1 055	-15 %
- sähkönmyynti	661	758	-13 %
- lämmönmyynti	228	285	-20 %
- muu myynti	4	11	-64 %
Liikevoitto	203	161	26 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	201	161	25 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	267	304	-12 %
Sidottu pääoma 31,12,	2 561	2 597	-1 %
Sidotun pääoman tuotto %	8,3	5,6	48 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %	8,2	5,6	46 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	285	367	-22 %
Henkilöstön lukumäärä	4 126	4 213	-2 %

Venäjällä sähkön tukkumarkkinat vapautettiin vuoden 2011 alussa. Kaikki sähköntuotantoyhtiöt kuitenkin myyvät edelleen kotitalouksien ja eräiden erityisryhmien kulutusta vastaavan osan sähköntuotannostaan ja kapasiteetistaan säännellyillä hinnoilla. Vuonna 2015 Fortum myi noin 83 % sähköntuotannostaan vapautetulla sähkön hinnalla.

Koko Fortumin kapasiteetti sai osallistua kapasiteetti-huutokauppaan vuodelle 2015, ja suurin osa Fortumin huutokaupassa tarjoamista voimalaitoksista tuli myös valituiksi. Fortumin kapasiteetista ei valittu 195 MW:a, mikä on noin 7 % Fortumin vanhasta kapasiteetista Venäjällä. Tälle kapasiteetille Fortum hankki nk. forced mode -statuksen ja on saanut maksun myös tästä kapasiteetista.

Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA - "uusi kapasiteetti") perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat ja ajanjakso on määritelty investointien riittävän tuoton varmistamiseksi. Yritystoston aikaan vuonna 2008 Fortum teki varauksen mahdollisista viivästymisistä aiheutuvia sakkoja varten. Mahdollisia sakkoja voidaan vaatia, jos uuden kapasiteetin käyttöönotto viivästyy tai jos investointivelvoitesopimusten sovittuja keskeisiä ehtoja ei muuten täytetä. Voimalaitosyksiköiden käyttöönoton aikataulu arvioidaan

vuosineljänneksittäin ja mahdollisten muutosten vaikutukset varauksen määrään päivitetään tämän mukaisesti.

Kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyypin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyyden vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. Kapasiteettimaksut (CSA) voivat myös vaihdella hieman vuosittain johtuen siitä, että tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8-10 vuotta. Lisäksi viranomaisen tarkastelee investointivelvoitesopimuksen takaamia kapasiteettimaksuja kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta. Tarkastelussa otetaan huomioon sähkönmyyntituotot ja on mahdollista, että sen seurauksena myös uuden kapasiteetin kapasiteettimaksuja muutetaan.

Sähkön tukkukaupan viranomaisen julkisti helmikuussa 2015 painotetun pääoman keskimääräisen kustannuksen (WACC) ja kuluttajahintaindeksin (CPI) vuodelle 2014. Näitä tietoja käytettiin CSA-maksujen määrittämiseen vuonna 2015. Kapasiteettimaksut korotettiin vastaamaan Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioiden korkeampaa korkoa.

Vuonna 2015 Russia-segmentin sähkönmyynti oli 29,4 (26,5) TWh ja lämmönmyynti oli 25,4 (26,0) TWh.

Russia-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli 201 (161) miljoonaa euroa. CSA-sopimuksen mukaisia kapasiteettimaksuja saavien uusien yksiköiden positiivinen vaikutus liikevoittoon oli noin 244 (165) miljoonaa euroa, mikä sisältää 52 (4) miljoonaa euroa CSA-varauksen purkamisesta. Lämpimästä säästä johtuneet vertailukautta pienemmät lämmön myyntimäärät, pienentynyt lämpöliittymistä saatu tulos ja matalammat sähkön hinnat heikensivät tulosta. Heikentynyt Venäjän rupla pienensi kokonaisuudessaan Russia-segmentin tulosta noin 71 miljoonalla eurolla.

Liikevoitto oli 203 (161) miljoonaa euroa.

Fortumin Nyaganin voimalaitoksen kolmannen yksikön kaupallinen käyttö aloitettiin vuoden 2014 lopussa, ja se on saanut Venäjän valtion investointivelvoitesopimusten (Capacity Supply Agreement, CSA) mukaisia kapasiteettimaksuja 418 megawattista (MW) 1.1.2015 alkaen.

Fortum otti marraskuussa 2015 Chelyabinsk GRESin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP) ykkösyksikön kaupalliseen käyttöön. Fortum saa laitoksen tuotannosta Venäjän valtion investointivelvoitesopimusten (CSA) puitteissa kapasiteettimaksuja 1.12.2015 alkaen. Fortumin vuonna 2008 käynnistämä mittava Venäjän investointiohjelma on nyt lähes valmis kun Chelyabinsk GRESin kakkösyksikkö arvioidaan otettavan kaupalliseen käyttöön vuoden 2016 alkupuolella. Vähäinen myöhästyminen johtuu viiveistä rakennustöissä.

Fortumin keskeiset sähkön, kapasiteetin ja kaasun hinnat Venäjällä

	2015	2014	Muutos 15/14
Sähkön spot-hinta (markkinahinta) Uralin alue RUB/MWh	1 047	1 089	-4 %
Keskimääräinen säännelty kaasun hinta Uralin alueella RUB/1 000 m ³	3 488	3 362	4 %
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille (CCS) tRUB/MW/kk ¹⁾	149	167	-11 %
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille (CSA) tRUB/MW/kk ¹⁾	641	552	16 %
Keskimääräinen kapasiteettihinta tRUB/MW/kk	359	304	18 %
Fortumin saavuttama sähkön hinta Venäjällä RUB/MWh	1 555	1 508	3 %
Fortumin saavuttama sähkön hinta Venäjällä EUR/MWh ²⁾	22,5	30,4	-26 %

1) Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyymeille, pois lukien suunnittelemattomat seisokit, huollot ja oma käyttö.

2) Muunnettu käyttäen keskurssia.

Lopetetut toiminnot (Distribution-segmentti)

milj. euroa	2015	2014
Liikevaihto	274	751
- jakeluverkot	40	590
- alueverkot	229	120
- muu myynti	7	41
Liikevoitto	4 395	2 132
Vertailukelpoinen liikevoitto	114	266
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	163	416
Sidottu pääoma 31.12.	-	2 615
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	44	147
Henkilöstön lukumäärä	-	390

Taulukon luvut sisältävät sähkönsiirtoliiketoiminnan Ruotsissa vuonna 2014 ja tammi-toukokuussa 2015, Suomessa tammi-maaliskuussa 2014 ja Norjassa tammi-toukokuussa 2014.

Fortum sai kesäkuussa 2015 päätökseen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin.

Yrityskauppa päätti vuonna 2013 aloitetun Fortumin sähkönsiirtoliiketoiminnan myyntiprosessin. Suomen, Ruotsin ja Norjan sähkönsiirtoliiketoimintojen myyntien velaton kokonaiskauppahinta oli yhteensä

noin 9,3 miljardia euroa, josta kirjautui vuosien 2014 ja 2015 aikana verovapaita myyntivoittoja noin 6,2 miljardia euroa.

Lopetettujen toimintojen vertailukelpoinen liikevoitto oli 114 (266) miljoonaa euroa ja liikevoitto 4 395 (2 132) miljoonaa euroa, pitäen sisällään Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myyntivoiton, noin 4,3 miljardia euroa (noin 1,9 miljardia euroa myyntivoittoja Suomen ja Norjan sähkönsiirtoliiketoiminnoista vuonna 2014).

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

milj. euroa	2015	2014
Investoinnit käyttöomaisuuteen		
Aineettomat hyödykkeet	5	13
Aineelliset hyödykkeet	577	611
Jatkuvat toiminnot, yhteensä	582	626
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin		
Tytäryritysosakkeet	1	7
Osakkuusyrittösosakkeet	27	60
Myytavissä olevat osakkeet	15	2
Jatkuvat toiminnot, yhteensä	43	69

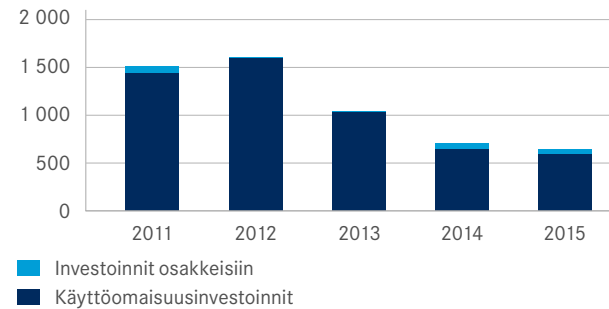
Katso [liitetieto 19.2](#) Investoinnit.

Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

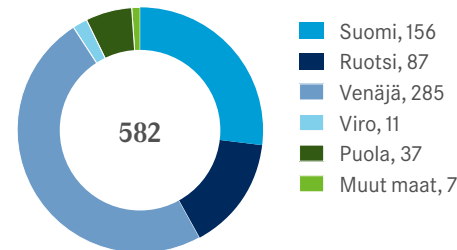
Typpi	Sähkön- tuotanto- kapasiteetti MW	Lämmön- tuotanto- kapasiteetti MW	Toimitus- aika
Power and Technology			
Blaiken	Tuuli	12	2016
Vesivoimalaitosten perusparannus	Vesivoima	12	2016
Loviisa 1 and 2 perusparannus	Ydinvoima	11	2016
Heat, Electricity Sales and Solutions			
Zabrze	CHP	75	145
Russia ¹⁾			
Chelyabinsk 2	CHP (CCGT)	248	175
Ulyanovsk	Tuuli	35	2017

1) Kaupallisen käytön aloitus.

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, milj. euroa

Investoinnit käyttöomaisuuteen maittain, jatkuvat toiminnot, milj. euroa

Power and Technology

Fortum osallistuu Teollisuuden Voima Oyj (TVO) -omistusosuutensa kautta 1 600 MW:n Olkiluoto 3 -ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa. Laitoksen toimittajan, AREVA-Siemens-yhteenliittymän mukaan yksikön kaupallisen sähköntuotannon on suunniteltu alkavan loppuvuonna 2018. TVO on nostanut 300 miljoonaa euroa osakaslainaa yhteensä 600 miljoonan euron sitoumuksesta. Fortumin osuus 300 miljoonan euron nostetusta lainasta on noin 75 miljoonaa euroa. Fortumin jäljellä oleva sitoumus OL3-yksikköön on 75 miljoonaa euroa.

Vuonna 2015 TVO:n ylimääräinen yhtiökokous päätti jättää hakematta rakennuslupaa Olkiluoto 4 -ydinvoimayksikölle (OL4) vuonna 2010 saadun periaatepäätöksen voimassaolon aikana. Lisäksi Suomen hallitus myönsi Posivalle luvan ydinpolttoaineen loppusijoituspaikan rakentamiseksi. Olkiluodon ja Loviisan

ydinvoimaloiden käytetyn polttoaineen loppusijoitus suomalaisen peruskallioon on suunniteltu aloitettavan 2020-luvun alussa.

Vuonna 2015 Fortum päätti osallistua 6,6 %:n osuudella Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen samoilla ehdoilla kuin muutkin suomalaiset tällä hetkellä hankkeeseen sitoutuneet yritykset. Fortumin osallistuminen hankkeeseen toteutetaan Voimaosakeyhtiö SF:n kautta.

Fortumin osakkuusyhtiö OKG AB:n ylimääräinen yhtiökokous päätti 2015 Ruotsissa sijaitsevan Oskarshamnin ydinvoimalaitoksen 1- ja 2-yksiköiden ennaikaisesta sulkemisesta. Päätös tarkoittaa, että 2-yksikön modernisointihanke keskeytetään, eikä kesäkuusta 2013 alkaen suljettuna ollut yksikkö palaa toimintaan. 1-yksikkö suljetaan ja siirretään alasajovalmiuteen sen jälkeen, kun tarvittavat viranomaisluvut on saatu, arviolta vuosien 2017-2019 aikana. Molempien yksiköiden sulkemisprosessin on arvioitu kestävän useita vuosia.

Heat, Electricity Sales and Solutions

Fortum Värme, Fortumin ja Tukholman kaupungin omistama yhteisyritys, investoi uuteen biopolttoaineita käyttävään sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokseen Värtanilla, Tukholmassa. Uusi voimalaitos korvaa osittain olemassa olevaa lämmöntuotantokapasiteettia. Laitos arvioidaan otettavan käyttöön vuonna 2016. Sen lämmöntuotantokapasiteetti on 280 MW ja sähköntuotantokapasiteetti 130 MW.

Fortum osallistuu yhteisyrityksensä Turun Seudun Energiantuotannon (TSE) uuden sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen rakentamiseen Naantalissa. Uusi voimalaitos korvaa vanhan olemassa olevan laitoksen. Laitos on suunniteltu otettavaksi käyttöön vuonna 2017, ja laitoksen valmistuttua sen lämmöntuotantokapasiteetti on 244 MW ja sähköntuotantokapasiteetti 142 MW.

Vuonna 2015 Fortum käynnisti uuden aurinkovoimalaitoksen Kapelissa, Madhya Pradeshin osavaltiossa Intiassa. Voimalaitos on Fortumin toinen aurinkoenergiahanke maassa. Teholtaan 10 MW:n aurinkovoimalaitos säästää hiilidioksidipäästöjä noin 18 000 tonnia vastaavan määrän vuodessa.

Fortum kertoi maaliskuussa 2015 päätöksestään rakentaa uusi yhdistetty sähkön ja lämmön (CHP) monipolttoainelaitos Zabrzeen, Puolaan. Investoinnin kokonaisarvo on noin 200 miljoonaa euroa. Suunnitelmien mukaan uusi voimalaitos aloittaa kaupallisen tuotannon vuoden 2018 loppuun mennessä, ja sen tuotantokapasiteetti tulee olemaan 145 MW lämpöä ja 75 MW sähköä.

Russia

Joulukuussa 2015 kerroimme 65 miljoonan euron investoinnista rakentaa 35 MW:n tuulipuisto Uljanovskiin, Venäjälle. Tuulipuiston tuotannon arvioidaan käynnistyvän vuonna 2017. Investointivelvoitesopimusten perusteella rakennetulle uusiutuvan energian tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 15 vuoden ajan, millä taataan investoinnin tuottotaso.

Konsernin henkilöstö

	2015	2014
Henkilöstön lukumäärä, 31.12.	7 835	8 202
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	8 009	8 329
Henkilöstökulujen kokonaissumma, milj. euroa	351	369

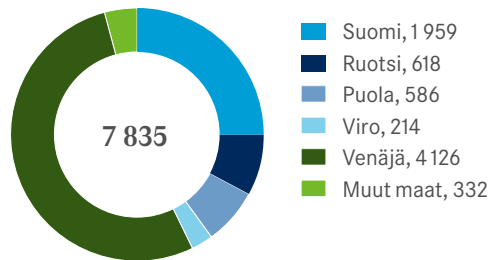
Fortumin toiminta on keskittynyt pääasiassa Pohjoismaihin, Venäjälle, Puolaan ja Baltiaan. Vuoden 2015 lopussa henkilöstön kokonaismäärä oli 7 835 (vuoden 2014 lopussa 8 202).

Joulukuun lopussa Power and Technology -segmentissä oli 1 341 (1 639) työntekijää, Heat, Electricity Sales and Solutions -segmentissä 1 417 (1 807), Russia-segmentissä 4 126 (4 213) ja muissa toiminnoissa 951 (543).

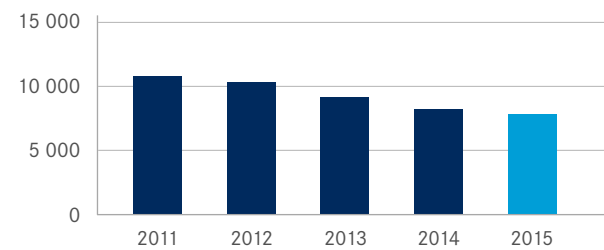
Vuoden 2015 alussa Fortum keskitti IT- ja asiakaspalvelu-toimintonsa, jolloin yhteensä 464 työntekijää siirtyi Heat, Electricity Sales and Solutions ja Power and Technology -segmenteistä muihin toimintoihin.

Katso [liitetieto](#) | Henkilöstökulut.

Henkilöstö maittain 31.12.2015

Henkilöstön lukumäärä 31.12.2015

Tutkimus ja kehitys

Kestävä kehitys on keskeinen osa Fortumin strategiaa. Nykyisten liiketoimintojensa ohella Fortum tutkii ja kehittää uusiutuvan energian tuotannon tarjoamia uusia kasvumahdollisuuksia. Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminta (T&K) edistää ympäristömyönteisten (CO₂-päästöttömien) energiaratkaisujen toteuttamista sekä uusia yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotantokonsepteja, kuten pyrolyysia. Yhtiö kehittää myös aurinkoenergiaosaamistaan ja on mukana aaltovoimateknologian pilottiprojekteissa. Lisäksi Fortum kehittää sähkö- ja lämpöasiakkailleen käyttäjäkokeemusta parantavia ja kulutuksen ohjaamista helpottavia uusia ratkaisuja.

Fortum raportoi tutkimus- ja kehitysmenot vuositasolla. Vuonna 2015 Fortumin T&K-menot olivat 47 (41) miljoonaa euroa eli 1,4 % (1,0 %) liikevaihdosta.

	2015	2014	Muutos 15/14
T&K-kulut, milj. euroa	47	41	15 %
T&K-kulut, % liikevaihdosta	1,4	1,0	40 %

Kestävä kehitys

Fortum pyrkii ottamaan huomioon liiketoiminnassaan tasapainoisesti taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun. Fortumin kestävä kehityksen tavoitteet muodostuvat konsernitason avainmittareista ja divisioonatason mittareista.

Konsernin kestävä kehityksen tavoitteet painottavat Fortumin yhteiskunnallista roolia ja mittaavat ympäristö- ja turvallisuustulosten lisäksi yhtiön mainetta, asiakastytyväisyyttä

sekä sähkön- ja lämmöntuotannon varmuutta. Vuoden 2015 alussa konsernitason tavoitteita muutettiin. Uudeksi energiatehokkuuden mittariksi tuli energiatehokkuustoimenpiteillä saavutettava energiansäästö ja oman henkilöstön työturvallisuuden mittariksi lääkinällistä hoitoa edellyttävien tapaturmien taajuus (Total Recordable Injury Frequency, TRIF). Konsernitavoitteisiin lisättiin myös vakavien tapaturmien vähentäminen 50 %:lla vuoteen 2014 verrattuna.

Kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista seurataan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla. Kestävä kehityksen tavoiteasetanta ja tulosten seuranta, samoin kuin Fortumin kestävä kehityksen politiikan hyväksyminen ja kestävä kehityksen raportin katselmointi kuuluvat Fortumin hallituksen työjärjestykseen. Fortum raportoi kestävä kehityksen toiminnastaan kattavasti yhtiön verkkosivuilla Kestävä kehityksen osiossa.

Yhtiö on listattuna STOXX Global ESG Leaders, Nasdaq Helsinki, OMX GES Sustainability Finland ja ECPi® -indekseissä. Fortum on myös mukana Carbon Disclosure Projectin pohjoismaisessa ilmastoindeksissä ja on saanut Prime Status (B-) -luokituksen saksalaiselta oekom research AG:lta.

Fortumin kestävän kehityksen tavoitteet ja tulokset ¹⁾

	Tavoite	2015	Viiden vuoden keskiarvo
Sähkön tuotannon CO ₂ -ominaispäästö EU:ssa (viiden vuoden keskiarvo), g/kWh	< 80	21	50
Energian kokonaistuotannon (sähkö ja lämpö) CO ₂ -ominaispäästö (viiden vuoden keskiarvo), g/kWh	< 200	181	191
Energiätehokkuuden parantaminen vuoteen 2020 mennessä, vertailuvuosi 2012, GWh/a	> 1 400	1 240	-
Merkittävien EHS-poikkeamien lukumäärä ¹⁾ , kpl	≤ 27	18	-
CHP-laitosten käytettävyyden %, %	> 95	96,4	-
Lääkinnällistä hoitoa edellyttävien tapaturmien taajuus (TRIF), oma henkilöstö ¹⁾	≤ 2,5	1,6	-
Poissaolon johtaneiden tapaturmien taajuus (LWIF), urakoitsijat ¹⁾	≤ 3,2	2,7	-
Vakavien tapaturmien lukumäärä, kpl ¹⁾	≤ 8	16	-

1) Sisältää sähkönsiirtoliiketoiminnan myyntihetkeen asti

Yhtiön mainetta ja asiakastytyväisyyttä koskevia tavoitteita seurataan vuositasolla. Vuoden 2015 One Fortum -tutkimuksessa yhtiön maineindeksi keskeisen sidosryhmien joukossa nousi 71,75:een asteikolla 1-100 ja oli yli tavoitetason (70,8 pistettä). Asiakastytyväisyys parani, ja yhtiön tavoitetaso (70-74 pistettä) saavutettiin kaikilla liiketoiminta-alueilla lukuun ottamatta sähkönsiirtotoimintaa yritysasiakkaille.

Taloudellinen vastuu

Taloudellisen vastuun keskeisiä tekijöitä ovat kilpailukyky, taloudellinen menestys ja markkinaehtoinen tuotanto. Tavoitteena on luoda pitkällä aikavälillä taloudellista arvoa, kannattavaa kasvua ja lisäarvoa osakkeenomistajille, asiakkaille, työntekijöille, tavarantoimittajille ja muille avainsidosryhmille yhtiön toiminta-alueilla. Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen avulla. Vuonna 2015 Fortum mittasi taloudellista menestystään tunnusluvuilla, joita ovat sijoitetun pääoman tuotto (tavoite: 12 %) ja pääomarakenne (tavoite: vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate eli EBITDA noin 2,5). Lisäksi Fortum on käyttänyt 1.1.2014 lähtien Global Reporting Initiative:n (GRI) G4-indikaattoreita soveltuvin osin taloudellisesta vastuusta raportointiin.

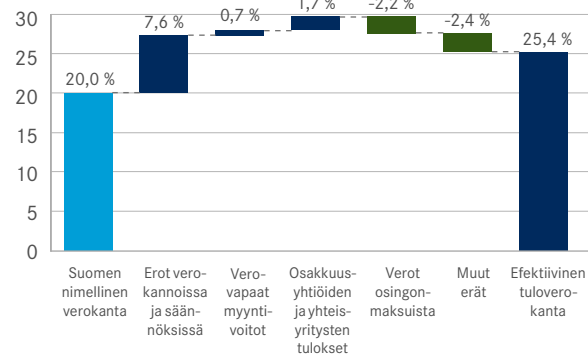
Fortum veronmaksajana

Fortumin liiketoiminta tukee alueellista sosiaalista kehitystä ja hyvinvointia mm. maksamalla toiminnastaan veroja. Fortumin yhteiskunnalle verojen muodossa tuomat hyödyt sisältävät yrityksen tuloverojen -78 miljoonaa euroa (2014: 143) lisäksi monia muita veroja. Vuonna 2015 Fortumin tilikaudelta maksettavat verot olivat 413 miljoonaa euroa (2014: 464). Tilikaudelta maksettavat verot sisältävät tuloveron lisäksi tuotantoveroja, työllistämiseen liittyviä veroja,

omaisuuteen liittyviä veroja ja yrityksen kuluksi kirjattavia välillisiä veroja. Tuotantoverot sisältävät myös osakkuusyhtiöiltä ostettuun sähkөөn sisältyvät tuotantoverot ja omaisuuteen liittyvät verot.

Lisäksi Fortum kerää ja hallinnoi erilaisia veroja viranomaisten puolesta. Tällaisia tilittäviä veroja ovat mm. arvonlisävero, sähkön hinnassa asiakkailta perittävät valmisteverot, palkoista perittävät ennakonpidätykset ja lähdeverot. Fortumin tilikaudelta tilittävät verot olivat 352 miljoonaa euroa (2014: 336). Katso lisätietoa raportissa [Fortum veronmaksajana](#).

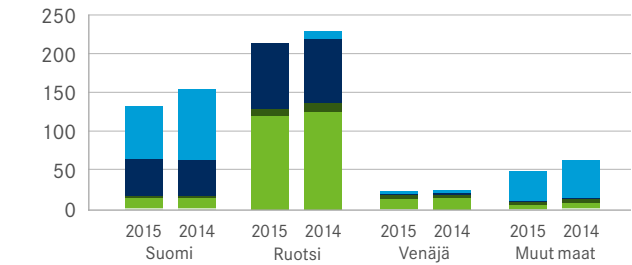
Tuloverokantaan vaikuttavat erät

Ympäristövastuu

Ilmastonmuutoksen hillitseminen, luonnonvarojen tehokas käyttö sekä energiantuotannon ja toimitusketjun ympäristövaikutusten hallinta ovat keskeinen osa Fortumin ympäristövastuuta. Ympäristövastuussa korostuu yhtiön

Tilikaudelta maksettavat verot maittain, milj. euroa

■ Tuloverot
■ Omaisuuteen liittyvät verot
■ Tuotantoverot
■ Kuluksi kirjatut välilliset verot
■ Työllistämiseen liittyvät verot

osaaminen CO₂-päästöttömässä vesi- ja ydinvoimatuotannossa sekä energiatehokkaassa CHP-tuotannossa. Fortumin konsernitason ympäristötavoitteet liittyvät hiilidioksidipäästöihin, energiatehokkuuteen ja merkittävien ympäristö-, työterveys- ja turvallisuuspoikkeamien (EHS-poikkeamat) hallintaan. Vuoden 2015 lopussa 99,9 % Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta oli ISO 14001 -ympäristösertifioitu.

Fortumin ilmastotavoitteet seuraavalle viidelle vuodelle olivat: sähkön tuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt EU:n alueella alle 80 grammaa kilowattitunnilta (g/kWh) ja kokonaisenergiantuotannon (sähkö ja lämpö) hiilidioksidin ominaispäästöt kaikissa toimintamaissa alle 200 g/kWh. Molemmat tavoitteet on laskettu viiden vuoden keskiarvona. Vuoden 2015 lopussa sähkön tuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo EU:n alueella oli 50 (60) g/kWh ja kokonaisenergiantuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo 191 (198) g/kWh. Molemmat olivat tavoitetasoa parempia tuloksia.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt vuonna 2015 olivat 19,2 (20,3) miljoonaa tonnia (Mt), josta 2,1 (3,6) Mt kuului EU:n päästökauppajärjestelmän piiriin. Vuodesta 2013 lähtien sähkön tuotanto ei ole enää saanut ilmaisia päästöoikeuksia EU:n päästökauppajärjestelmässä. Myös lämmöntuotannon ilmaisten päästöoikeuksien määrä vähenee asteittain vuosina 2013-2020. Vuodelle 2015 Fortum sai ilmaisia päästöoikeuksia 1,3 Mt.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt (miljoonaa tonnia, Mt)	2015	2014	Muutos 15/14
Kokonaispäästöt	19,2	20,3	-5 %
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	2,1	3,6	-42 %
Myönnetyt päästöoikeudet	1,3	1,4	-7 %
Päästöt Venäjällä	17,0	16,7	2 %

Fortumin tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä parantaa olemassa olevien voimalaitosten ja kaukolämpöverkkojen energiatehokkuutta vuositasona yli 1 400 GWh vuoteen 2012 verrattuna. Vuoden 2015 lopussa tästä tavoitteesta oli saavutettu noin 1 240 GWh. Vuoden 2015 aikana on otettu käyttöön muun muassa Suomenojan lämpöpumppulaitos ja Joensuun voimalaitoksen savukaasulauhdutin Suomessa sekä tehostettiin turbiinilaitosten toimintaa Argayashin ja Chelyabinsk CHP3 -voimalaitoksilla Venäjällä. Vuoden 2015 hankkeiden vuotuinen energiansäästövaikutus on noin 560 GWh.

Fortumin tavoitteena oli alle 27 merkittävää EHS-poikkeamaa vuodessa. Vuonna 2015 Fortumin toiminnoissa tapahtui 18 (27) merkittävää EHS-poikkeamaa: yksi räjähdys, kaksi vuotoa ympäristöön ja 15 poikkeamaa ympäristöluvan ehtoista. Poikkeamilla ei ollut merkittäviä ympäristö- tai taloudellisia vaikutuksia.

Sosiaalinen vastuu

Sosiaalisen vastuun osa-alueella Fortumin innovaatiot sekä vähäpäästöisen sähkön- ja lämmöntuotannon varmuus tukevat yhteiskunnan kehittämistä ja lisäävät hyvinvointia. Fortum haluaa olla hyvä yrityskansalainen ja varmistaa turvalliset työolot kaikissa toimipaikoissaan työskenteleville työntekijöille ja urakoitsijoille. Vuoden 2015 lopussa OHSAS 18001 -sertifiointi kattoi 99,9 % Fortumin sähkön ja lämmön tuotantotoiminnasta maailmanlaajuisesti.

Vuonna 2015 Fortumin CHP-laitosten energiakäytettävyys oli 96,4 % (94,7 %), mikä ylittää selvästi vuotuisen tavoitetaso, joka on 95 %.

Vuoden 2015 lopussa omien työntekijöiden lääkinnällistä hoitoa edellyttäneiden tapaturmien taajuus oli 1,6 (2,0) miljoonaa työtuntia kohti, mikä oli konsernin tavoitetaso (< 2,5) mukainen. Urakoitsijoiden poissaoloon johtaneiden tapaturmien taajuus oli 2,7 (3,2), mikä alittaa urakoitsijoille asetetun tavoitetaso 3,2. Vakavia työtapaturmia tapahtui 16, mikä on aivan liikaa ja merkitsee, ettei vuodelle 2015 asetettua 50 %:n vähennystavoitetta (8 vakavaa työtapaturmaa) saavutettu. Sovittuja toimenpiteitä urakoitsijaturvallisuuden parantamiseksi jatketaan painottaen erityisesti rakennushankkeita. Fortumin tavoite on päästä eroon

vakavista tapaturmista vuoteen 2020 mennessä. Vuoden aikana ei sattunut kuolemaan johtaneita tapaturmia.

Fortum edellyttää liiketoimintakumppaniensa toimivan vastuullisesti ja noudattavan Fortumin Toimintaohjetta sekä Toimintaohjetta palvelun- ja tavarantoimittajille. Fortum arvioi liiketoimintakumppaneidensa toiminnan tasoa esivalinnan ja toimittaja-auditointien avulla. Vuonna 2015 auditoimme yhteensä 9 toimittajaa Puolassa, Tšekin tasavallassa, Venäjällä, Kazakstanissa ja Intiassa.

Muutoksia Fortumin johdossa

Toimitusjohtaja Tapio Kuula jäi eläkkeelle 1.2.2015. Kuula toimi Fortumin toimitusjohtajana vuodesta 2009.

2.4.2015 DI Pekka Lundmark, 51, nimitettiin Fortumin toimitusjohtajaksi, ja hän aloitti tehtävässä 7.9.2015.

Fortumin talousjohtaja Timo Karttinen toimi väliaikaisena toimitusjohtajana joulukuusta 2014 Pekka Lundmarkin aloittamiseen saakka.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

8.1.2016 Fortum teki Puolassa julkisen ostotarjouksen Varsovan pörssissä listatun sähkön- ja kaasuyhtiö Duon Grupa S.A.:n kaikista osakkeista. Kauppa toteutuu, mikäli Fortum saa vähintään 51 % osakkeista tarjousajan loppuun mennessä. Tarjousaika alkoi 28.1.2016 ja sen arvioidaan päättyvän 26.2.2016. Tarjous on tehty Puolan lainsäädännön sekä Varsovan pörssin sääntöjen mukaisesti, ja se vaatii Puolan kilpailuviranomaisen hyväksynnän.

22.1.2016 Fortumin osakkeenomistajien nimitystoimikunta ehdotti varsinaiselle yhtiökokoukselle 2016, että hallitus koostuu kahdeksasta (8) jäsenestä ja että seuraavat henkilöt valitaan hallituksen jäseniksi tulevaisuuteen, joka päättyy vuoden 2017 yhtiökokouksen päättyessä: Uudelleenalittaviksi ehdotetaan: Sari Baldauf, hallituksen puheenjohtajaksi, Kim Ignatius, varapuheenjohtajaksi, jäseniksi Mino Akhtarzand, Heinz-Werner Binzel, Eva Hamilton, Tapio Kuula ja Jyrki Talvitie. Uudeksi jäseneksi ehdotetaan Veli-Matti Reinikkalaa.

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta tulee ehdottamaan vuoden 2016 varsinaiselle yhtiökokoukselle, että hallituksen jäsenille maksettavat palkkiot säilyvät muuttumattomina ja ovat tulevana toimikautena seuraavat: puheenjohtaja: 75 000 euroa vuodessa,

varapuheenjohtaja: 57 000 euroa vuodessa ja jäsen: 40 000 euroa vuodessa sekä tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtaja: 57 000 euroa vuodessa siinä tapauksessa, ettei hän samalla toimi hallituksen puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana.

Näkymät

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos on altis useille taloudellisille, strategisille, poliittisille, yritystaloudellisille sekä operatiivisille riskeille. Fortumin liiketoiminnan tuloksen kannalta yksi tärkeimmistä tekijöistä on sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä Pohjoismaissa ovat kysynnän ja tarjonnan tasapaino, polttoaineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hinnat sekä vesitilanne. Fortumin investointiohjelman valmistuminen Venäjällä on myös yksi yhtiön tuloskasvun avaintekijöistä, sillä se kasvattaa tuotantokapasiteettia ja CSA-kapasiteettimaksuja.

Maailman sekä Euroopan talouden epävarmuuden jatkuminen ovat pitäneet talouden kasvunäkymät arvaamattomina. Yleinen talouden epävarmuus vaikuttaa raaka-aineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hintoihin, ja tämä saattaa ylläpitää sähkön tukkuhinnan laskupainetta Pohjoismaissa. Fortumin Venäjän liiketoiminnan osalta keskeisiä tekijöitä ovat talouden kasvu, ruplan kurssi, lämmöntuotannon säätely sekä sähkön tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden kehitys. Investointiohjelman liittyä edelleen operatiivisia riskejä. Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyys vaikuttavat kannattavuuteen kaikilla alueilla. Lisäksi talouden turbulenssin seurauksena suuremmilla valuuttakurssivaihteluilla, erityisesti Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun osalta, on sekä muunto- että transaktiovaikutuksia Fortumin tulokseen. Pohjoismaissa energiatoimialan lainsäädännöllinen ja verotuksellinen ympäristö on lisännyt sähköyhtiöiden riskejä.

Lisätietoja Fortumin riskeistä ja riskienhallinnasta on esitetty hallituksen toimintakertomuksessa sekä [liitetiedossa 3](#) Rahoitusriskien hallinta.

Pohjoismaiset markkinat

Makrotalouden epävarmuudesta huolimatta sähkön osuuden energian kokonaiskulutuksesta odotetaan jatkavan kasvuaan. Tulevina vuosina sähkönkulutuksen odotetaan kasvavan Pohjoismaissa keskimäärin noin 0,5 % vuodessa.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema	Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat						

Vuonna 2015 Euroopan Unionin päästöoikeuksien (EUA) hinta nousi, mutta öljyn ja hiilen hinnat laskivat. Sähkön termiinihinnat seuraavalle 12 kuukaudelle laskivat sekä Pohjoismaissa että Saksassa.

Tammikuun 2016 lopussa hiilen termiinihintaa (ICE Rotterdam) loppuvuodelle 2016 oli noin 42 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja CO₂-päästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2016 noin 6 euroa hiilidioksiditonnia kohti. Pohjoismaiden sähkön termiinihintaa Nasdaq Commodities -markkinapaikalla oli loppuvuodelle 2016 noin 19 euroa/MWh ja vuodelle 2017 noin 18 euroa/MWh. Saksassa sähkön termiinihintaa loppuvuodelle 2016 oli noin 25 euroa/MWh ja vuodelle 2017 noin 24 euroa/MWh. Pohjoismaiden vesivirannot olivat 9 TWh pitkänajan keskiarvotason yläpuolella ja 8 TWh yli vuoden 2015 vastaavan ajanjakson.

Power and Technology

Power and Technology -segmentin saavutettuun sähkönhintaan Pohjoismaissa vaikuttavat tyypillisesti suojausasteet, suojaushinta, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyys ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Mikäli sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia ei oteta huomioon, yhden euron muutos megawattituntia kohti segmentin saavuttamassa sähkön tukkumyyntihinnassa Pohjoismaissa tarkoittaisi noin 45 miljoonan euron muutosta Fortumin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Lisäksi segmentin vertailukelpoiseen liikevoittoon vaikuttaa mahdollinen lämpövoimatutannon määrä ja siitä saatava tuotto.

EU:ssa tehtävien stressitestien perusteella Ruotsin ydinvoimaviranomainen, SSM on päättänyt esittää uutta sääntelyä ruotsalaisiin ydinreaktoreihin. Asian käsittely on kesken. Fortum pitää korkeatasoista ydinvoimaturvallisuutta ensiarvoisen tärkeänä, mutta painottaa EU-tasoisien ydinvoimaturvallisuusvaatimusten yhtenäistämisen tärkeyttä.

Vuonna 2015 Ruotsin hallitus on nostanut ydinjätemaksua noin 0,022 SEK/kWh:sta 0,04 SEK/kWh:iin kolmivuotiskaudelle 2015–2017. Arvioitu kustannusvaikutus Fortumille on vuositasona noin 25 miljoonaa euroa. Ydinjätemaksuja tarkistetaan kolmen vuoden välein. Ruotsin ydinvoimaviranomainen, SSM on laskenut uudelleen Oskarshamnin ja Ringhalsin voimalaitosten ydinjätemaksut reaktoreiden ennakaisesta sulkeuspäätöksestä johtuen. Ehdotus odottaa maan hallituksen hyväksyntää.

Lisäksi Ruotsin parlamentti hyväksyi hallituksen uudelleen esittämän ydinvoimakapasiteetin 17 %:n veronkorotuksen, joka astui voimaan 1.8.2015. Muutoksen vaikutuksen arvioidaan

olevan Fortumille vuositasona noin 15 miljoonaa euroa, joka on vähennyskelpoinen yhtiöverotuksessa. Ydinvoimaveron tulevaisuus Ruotsissa on vireän poliittisen keskustelun kohteena.

OKG AB:n ylimääräinen yhtiökokous päätti 14.10.2015 Ruotsissa sijaitsevan Oskarshamnin ydinvoimalaitoksen 1- ja 2-yksiköiden sulkemisesta. Päätös tarkoittaa, että 1-yksikkö suljetaan ja siirretään alasajovalmiuteen sen jälkeen, kun haettu ympäristölupa on saatu eli arviolta vuonna 2017–2019. Laajojen turvallisuusparannusten johdosta kesäkuusta 2013 alkaen suljettuna ollut 2-yksikkö ei palaa toimintaan. Yksiköiden sulkemisprosessin arvioidaan kestävän useita vuosia.

Elokuussa 2015 Fortum päätti osallistua Suomessa 6,6 %:n osuudella Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen samoilla ehdoilla kuin muutkin suomalaiset tällä hetkellä hankkeeseen sitoutuneet yritykset. Fortumin osallistuminen hankkeeseen toteutetaan Voimaosakeyhtiö SF:n kautta.

Venäjä

Fortumin Russia-segmentin vuoden 2007 jälkeen rakennettu uusi kapasiteetti (CSA) on keskeinen yhtiön tuloskasvuun vaikuttava tekijä Venäjällä. Uusien laitosyksiköiden valmistumisen myötä tuotannon ja myyntitulojen odotetaan kasvavan, ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan myös huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan, ja takuuhinta on määritelty investointien riittävän tuoton varmistamiseksi. Venäjän hallitukselle on toimitettu alustava ehdotus CSA-maksujen 10 vuoden ajanjakson pidentämisestä 15 vuoteen, ja päätöstä odotetaan tämän vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyyppin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyys vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. Uuden kapasiteetin tulos on taattu CSA:n säästöjen mukaisesti. Kapasiteettimaksut (CSA) voivat vaihdella hieman vuosittain johtuen siitä, että tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligatioihin, joiden maturiteetti on 8–10 vuotta. Lisäksi viranomainen tarkastelee investointivelvoitesopimuksen takaamia kapasiteettimaksuja kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta.

Sähkön tukkukaupan viranomainen on julkistamassa helmikuussa 2016 painotetun pääoman keskimääräisen kustannuksen (WACC) ja kuluttajahintaindeksin (CPI) vuodelle 2015. Näitä käytetään CSA-kapasiteettimaksujen määrittämiseen vuonna 2016.

Joulukuun lopun valuuttakursseilla laskettuna Fortumin investointiohjelman loppuosan arvon arvioitiin joulukuun 2015 lopussa olevan noin 100 miljoonaa euroa.

Vuonna 2015 Venäjän hallitus hyväksyi muutoksia CCS-kapasiteettihuutokaupan sääntöihin jotka koskevat ennen vuotta 2008 rakennettua kapasiteettia (ilman kapasiteettisopimusta). Uusien sääntöjen mukaan CCS-huutokauppa suoritetaan vuosittain. Huutokauppa vuodelle 2016 pidettiin vuoden 2015 lopussa samoin kuin pitkän aikavälin CCS-huutokauppa vuosille 2017–2019. Suurin osa Fortumin huutokaupassa tarjoamista voimalaitoksista tuli myös valituksi. 195 MW Fortumin kapasiteetista ei tullut valituksi ja sille Fortum hankki nk. forced mode -statuksen ja tulee saamaan maksun myös tästä kapasiteetista. Kapasiteettihuutokauppa vuodelle 2020 pidetään vuonna 2016.

Fortumin tavoitteena on saavuttaa Russia-segmentin liikevoittotavoitetaso (EBIT), 18,2 miljardia ruplaa, vuosien 2017–2018 aikana. Segmentin tulokseen vaikuttaa sähkön kysyntä Venäjällä, kaasun hintakehitys ja muun sääntelyn kehittyminen. Taloudelliset pakotteet, valuuttakriisi, öljyn hinta ja inflaation äkillinen voimistuminen ovat vaikuttaneet yleiseen kysyntätilanteeseen. Tästä johtuen kaasun ja sähkön hinnat eivät ole kehittyneet suotuisasti ja odotetusti. Aiemmin tavoitteena oli saavuttaa vuotuinen liikevoittotaso (EBIT) jo vuoden 2015 aikana investointiohjelman valmistuttua.

Fortum pitää ruplamääräisen tavoitteensa muuttumattomana, mutta pääosin valuuttakurssimuutoksista johtuen euromääräinen tulostaso vaihtelee. Muiden kuin euroissa raportoivien tytäryhtiöiden tuloslaskelmat muunnetaan euromääräisiksi käyttämällä keskimääräisiä valuuttakursseja. Segmentin tulos vaihtelee kausittain myös lämpöliiketoiminnan luonteesta johtuen; ensimmäinen ja viimeinen neljännes ovat selvästi vahvimmat.

Vuonna 2014 Venäjän hallitus hyväksyi Venäjän energiaministeriön lämpöreformisuunnitelman, joka toteutuessaan vapauttaa lämpömarkkinat vuoteen 2020 mennessä ja eräillä alueilla vuoteen 2023 mennessä.

Venäjän talouskehitysministeriö arvioi kaasun hinnan nousevan 4,9 % vuonna 2016.

Strategian mukainen TGC-1:n rakennejärjestely Venäjällä

Joulukuussa 2014 Fortum, Gazprom Energoholding LLC ja Rosatom State Corporation allekirjoittivat pöytäkirjan aloittaakseen TGC-1:n omistusrakenteen uudelleenjärjestelyn Venäjällä. Keskusteluissa ei vielä ole päästy tuloksiin. Aikataulua ei ole mahdollista arvioida.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema	Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat						

Käyttöomaisuusinvestoinnit ja divestoinnit

Fortum arvioi jatkuvien toimintojen investointien ilman yritysostoja olevan noin 650 miljoonaa euroa vuonna 2016. Vuosittaisten kunnossapitoinvestointien arvioidaan vuonna 2016 olevan noin 300–350 miljoonaa euroa eli alle poistojen tason.

Verotus

Fortumin vuoden 2016 veroasteeksi arvioidaan 19–21 %, kun osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta, verovapaita myyntivoittoja ja kertaluonteisia eriä ei oteta huomioon.

Elokuussa 2014 konserniverokeskuksen oikaisulautakunta hyväksyi yksimielisesti Fortumin oikaisupyynnön, joka koski verottajan joulukuussa 2013 vuodelta 2007 määäämiä jälkiveroja. Veronsaajien oikeudenvontayksikkö (VOVA) valitti asiasta. Joulukuussa 2014 Fortum sai Suomen veroviranomaisilta rahoitusyhtiöitään koskeneen verottamattajättämispäätöksen vuosille 2008–2011 perustuen samaan tarkastukseen. Päätös on linjassa KHO:n ennakkopäätöksen kanssa. Veronsaajien oikeudenvontayksikkö valitti helmikuussa 2015 päätöksestä, ja verottamattajättämispäätökset vuosille 2008–2011 riippuvat nyt konserniverokeskuksen oikaisulautakunnan päätöksestä. Kuten vuoden 2007 käsittelyssä, Fortum pitää vaadetta perusteettomana.

Kesäkuussa 2015 Ruotsin parlamentti hyväksyi hallituksen uudelleen esittämän ydinvoimakapasiteetin 17 %:n veronkorotuksen, joka astui voimaan 1.8.2015. Verotuksen muutoksen vaikutus on Fortumille vuositasolla noin 15 miljoonaa euroa, joka on vähennyskelpoinen yhtiöverotuksessa.

Suojaukset

Joulukuun 2015 lopussa noin 50 % Power and Technology -segmentin arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 33 euroon/MWh vuodelle 2016. Vastaavat luvut vuodelle 2017 olivat noin 20 % noin 30 euroon/MWh.

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannaisopimuksilla, joista suurin osa on Nasdaq Commodities'in termiinejä.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan viitekehys ja tavoitteet

Fortum kehittää jatkuvasti riskienhallintaansa vallitsevia markkinaolosuhteita, muuttuvia toimintoja sekä muuttuvaa liiketoimintaympäristöä vastaavaksi. Vuonna 2015 painopiste on ollut sisäisen valvonnan parantamisessa ja compliance-riskienhallinnan integroinnissa operatiivisen riskienhallinnan viitekehykseen.

Uusien maa- ja liiketoimintakumppanianalysien käyttöönottoa, mukaan lukien kestävän kehityksen ja ihmisoikeusvaikutusten analyysit, on jatkettu.

Riskienhallinnan tavoite

Riskienhallinnan tavoite Fortumissa on tukea konsernistrategian luomista ja toteutusta, tukea liiketoimintasuunnitelmien saavuttamista sekä pyrkiä estämään ei-toivottuja operatiivisia poikkeamia.

Konsernin riskienhallintapolitiikka

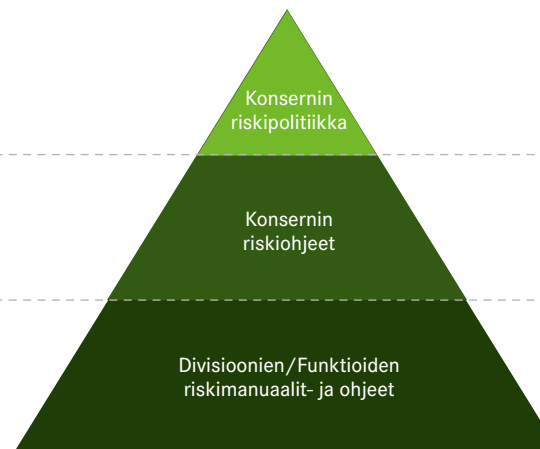
Fortumin hallitus hyväksyy vuosittain konsernin riskienhallintapolitiikan, joka asettaa minimivaatimukset riskienhallintaprosessille sekä määrittää pääpiirteittäin tavoitteet, periaatteet ja vastualueet, joiden puitteissa riskienhallinta konsernissa toimii.

Toimitusjohtaja hyväksyy konsernin riskienhallintaohjeet, jotka kattavat hyödykemarkkina-, vastapuoliluotto-, valuutta-, korko-, likviditeetti- ja jälleenrahoitus- sekä operatiiviset että compliance-riskit. Pääperiaate on, että riskit hallitaan siellä missä ne syntyvät, jollei johto ole muuta päättänyt. Konsernin rahoitusyksikkö vastaa konsernin valuutta-, korko-, likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskien hallitsemisesta, kuten myös vakuutusten hallinnoimisesta. Konsernin luottoyksikkö on vastuussa konsernin luottoriskiaseman kokonaisarviointista, luottokelpoisuuden valvonnasta sekä luottolimiittien asettamisesta konsernin suurimmille vastapuolille. Konsernin tietohallinta on vastuussa tietoliikenne- ja tietoturvariskien hallinnasta. Lisäksi konsernissa on yksiköt, jotka hallitsevat riskejä liittyen henkilöstöön, lakeihin ja regulaatioon sekä kestävään kehitykseen liittyen.

Konsernin riskipolitiikkarakenne

Hyväksyvä taho

- Hallitus
- Toimitusjohtaja
- Divisioonan/Funktion vetäjä

Vastaava/kontrolloiva taho

- Tarkastus- ja riskivaliokunta
- Talousjohtaja
- Riskienhallintajohtaja

Riskienhallintaorganisaatio

Tarkastus- ja riskivaliokunta (ARC) on vastuussa yhtiön riskienhallintajärjestelmien tehokkuuden valvomisesta. Konsernin riskipolitioiden arvioimisesta ja raportoinnista ARC:lle ja konsernijohdolle vastaa konsernin riskienhallintayksikkö, jota johtaa talousjohtajalle raportoiva riskienhallintajohtaja. Riippumattomuus linjajohdosta on varmistettu eriyttämällä riskienvalvontatehtävät, kuten riskimandaattien puoltaminen ja riskimallien hyväksyntä, riskikontrollereiden tehtäväksi.

Riskiraportointi perustuu riskienhallintajohtajan hyväksymiin malleihin, lomakkeisiin ja periaatteisiin. Raportointitiheys riippuu riskien koosta ja volatiliteetistä. Esimerkiksi hyödykemarkkinariskejä seurataan ja mahdolliset mandaattirikkomukset raportoidaan päivittäin, kun taas strategisia ja operatiivisia riskejä raportoidaan osana liiketoimintasuunnitteluprosessia ja niitä seurataan neljännesvuosittaisissa johdon seurantakokouksissa. Konsernin riskienhallinta seuraa konsernin markkina- ja luottoriskiasemaa kuukausittain ja raportoi siitä konsernijohdolle vuosineljänneksittäin.

Riskienhallintaprosessi

Riskienhallintaprosessi muodostuu riskien tunnistamisesta, arvioinnista, hallintatoimenpiteistä, kontrolloinnista ja raportoinnista. Jokainen yksikkö on vastuussa riskien hallinnasta, joko välttämällä, pienentämällä, siirtämällä tai hyväksymällä riskit.

Riskit

Strategiset riskit

Investointi-, integrointi- ja projektiriskit

Fortumin strategiaan kuuluu kasvu ja investoinnit. Isot projektit tai yritysostot voivat tuoda riskejä nykyisiin operaatioihin kuten:

- liiketoiminnan kasvava monimutkaisuus ja vaatimukset johdolle, henkilöstölle ja muille resursseille;
- tarve ymmärtää ja hallita uusia markkinoita ja kulttuureja sekä compliance-vaatimuksia;
- tarve ymmärtää ja hallita alihankkijariskejä ja niihin liittyviä kestävän kehityksen ja turvallisuuskysymyksiä.

Näitä riskejä hallitaan osana investointien, integroinnin ja projektien suunnittelua.

Fortumin riskikartta

Poliittiset ja sääntelyyn liittyvät riskit

Poliittisella ja sääntelyyn liittyvällä ympäristöllä on selvä vaikutus energialiiketoimintaan. Tämä kattaa nykyiset ja mahdolliset uudet liiketoiminnat ja markkina-alueet; Fortum onkin altistunut sääntelyyn liittyville riskeille monissa maissa.

Pohjoismaat/EU

Fortum kannattaa markkinapohjaista kehitystä, mikä tarkoittaisi enemmän siirtoyhteyksiä ja kilpailua sekä sääntelyn harmonisointia. Infrastruktuurin kehitys ja pohjoismaisten sähkömarkkinoiden integroituminen Keski-Eurooppaan riippuu pitkälti viranomaisten toimista. Tällä hetkellä joissakin Euroopan maissa on näkyvillä kansallisia trendejä, jotka voivat uhata markkinapohjaista kehitystä energiasektorilla.

Suurimmat potentiaaliset riskit politiikan viitekehyksessä liittyvät sähkömarkkinamalliin, tavoitteisiin koskien tulevia ilmastomuutoksen vastaisia toimia ja uusiutuvaan energiaan. Erityisesti näiden asioiden väliset ristikkäisyydet luovat epävarmuutta, koska muutokset yhdellä alueella voivat heikentää vaikutuksia toisella.

EU keskustelee tällä hetkellä kapasiteettimarkkinamekanismista, joka voisi muuttaa markkinamallia. Tietyt yksityiskohdat liittyen CO₂-päästötavoitteisiin, uusiutuvaan energiaan ja energia- tehokkuuteen 2030 mennessä ovat myös aiheellista. Uusiutuvaan energiaan liittyvänä hankkeena Euroopan komission on tarkoitus esitellä lakiehdotus kestävän kehityksen kriteereistä biomassalle. Tämän lisäksi ydinturvallisuudirektiivin vaatimukset ovat tulossa voimaan ja keskustelu ydinvoiman laajentamisesta EU:ssa on alkamassa.

Osana kierrätystaloussopakeettia EU:n jätelainsäädäntöä tullaan parantamaan ja jätteen kierrätykselle tullaan myös asettamaan kunnianhimoisemmat tavoitteet. Tällä tulee olemaan merkkinä, mutta myös mahdollisia verovaikutuksia ei-kierrätyskelpoiselle jätteelle, jota voidaan käyttää energian tuotantoon. Valmistelut EU:n lämmitys- ja jäähdytysstrategialle 2015–2016 aikana antavat todennäköisesti suunnan, mihin paremmin toimivia lämpömarkkinoita ja kaukolämpöjärjestelmiä kehitetään.

Kaikki yllä mainitut ovat riskejä, mutta myös mahdollisuuksia energiayhtiöille. Näiden riskien hallitsemiseksi Fortum osallistuu ennakoivasti sekä poliittisen että sääntelyviitekehyksen luomiseen ylläpitämällä aktiivista keskustelua niiden tahojen kanssa, jotka ovat mukana lainsäädännön ja muun sääntelyn kehittämisessä kansallisella ja EU-tasolla.

Venäjä

Liiketoimintamme Venäjällä on altistunut poliittisille, taloudellisille ja sosiaalisille epävarmuuksille ja riskeille johtuen muutoksista lainsäädännössä ja muussa sääntelyssä, taloudellisissa ja sosiaalisissa oloissa ja muissa vastaavissa tekijöissä. Ukrainan kriisi ja EU:n ja Yhdysvaltojen taloudelliset sanktiot ovat kasvattaneet riskejä ja tehneet liiketoimintaympäristöstä haasteellisemman.

Tärkeimmät sääntelyyn liittyvät riskit Venäjällä liittyvät koko energiamarkkinan kehittämiseen, jonka osana mm. sähkön tukkumarkkinat on vapautettu, kun taas kaasu-, lämpö- ja sähkön loppukuluttajamarkkinoita ei ole. Sähkön tukkumarkkinan vapauttaminen Venäjällä on kehittynyt suunnitelmien mukaan. Kuitenkin on riski, että hallitus jäädyttää tiettyjen säänneltyjen tuotteiden, kuten kaasun tariffin, mikä puolestaan on riski Fortumin liiketoiminnalle. Fortum seuraa kehitystä jatkuvasti ja suorittaa toimenpiteitä riskin pienentämiseksi, jos se nähdään tarpeelliseksi.

Poliittiset riskit koskien veroja

Tämänhetkinen taloudellinen tilanne Fortumin päätoimintamaissa on luonut verotusympäristön, joka johtaa uusiin ja lisääntyviin veroihin ja uusiin tulkintoihin nykyisistä laeista. Tämä puolestaan on luonut haasteita Fortumille ja epävarmuutta siitä, kuinka sitä verotetaan, kun ennakoitavuus ja läpinäkyvyys on heikentynyt. Fortum seuraa jatkuvasti verotukseen liittyvää kehitystä, niiden vaikutusta konsernille ja tekee ratkaisuja riskin pienentämiseksi, jos tarpeellista.

Lainsäädäntö- ja compliance-riskit

Lait ja säädökset sekä muu sääntely, jota viranomaiset, pörssit ja muut sääntelyä asettavat toimijat saattavat voimaan, vaikuttavat Fortumin toimintoihin kaikilla sen toimintamarkkinoilla ja näiden mukaan toimiminen on ensisijaisen tärkeää.

Fortumin kyky toimia joissakin maissa saattaa heikentyä, johtuen Fortumin vaikeuksista suojata ja puolustaa oikeuksiaan sopimus- ja muiden osapuolien kanssa, kuin myös johtuen muutoksista paikallisessa lainsäädännössä ja regulaatiossa.

Fortum on kehittänyt compliance-riskienhallintaprosessiaan systemaattisesti identifioimalla ja hallitsemalla compliance- riskejä, mukaan lukien kestävään kehitykseen ja liiketoimintaetiikkaan liittyvät riskit. Fortumilla on nolatoleranssi korruptioon ja compliance- riskienhallintaprosessi pyrkii tunnistamaan potentiaaliset lahjontariskit. Tämän lisäksi Fortumilla on

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema		Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat					

toimintaohje (Code of Conduct), jonka tarkoituksena on tukea liiketoimintaetiikan tärkeyden ymmärtämistä kaikkien työntekijöiden, toimittajien ja partnereiden keskuudessa. Toimintaohje toimittajille asettaa kestäväkehityksen vaatimukset kaikille tavaran- ja palvelun toimittajille. Fortumilla on myös sisäisen valvonnan mekanismit, joilla kattavasti pyritään varmistamaan, että liiketoimet ovat asianmukaisesti valtuutettuja ja hyväksytyjä.

Compliance-riskien arviointi on säännöllistä ja dokumentoitua. Linjajohto raportoi säännöllisesti liiketoimintaetiikasta konsernijohdolle ja edelleen ARC:lle.

Teknologiariskit

Fortumin tuotekehitystoiminnot keskittyvät kehittyneisiin teknologioihin, mukaan lukien Fortumin nykyiset energiamuodot, sekä uusiin teknologioihin ja ratkaisuihin, jotka tukevat energiamuotojen kehittymistä kohti aurinkotaloutta.

Fortum esimerkiksi kehittää aurinko- ja aaltoenergiaa, bioöljyä sekä innovatiivisia energiaratkaisuja asiakkailleen. Uudet teknologiat altistavat Fortumin uudentyypisille riskeille, kuten tekijänoikeusriskeille ja teknologioiden haavoittuvuudelle.

Taloudelliset riskit

Hyödykemarkkina- ja polttoaineriskit

Hyödykemarkkinariskeillä tarkoitetaan potentiaalisia negatiivisia markkinahinta- tai volyymimuutoksia sähkössä, polttoaineissa ja ympäristösertifikaateissa. Erilaisia metodeja, kuten Profit-at-Risk ja Value-at-Risk käytetään mittaamaan näitä riskejä ja ottamaan huomioon niiden väliset riippuvuudet. Stressitestejä käytetään arvioitaessa äärimmäisten hintamuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Fortum suojaa hyödykemarkkinariskejään vuosittain hyväksyttävien suojasuojien mukaisesti. Riskinottoa on rajoitettu riskinottovaltuuksilla, jotka perustuvat volyymeihin, Profit-at-Risk -rajoihin sekä maksimaalisen tappion limiitteihin. Johto seuraa Profit-at-Risk -lukua vuosineljänneksittäin.

Riskienhallintajohtaja hyväksyy kaikki uudet tuotteet ja markkinapaikat, joita käytetään suojaamiseen ja kaupankäyntiin.

Lisää tietoa suojasuojista, positioista, herkkyyksistä ja avoimista johdannais sopimuksista, katso [Liite 3](#) Rahoitusriskien hallinta.

Sähkön hinta- ja volyymirisiki

Fortum on altistunut sähkömarkkinoiden hinta- ja volyymi-muutoksille sen sähkön- ja lämmöntuotannon sekä loppuasiakasmyynnin kautta. Kilpailluilla markkinoilla, kuten Pohjoismaissa, hinta määräytyy kysynnän ja tarjonnan tasapainona. Lyhyen aikavälin tekijät Pohjoismaisilla markkinoilla, kuten vesitilanne, lämpötila, CO₂-päästöoikeuksien hinnat, polttoaineet, taloudellinen kehitys sekä tuonnin ja viennin tasapaino vaikuttavat hintaan.

Pohjoismaisessa liiketoiminnassa, sähkön- ja lämmöntuotannon- sekä loppuasiakasmyyntivolyymit ovat riippuvaisia vesitilanteesta sekä lämpötilasta. Epävarmuus ydinvoimatuotannossa venvien huoltoseisokkien ja parannusten vuoksi, etenkin osaomisteisissa laitoksissa Ruotsissa, on kasvanut viime vuosina.

Sähkön hinta- ja volyymiriskejä suojataan sähköjohdannais-sopimuksilla, joista suurin osa on pohjoismaisessa Nasdaq Commodities (Nord Pool) -sähköpörsissä. Suojaustoiminnan päätavoite on vähentää sähkön hintavolatiiteetin vaikutusta tuottoihin. Suojausstrategiat kattavat useita vuosia lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä riskinottovaltuuksien puitteissa. Näitä suojausstrategioita arvioidaan jatkuvasti niin sähkön, kuin muiden hyödykehintojen, vesitilanteen ja muiden relevanttien parametrien muuttuessa.

Venäjällä sähkön hinta ja kapasiteetin myynti ovat pääasialliset markkinariskin muodot. Markkinoiden sääntelyn purkaminen on edennyt suunnitellusti ja sähkön hintakorrelaatio kaasun kanssa on korkea. Suojaukset ovat pääasiassa bilateraalaisia sopimuksia.

Päästöoikeuksiin ja muihin kaupattaviin ympäristöhyödykkeisiin liittyvät riskit

Euroopan Unioni on perustanut päästökauppajärjestelmän vähentääkseen CO₂-päästöjä. CO₂-päästökauppajärjestelmä edistää pohjoismaisen sähkömarkkinan ja muun Euroopan integraatiota. Tämän päästökauppajärjestelmän lisäksi Ruotsissa, Norjassa ja Puolassa on muita järjestelmiä kaupattaville ympäristöhyödykkeille. Venäjällä ei ole tällä hetkellä minkäänlaista päästökauppajärjestelmää. Kysyntä ja tarjonta ovat päätekijät, jotka muodostavat hinnan CO₂-päästöoikeuksille ja muille kaupattaville ympäristöhyödykkeille.

Osa Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta on näiden järjestelmien vaatimusten piirissä. Fortum hallitsee näitä hinta- ja volyymipositioita käyttäen johdannaisia, kuten CO₂-terminisopimuksia, ja varmistamalla, että päästöoikeuksien hinta otetaan huomioon tuotannon suunnittelussa.

Polttoaineen hinta- ja volyymirisiki

Lämmön- ja sähköntuotanto vaatii polttoaineiden käyttöä, jotka ostetaan globaaleilta tai paikallisilta markkinoilta. Fortumin pääpolttoaineet ovat uraani, hiili, maakaasu, öljy, jäte ja erilaiset biomassaperusteiset polttoaineet, kuten turve ja puupelletit.

Pääriskitekijä polttoaineilla, joilla käydään kauppaa kansainvälisillä markkinoilla kuten hiili- ja öljymarkkinoilla, on hinnan epävarmuus. Hintoihin vaikuttaa laajasti kysynnän ja tarjonnan epätasapaino, jonka voivat aiheuttaa esimerkiksi kysynnän kasvu kehitysmaissa, luonnonkatastrofit tai toimitusrajoitteet maissa, joissa on poliittista tai sosiaalista epävarmuutta. Pääpolttoaine Venäjän lämmön- ja sähköntuotannolle on maakaasu. Maakaasun hinta on osaksi säännelty ja siksi hintariski on rajoitettu. Paikallisilta markkinoilta ostettavissa polttoaineissa, kuten biopolttoaineissa, saatavuudesta johtuva volyymirisiki saattaa olla suurempi, jos toimittajia on rajoitettu määrä. Sanktioista ja taloudellisesta kehityksestä johtuen Venäjältä tuotaviin polttoaineisiin liittyvä riski on kasvanut. Tällä saattaa olla vaikutusta Fortumin polttoaineosuuksiin.

Polttoaineiden hintariski on Fortumissa osaksi rajoitettu, koska Fortumin joustava tuotantokapasiteetti mahdollistaa tuotannon polttoaineen vaihtamisen markkinatilanteen mukaan. Joissakin tapauksissa polttoaineen hintariski voidaan myös siirtää asiakkaalle. Loppuosa polttoaineen hintariskistä hallitaan kiinteähintaisilla ostosopimuksilla, jotka perustuvat ennustettuun kulutukseen. Kiinteähintaiset ostot voivat olla joko fyysisiä toimituksia tai johdannais sopimuksia.

Likviditeetti- ja jälleerahoitusriskit

Sähkö- ja lämpöliiketoiminta on pääomaintensiivistä. Tästä johtuen Fortumilla on säännöllisesti tarve järjestää rahoitusta.

Hallitakseen näitä riskejä Fortumilla on hajautettu lainasalkku, joka kattaa eri maturiteetteja, eri velkapapereita sekä eri markkinoita. Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleerahoitusriskiä käteisvarojen ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen sitovien valmiusluottosopimusten avulla. Ruolan volatiliiteetistä ja Venäjän pakotteista johtuen Fortum on kiinnittänyt erityistä huomiota Russia-divisioonan kykyyn suoriutua tulevista investointisitoumuksista.

Sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin seurauksena Fortumilla on iso kassa, mihin liittyvää luottoriskiä hallitaan hajautetuilla talletuksilla.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema		Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat					

Valuutta- ja korkoriskit

Fortumin velkasalkku koostuu eripituisista kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista rahoitusvaroista ja korollisesta vieraasta pääomasta. Fortum hallinnoi velkasalkun duraatiota tekemällä erilaisia rahoitussopimuksia sekä korkojohdannaissopimuksia, kuten koronvaihtosopimuksia.

Fortumin valuuttariskit jaetaan transaktioriskeihin (valuuttariskit, jotka liittyvät sellaisiin kassavirtoihin ja tase-eriin, joiden muutokset valuuttakurssien johdosta vaikuttavat tulokseen ja kassavirtoihin) sekä translaatoriskeihin (valuuttariski, joka syntyy, kun ulkomaisten tytäryhtiöiden tulos- ja tase-eriä konsolidoidaan konsernitasona). Transaktioriskin osalta pääperiaate on, että kaikki merkittävät erät suojataan. Translaatoriskii ei suojata, tai sitä suojataan selektiivisesti. Ruplariskii seurataan jatkuvasti. Päätranslaatoriskipositiot ovat EUR/RUB ja EUR/SEK. Heikko rupla vaikuttaa Fortumin voittotasoihin ja omaan pääomaan, kun Russia-divisioonan tulos ja nettovarot käännetään euroiksi.

Vastapuoliriskit

Fortumille aiheutuu vastapuoliin liittyviä riskejä ulkoisen osapuolen, kuten asiakkaan, toimittajan, rahoitusinstituution tai kaupankäynnin osapuolen kanssa solmittuista sopimuksista.

Vastapuoliriskit, jotka muodostuvat kaupankäynnin kohteena olevista johdannaissopimuksista, voivat heilahdella paljon. Pääosassa johdannaiskauppoja vastapuolena on julkinen pörssi, mutta osassa sopimus on solmittu suoraan ulkoisen vastapuolen kanssa. Kaupankäynti ulkoisten vastapuolien kanssa on rajoitettu luotettaviin vastapuoliin, jotka toimivat rahoitus- tai hyödykemarkkinoilla.

Fortumilla on vastapuoliriskii useissa pankeissa ja rahoituslaitoksissa johtuen likvideetti- ja jälleenrahoitusvaatimuksista. Vastapuoliriski sisältää myös Venäjän rahoituslaitokset, joihin Fortum tekee talletuksia sekä toimittajat että sopimusvastapuolet, joille pankit antavat takauksia. Fortum seuraa Venäjän pakotteiden kehittymistä tarkasti. Pankki- ja rahoituslaitosten limiittejä seurataan niin että positioita voidaan muuttaa, jos luottoluokitukset ja taloudellinen tilanne muuttuvat.

Fortumin vastapuolet ovat jakautuneet laajasti eri maantieteellisillä alueilla sijaitseviin erilaisiin teollisiin vastapuoliin, pienyrityksiin ja kuluttaja-asiakkaisiin. Pohjoismaat, Puola ja Venäjä muodostavat pääosan vastapuoliriskipositioista, mutta Venäjällä sähkö- ja lämpöasiakkaiden maksuvaikeudet ovat suuremmat kuin Pohjoismaissa.

Fortum minimoi vastapuoliriskejä niiden tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan suunniteltujen vakiintuneiden prosessien avulla. Konsernin luottoriskiohjeistuksen mukaan vastapuolen luottokelpoisuus tarkistetaan ennen sopimussuhteeseen ryhtymistä ja sitä valvotaan käyttämällä sekä sisäisiä että ulkoisia lähteitä ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään, mikäli luottokelpoisuus muuttuu.

Konsernin luotonvalvonta vastaa rajojen asettamisesta kaikille suuremmille yksittäisille luottoriskeille sekä pankkien, trading-vastapuolien että suurimpien asiakkaiden seurannasta ja raportoinnista suhteessa hyväksytyihin rajoihin.

Jokainen divisioona ja yksikkö vastaavat siitä, että riskit pysyvät hyväksytyjen limiittien rajoissa ja pienentävät riskiä, kun on tarpeellista. Lainatakaukset/vastavakuudet, maksuehdot, sopimusten voimassaoloajat sekä netotussopimusten solmiminen ovat keinoja hallita luottoriskejä.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset riskit aiheutuvat puutteellisista tai toimimattomista sisäisistä prosesseista, inhimillisistä virheistä, laitteisiin tai järjestelmiin liittyvistä toimintahäiriöistä sekä ulkoisista tekijöistä. Operatiivisen riskienhallinnan pää tavoite on vähentää ei-toivottujen tapahtumien riskiä. Laatu-, ympäristö- ja työterveys- ja turvallisuusjärjestelmät ovat yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Fortumin operatiiviset toiminnat ovat 100-prosenttisesti ISO 14001-sertifioituja. OHSAS 18001-sertifioinnin kattavuus on 74 %. Järjestelmiin ja laitteisiin liittyviä teknisiä riskejä voimallaitoksilla hallinnoidaan ensisijaisesti ylläpitoinvestointien suunnittelulla, ja liiketoiminnan jatkuvuus varmistetaan valmius- ja varasuunnitelmien avulla.

Vakuutushallinnan tavoitteena on optimoida vahingontorjunta-toimenpiteet, omavastuut ja vakuutusosuja kustannustehokkaasti pitkällä aikavälillä. Fortum on tehnyt koko konsernia koskevia omaisuusvahinkoihin, liiketoiminnan keskeytymiseen ja vastuisiin liittyviä vakuutus sopimuksia.

Tuotantoriskit

Yhdistetty lämmön- ja sähköntuotanto

Yhdistettyyn lämmön- ja sähköntuotantoon liittyy polttoaineiden käyttöä, varastointia ja kuljetusta. Polttoainevuodot ja ympäristön saastuminen voisivat aiheuttaa puhdistuskustannuksia ja vastuita kolmansille osapuolille. Räjähdyks tai tulipalo tuotantolaitoksessa

saattaisi aiheuttaa mahdollisia vaurioita laitokselle tai kolmansille osapuolille ja johtaa mahdollisiin tuotannonkeskeytyksiin. Näitä riskejä hallitaan jatkuvalla seurannalla ja muilla operatiivisilla parannuksilla, kuten laitoksia operoivan henkilöstön kehittämisellä.

Vesivoima

Vesivoimalaitosten operatiiviset riskit voivat johtaa fyysisiin vahinkoihin, liiketoiminnan keskeytymiseen, tai niistä voi aiheutua kolmansia osapuolia koskevia vastuuvollisuuksia. Fortumilla on pitkän aikavälin suunnitelma, jolla kehitetään patojen kunnossapittoa ja jolla taataan sähkön saatavuus myös tulvatilanteissa.

Ruotsissa patovahingoista johtuvat kolmansia osapuolia koskevat vastuuvollisuudet ovat yksin laitoksen omistajan vastuulla. Fortumilla on yhdessä muiden vesivoimantuottajien kanssa yhteinen patovahinkovakuutusjärjestelmä, joka kattaa patovahinkovastuut enintään 9 000 miljoonaan Ruotsin kruunuun asti.

Ydinvoima

Fortum omistaa Loviisan ydinvoimalan, ja sillä on lisäksi vähemmistöosakkuuksia ydinvoimayhtiöissä Suomessa ja Ruotsissa. Loviisan voimalaitoksen ydinturvallisuuden arviointi ja kehittäminen on jatkuva prosessi, jota Suomen Säteilyturvakeskus (STUK) valvoo.

Suomessa ja Ruotsissa ydinvoimalaitoksen käyttäjä vastaa ydinvoimaonnettomuuksiin liittyvistä vastuuvollisuuksista kolmansia osapuolia kohtaan ja vastuu on katettava vakuutuksella.

Loviisan ydinvoimalan toiminnasta vastaavana Fortumilla on ydinvastuulain vaatima vastuuvakuutus 600M SDR (Special Drawing Right). Vastaavankaltaisia vastuuvakuutuksia on myös niissä ydinvoimayhtiöissä, joissa Fortum on vähemmistöosakkaana.

Sekä Suomessa että Ruotsissa on tehty päätöksiä uudistaa nykyinen ydinvastuulainsäädäntö Pariisin ja Brysselin konventioiden mukaisesti. Uuden lainsäädännön ei oleteta astuvan voimaan vielä vuoden 2016 aikana Suomessa ja Ruotsissa. Tämän lakiehdotuksen mukaan muutokset koskevat ydinvoimaoperaattoreiden korvausvastuita vahinkotilanteissa; Suomessa korvauksen yläraja tulee nousemaan 700 miljoonaan euroon ja Ruotsissa 1 200 miljoonaan euroon per vahinko. Tämä vastuu tulee vakuuttaa tai muuten kattaa vakuudella. Tämän lisäksi molemmissa maissa voimalaitosoperaattoreilla tulee olemaan ankara ja rajoittamaton vastuu.

Fortum Loviisan ydinvoimalaitoksen luvanhaltijana on Suomen lainsäädännön mukaan teknisesti ja taloudellisesti vastuussa ydinjätehuollon järjestämisestä, Loviisan käytön aikana syntyneestä ydinjätteestä. Edellä mainitun vastuun lisäksi Suomessa ja

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Tuloskehitys ja taloudellinen asema		Riskienhallinta	Fortumin osake ja osakkeenomistajat					

Ruotsissa Fortum on vastuussa ydinjätehuollon kustannuksista vähemmistöosakkuuksien suhteessa osaomistuskäytöksillä.

Suomessa ja Ruotsissa ydinjätehuollon tulevaisuuden kustannukset katetaan varoilla valtion ydinjätehuoltorahastosta, johon ydinjätehuoltovelvolliset maksavat vuosittain jätehuoltomaksuja.

Kestävän kehityksen riskit

Konsernin kestävän kehityksen yksikkö arvioi konsernin toimintaan liittyvät riskit. Divisioonien tehtävänä on arvioida konsernin kestävän kehityksen yksikön tunnistamat riskit omassa vuosisuunnittelussaan ja varautua niiden hallintaan. Ympäristöriskien arviointi ja valmius toimia poikkeus- ja hätätilanteissa suoritetaan ISO 14001-sertifioinnin mukaisesti. Samalla tavoin myös OHSAS 18001 -sertifiointi edellyttää valmiuksia hallita työterveys- ja turvallisuusriskejä sekä toimintaa poikkeustilanteissa.

Sähkön- ja lämmöntuotannossa ja sähkönjakelussa käytetään, säilytetään ja kuljetetaan aineita ja materiaaleja, jotka ovat ympäristölle haitallisia varomattomasti käsiteltynä. Laitosten käyttö ja huolto altistavat henkilöstön potentiaalisille turvallisuusriskeille.

Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä (EHS) sekä Fortumin toimintaan liittyviä sosiaalisia riskejä arvioidaan säännöllisesti toimittajia valittaessa sekä sisäisin ja ulkoisin tarkastuksin ja riskikartoituksin ja korjaavia ja ehkäiseviä toimia käynnistetään tarvittaessa. Investointeihin liittyviä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä, sekä sosiaalisia riskejä arvioidaan järjestelmällisesti Fortumin investointien arviointi- ja hyväksymismenettelyn mukaisesti. Ympäristöriskejä ja vastuuta arvioidaan suhteessa tehtyihin toimenpiteisiin ja tarvittavat varaukset tulevista kustannuksista tehdään.

Tietotekniikka- ja tietoturvariskit

Tietoturvariskien valvonta on keskitetty konsernin turvallisuus- ja tietohallintoyksikköön. Fortumin IT-laitteistot ja -ohjelmistot ovat alttiita riskeille, mukaan lukien tietoverkkohyökkäykset. Konserniohjeistukset määrittelevät menettelytavat tietotekniikkaan ja tietoturvakysymyksiin liittyvien riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi. Pää tavoite on varmistaa tietojärjestelmien hyvä käytettävyyden ja nopea käyttöön palauttaminen ongelmatilanteissa. Fortumin tietohallinto tunnistaa tietohallintoa uhkaavat operatiiviset riskit ja korjaavat toimenpiteet määritetään sen mukaan. Konsernin tietohallinto, jota johtaa konsernin tietohallintojohtaja (CIO), koordinoi näiden riskien hallitsemista ja vastaa samalla tietohallintostrategiasta ja -arkkitehtuurista.

Fortumin osake ja osakkeenomistajat

Fortum Oyj:n osake on ollut listattuna Nasdaq Helsinki-pörssissä 18. joulukuuta 1998 lähtien. Kaupankäyntitunnus on FUM1V. Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Euroclear Finland Oy myös ylläpitää Fortum Oyj:n virallista osakerekisteriä.

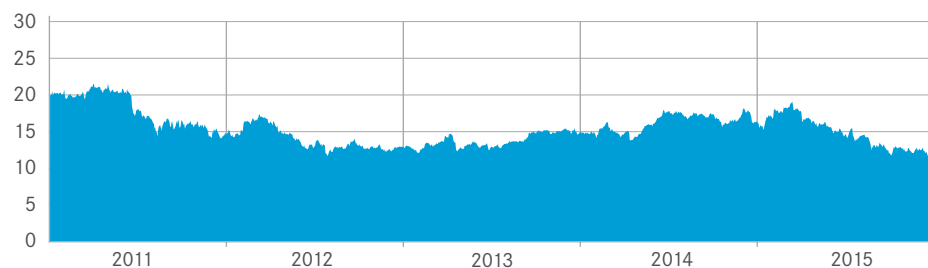
Osakekohtaiset tunnusluvut

Euroa	2015	2014	2013
Tulos/osake			
Jatkuvat toiminnot	-0,26	1,22	-
Lopetetut toiminnot	4,92	2,33	-
Fortum yhteensä	4,66	3,55	1,36
Rahavirta/osake, Fortum yhteensä	1,55	1,98	1,74
Jatkuvien toimintojen rahavirta/osake	1,38	1,38	-
Oma pääoma/osake	15,53	12,23	11,29
Osinko/osake	1,10 ¹⁾	1,10	1,10
Lisäosinko per osake	-	0,20	-
Osinko/osakekohtainen tulos, %	23,6 ¹⁾	36,6	80,9
Efektiiivinen osinkotuotto, %	7,9 ¹⁾	7,2	6,6

1) Hallituksen esitys yhtiökokoukselle 5.4.2016.

Kaikki osakekohtaiset tunnusluvut vuosilta 2006–2015 löytyvät tilinpäätöksen osiosta [Tunnusluvut](#).

Markkina-arvo, mrd euroa

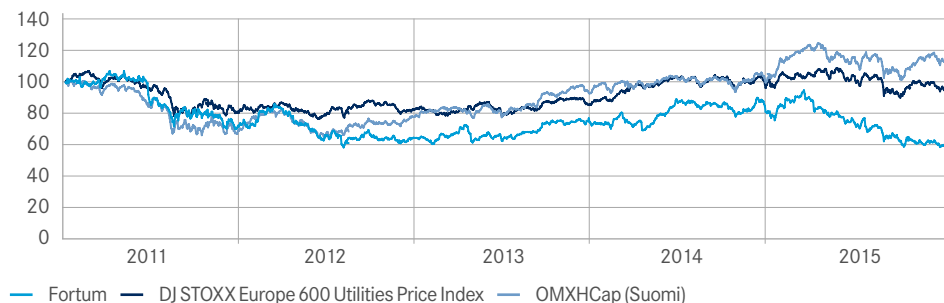
Osakekurssin kehitys ja kaupankäyntivolyymit

Fortumin missiona on tuottaa merkittävää lisäarvoa yhtiön osakkeenomistajille. Fortumin osakkeen arvo on laskenut noin 38 % viidessä vuodessa. Samaan aikaan eurooppalaisten sähköyhtiöiden indeksi (DJ European Utilities) on laskenut 2 %. Samalla ajanjaksolla NASDAQ Helsinki Cap yleisindeksi on noussut 15 %. Vuoden 2015 aikana Fortumin osakekurssi laski noin 23 %, kun samaan aikaan eurooppalaisten sähköyhtiöiden indeksi laski noin 2 % ja NASDAQ Helsinki Cap yleisindeksi nousi 11 %.

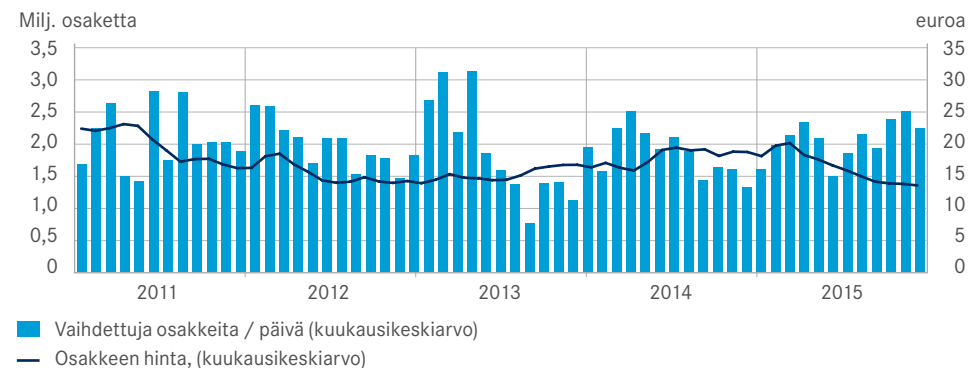
Vuonna 2015 osakevaihto oli yhteensä 541,9 miljoonaa osaketta (2014: 454,8) arvoltaan 8 828 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein hinta Nasdaq Helsinki-pörssissä vuonna 2015 oli 21,59 euroa, alin 12,92 euroa ja osakkeen vaihdolla painotettu keskihinta oli 16,26 euroa. Vuoden viimeisen päivän päätöskurssi oli 13,92 euroa (2014: 17,97). Fortumin markkina-arvo vuoden viimeisen päivän päätöskurssin mukaan laskettuna oli 12 366 miljoonaa euroa (2014: 15 964).

Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla; esimerkiksi Boat-, BATS-, Chi-X- ja Turquoise-markkinoilla sekä OTC-markkinoilla. Vuonna 2015 noin 58 % (2014: 58 %) Fortum Oyj:n osakkeiden vaihdosta käytiin muilla markkinapaikoilla kuin Helsingin pörssissä.

Osakekurssin kehitys, indeksi 100 = 2.1.2011

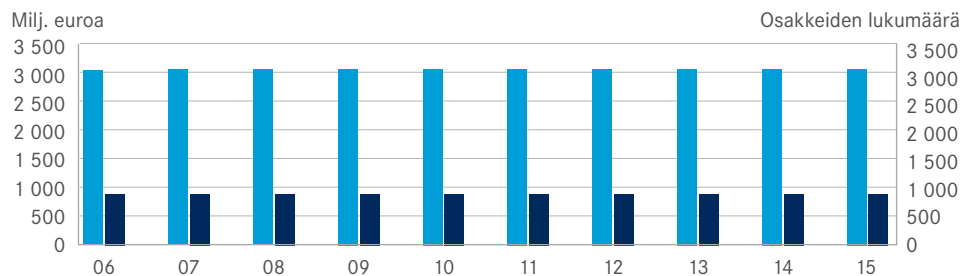
Fortumin osakkeiden vaihto

Osakepääoma

Fortum Oyj:llä on yksi osakesarja. Vuoden 2015 lopussa osakkeita oli laskettu liikkeelle kaikkiaan 888 367 045 kappaletta. Osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Vuoden 2015 lopussa Fortum Oyj:n kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin rekisteröity osakepääoma oli 3 046 185 953,00 euroa.

Osakepääoma

■ Osakepääoma, milj. euroa
■ Osakkeiden lukumäärä, milj.

Osakkeenomistajat

Vuoden 2014 lopussa Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli 50,76 %. Suomen Eduskunta on valtuuttanut hallituksen vähentämään Suomen Valtion omistusta Fortumissa siten, että omistus ei laske alle 50,1 % osakepääomasta ja äänivallasta.

Fortum Oyj vastaanotti 25.3.2015 arvopaperimarkkinalain 9 luvun 5 pykälän mukaisen liputusilmoituksen, jonka mukaan Capital Group Companies Inc:n omistus Fortumista alitti 5 %:n rajan 18.3.2015.

Hallintarekisteröityjen ja suorien ulkomaisten osakkeenomistajien osuus oli 25,5 % (2014: 32,3 %).

Osakkeenomistajat 31.12.2015

Osakkeenomistaja	Osakkeiden lukumäärä	Osuus %
Suomen valtio	450 932 988	50,76
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	10 226 986	1,15
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	9 100 167	1,03
Valtion eläkerahasto	9 000 000	1,01
Kansaneläkelaitos	7 030 896	0,79
Kurikan kaupunki	6 203 500	0,70
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo	4 545 000	0,51
OP-Delta sijoitusrahasto	3 050 000	0,34
Schweizerische Nationalbank	2 910 081	0,33
Sr Nordea Fennia	2 864 636	0,32
KEVA	2 629 374	0,30
OP-Focus Erikoissijoitusrahasto	2 485 000	0,28
Svenska Litteratursällskapet i Finland	1 716 375	0,19
Hallintarekisteröidyt ja suora ulkomainen omistus ¹⁾	223 849 166	25,20
Muut osakkeenomistajat yhteensä	151 822 876	17,09
Osakkeiden lukumäärä yhteensä	888 367 045	100,00

1) Lukuunottamatta Schweizerische Nationalbank omistusta.

Osakasryhmän mukaan	% osakkeiden lukumäärästä
Suomalaiset osakkeenomistajat	
Liikeryitykset	1,87
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,66
Julkisyhteisöt	56,83
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,72
Kotitaloudet	11,39
Ulkomaiset osakkeenomistajat	25,53
Yhteensä	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2015

Osakkeita	Osakkeenomistajien lukumäärä	% osakkeenomistajista	Osakkeiden lukumäärä	% osakkeiden lukumäärästä
1-100	35 386	25,97	2 061 950	0,23
101-500	54 492	40,00	14 648 185	1,65
501-1 000	22 296	16,36	16 541 500	1,86
1 001-10 000	22 738	16,69	59 655 157	6,72
10 001-100 000	1 225	0,90	28 099 826	3,16
100 001-1 000 000	89	0,07	28 155 303	3,17
1 000 001-10 000 000	17	0,01	59 558 489	6,70
yli 10 000 000	2	0,00	461 159 974	51,91
Yhteensä	136 245	100,00	669 880 384	75,40
Rekisteröimättömät /selvittämättä olleet kaupat 31.12.			73 636	0,01
Hallintarekisteröidyt osakkeet			218 413 025	24,59
Yhteensä			888 367 045	100,00

Johdon osakeomistus 31. joulukuuta 2015

Vuoden 2015 lopussa toimitusjohtaja ja muut Fortumin johtoryhmän jäsenet omistivat 347 478 osaketta (2014: 430 457) edustaen noin 0,04 % (2014: 0,05 %) yhtiön osakkeista.

Lisätietoa toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten osakeomistuksista ja kannustinohjelmista on esitetty konsernitilinpäätöksen [liitetiedossa 11](#) Henkilöstökulut.

Yhtiökokouksen 2015 antamat valtuudet

Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeelle laskemiseksi tai uusien osakkeiden liikkeelle laskemiseksi tai omien osakkeiden ostoon.

Osinkopolitiikka

Osinkopolitiikka varmistaa, että osakkeenomistajat saavat asianmukaisen korvauksen sijoittamalleen pääomalle. Poliittikkaa tukee yhtiön pitkän aikavälin strategia, joka tähtää osakekohtaisen tuloksen, ja sen myötä osingon kasvattamiseen. Hallitus perustaa osinkoehdotuksensa laaja-alaiselle tarkastelulle, joka kattaa makrotalouden, taseen vahvuudet sekä tulevaisuuden investointisuunnitelmat. Fortum Oyj:n tavoitteena on maksaa vakaa, kestävä ja aikaa myöten kasvava osinko, joka on 50–80 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä.

Osingonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2015 olivat 5 417 422 951,23 euroa sisältäen tilikauden voiton 1 133 611 072,83 euroa. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

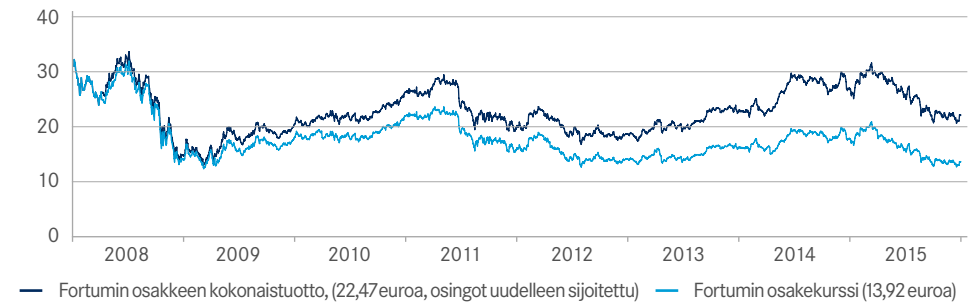
Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2015 osinkona 1,10 euroa osaketta kohti.

2.2.2016 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella kokonaisosinkona ehdotetaan jaettavaksi yhteensä 977 203 749,50 euroa. Hallitus esittää, että jäljellä oleva osuus voitosta jätetään omaan pääomaan.

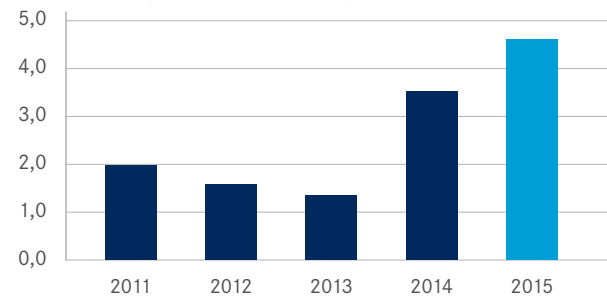
Yhtiökokous pidetään 5.4.2016 kello 14.00 alkaen Finlandia-talossa Helsingissä.

Osakkeen kokonaistuotto

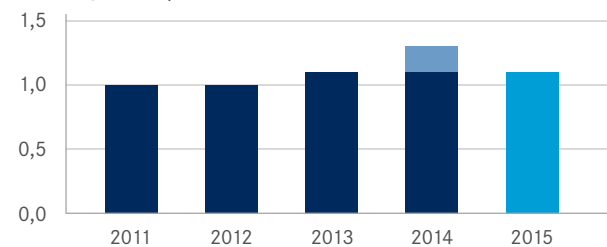
euroa

Tulos/osake, Fortum yhteensä, euroa

Osinko/osake, euroa

Tilikauden 2015 osinko perustuu hallituksen ehdotukseen huhtikuun 2016 yhtiökokoukselle. Fortum maksoi lisäosinkoa 0,20 euroa osakkeelta 31.12.2014 päätyneeltä tilikaudelta.

Konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	2015	2014
Liikevaihto	5	3 459	4 088
Muut tuotot	9	38	60
Materiaalit ja palvelut	10	-1 515	-1 825
Henkilöstökulut	11	-351	-369
Poistot	5, 18, 19	-346	-377
Muut kulut	9	-477	-492
Vertailukelpoinen liikevoitto	5	808	1 085
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	6, 7	-958	211
Liikevoitto	5	-150	1 296
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	5, 20	20	146
Korkokulut	12	-203	-249
Korkotuotot	12	51	84
Johdannaisten käyvien arvojen muutokset	12	-18	-5
Muut rahoituserät - netto	12	-4	-40
Rahoitustuotot ja -kulut	12	-175	-210
Voitto ennen veroja		-305	1 232
Tuloverot	13	78	-143
Jatkuvien toimintojen kauden voitto		-228	1 089
Lopetetut toiminnot:			
Lopetettujen toimintojen kauden voitto	14	4 369	2 073
Kauden voitto		4 142	3 161
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		4 138	3 154
Määräysvallattomille omistajille		4	7
		4 142	3 161
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake) ¹⁾	15		
Fortum yhteensä		4,66	3,55
Jatkuvat toiminnot		-0,26	1,22
Lopetetut toiminnot		4,92	2,33

1) Laimennetut osakekohtaiset tulokset ovat samat kuin normaalit osakekohtaiset tulokset yllä, koska Fortumilla ei tällä hetkellä ole ulkona olevia laimentavia instrumentteja.

milj. euroa	Liite	2015	2014
Vertailukelpoinen liikevoitto		808	1 085
Arvon alentumiset	7	-918	0
Kertaluonteiset erät (pääasiassa myyntivoitot)		22	305
Tulevaisuuden rahavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	8	-78	-91
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	5	16	-3
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	5, 6	-958	211
Liikevoitto		-150	1 296

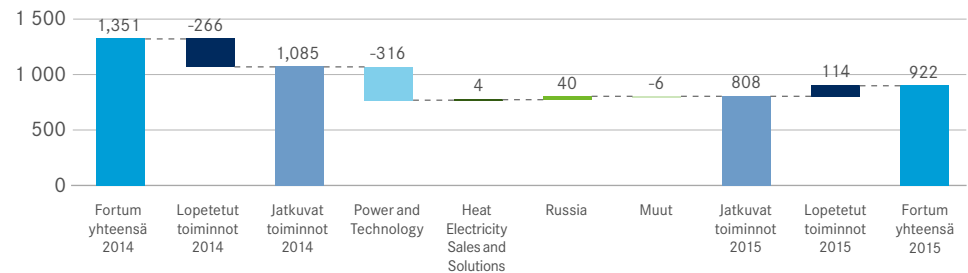
Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennenaikaisen sulkemisen vaikutukset

OKG AB:n ylimääräisen yhtiökokouksen päätös sulkea Oskarshamin 1- ja 2-ydinvoimayksiköt Ruotsissa vaikutti emoyhtiön omistajille kuuluvaan vuoden tulokseen -729 miljoonaa euroa ja se on kirjattu usealle tuloslaskelman riville. Pääosa vaikutuksesta sisältyy erään Arvon alentumiset Vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä. Katso lisätietoja [liitetiedosta 7](#) Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennenaikaisen sulkemisen vaikutukset

Lopetetut toiminnot

Vuonna 2014 Fortum myi Suomen ja Norjan sähkönsiirtoliiketoiminnan. Kesäkuussa 2015 Fortum sai päätökseen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin. Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin jälkeen Fortumilla ei ole enää sähkönsiirtoliiketoimintaa, mistä johtuen Distribution-segmentti on esitetty vuoden 2015 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta alkaen lopetettuna toimintona IFRS 5 -standardin Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot mukaisesti. Tilinpäätöksessä esitetyt vertailutiedot vuodelta 2014 on muutettu vastaavasti. Katso lisätietoja [liitetiedosta 14](#) Lopetetut toiminnot ja [liitetiedosta 41](#) Yrityshankinnat ja -myynnit.

Vertailukelpoinen liikevoitto, milj. euroa

Konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	2015	2014
Tilikauden voitto	4 142	3 161
Muut laajan tuloksen erät		
Erät, jotka siirretään tai saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:		
Kassavirran suojaukset		
Käyvän arvon muutokset	124	17
Siirrot tuloslaskelmaan	-48	-70
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin	-6	-4
Laskennalliset verot	-14	12
Nettosijoitusten suojaus		
Käyvän arvon muutokset	-8	149
Laskennalliset verot	2	-28
Muuntoerot	-191	-1 323
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten muista laajan tuloksen eristä	3	-3
Muut muutokset	3	-3
	-135	-1 253
Erät, joita ei myöhemmin tulla siirtämään tulosvaikutteisiksi:		
Etuuspohjaisten järjestelyiden vakuutusmatemaattinen voitto/tappio	76	-77
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot osakkuus- ja yhteisyrityksissä	0	-13
	76	-90
Jatkuvien toimintojen muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen	-59	-1 344
Lopetettujen toimintojen muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen	0	-19
Laaja tulos yhteensä	4 082	1 799
Laajan tuloksen jakautuminen:		
Emoyhtiön omistajille	4 081	1 815
Määräysvallattomille omistajille	1	-16
	4 082	1 799

Muut laajan tuloksen erät ovat tuotto- ja kulueriä, joita ei kirjata tulosvaikutteisesti, vaan ne kirjataan omaan pääomaan.

Tällaisia ovat realisoitumattomat erät, kuten voitot ja tappiot kassavirtasuojauksissa käytettävien rahoitusinstrumenttien arvostamisesta käypään arvoon. Tulosvaikutus näistä eristä kirjataan, kun suojattu erä vaikuttaa tuloslaskelmaan.

Laajan tuloksen eriin sisältyy myös myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostamisesta johtuvat voitot ja tappiot, osakkuusyrityksien laajan tuloksen erät sekä muuntoerot.

Kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutokset liittyvät lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).

Muuntoerot valuuttojen muuntamisesta, lähinnä Venäjän ruplasta.

Konsernin tase

milj. euroa	Liite	31.12.2015	31.12.2014
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	18	222	276
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	19	8 710	11 195
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	20	1 959	2 027
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	30	810	774
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	21	93	68
Laskennalliset verosaamiset	29	80	98
Johdannaisinstrumentit	3	509	595
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	22	773	2 041
Pitkäaikaiset varat yhteensä		13 157	17 074
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	23	231	256
Johdannaisinstrumentit	3	355	448
Myyntisaamiset ja muut saamiset	24	822	830
Talletukset ja arvopaperit (erääntyminen yli kolme kuukautta)		4 913	757
Rahat ja pankkisaamiset		3 289	2 009
Likvidit varat	25	8 202	2 766
Lyhytaikaiset varat yhteensä		9 610	4 301
Varat yhteensä		22 767	21 375

milj. euroa	Liite	31.12.2015	31.12.2014
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	26	3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73
Kertyneet voittovarot		10 507	7 708
Muut oman pääoman erät		168	36
Yhteensä		13 794	10 864
Määräysvallattomat omistajat	27	69	71
Oma pääoma yhteensä		13 863	10 935
VELAT			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	28	4 965	5 881
Johdannaisinstrumentit	3	290	247
Laskennalliset verovelat	29	483	1 159
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	30	810	774
Muut varaukset	31	81	17
Eläkeveloitteet	32	65	140
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	33	168	154
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		6 863	8 373
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	28	1 042	1 103
Johdannaisinstrumentit	3	121	76
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	34	879	888
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		2 042	2 067
Vieras pääoma yhteensä		8 904	10 440
Oma pääoma ja velat yhteensä		22 767	21 375

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Liite	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot		Muut oman pääoman erät			Emoyhtiön omistajat	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
				Kertyneet voittovarot	Muuntoerot	Kassavirta- suojaukset	Muut laajan tuloksen erät	Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteis- yrityksissä			
BS Oma pääoma 31.12.2014		3 046	73	9 676	-1 968	19	-5	22	10 864	71	10 935
Kauden tulos				4 138					4 138	4	4 142
Muuntoerot					-189	-1	-1	2	-188	-3	-191
Kauden muut laajan tuloksen erät						55	73	3	132		132
Laaja tulos yhteensä				4 139	-189	54	72	5	4 081	1	4 082
Osingonjako	15			-1 155					-1 155		-1 155
Osingonjako määräysvallattomille omistajille									0	-2	-2
Muut muutokset				3					3	-1	3
BS Oma pääoma 31.12.2015		3 046	73	12 663	-2 156	74	67	27	13 794	69	13 863
Oma pääoma 31.12.2013		3 046	73	7 500	-649	66	-51	38	10 024	101	10 124
Kauden tulos				3 154					3 154	7	3 161
Muuntoerot					-1 299	-3	2	0	-1 300	-23	-1 323
Kauden muut laajan tuloksen erät				-3		-43	44	-17	-19	0	-20
Kauden muut laajan tuloksen erät, lopetetut toiminnot							-20		-19		-19
Laaja tulos yhteensä				3 151	-1 319	-47	46	-16	1 815	-16	1 799
Osingonjako	15			-977					-977		-977
Osingonjako määräysvallattomille omistajille									0	-2	-2
Muutokset yrityshankinnoista ja -myynneistä	41			6					6	-11	-5
Muut muutokset				-4					-4	-1	-4
BS Oma pääoma 31.12.2014		3 046	73	9 676	-1 968	19	-5	22	10 864	71	10 935

Muuntoerot

Ulkomaisten tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskikurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta -188 miljoonaa euroa vuoden 2015 aikana (2014: -1 300) johtuen pääosin Venäjän ruplan vaikutuksesta. Osa tästä translaatiopositivista on suojattu ja suojaustuloksen kurssivaikutus, 8 miljoonaa euroa (2014: 122), on kirjattu muihin laajan tuloksen eriin.

Käytetyt valuuttakurssit on esitetty [liitetiedossa 1](#) Laadintaperiaatteet ja lisätietoa valuuttariskeistä on esitetty [liitetiedossa 3.6](#) Korkoriski ja valuuttariski.

Kassavirtasuojaukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutoksista oli 54 miljoonaa euroa vuonna 2015 (2014: -47), ja se liittyi lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on alhaisempi/ korkeampi kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on positiivinen/negatiivinen.

Konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	Liite	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirta			
Jatkuvien toimintojen kauden voitto		-228	1 089
Oikaisuerät:			
Verot		-78	143
Rahoitustuotot- ja kulut		175	210
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta		-20	-146
Poistot		346	377
Liikevoitto ennen poistoja (Käyttökate)		196	1 673
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua		891	-244
Saadut korot		52	99
Maksetut korot		-263	-323
Saadut osingot		52	58
Toteutuneet kurssierot ja muut nettorahoituskulut		336	349
Maksetut välittömät verot		-65	-163
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		1 199	1 447
Käyttöpääoman muutos		29	-42
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan rahavirta yhteensä		1 228	1 406
Lopetettujen toimintojen liiketoiminnan rahavirta yhteensä		154	356
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		1 381	1 762
Investointien rahavirta			
Investoinnit käyttöomaisuuteen	5, 18, 19	-527	-622
Hankitut osakkeet		-43	-69
Käyttöomaisuuden myynnit		28	26
Myytyt osakkeet		27	473
Osakaslainat osakkuusyrityksille ja yhteisyrityksille		481	425
Muutos muissa korollisissa saamisissa		-1	8
Jatkuvien toimintojen investointien rahavirta yhteensä		-35	241
Lopetettujen toimintojen investointien rahavirta yhteensä		6 303	2 574
Investointien rahavirta yhteensä		6 268	2 816

milj. euroa	Liite	2015	2014
Rahavirta ennen rahoitusta			
		7 650	4 578
Rahoituksen rahavirta			
Pitkäaikaisten lainojen nostot		37	50
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset		-956	-1 480
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-84	-580
Osingonjako emoyhtiön omistajille	15	-1 155	-977
Muut rahoituserät		-2	-1
Jatkuvien toimintojen rahoituksen rahavirta yhteensä		-2 160	-2 988
Lopetettujen toimintojen rahoituksen rahavirta yhteensä		0	-19
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-2 160	-3 007
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos		5 490	1 571
Likvidit varat kauden alussa			
		2 766	1 265
Valuuttakurssierot likvideissä varoissa		-54	-70
Likvidit varat kauden lopussa	25	8 202	2 766

Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua sisältää vuonna 2015 pääasiassa kertaluonteisten erien -896 miljoonaa euroa (2014: 305), varausten muutoksen (sisältää ydinvoiman) 80 miljoonaa euroa (2014: 27) peruutuksen sekä johdannaisten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset -78 miljoonaa euroa (2014: -88). Käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynneistä saadut rahavirrat esitetään kokonaisuudessaan investointien rahavirrassa.

Toteutuneet kurssierot ja muut nettorahoituskulut sisältää toteutuneita kurssieroja 292 miljoonaa euroa vuoden 2015 aikana (2014: 352), jotka aiheutuivat pääasiassa Fortumin ruotsalaisten ja venäläisten tytäryritysten rahoituksesta sekä siitä, että konsernin pääasiallinen ulkoinen rahoitus on euroissa. Toteutuneet kurssierot johtuvat näiden konsernin sisäisiä lainoja suojaavien valuuttatermiinien jatkamisesta. Suurin osa näistä termiineistä on lyhytaikaisia, erääntyminen alle 12 kk.

Kassavirran maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit eivät sisällä vielä maksamattomia investointeja. Aktivoidut vieraan pääoman menot on esitetty maksetuissa koroissa.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Konsernin tuloslaskelma	Konsernin laaja tuloslaskelma	Konsernin tase	Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	Konsernin rahavirtalaskelma				

Nettovelan muutokset

milj. euroa	2015	2014
Nettovelka kauden alussa	4 217	7 793
Muuntoerot	89	-81
Käyttökate	4 640	3 954
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua, sekä maksetut rahoituskulut ja verot	-3 330	-2 147
Käyttöpääoman muutokset	71	-46
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-592	-768
Yrityshankinnat	-43	-69
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	6 217	3 089
Tulot myytyjen yhtiöiden korollisista saamisista	207	131
Osakslainat osakkuusyrityksille	481	425
Muutos korollisissa saamisissa	-1	8
Osingot	-1 155	-977
Muut rahoitustoiminnot	-2	-1
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	6 439	3 600
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos, arvostus jaksotettuun hankintamenoon ja muut muutokset	-8	105
Nettovelka kauden lopussa	-2 195	4 217

Rahavirtalaskelman lisätietoja

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	2015	2014
Korottomien saamisten muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	-121	4
Vaihto-omaisuuden muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	24	-13
Korottomien velkojen muutos, vähennys(-)/lisäys(+)	126	-33
CF Yhteensä	29	-42

Käyttöomaisuusinvestoinnit

milj. euroa	Liite	2015	2014
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen	5, 18, 19	582	626
Muutokset maksamattomissa investoinneissa, vähennys(+)/lisäys(-)		-11	44
Vieraan pääoman menot		-44	-47
CF Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit		527	622

Käyttöomaisuusinvestoinnit aineettomiin ja aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin vuoden 2015 aikana olivat 582 miljoonaa euroa (2014: 626). Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit, 527 miljoonaa euroa (2014: 622), eivät sisällä vielä maksamattomia investointeja, toisin sanoen investointeihin liittyvien ostovelkojen muutosta määrältään -11 miljoonaa euroa (2014: 44) eikä aktivoituja vieraan pääoman menoja määrältään -44 miljoonaa euroa (2014: -47). Aktivoitua vieraan pääoman menoja on esitetty maksetuissa koroissa.

Katso lisätietoja investoinneista segmentteittäin ja maittain [liitetiedosta 5](#) Segmenttiraportointi ja investointiprojekteista segmentteittäin [liitetiedosta 19.2](#) Investoinnit.

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

Osakehankinnat olivat vuoden 2015 aikana 43 miljoonaa euroa (2014: 69).

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	Liite	2015	2014
Myydyt tytäryritysosakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	41	0	160
Myydyt osakkuusyritysosakkeet	20, 41	27	311
Myydyt myytävissä olevat rahoitusvarat		0	1
CF Yhteensä		27	473

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

1 Laadintaperiaatteet

1.1 Liiketoiminnan kuvaus

Fortum Oyj (jäljempänä "Yhtiö") on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo, Suomi. Fortum Oyj:n osake noteerataan Nasdaq Helsinki -pörsissä.

Fortum Oyj tytäryhtiöineen (yhdessä Fortum-konserni) keskittyy liiketoimintoihinsa Pohjoismaihin, Baltiaan, Venäjälle ja Puolaan. Fortumin liiketoimintaan kuuluvat sähkön tuotanto ja myynti, lämmön tuotanto, myynti ja jakelu sekä energiaan liittyvät muut asiantuntijapalvelut.

Fortum Oyj:n hallitus on hyväksynyt tämän tilinpäätöksen 2.2.2016.

1.2 Laadintaperusta

Fortum-konsernin konsernitiilinpäätös on laadittu Euroopan unionissa hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) ja niitä koskevien tulkintojen (IFRIC) mukaisesti. Tilinpäätös täyttää myös Suomen kirjanpitolain säännökset ja muut Suomessa voimassa olevat tilinpäätöksen laadintaa koskevat säännökset ja määräykset.

Konsernitiilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta myytävissä olevia rahoitusvaroja, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja (mukaan lukien johdannaisinstrumentit) sekä käypään arvoon suojattuja eriä.

1.2.1 Tuloslaskelman esittäminen

Konsernin tuloslaskelmassa esitetään vertailukelpoinen liikevoitto-tunnusluku, jonka katsotaan antavan paremman kuvan konsernin toiminnasta verrattaessa esitettävää kautta aikaisempiin kausiin.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on eriytetty esitettäväksi tuloslaskelmassa omana eränään ja sisältävät:

- arvonalentumiset sekä niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät)
- kertaluonteiset erät, koostuen pääasiassa käyttöomaisuuden myyntivoitoista ja tappioista
- suojaustarkoituksessa pidettävien johdannaisten käyvän arvon muutokset, joihin ei IAS 39:n mukaisesti sovelleta suojauslaskentaa. Valtaosaan Fortumin kassavirtasuojauksista sovelletaan suojauslaskentaa, joiden käyvän arvon muutos kirjataan omaan pääomaan
- kirjanpitoikäisyyden vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa.

Vertailukelpoista liikevoittoa käytetään konsernin suoritusasteen hallintaprosessissa tapahtuvassa taloudellisten tavoitteiden asettamisessa, seurannassa ja resurssien allokoinnissa.

Fortum julkaisi 15. huhtikuuta 2015 pörsstitiedotteen Fortumin vuoden 2014 tuloslaskelman ja rahavirran oikaisemisesta IFRS 5:n mukaisesti. Kuten tiedotteessa kuvattiin, Distribution-segmentti esitetään lopettuna toimintona vuoden 2015 ensimmäisestä osavuosikatsauksesta eteenpäin. Vertailuvuoden 2014 tuloslaskelma ja rahavirta on oikaistu vastaavasti. Liiketoimintojen esittäminen lopettuna toimintona ei vaikuta taseeseen. Lisätietoa uudelleenluokittelun vaikutuksesta on liitteessä 41 Yrityshankinnat ja -myynnit sekä 15. huhtikuuta 2015 julkaistussa pörsstitiedotteessa.

1.2.2 Lyhyt- ja pitkäaikaisten varojen ja velkojen luokittelu

Omaisuserä tai velka luokitellaan lyhytaikaiseksi omaisuseräksi tai velaksi silloin, kun sen odotetaan realisoituvan normaalin toimintajakson aikana tai 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä tai silloin kun se on luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi varaksi tai velaksi. Likvidit varat luokitellaan lyhytaikaisiksi varoiksi.

Kaikki muut varat ja velat luokitellaan pitkäaikaisiksi varoiksi ja veloiksi.

1.3 Yhdistely konsernitiilinpäätökseen

Konsernitiilinpäätös sisältää emoyrityksen, tytäryritykset, osakkuusyrietykset ja osuudet yhteisyrityksistä.

Fortum muodostettiin vuonna 1998 käyttämällä yhdistelmä- eli pooling-menetelmää Fortum Power and Heat Oy:n sekä Fortum Oil and Gas Oy:n yhdistelemiseksi konsernitiilinpäätökseen (näistä jälkimmäinen jakautui Fortum Oil Oy:ksi ja Fortum Heat and Gas Oy:ksi 1.5.2004). Vuonna 2005 Fortum Oil Oy (nykyinen Neste Oyj) eriytettiin Fortumista jakamalla 85 % yhtiön osakkeista Fortumin osakkeenomistajille ja myymällä loput 15 % osakkeista. Pooling-menetelmän käyttö tarkoittaa sitä, että Fortum Power and Heat Oy:n ja Fortum Heat and Gas Oy:n hankintamenot on eliminoitu näiden yhtiöiden osakepääomia vastaan. Tästä syntyvä eliminoitiero on kirjattu oman pääoman vähennykseksi.

1.3.1 Tytäryritykset

Tytäryrityksiä ovat ne yhtiöt, joissa Fortum Oyj:llä on määräysvalta. Fortum tulkitsee omaavansa määräysvallan jos se altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja pystyy lisäksi käyttämään sijoituskohtetta koskevaa valtaansa ja näin vaikuttamaan saamansa tuoton määrään.

Tytäryritysten hankinta käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintamenoksi muodostuu hankintahetken käypiin arvoihin arvostettujen vastikkeeksi annettujen varojen ja syntyneiden tai vastuulle otettujen velkojen sekä hankinnasta välittömästi johtuneiden menojen yhteissumma. Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut, yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan alun perin hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin, riippumatta mahdollisen vähemmistöosuuden suuruudesta. Se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno on pienempi kuin hankitun tytäryrityksen nettovarojen käypä arvo, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Tytäryritykset yhdistellään täysimääräisesti konsernitiilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, jolloin määräysvalta siirtyy konsernille ja yhdistely päättyy sinä päivänä, kun määräysvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä konsernin sisäisistä liiketapahtumista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernitiilinpäätöksessä. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma osoita, että siirretyn omaisuserän arvo on alentunut. Tytäryritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu konsernin laadintaperiaatteiden mukaisiksi, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

Fortum Oyj:n tytäryritykset on esitetty liitetiedossa 43 Tytäryritykset segmentteittäin 31.12.2015.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

1.3.2 Osakkuusyrietykset

Osakkuusyrietyksiä ovat yhteisöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta liittyy yleensä 20–50 %:n omistusosuuteen äänivallasta. Konsernin sijoitukset osakkuusyrietyksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä.

1.3.3 Yhteisyrietykset

Yhteisyrietykset ovat järjestelyjä, joissa määräysvalta on jaettu. Konsernin sijoitukset yhteisyrietyksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä.

1.3.4 Määräysvallattomien omistajien osuus

Määräysvallattomien omistajien osuus tytäryhtiöiden omasta pääomasta esitetään erillään emoyhtiön omistajien osuudesta. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus määritetään hankintahetkellä määräysvallattomien omistajien suhteellisen osuutena hankittujen omaisuuserien nettoarvosta. Hankinnan jälkeen määräysvallattomien omistajien osuus on hankinnassa määritetty osuus lisätynä kyseisille omistajille kuuluvalla osuudella oman pääoman muutoksista.

1.3.5. Myytävänä olevat omaisuuserät ja lopetetut toiminnot

Pitkäaikaiset varat (tai luovutettavien erien ryhmät), jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi omaisuuseriksi, arvostetaan kirjanpitoarvoonsa tai sitä alempan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy pääasiallisesti myynnistä sen sijaan, että se kertyisi omaisuuserien jatkuvasta käytöstä. Näihin luokkiin eivät sisälly käytöstä poistamisen jälkeen romutettavat käyttöomaisuuserät tai sellaiset erät, jotka on tilapäisesti poistettu käytöstä. Arvon alentumistappio (tai myöhemmin syntynä voitto) vähentää (tai lisää) myytävänä olevien pitkäaikaisten varojen tai luovutettavien ryhmien kirjanpitoarvoa. Näistä omaisuuseristä ei tehdä poistoja. Niihin liittyvät korkokulut tai muut kulut kirjataan samalla tavalla kuin ennen myytävänä olevaksi luokittelemista.

Luovutetut toiminnot edustavat erillistä keskeistä liiketoiminta-aluetta, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Luovutettuihin toimintoihin liittyvät varat ja velat on voitava selkeästi erottaa muista konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä yksiköistä sekä toiminnallisina että rahavirtaa tuottavina yksikköinä. Lisäksi raportoivalla yksiköllä ei saa olla mitään merkittävää yhteyttä toimintoihin, jotka on luokiteltu luovutetuiksi toiminnoiksi.

1.4 Ulkomaanrahan määräiset erät ja niiden muuntaminen

1.4.1 Toimintavaluutta ja esittämismvaluutta

Jokaisen konserniyrietyksen tilinpäätöksiin sisältyvät erät arvostetaan käyttäen sen taloudellisen ympäristön valuuttaa, jossa yritys pääasiallisesti toimii ("toimintavaluutta"). Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämismvaluutta.

1.4.2 Liiketapahtumat ja tase-erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan. Rahoituseriin liittyvät kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin. Suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien kassavirran suojausten

kurssivoitot ja -tappiot kirjataan omaan pääomaan. Myytävissä olevien rahoitusvarojen aiheuttamat kurssierot kirjataan muihin oman pääoman eriin.

1.4.3 Konserniyrietykset

Niiden tytäryhtiöiden, joiden toiminta- ja esittämismvaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat ja kassavirrat muunnetaan konsernin esittämismvaluutan määräisiksi käyttämällä kuukauden lopun kurssien perusteella laskettua vuoden keskiääräistä valuuttakurssia. Tytäryhtiöiden taseet muunnetaan euroiksi käyttämällä tilikauden päätöspäivän kurssia. Konsernitilinpäätöksessä kurssierot, jotka syntyvät ulkomaisiin yrietyksiin tehtyjen nettosijoitusten sekä lainojen ja muiden tällaisten sijoitusten suojausiksi määritettyjen valuuttainstrumenttien muuntamisesta, kirjataan omaan pääomaan. Kun ulkomainen tytäryritys myydään, nämä kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti osana myyntivoittoa tai -tappiota. Ulkomaisen yrietyksen hankinnasta johtuvaa liikearvoa ja hankinnan yhteydessä tehtäviä käypien arvojen oikaisuja käsitellään ulkomaisen yrietyksen varoina ja velkoina ja ne muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin.

Tilinpäätöspäivän kurssi on Euroopan keskuspankin kyseisen päivän päätöskurssi. Tilikauden keskikurssi lasketaan Euroopan keskuspankin kyseisen vuoden kunkin kuukauden lopun kurssien ja edellisen vuoden päätöskurssin keskiarvona.

Fortumin käyttämät keskeisimmät valuuttakurssit

	Valuutta	Tilikauden keskikurssi		Tilinpäätöspäivän kurssi	
		2015	2014	31.12.2015	31.12.2014
Ruotsi	SEK	9,3414	9,1004	9,1895	9,3930
Norja	NOK	8,9953	8,3940	9,6030	9,0420
Puola	PLN	4,1909	4,1909	4,2639	4,2732
Venäjä	RUB	69,0427	51,4243	80,6736	72,3370

1.4.4 Osakkuusyrietykset ja osuudet yhteisyrietyksissä

Konsernin sijoitukset osakkuusyrietyksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Niiden osakkuus- ja yhteisyrietysten, joiden toiminta- ja esittämismvaluutta ei ole euro, tilinpäätökset muunnetaan konsernin esittämismvaluutan määräisiksi käyttäen samoja periaatteita kuin tytäryhtiöissä, katso 1.4.3 Konserniyrietykset.

1.5 Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Fortum esittää tilinpäätöksen laadintaperiaatteet liitetietojen yhteydessä. Alla olevassa taulukossa on listattu konsernin laadintaperiaatteet, tieto missä liitteessä ne on esitetty sekä viittaus asianomaiseen IFRS-standardiin.

Laadintaperiaate	Liite	IFRS standardi
Segmenttiraportointi	5. Segmenttiraportointi	IFRS 8
Myyntituottojen määrittäminen	5. Segmenttiraportointi ja 24. Myyntisaamiset ja muut saamiset	IAS 18
Julkiset avustukset	19. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	IAS 20
Osakeperusteinen palkitseminen	11. Henkilöstökulut	IFRS 2
Tuloverot	29. Laskennalliset verot	IAS 12
Yhteisjärjestelyt	20. Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	IFRS 11, IAS 28, IFRS 12
Osakkuusyritykset	20. Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	IAS 28, IFRS 12
Muut osakkeet ja osuudet	16. Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain	IAS 32, IAS 36, IAS 39
Aineettomat hyödykkeet	18. Aineettomat hyödykkeet	IAS 38
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	19. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	IAS 16, IAS 36, IAS 40
Vuokrasopimukset	36. Vuokrasopimuksiin liittyvät sitoumukset	IAS 17
Vaihto-omaisuus	23. Vaihto-omaisuus	IAS 2
Osakekohtainen tulos	15. Osakekohtainen tulos ja osinko	IAS 33
Eläkeveloitteet	32. Eläkeveloitteet	IAS 19
Ydinvoimalaitosten käytöstä poistamiseen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen liittyvät varat ja velat	30. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat	IFRIC 5
Varaukset	31. Muut varaukset	IAS 37
Ehdolliset velat	38. Vastuut	IAS 37
Rahoitusvarat	16. Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain ja 17. Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon	IAS 32, IAS 39, IFRS 7
Likvidit varat	25. Likvidit varat	IAS 7
Lainat	28. Korolliset velat	IAS 39

1.6 Uudet laadintaperiaatteet

1.6.1 Vuoden 2015 alussa käyttöönotetut uudet IFRS standardit

Fortum on ottanut käyttöön seuraavat uudet/muokatut standardit alkaen 1.1.2015:

Standardi	Muutoksen luonne	Vaikutus	Käyttöönottopäivä
IFRIC 21 Julkiset maksut	Uusi tulkinta. Tulkinta ohjeistaa ajankohdan, jolloin valtiolle tilittävät maksut tulee kirjata velaksi.	Tulkinnan käyttöönotolla ei ole merkittävää vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.	1.1.2015
IFRS-normiston vuosittaiset pienet muutokset	Muutosten pääasiallisena tarkoituksena on poistaa standardien väliset epä johdonmukaisuudet, antaa lisäohjeistusta sekä selventää standardien sanamuotoja. Jokaisella standardilla on omat siirtymäsäännöksensä.	Muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.	1.1.2015

1.6.2 Uusien IFRS standardien käyttöönotto 1.1.2016 alkaen

Fortum aloittaa seuraavien uusien tai muutettujen standardien ja tulkintojen soveltamisen 1.1.2016 alkavalla tiilikaudella tai myöhemmin:

Standardi	Muutoksen luonne	Vaikutus	Käyttöönottopäivä
IFRS 9 Rahoitusinstrumentit	Muutos standardiin. Standardi sisältää uusia säännöksiä rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista sekä suojauslaskentaa koskien ja se korvaa IAS 39 ja IFRS 7 -standardit.	Fortum arvioi parhaillaan muutoksen vaikutuksia.	1.1.2018
IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista	Uusi standardi. Standardi keskittyy tuloutusmalleihin ja se korvaa IAS 11 ja IAS 18 -standardit.	Fortum arvioi parhaillaan uuden standardin vaikutuksia.	1.1.2018
IFRS-normiston vuosittaiset pienet muutokset	Muutosten pääasiallisena tarkoituksena on poistaa standardien väliset epä johdonmukaisuudet, antaa lisäohjeistusta sekä selventää standardien sanamuotoja. Jokaisella standardilla on omat siirtymäsäännöksensä.	Muutoksilla ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.	1.1.2016

2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat

Konsernitilinpäätöksen laatiminen IFRS-tilinpäätöskäytännön mukaisesti edellyttää, että yhtiön johto tekee tiettyjä arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitavien varojen ja velkojen määriin, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen konsernitilinpäätöksen laatimishetkellä sekä tuottojen ja kulujen määriin raportoitavalla kaudella.

Ennusteita ja harkintoja arvioidaan jatkuvasti ja ne perustuvat historiallisiin kokemuksiin ja muihin tekijöihin sisältäen odotukset tulevaisuuden tapahtumista, joiden uskotaan olevan perusteltuja. Toteutuneet tulokset ja ajoitus voivat kuitenkin olla erilaisia verrattuna näihin ennusteisiin.

Vuonna 2015 Fortum on arvioinut Ruotsin Oskarhamnissa sijaitsevan osakkuusyhtiö OKG AB:n 1- ja 2-ydinvoimayksiköiden sulkemisen taloudelliset vaikutukset. Yksiköiden sulkeminen kestää useita vuosia, jona aikana Fortum seuraa sulkemisen taloudellisia vaikutuksia. Katso lisätietoja Oskarshamin ydinvoimayksiköiden ennakaisen sulkemisen arvioidusta vaikutuksesta [liitetiedossa 7](#) Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennakaisen sulkemisen vaikutukset.

Alla olevassa taulukossa on esitetty ne osa-alueet, jotka ovat tavanomaista monimutkaisempia tai joiden osalta on käytetty tavanomaista suuremmissa määrin harkintaa, tai joihin liittyvät oletukset ja arviot ovat konsernitilinpäätöksen kannalta merkittäviä. Taulukosta käy selville, mistä liitetiedosta löytyy enemmän tietoa edellämainituista oletuksista ja arvioista.

Kriittiset tilinpäätösarviot	Liitetieto
Tytäryrityksen hankintojen kautta saadut aineettomat ja aineelliset hyödykkeet – käyvät arvot ja poistoajat	18. Aineettomat hyödykkeet
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestauksessa käytetyt arviot ja oletukset	19. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet
Ratkaisut joita on tehty arvioitaessa Fortumin omistuksien luonnetta ja yhteisjärjestelyjen luokittelua	20. Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin
Tuleviin veroseuraamuksiin liittyvät oletukset ja arviot	29. Laskennalliset verot 39. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt
Ydinvoimatuotantoon liittyvien varausten määrittämisessä tehtävät oletukset pitkän aikavälin kassavirtaennusteista	30. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat
Varausten arvioinnissa käytetyt oletukset	31. Muut varaukset
Tulevien eläkevelvoitteiden määrittämisessä käytetyt oletukset	32. Eläkevelvoitteet

3 Rahoitusriskien hallinta

Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet sisältäen hallinnoinnin, organisaation ja prosessit sekä strategisten, operatiivisten ja rahoitus- ja markkinariskien kuvaukset sisältyvät hallituksen toimintakertomukseen.

Katso myös [Riskienhallinta](#).

3.1 Hyödykemarkkinariskit

Hyödykemarkkinariskeilla tarkoitetaan markkinahintojen ja volyymien; sähkön, polttoaineiden tai päästöoikeuksien aiheuttamia mahdollisia negatiivisia vaikutuksia. Fortumissa käytetään näiden riskien kvantifiointiin useita eri menetelmiä, kuten Profit-at-Risk- ja Value-at-Risk-analyysseja huomioiden niiden keskinäiset riippuvuudet. Lisäksi tehdään stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnannuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Fortum on alistunut hyödykemarkkinariskille, jota suojataan vuosittain hyväksytyllä suojausten suuntaviivauksella. Riskinottoa rajoittavat riskinottovaltuudet, jotka sisältävät volyymi-, Profit-at-Risk- sekä Stop-Loss- limiitit. Johto seuraa Profit-at-Risk rajoituksia neljännesvuosittain.

3.2 Sähkön hinta- ja volyyimiriskit

Sähkön hintariskiä suojataan sähköjohdannaisopimuksilla, joista suurin osa on pohjoismaisessa sähköpörssissä, Nasdaq Commodities:ssa. Suojaustoiminnan päätavoitte on vähentää sähkön hintavolatiliteetin vaikutusta tulokseen. Suojausstrategiat kattavat useita vuosia lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä riskinottovaltuuksien puitteissa. Näitä suojausstrategioita arvioidaan jatkuvasti niin sähkön, kuin muiden hyödykehintojen, vesitilanteen ja muiden relevanttien parametrien muuttuessa.

Venäjällä sähkön hinta ja kapasiteetin myynti muodostavat pääosan markkinariskistä. Markkinoiden vapautuminen on edennyt suunnitelmien mukaan ja sähkön hinta on vahvasti sidottu kaasun hintaan. Suojaukset toteutetaan pääasiassa kahdenvälisillä sopimuksilla.

Fortumin herkkyys sähkön markkinahinnalle määräytyy tietyn ajanjakson suojausasteen mukaan. Suojaustaso 31.12.2015 oli noin 50 % Powerin ennustetusta sähkön myyntivolyymin kalenterivuodelle 2016 ja noin 20 % kalenterivuodelle 2017. Jos tuotantomäärät, suojaustaso tai kustannusrakenne eivät muutu, vaikuttaisi markkinahinnan yhden euron suuruinen muutos megawattitunnilla Fortumin vuoden 2016 vertailukelpoiseen liikevoittoon noin 23 miljoonaa euroa ja vuonna 2017 noin 36 miljoonaa euroa. Tässä herkkyysanalyysissä on käytetty 45 TWh:n volyymia, joka sisältää Power divisionon sähköntuotannon myynnin Suomen ja Ruotsin spot -markkinoille ilman vähemmistöosakkaiden osuutta sähköstä ja muita läpikulueriä pois lukien Fortumin hiililauhteen tuotannon volyymin. Tämä volyymi on voimakkaasti riippuvainen hintatasosta, vesitilanteesta, vuosihuoltojaksojen pituudesta ja voimalaitosten käytettävyydestä. Herkkyys on laskettu ainoastaan sähkön hinnan muutokselle. Vesitilanne, lämpötila, hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnat, polttoaineiden hinnat sekä tuonti-/vientitilanne vaikuttavat kaikki sähkön hintaan lyhyellä aikavälillä ja näiden tekijöiden vaikutuksia ei voida esittää erillisinä.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

3.2.1 IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi

Herkkyysanalyysi osoittaa sähköjohdannaisista aiheutuvan herkkyden kuten IFRS 7 -standardissa on määritelty. Näitä rahoitusjohdannaisia käytetään suojaustoimintaan Fortumissa. Herkkyydet on laskettu 31.12.2015 (31.12.2014) positioille. Positioita hallinnoidaan aktiivisesti päivittäisessä liiketoiminnassa ja siksi herkkyydet vaihtelevat hetkestä toiseen. Herkkyyksanalyysi sisältää ainoastaan johdannaisista syntyvän markkinariskin eli suojattavan fyysisen sähkön myynnin ja oston hintariskiä ei ole analyysissä mukana. Herkkyys on laskettu sillä oletuksella, että sähkötermiinien noteeraus NASDAQ OMX Commodities Europe ja EEX:ssä muuttuisi yhden euron megawattitunnilla ajanjaksolla, jolla Fortumilla on johdannaisia.

IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi

+/- EUR/MWh muutos sähkötermiinien noteerauksissa, milj. euroa	Vaikutus	2015	2014
Vaikutus tulokseen ennen veroja	-/+	5	7
Vaikutus omaan pääomaan	-/+	28	13

3.2.2 Sähköjohdannaiset

Seuraavissa taulukoissa on esitetty konsernin sähköjohdannaiset, joita käytetään pääasiassa sähkön hintariskin suojaamiseen. Käyvät arvot edustavat taseeseen kirjattuja arvoja.

Katso myös [liitetieto 16](#) Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain, käypien arvojen arviointi sekä [liitetieto 8](#) Johdannaisien käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa.

Sähköjohdannaiset käytön mukaan 2015

	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Sähköjohdannaiset	77	57	0	134	583	502	82
Yhteensä	77	57	0	134	583	502	82
Netotukset sähköpörssejä vastaan ¹⁾					-292	-292	0
Yhteensä					291	209	82

Sähköjohdannaiset käytön mukaan 2014

	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Sähköjohdannaiset	75	33	1	109	304	219	85
Yhteensä	75	33	1	109	304	219	85
Netotukset sähköpörssejä vastaan ¹⁾					-139	-139	0
Yhteensä					164	80	85

1) Kun sähköpörsseiden kanssa tehdyillä standardijohdannais sopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Hyödykejohdannaisien eräntyminen

Taulukossa esitetyt luvut ovat käypiä arvoja.

milj. euroa	2015				2014			
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Sähköjohdannaiset, saamiset	156	133	2	291	114	49	1	164
Sähköjohdannaiset, velat	83	124	3	209	28	51	1	80
Muut hyödykejohdannaiset, saamiset	16	5	0	22	12	3		15
Muut hyödykejohdannaiset, velat	12	6	0	18	4	3		7

3.3 Polttoaineen hinta- ja volyyimiriskit

Polttoaineiden hintariski on Fortumilla tietyssä määrin rajattu johtuen joustavasta tuotantokapasiteetista, joka mahdollistaa polttoaineiden vaihtamisen markkinatilanteen mukaan ja joissakin tapauksissa polttoaineen hintariski voidaan siirtää asiakkaalle. Jäljellejäävää polttoaineen hintariskiä hallitaan kiinteähintaisilla ostosopimuksilla kattamaan ennustettu käyttötarve. Kiinteähintaiset ostot voivat olla joko fyysisiä toimituksia tai rahoitusjohdannaisia, kuten öljy- ja hiilijohdannaisia, jotka sisältyvät yllä olevaan taulukkoon rivillä "Muut hyödykejohdannaiset".

3.4 Päästöoikeuksiin liittyvät hinta- ja volyyimiriskit

Osa Fortumin voiman- ja lämmöntuotannosta on päästöoikeuskaupan piirissä. Fortum hallinnoi hiilidioksidin (CO₂) päästöoikeuksien hinta- ja volyyimiriskiä käyttämällä hiilidioksiditermiinejä sekä varmistamalla, että tuotannonsuunnittelussa otetaan huomioon kaikki päästöoikeuksista aiheutuvat kustannukset. Nämä omaan käyttöön tarkoitetut hiilidioksiditermiinit arvostetaan hankintamenoona tai markkinahintaan. Ne sisältyvät yllä olevaan taulukkoon rivillä "Muut hyödykejohdannaiset".

3.5 Rahoitus ja likviditeetin hallinta

Fortumin liiketoiminta on pääomavaltaista, ja konsernilla on hajautettu luottosalkku, joka koostuu pääasiassa pitkäaikaisesta euro- ja Ruotsin kruunumääräisestä rahoituksesta. Pitkäaikainen rahoitus koostuu pääasiallisesti joukkovelkakirjalainoista, joita on laskettu liikkeelle Fortumin EMTN-ohjelman (Euro Medium Term Note programme) puitteissa sekä erilaisista kahdenkeskisistä ja syndikoituista rahoitusjärjestelyistä usean eri rahoituslaitoksen kanssa.

Rahoitusta on pääasiassa nostettu emoyhtiötasolla ja jaettu erilaisten sisäisten rahoitusjärjestelyjen kautta. Esimerkiksi Fortumin liiketoiminta Venäjällä on pääasiassa rahoitettu konsernin sisäisillä pitkäaikaisilla ruplamääräisillä lainoilla. Sisäiset ruplamääräiset lainasaamisot on suojattu ulkoisilla valuuttatermiinisopimuksilla netottaen konsernin sisäisen lainantajan valuuttariskiä. Ulkoisesta velasta 31.12.2015 oli 97 % (2014: 96 %) emoyhtiö Fortum Oyj:n nostamaa.

Fortumin korollinen velka 31.12.2015 oli yhteensä 6 007 miljoonaa euroa (2014: 6 983) ja korollinen nettovelka oli -2 195 miljoonaa euroa (2014: 4 217).

Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskejä kassavaroilla ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen valmiusluottosopimusten avulla. Konsernilla on aina oltava käytettävissään käteisvaroja

tai niihin verrattavissa olevia jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita sekä käyttämättömiä valmiusluottoja (tililuotot mukaan lukien) kattamaan kaikki 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyvät lainat. Likvidien varojen ja käyttämättömien valmiusluottolimiittien tulee kuitenkin aina olla vähintään 500 miljoonaa euroa.

Vuoden 2015 lopussa 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyviä lainoja oli yhteensä 1 042 miljoonaa euroa (2014: 1 103), likvidit varat olivat 8 202 miljoonaa euroa (2014: 2 766). Luottolimiittien yhteismäärä oli 2 215 miljoonaa euroa (2014: 2 214), joista 2 215 miljoonaa euroa (2014: 2 214) oli nostamattomia valmiusluottoja.

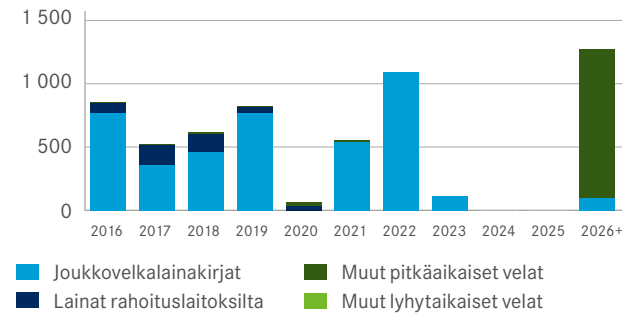
Korollisten lainojen erääntyminen

milj. euroa	2015
2016	1 042
2017	513
2018	602
2019	804
2020	70
2021 ja myöhemmin	2 976
Yhteensä	6 007

Likvidit varat sekä tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 2015

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Likvidit varat			
Rahat ja pankkisaamiset			3 289
Talletukset ja arvopaperit yli kolme kuukautta			4 913
Yhteensä			8 202
joista Venäjällä (OAO Fortum)			76
Luottolimiitit			
2 000 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	2 000	-	2 000
Luotolliset tilit	215	-	215
Yhteensä	2 215	-	2 215
Luottolimiitit (ei sitoumuksia)			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	-	500
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	544	-	544
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 8 000 milj. euroa	8 000	4 094	3 906
Yhteensä	9 044	4 094	4 950

Lainojen vuosittainen erääntyminen, milj. euroa

Likvidit varat sekä tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 2014

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Likvidit varat			
Rahat ja pankkisaamiset			2 009
Pankkitalletukset yli kolme kuukautta			757
Yhteensä			2 766
joista Venäjällä (OAO Fortum)			134
Luottolimiitit			
2 000 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	2 000	-	2 000
Luotolliset tilit	214	-	214
Yhteensä	2 214	-	2 214
Luottolimiitit (ei sitoumuksia)			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	-	500
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	532	-	532
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 8 000 milj. euroa	8 000	4 748	3 252
Yhteensä	9 032	4 748	4 284

Likvidit varat olivat 8 202 miljoonaa euroa (2014: 2 766), sisältäen OAO Fortumin pankkitalletuksia 72 miljoonaa euroa (2014: 131). Vuoden 2015 lopussa näistä talletuksista 15 miljoonaa euroa (2014: 30) oli euromääräisiä ja 57 miljoonaa euroa (2014: 101) oli Venäjän ruplamääräisiä.

Katso myös [liitetieto 25](#) Likvidit varat.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Korollisten velkojen ja johdannaissopimusten erääntyminen

Alla esitetyt määrät ovat korollisten velkojen sekä korko- ja valuuttajohdannaisten diskonttaamattomia kassavirtoja (tulevat koronmaksut ja lyhennykset).

milj. euroa	2015				2014			
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korolliset velat	1 208	2 412	3 168	6 788	1 295	3 370	3 265	7 930
Korko- ja valuuttajohdannaisiin liittyvät velat	2 879	1 286	66	4 231	5 955	1 650	100	7 705
Korko- ja valuuttajohdannaisiin liittyvät saamiset	-3 026	-1 438	-80	-4 544	-6 228	-1 890	-134	-8 252
Yhteensä	1 061	2 260	3 154	6 475	1 022	3 130	3 231	7 383

Korolliset velat sisältävät lainat Valtion ydinjätehuoltorahastolta ja Teollisuuden Voima Oyj:ltä 1 074 miljoonaa euroa (2014: 1 040). Nämä lainat uusitaan vuosittain ja lainojen koronmaksut on tässä taulukossa laskettu kymmenelle vuodelle.

Lisätietoja lainoista Valtion ydinjätehuoltorahastolta sekä Teollisuuden Voima Oyj:ltä, katso [liitetieto 30](#) Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

3.6 Korkoriski ja valuuttariski

3.6.1 Korkoriskit

Treasuryn vuoden 2015 riskipolitiikan mukaan velkasalkun keskimääräisen duraation on oltava aina 12–36 kuukautta ja korkojen muutokset eivät saa vaikuttaa konsernin nettokorkomenoihin seuraavan liukuvan 12 kuukauden jaksolla enemmän kuin 50 miljoonaa euroa. Koronhallintastrategioita arvioidaan ja kehitetään näiden valtuuksien puitteissa, jotta löydetään optimaalinen suhde riskien ja rahoituskustannusten välillä.

Vuoden 2015 lopussa Fortumin velkasalkun (johdannaiset mukaan lukien) keskimääräinen duraatio oli 2,0 vuotta (2014: 2,3). Noin 54 % (2014: 46 %) velkasalkusta oli vaihtuvakorkoisia tai seuraavien 12 kuukauden aikana jälleenrahoitettavia kiinteäkorkoisia lainoja. 31.12.2015 korkotason yhden prosenttiyksikön suuruisen muutoksen vaikutus velkasalkun nykyarvoon oli 117 miljoonaa euroa (2014: 151). Virtariski, joka lasketaan perusversion nettokorkokuluennusteen ja ääritapausennusteen erotuksena Fortumin velkasalkulle seuraavan 12 kuukauden aikana, oli 6 miljoonaa euroa (2014: 23).

Pääasiassa euro- ja Ruotsin kruunumääräisistä lainoista koostuvan lainasalkun keskimääräinen korkokulu tilinpäätöspäivänä oli 2,6 % (vuoden 2014 lopussa: 2,9 %). Osa ulkoisista lainoista, 641 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 681), on vaihdettu johdannaissopimuksilla Venäjän ruplamääräisiksi. Näiden lainojen keskimääräinen korkokulu tilinpäätöspäivänä oli 12,8 % sisältäen Venäjän ruplasuojauksen kulut (vuoden 2014 lopussa: 11,3 %). Lainojen ja johdannaisten keskikorko 31.12.2015 oli 3,7 % (2014: 3,7 %). Lainojen ja johdannaisten kumulatiivinen keskikorko vuonna 2015 oli 3,9 % (2014: 4,0 %).

Sijoitusten keskikorko ilman Venäjän talletuksia 31.12.2015 oli 0,1 % (2014: 0,2 %). OAO Fortumissa likvidien varojen määrä oli 76 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 134), joiden keskimääräinen korkotuotto tilinpäätöspäivänä oli 5,9 %.

3.6.2 Valuuttariskit

Fortumin politiikkana on suojata huomattavat transaktioriskit, jotta välttyttäisiin tuloslaskelman kurssieroilta. Suojaus tapahtuu pääasiassa termiinisopimuksilla.

Translaatiopositiot Fortumissa eivät ole tyypillisesti suojattuja, koska pääosan omaisuudesta katsotaan olevan pitkä-aikaista strategista omistusta. Fortumissa tämä tarkoittaa pääasiassa yksiköitä Ruotsissa, Venäjällä, Norjassa ja Puolassa, joiden kotivaluutta ei ole euro.

Valuuttariskin määrittelyssä käytetään Value-at-Risk-laskelmaa (VaR) -transaktiopositioille yhden päivän jaksolle 95 %:n luotettavuustasolla ja vastaavasti translaatiopositioille viiden päivän jaksolle 95 %:n luotettavuustasolla. Transaktiopositio Value-at-Risk-rajana on 5 miljoonaa euroa. 31.12.2015 avoin transaktiopositio oli 0 miljoonaa euroa (2014: 0) ja translaatiopositio 7 292 miljoonaa euroa (2014: 4 310). Transaktiopositio VaR oli 0 miljoonaa euroa (2014: 0) ja translaatiopositioille laskettu VaR oli 130 miljoonaa euroa (2014: 246).

Konsernirahoituksen transaktiopositio

milj. euroa	2015			2014		
	Avoin Positio	Suojaus	Netto	Avoin Positio	Suojaus	Netto
SEK	81	-81	0	4 821	-4 821	0
USD	-36	36	0	-12	12	0
NOK	-71	71	0	-75	75	0
RUB	477	-477	0	483	-483	0
PLN	165	-165	0	88	-88	0
Muut	-19	19	0	-10	10	0
Yhteensä	597	-597	0	5 295	-5 295	0

Lisäksi OAO Fortum suojaa euromääräisiä investointejaan 15 miljoonan euron (2014: 30) eurotalletuksilla, joihin sovelletaan kassavirtasuojauslaskentaa Fortum-konsernissa.

Transaktiopositio koostuu jo sovitusta tai ennustetuista valuuttamääräisistä eristä ja kassavirroista. Transaktiopositio jaetaan tase- ja kassavirtapositioihin. Tasepositiossa ovat valuuttamääräiset saamiset ja velat kuten talletukset ja lainat sekä myyntisaamiset ja ostovelat muussa kuin yhtiön kotivaluutassa. Kassavirtapositiossa on tulevia ennustettuja tai sovitteja valuuttamääräisiä kassavirtoja, jotka syntyvät liiketoimintojen myynneistä, ostoista tai investoinneista. Transaktiopositio nettoero kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin, kun ne liittyvät rahoituseriin ja kun ne liittyvät myyntisaamiisiin ja ostovelkoihin ne kirjataan liikevoittoon sisältyviin eriin. Kassavirran suojauslaskennan vaatimukset täyttävät kaupat kirjataan omaan pääomaan.

Fortumin politiikan mukaan tasepositiot suojataan, jotta vältetään tuloslaskelman kurssierot. Ulkoinen rahoitus on pääasiallisesti euromääräistä, joten konsernin tasepositio liittyy lähinnä tytäryhtiöiden rahoittamiseen euro-alueen ulkopuolella. Tämän tasepositio suojauksiin Fortum ei sovelta suojauslaskentaa, koska tulosvaikutukset netottuvat tuloslaskelmassa.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Sovitut kassavirtaerät suojataan, jotta vältetään tulevien kassavirtojen vaihteluilta. Suojaukseen käytetään yleensä valuuttajohdannaisia, jotka kohdistetaan alla olevan kassavirran eräpäivän mukaan. Fortumilla on sekä valuuttariskin kassavirtasuojauksia, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, että valuuttariskin suojauslaskentaa, joihin ei IFRS:n mukaisesti sovelleta suojauslaskentaa. Ne valuuttariskiinkin liittyvät kassavirran suojaukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, suojaavat etupäässä sähköjohdannaisia. Suojaukset, jotka eivät ole erääntyneet, aiheuttavat tuloslaskelman volatiliiteettia.

Konsernirahoituksen translaatiopositio

milj. euroa	2015			2014		
	Investointi	Suojaus	Avoin	Investointi	Suojaus	Avoin
RUB	1 997	-167	1 830	2 109	-198	1 911
SEK	5 390	-471	4 919	1 964	-364	1 600
NOK	337	-	337	580	-	580
PLN	162	-	162	152	-	152
Other	45	-	45	67	-	67
Yhteensä	7 930	-638	7 292	4 872	-562	4 310

Translaatiopositio sisältää nettoinvestoinnit ulkomaisiin tytär- ja osakkuusyrityksiin. Konsernitiilinpäätöksessä kurssierot, jotka syntyvät ulkomaisiin yrityksiin tehtyjen nettosijoitusten muuntamisesta, kirjataan omaan pääomaan. Pääasiassa Venäjän ruplasta johtuva muuntoeron nettomuutos vuonna 2015 vaikutti konsernin emoyhtiön omistajille kuuluvaan omaan pääomaan -188 miljoonaa euroa (2014: -1 300). Osa tästä translaatiopositioista on suojattu ja suojaustuloksen kurssivaikutus vuonna 2015 oli 8 miljoonaa euroa (2014: 122).

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain 2015

milj. euroa	Nimellismäärä				Käypä arvo		
	Erääntymisprofiili						
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Valuuttatermiinit	8 777	295	-	9 072	81	13	68
Koronvaihtosopimukset	1 050	2 213	1 934	5 197	303	162	141
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	417	827	-	1 244	167	9	158
Yhteensä	10 244	3 335	1 934	15 513	551	184	367
Pitkäaikaisia					369	152	217
Lyhytaikaisia					182	32	150

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain 2014

milj. euroa	Nimellismäärä				Käypä arvo		
	Erääntymisprofiili				Positiivinen	Negatiivinen	Netto
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä			
Valuuttatermiinit	5 167	163	-	5 330	270	31	239
Koronvaihtosopimukset	508	3 282	1 931	5 721	360	206	154
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	362	1 111	-	1 473	233	0	233
Yhteensä	6 037	4 556	1 931	12 524	863	237	626
Pitkäaikaisia					541	193	348
Lyhytaikaisia					322	44	278

3.7 Luottoriskit

Kaikkien ulkopuolisten vastapuolien kanssa tehdyt sopimukset altistavat Fortumin luottoriskille.

Vastapuoliriskit, jotka muodostuvat kaupankäynnin kohteena olevista johdannaissovimuksista, voivat heilahdella paljon. Pääosassa johdannaiskauppoja vastapuolena on julkinen pörssi, mutta osassa sopimus on solmittu suoraan ulkoisen vastapuolen kanssa. Kaupankäynti ulkoisten vastapuolien kanssa on rajoitettu luotettaviin vastapuoliin, jotka toimivat rahoitus- tai hyödykemarkkinoilla. Valuuttaja korkojohdannaisien vastapuolet on rajattu hyvän luottoluokituksen (investment grade) omaaviin pankkeihin ja rahoituslaitoksiin. Vastapuolista valtaosan kanssa on voimassa ISDA puitesopimus, johon sisältyy netotusoikeus ja joissain tapauksissa Credit Support Annex sopimus. Hyödykejohdannaisien osalta kauppaa käydään vain sellaisten vastapuolien kanssa joilla on hyvä luottokelpoisuus. Vastapuolista valtaosan kanssa on voimassa puitesopimukset, kuten ISDA, FEMA ja EFET, joissa on netotusoikeudet.

Fortumilla on vastapuoliriskiä useissa pankeissa ja rahoituslaitoksissa johtuen likviditeetti- ja jälleerahoitusvaatimuksista. Vastapuoliriski sisältää myös Venäjän rahoituslaitokset, joihin Fortum tekee talletuksia sekä toimittajat että sopimusvastapuolet, joille pankit antavat takauksia. Venäjän talletukset on keskitetty luottokelpoisimmille valtion omistamille tai kontrolloimille pankeille. Pankki- ja rahoituslaitosten limiittejä seurataan niin että positioita voidaan muuttaa, jos luottoluokitus ja taloudellinen tilanne muuttuvat. Osana seurantaprosessia Fortum seuraa Venäjän taloudellisten pakotteiden kehittymistä.

Fortumin vastapuolet ovat jakautuneet laajasti eri maantieteellisillä alueilla sijaitseviin erilaisiin teollisiin vastapuoliin, pienyrityksiin ja kuluttaja-asiakkaisiin. Pohjoismaat, Puola ja Venäjä muodostavat pääosan vastapuoliriskipositioista, mutta Venäjällä sähkö- ja lämpöasiakkaiden maksuvaikutukset ovat suuremmat kuin Pohjoismaissa.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

3.7.1 Rahoitusvarojen luottoriskin arviointi

Alla on esitetty vastapuolittain korolliset saatavat mukaan lukien leasing saatavat, pankkitalletukset ja johdannaisinstrumentit, jotka käsitellään taseessa saamisina.

milj. euroa	2015		2014	
	Tasearvo	josta erääntynyt	Tasearvo	josta erääntynyt
Saamiset yhtiöiltä, joilla hyvä luottokelpoisuus (investment grade)	8 087	-	3 505	-
Sähköpörssit	52	-	75	-
Osakkuusyhtiöt	812	-	2 061	-
Muut	834	-	145	-
Yhteensä	9 785	-	5 786	-

Saamiset yhtiöiltä, joilla on hyvä luottokelpoisuus (investment grade), sisältävät pankkitalletuksia ja yrittödistuksia 7 521 miljoonaa euroa (2014: 2 636) korko- ja valuuttajohdannaista käypään arvoon 549 miljoonaa euroa (2014: 859) ja sähkö-, hiili-, öljy-, ja CO₂ päästöoikeusjohdannaista käypään arvoon 17 miljoonaa euroa (2014: 10). Saatavat sähköpörssiltä on NASDAQ OMX Commodities Europe -johdannaisten käypä arvo. Saatavat osakkuusyhtiöiltä ja yhteisyrityksiltä sisältävät lainasaamisia 773 miljoonaa euroa (2013: 2 041), korko- ja valuuttajohdannaisten käypiä arvoja 1 miljoonaa (2014: 4) euroa ja sähköjohdannaisten käypiä arvoja 38 miljoonaa euroa (2014: 16). Muut saatavat muodostuvat yrittödistuksista 563 miljoonaa euroa (2014: 0), Venäjän pankkitalletuksista joilla alempi luottoluokitus 65 miljoonaa euroa (2014: 63) lainasaamisista ja muista korollisista saattavista 1 miljoonaa euroa (2014: 4) ja sähkö-, hiili-, öljy-, ja CO₂ päästöoikeusjohdannaisten käyvistä arvoista 205 miljoonaa euroa (2014: 78).

Oheisissa taulukoissa näkyy pankkitalletuksien, yrittödistuksien ja johdannaisten käypien arvojen jakautuminen luottoluokkiin.

Talletukset ja arvopaperit

milj. euroa	2015	2014
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokituksen mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's) Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)		
AAA	-	-
AA+/AA/AA-	1 201	632
A+/A/A-	4 820	1 923
BBB+/BBB/BBB-	1 501	81
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	7 521	2 636

milj. euroa	2015	2014
BB+/BB/BB-	92	63
B+/B/B-	-	-
Alle B-	-	-
Alemmat luottoluokitukset (non-investment grade)	92	63
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta (Standard & Poor's ja/tai Moody's)	-	-
Valtiot ja kunnat	34	-
Fortum luokitus 5 - alin riski	301	-
Fortum luokitus 4 - alhainen riski	114	-
Fortum luokitus 3 - normaali riski	83	-
Fortum luokitus 2 - korkea riski	-	-
Fortum luokitus 1 - korkein riski	-	-
Ei luokitusta	4	-
Ei ulkopuolista luokitusta yhteensä	536	-
Yhteensä	8 149	2 699

Ylläolevien lisäksi rahaa pankkitileillä oli yhteensä 53 miljoonaa euroa 31.12.2015 (2014: 67).

Korko- ja valuuttajohdannaiset

milj. euroa	2015		2014	
	Saamiset	Nettosumma ¹⁾	Saamiset	Nettosumma ¹⁾
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokituksen mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's) Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)				
AAA	-	-	-	-
AA+/AA/AA-	66	21	147	88
A+/A/A-	353	133	712	274
BBB+/BBB/BBB-	131	28	-	-
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	549	182	859	362
Osakkuusyhtiöt ja yhteisyritykset yhteensä	1	1	4	4
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta (Standard & Poor's ja/tai Moody's)	-	-	-	-
Yhteensä	551	183	863	366

1) Nettosumma sisältää Credit Support Annex sopimuksella saadun rahamäärän 202 miljoonaa euroa (2014: 286)

Sähkö-, hiili-, öljyjohdannaiset ja CO₂-päästöoikeussopimukset johdannaiskäsitteilyn piirissä

milj. euroa	2015		2014	
	Saamiset	Netto-summa	Saamiset	Netto-summa
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)				
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)				
AAA	-	-	-	-
AA+/AA/AA-	0	0	0	0
A+/A/A-	13	5	10	6
BBB+/BBB/BBB-	4	2	0	0
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	17	7	10	6
Alemmat luottoluokitukset kuin hyvä luottokelpoisuus (non-investment grade)				
BB+/BB/BB-	7	7	6	6
B+/B/B-	-	-	-	-
Alle B-	-	-	-	-
Alemmat luottoluokitukset kuin hyvä luottokelpoisuus (non-investment grade) yhteensä	7	7	6	6
Osakkuusyhtiöt ja yhteisyritykset yhteensä	38	19	16	5
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta Standard & Poor's:lta ja/tai Moody's:lta				
Valtiot ja kunnat	1	1	0	0
Fortum luokitus 5 - alin riski	54	51	15	15
Fortum luokitus 4 - alhainen riski	76	71	37	34
Fortum luokitus 3 - normaali riski	67	65	18	17
Fortum luokitus 2 - korkea riski	0	0	1	1
Fortum luokitus 1 - korkein riski	0	0	0	0
Ei luokitusta	0	0	1	1
Ei ulkopuolista luokitusta yhteensä	198	188	72	68
Yhteensä	260	221	104	85

Johdannaisaamiset ovat positiivisten käypien arvojen summa eli bruttosumma. Nettosumma sisältää myös negatiiviset käyvät arvot, jos netotussopimus on voimassa ko. vastapuolen kanssa tai netotus on lain mukaan mahdollista. Kun nettosumma on pienempi kuin nolla, se ei ole mukana. Jos on olemassa emoyhtiötakaus, näytetään positio takauksen antajan mukaan.

Kaikilla valuutta- ja korkojohdannaisvastapuolilla ja pääosalla pankkitalletusvastapuolista on ulkopuolisten luottoluokittajien Standard & Poor'sin ja/tai Moody's luokitus. Yllä oleva luokitusasteikko on Standard & Poor'sin mukainen. Vastapuolille, joilla ei ole kuin Moody'sin luokitus, luokitus on muutettu vastaamaan Standard & Poor'sin luottoluokitusta. Vastapuolille, joilla on luottoluokitus sekä Standard & Poors'illa että Moodys'illä tehdään luokitus heikomman luokituksen mukaan.

Hyödykejohdannais- ja yritystodistusmarkkinoilla on paljon vastapuolia, joilla ei ole Standard & Poor'sin tai Moody'sin luokitusta. Näille vastapuolille Fortum antaa oman sisäisen luokituksen. Sisäinen luokitus

perustuu muiden ulkoisten luottoluokittelijoiden luokituksiin. Suomalaisille, norjalaisille ja ruotsalaisille vastapuolille käytetään Soliditetin luokituksia, muille käytetään Dun & Bradstreetin luokituksia. Valtioita ja kunnallisia laitoksia ei tyypillisesti luokitella ja ne näytetään erikseen. Tämä luokka ei sisällä kuntien tai valtion omistamia yhtiöitä. Ne vastapuolet, joilla ei ole ollenkaan luokitusta, näytetään "Ei luokitusta" -rivillä.

4 Pääomariskien hallinta

Fortum haluaa, että sillä on varovainen ja tehokas pääomarakenne, joka samalla mahdollistaa strategian toteuttamisen. Vahva tase ja joustava pääomarakenne ovat prioriteetteja. Fortum valvoo pääomarakennettaan perustuen Vertailukelpoinen korollinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) -tunnuslukuun. Nettovelka lasketaan siten, että korollisista veloista vähennetään likvidit varat. Käyttökate (EBITDA) lasketaan lisäämällä poistot liikevoittoon. Vertailukelpoinen käyttökate lasketaan vähentämällä vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ja tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus. Fortumin vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate -tavoitesuhde on noin 2,5.

Osinkopolitiikka varmistaa, että osakkeenomistajat saavat asianmukaisen korvauksen sijoittamalleen pääomalle. Poliittikkaa tukee yhtiön pitkän aikavälin strategia, joka tähtää osakekohtaisen tuloksen, ja sen myötä osingon kasvattamiseen. Hallitus perustaa osinkoehdotuksensa laaja-alaiselle tarkastelulle, joka kattaa makrotalouden, taseen vahvuudet sekä tulevaisuuden investointisuunnitelmat. Fortum Oyj:n tavoitteena on maksaa vakaa, kestävä ja aikaa myöten kasvava osinko, joka on 50–80 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä.

Standard & Poor's laski 5.6.2015 Fortumin pitkänajan luokituksen tasolta A- tasolle BBB+ ja vahvisti lyhyen ajan A-2-luokituksen. Näkymät ovat vakaat. Yhtiön pitkänajan luottoluokitus poistettiin tarkkailusta, jonne se asetettiin 18.3.2015. Fitch Ratings laski 17.11.2015 Fortumin pitkänajan luottoluokituksen (IDR) tasolle BBB+ tasolta A- ja vahvisti lyhyen aikavälin luokituksen tasolla F2, näkymät vakaat.

Nettovelka/käyttökate (EBITDA) -tunnusluvut

milj. euroa	Liite	2015	2014
Korolliset velat	28	6 007	6 983
BS Vähennetään: Likvidit varat	25	8 202	2 766
Nettovelka		-2 195	4 217
Nettovelka ilman Värmen rahoitusta		N/A	3 664
Liikevoitto		4 245	3 428
Lisätään: Poistot		395	526
Käyttökate (EBITDA), Fortum yhteensä		4 640	3 954
Vähennetään: Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		3 323	2 077
Vähennetään: Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus		52	4
Vertailukelpoinen käyttökate, Fortum yhteensä		1 265	1 873
Nettovelka/käyttökate (EBITDA), Fortum yhteensä		-0,5	1,1
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (Comparable EBITDA), Fortum yhteensä		-1,7	2,3
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate ilman Värmen rahoitusta (Comparable EBITDA)		N/A	2,0

5 Segmenttiraportointi

Laadintaperiaatteet

Myyntituottojen määrittäminen

Myyntituotot määritetään saadun tai saatavan vastikkeen käyvän arvon perusteella tuotteita tai palveluksia luovutettaessa. Myyntituotot esitetään vähennettynä nettohyvityksillä, alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonlisäveroilla ja valmisteveroilla, mukaan lukien sähkövero. Myyntituotot on kirjattu seuraavasti:

Sähkön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myyntituotot

Sähkön, lämmön, kylmäenergian ja sähkönjakelun myyntituotot kirjataan toimituksen perusteella. Kirjatut myyntituotot teollisille ja kaupallisille asiakkaille sekä loppuasiakkaille perustuvat toimitettuihin määriin, mukaan lukien se arvioitu määrä, joka on toimitettu asiakkaille vuoden lopun ja viimeisimmän mittarinluennan välillä.

Viranomaiset säätelevät sähkön jakelusta sekä lämmön jakelusta ja myynnistä perittäviä hintoja joillakin liiketoiminta-alueilla. Sääntelyjärjestelmä vaihtelee maittain. Viranomaisen määrittelemä yli- tai alilaskutus käsitellään sääntelystä johtavana omaisuuseränä tai velkana, jota ei kirjata taseeseen, sillä asiakkaan kanssa ei ole tehty sopimusta, jossa olisi määritelty viranomaissääntelyyn liittyvät seikat ja siten saaminen riippuu tulevasta toimituksesta. Yli- tai alilaskutus hyvitetään tai veloitetaan yleensä tulevina vuosina asiakkaalta, joka tuolloin käyttää kyseistä sähköliittymää. Takautuvia hyvityksiä tai veloituksia ei anneta tai tehdä.

Fyysiset energian myynti- ja ostosopimukset jaksotetaan suoriteperiaatteella konsernin odotettavissa olevien ostojen, myynnin ja käytön vaatimusten mukaisesti.

Distribution-segmentti on esitetty lopettuna toimintona tässä tilinpäätöksessä. Lopettujen toimintojen liikevaihto sisältää sähkönjakelun myyntituotot liiketoiminnan myyntihetken asti. Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminta sisältyy liikevaihtoon toukokuun 2015 loppuun asti, Norjan sähkönsiirtoliiketoiminta toukokuun 2014 loppuun asti ja Suomen sähkönsiirtoliiketoiminta maaliskuun 2014 loppuun asti. Katso lisätietoja [liitetiedossa 14](#) Lopetetut toiminnot.

Liittymismaksut

Maksut, jotka asiakas maksaa liittyessään sähkö-, maakaasu- ja kaukolämpö- tai kaukokylmäverkkoon, kirjataan tuotoksi siihen määrään asti, joka ei kata tulevaisuudessa syntyviä kuluvuoroja. Jos liittymismaksu on sidoksissa asiakassopimukseen, tuotto kirjataan asiakassopimuksen voimassaoloajalle.

Suomessa kaukolämpöverkon liittymismaksuihin liittyi palautusvelvollisuus vuoteen 2013 asti. Näitä liittymismaksuja ei ole kirjattu tuloslaskelmaan, vaan ne on kirjattu taseeseen muihin velkoihin.

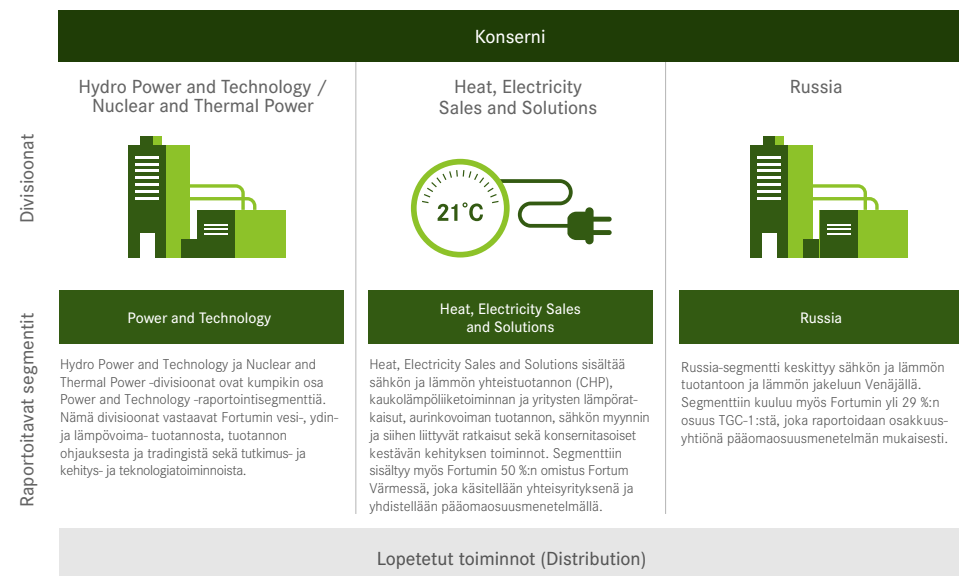
Pitkäaikaishankkeet

Konserni käyttää valmistusasteeseen perustuvaa menetelmää määrittääkseen kirjattavien tuottojen ja kulujen asianmukaiset määrät kyseisellä kaudella. Valmistusaste määritetään laskemalla kunkin hankkeen tilinpäätöspäivään mennessä kertyneiden menojen prosenttiosuus kyseisen hankkeen arvioituista kokonaismenoista.

Netotus ja segmenttien väliset tapahtumat

Power and Technology -segmentti myy kaiken tuottamansa sähkön Nord Pool -sähköpörssiin ja Electricity Sales ostaa kaiken sähkönsä Nord Pool -sähköpörssistä. Myyntien eliminoinnit sisältävät ostot ja myynnit Nord Poolissa, jotka netotetaan konsernitasolla tuntiperusteisiin myynteihin ja ostoihin perustuen. Ne esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja. Konsernin sisäiset toimitukset vaikuttavat eri liiketoimintasegmenttien välisiin myynteihin, kuluihin ja tuloksiin, jotka eliminoidaan konsernitiilinpäätöksessä. Sisäiset hinnat ovat markkinaperusteiset.

Alla kuvaus konsernin raportoitavista segmenteistä:

Fortum saattoi Ruotsin sähkönsiirtoliiketoimintansa myynnin päätökseen 1. kesäkuuta 2015. Kaupan myötä Fortum saattoi päätökseen Ruotsin, Norjan ja Suomen sähkönsiirtoliiketoimintonsa myynnin. Distribution-segmentti on esitetty lopettuna toimintona vuoden 2015 ensimmäisestä neljänneksestä lähtien.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

5.1 Fortumin liiketoimintarakenne

Fortumin liiketoiminnot on organisoitu neljään divisioonaan ja kuuteen esikuntatoimintoon. Divisioonat ovat Hydro Power and Technology, Nuclear and Thermal Power, Heat, Electricity Sales and Solutions sekä Russia. Esikuntatoimintoja ovat Talous, Strategia ja yritysjärjestelyt, Lakiasiat, Henkilöstö ja IT, Viestintä sekä Yhteiskuntasuhteet. Muut-segmentti sisältää pääasiassa osakeomistuksen Hafslund ASA osakkuusyhtiössä ja konsernin esikuntatoiminnot.

5.2 Fortumin segmenttirakenne

Fortum esittää segmenttitiedot tavalla, joka on yhtenevä Fortumin hallitukselle ja toimitusjohtajan vetämälle johtoryhmälle tapahtuvan sisäisen raportoinnin kanssa. Fortumin segmentit muodostuvat liiketoiminta-alueittain määritellyistä segmenteistä sekä yhdestä maantieteellisen alueen perusteella määritellystä segmentistä. Fortumin IFRS:n mukaiset raportoitavat segmentit ovat Heat, Electricity Sales and Solutions ja Russia -divisioona sekä Power and Technology -segmentti, joka koostuu Hydro Power and

Technology sekä Nuclear and Thermal Power -divisioonista. Distribution-segmentti myytiin vuonna 2015 ja on siten käsitelty lopetettuna toimintona tässä tilinpäätöksessä. Katso lisätietoja [liitetiedosta 14](#) Lopetetut toiminnot.

5.3 Segmenttitietojen määritelmä

Tavoiteasetanta, seuranta ja resurssien allokointi konsernin suoritusjohtamisprosessissa perustuvat pääasiassa divisioonien vertailukelpoiseen liikevoittoon sisältäen osakkuusyrittösten tulokset, ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton. Fortum esittää segmentteittäin liikevoiton, vertailukelpoisen liikevoiton, vertailukelpoisen käyttökattteen ja osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä sidotun pääoman tuoton ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton.

Segmenttien konsolidointi perustuu samoihin periaatteisiin kuin koko konsernin yhdistely. Katso segmenttitietojen määritelmät osiassa [Tunnuslukujen laskentakaavat](#). Segmenttien tiedot vuosineljänneksittäin vuodesta 2006 vuoteen 2015 löytyvät Fortumin internetsivuilta www.fortum.com/sijoittajat. Katso myös [Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin](#).

5.4 Segmenttitiedot

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	Power and Technology ¹⁾		Heat, Electricity Sales and Solutions		Russia		Muut		Netotus ja eliminoinnit jatkuvista toiminnoista ²⁾		Jatkuvat toiminnot yhteensä		Lopetetut toiminnot (Distribution)		Eliminoinnit koko Fortumissa yhteensä ³⁾		Yhteensä	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Liikevaihto		1 722	2 156	1 187	1 332	893	1 055	114	58	-458	-513	3 459	4 088	274	751	-31	-89	3 702	4 751
josta sisäistä		83	85	-13	34	0	0	75	44	-122	-91	24	72	7	17	-31	-89	0	0
IS Liikevaihto konsernin ulkopuolelle		1 638	2 071	1 200	1 298	893	1 055	39	13	-336	-422	3 435	4 016	267	735	0	0	3 702	4 751
IS Poistot		-118	-121	-101	-100	-117	-147	-10	-8			-346	-377	-50	-150			-395	-526
Vertailukelpoinen käyttökate		680	998	209	204	267	304	-53	-49			1 102	1 457	163	416			1 265	1 873
IS Vertailukelpoinen liikevoitto		561	877	108	104	201	161	-63	-57			808	1 085	114	266			922	1 351
Arvonlukumiset		-915	0	-3	0	0	0	0	0			-918	0	0	0			-918	0
Kertaluonteiset erät (pääasiassa myyntivoitot)	6	18	52	3	254	1	0	0	0			22	305	4 285	1 865			4 304	2 171
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	6, 8	-76	-70	-4	-20	0	0	1	0			-79	-91	-1	0			-80	-90
Ydinjätehuolto-rahastoon liittyvä oikaisu	6, 30	16	-3	0	0	0	0	0	0			16	-3	0	0			16	-3
IS Liikevoitto		-396	855	105	337	203	161	-62	-58			-150	1 296	4 395	2 132			4 245	3 428
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	20, 30	-111	-14	59	88	32	35	40	37			20	146	0	3			20	149
IS Rahoitustuotot ja -kulut (netto)												-175	-210	-1	-7			-176	-217
IS Tuloverot												78	-143	-24	-56			54	-199
IS Tilikauden voitto												-228	1 089	4 369	2 073			4 142	3 161

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Netotus ja eliminoinnit sisältää sisäisten erien eliminoinnit jatkuvien toimintojen osalta ja Nord Pool netotuksen, -336 miljoonaa euroa. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasona ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

3) Eliminoinnit koko Fortumissa sisältää myynnit ja ostot lopetetuilta toiminnoilta.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Varat ja velat

milj. euroa	Power and Technology		Heat, Electricity Sales and Solutions		Russia		Muut		Lopetetut toiminnot (Distribution)		Eliminoinnit koko Fortumissa yhteensä		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Korottomat varat	6 531	6 205	2 116	2 127	2 347	2 444	198	324	-	2 707	-179	-186	11 013	13 620
BS Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	758	859	559	523	316	326	326	319	-	0	0	0	1 959	2 027
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat	7 289	7 064	2 674	2 650	2 663	2 769	524	643	-	2 707	-179	-186	12 972	15 647
Korolliset saamiset													773	2 045
BS Laskennalliset verot													80	98
Muut varat													740	818
BS Likvidit varat													8 202	2 766
Varat yhteensä													22 767	21 375
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat	1 377	1 063	504	538	102	172	233	147	-	92	-179	-186	2 038	1 827
BS Laskennalliset verovelat													483	1 159
Muut velat													377	470
Sijoitettuun pääomaan sisältyvät velat													2 898	3 456
Korolliset velat													6 007	6 983
BS Oma pääoma													13 863	10 935
Oma pääoma ja velat yhteensä													22 767	21 375

Investoinnit/yritysmyyntit

milj. euroa	Liite	Power and Technology		Heat, Electricity Sales and Solutions		Russia		Muut		Jatkuvat toiminnot yhteensä		Lopetetut toiminnot (Distribution)		Yhteensä	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	20, 41	16	2	23	37	0	27	4	4	43	69	0	0	43	69
Investoinnit käyttöömaisuuteen	18, 19	187	197	105	86	285	340	6	3	582	626	44	147	626	774
josta aktivoitunut vieraan pääoman kulut		3	3	0	1	41	43	0	0	44	47	0	0	44	47
Osakkeiden bruttomyyntit	14, 41	0	67	27	446	0	0	0	2	27	515	6 369	2 681	6 395	3 196

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

	Sidottu pääoma milj. euroa		Sidotun pääoman tuotto, %		Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Power and Technology	5 913	6 001	-8,5	13,6	9,5	14,2
Heat, Electricity Sales and Solutions	2 170	2 112	7,7	19,1	7,9	8,7
Russia	2 561	2 597	8,3	5,6	8,2	5,6
Muut	291	496	-7,6	-5,3	-8,5	-5,8
Lopetetut toiminnot (Distribution)	-	2 615	-	73,6	-	9,3

Henkilöstö

	Power and Technology		Heat, Electricity Sales and Solutions		Russia		Muut		Jatkuvat toiminnot yhteensä		Lopetetut toiminnot (Distribution)		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	1 341	1 639	1 417	1 807	4 126	4 213	951	543	7 835	8 202	-	390	7 835	8 592
Henkilöstö keskimäärin	1 389	1 685	1 458	1 913	4 180	4 196	983	536	8 009	8 329	-	492	8 193	8 821

5.5 Konserninlaajuiset tiedot

Konsernin toimintasegmentit toimivat pääasiassa Pohjoismaissa, Venäjällä, Puolassa sekä muilla Itämeren alueilla. Power and Technology -segmentti toimii lähinnä Suomessa ja Ruotsissa, kun taas Heat, Electricity Sales and Solutions toimii näillä kaikilla maantieteellisillä alueilla, Venäjää lukuun ottamatta. "Muut maat" kattaa pääasiassa Latvian ja Liettuan. Kotivaltio on Suomi.

Seuraavat tiedot näyttävät myynnin tuoteryhmittäin sekä kohdemaittain asiakkaiden sijainnin mukaan. Varat, investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin ja henkilöstö on ilmoitettu niiden sijainnin mukaan. Osuuksia osakkuus- ja yhteisyrityksiin ei ole jaettu maittain, koska kyseessä olevilla yhtiöillä voi olla liiketoimintaa usealla maantieteellisellä alueella.

Ulkoiset myyntituotot tuoteryhmittäin

milj. euroa	2015	2014
Sähkönmyynti ilman välillisiä veroja	2 582	3 102
Lämmönmyynti	651	753
Muu myynti	226	233
IS Yhteensä	3 459	4 088
Lopetetut toiminnot (Distribution)	244	662
Yhteensä	3 702	4 751

Lämmönmyyntiin sisältyvät lämmöntoimitukset ja lämmönjakelu.

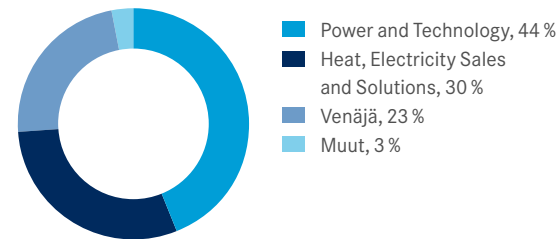
Koska konsernin asiakkaiden lukumäärä on suuri ja liiketoiminta-alueet erilaiset, konsernilla ei ole sellaisia yksittäisiä asiakkaita, joiden merkitys olisi olennainen Fortumin koko liiketoiminnan kannalta.

Liikevaihto maittain asiakkaiden sijainnin mukaan

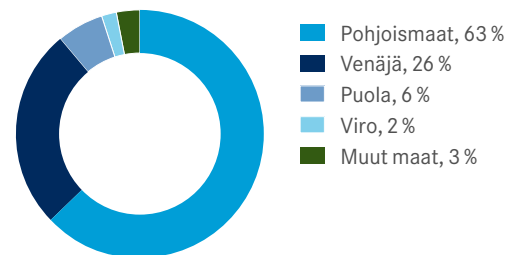
milj. euroa	2015	2014
Pohjoismaat	2 172	2 534
Venäjä	895	1 056
Puola	213	223
Viro	75	66
Muut maat	103	210
IS Jatkuvat toiminnot yhteensä	3 459	4 088
Lopetetut toiminnot (Distribution)	244	662
Yhteensä	3 702	4 751

Pohjoismaista sähköntuotantoa ei ole jaettu esitettäväksi kohdemaittain, sillä pohjoismainen sähköntuotanto myydään pääsääntöisesti Nord Pool -sähköpörssiin.

Liikevaihto segmenteittäin, %

Liikevaihto kohdemaittain, %

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin maittain

milj. euroa	2015	2014
Suomi	156	152
Ruotsi	87	91
Venäjä	285	340
Puola	37	16
Viro	11	8
Muut maat	7	19
Jatkuvat toiminnot yhteensä	582	626
Lopetetut toiminnot (Distribution)	44	147
Yhteensä	626	774

Segmentin varat maittain

milj. euroa	2015	2014
Suomi	3 413	3 417
Ruotsi	4 568	7 005
Venäjä	2 347	2 444
Puola	350	342
Viro	196	199
Muut maat	319	400
Eliminoinnit	-179	-186
Korottomat varat	11 013	13 620
BS Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	1 959	2 027
Segmentin varat yhteensä	12 972	15 647

Henkilöstön lukumäärä maittain 31.12.

	2015	2014
Suomi	1 959	2 040
Ruotsi	618	811
Venäjä	4 126	4 213
Puola	586	603
Viro	214	206
Muut maat	332	329
Jatkuvat toiminnot yhteensä	7 835	8 202
Lopetetut toiminnot (Distribution)	-	390
Yhteensä	7 835	8 592

6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

milj. euroa	2015	2014
Arvonalentumiset	-918	0
Kertaluonteiset erät (pääasiassa myyntivoitot)	22	305
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa	-78	-91
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	16	-3
IS Yhteensä	-958	211

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät eivät sisälly vertailukelpoiseen liikevoittoon. Vertailukelpoinen liikevoitto esitetään, jotta konsernin liiketoiminnasta annettaisiin parempi kuva verrattaessa esitettävää kautta aikaisempiin kausiin. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät esitetään Fortumin tuloslaskelmassa omana eränään, koska se on tarpeen eri kausien tuloksen ymmärtämiseksi.

Arvonalentumiset ja kertaluonteiset erät

milj. euroa	Segmentti	Maa	2015	2014
Arvonalentumiset				
Alaskirjaukset OKG:n 1- ja 2-yksiköiden sulkemisesta	Power and Technology	Ruotsi	-794	
Teollisuuden Voima Oyj:n päätös lopettaa Olkiluoto 4 -projekti	Power and Technology	Suomi	-15	
Käytöstäpoistamisvaraus liittyen hiilivoimalaan Inkoossa ja arvonalennus liittyen Fortumin osuuteen Meri-Porin hiilivoimalasta sekä edellisiin liittyvät muut erät	Power and Technology	Suomi	-106	
Muut arvonalentumiset	Heat, Electricity Sales and Solutions		-3	
Yhteensä			-918	0
Myyntivoitot kertaluonteisissa erissä				
Lämpöliiketoiminta Norjassa	Heat, Electricity Sales and Solutions	Norja		52
Grangemouth CHP voimalaitos	Power and Tehcnology	Iso-Britannia		40
Maakaasuyhtiö Gasumin 31 % omistusosuus	Heat, Electricity Sales and Solutions	Suomi		190
Muut kertaluonteiset erät			22	23
Yhteensä			22	305

Johdannaisten käyvän arvon muutokset

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin kirjataan myös sellaisten tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Tämä on tehty eri tilikausien välisen taloudellisen tuloksen arvioinnin parantamiseksi.

Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu

Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu on kirjanpitokäsittelyn vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua ydinvoimaan liittyvää varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy ylirahoitettuna IFRS:n näkökulmasta, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon aina, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus liikevoittoon kirjataan, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu.

Katso lisätietoja osakkeiden myynnistä [liitetiedoissa 41](#) Yrityshankinnat ja -myynnit.

Lisätietoja OKG:n 1- ja 2- yksiköiden ennaikaisesta sulkemisesta on esitetty [liitetiedossa 7](#) Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennaikaisen sulkemisen vaikutukset.

Tarkempia tietoja johdannaisten käypien arvojen muutoksista on [liitetiedossa 8](#) Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa.

Tarkempia tietoja ydinjätehuollon laskentavaikutuksista on [liitetiedossa 30](#) Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

7 Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennaikaisen sulkemisen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset, jotka aiheutuvat Ruotsin Oskarshamnin 1- ja 2- ydinvoimayksiköiden ennaikaisesta sulkemispäätöksestä, on kirjattu arvonalentumisiin vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä. E.ON on OKG:n enemmistöomistaja ja oli siten yksipuolisesti oikeutettu päättämään näiden yksiköiden sulkemisesta ylimääräisessä yhtiökokouksessa 14.10.2015. Yksiköiden sulkeminen kestää useita vuosia, jona aikana Fortum seuraa sulkemisen taloudellisia vaikutuksia.

OKG on omakustannusperiaatteella toimiva yhtiö, joka myy tuotetun sähkön omistajilleen tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan näiden omistusosuuksien suhteessa. OKG on täysin omistajiensa rahoittama. Fortumin osuus rahoituksesta on kirjattu pitkäaikaisiin korollisiin saamisiin, joiden määrä kasvaa kun OKG tarvitsee lisärahoitusta ja pienenee kun OKG laskuttaa Fortumia tuotetusta sähköstä.

OKG:n arvonalentumiskulut Fortumin tuloslaskelmassa

milj. euroa	2015
Vertailukelpoinen liikevoitto	0
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät - Arvonalentumiset	-794
Liikevoitto	-794
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-116
Voitto ennen veroja	-910
Tuloverot	175
Jatkuvien toimintojen kauden voitto	-735
Jakautuminen:	
Emoyhtiön omistajille	-729
Määräysvallattomille omistajille	-5

Ruotsin Oskarshamin 1 ja 2 -ydinvoimalayksiköiden sulkemisen vaikutus osakekohtaiseen tulokseen on -0,82 euroa.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisältävät -566 miljoonaa euroa, joka liittyy pääasiassa OKG:n olemassa olevien varojen alaskirjauksiin. Arvonalentumiskirjaukset sisältävät myös -228 miljoonan euron varauksen, joka liittyy 1 ja 2 -yksiköiden ennenaikaisesta sulkemisesta aiheutuviin tuleviin lisäkustannuksiin sekä investointisitoumuksiin. Nämä tulevat kustannukset ja investoinnit vaikuttavat Fortumin kassavirtaan, kun ne toteutuvat. Näiden yhteissumma, -794 miljoonaa euroa, on vähennetty OKG:lle annetuista osakaslainoista. Suurin osa vähennetyistä osakaslainoista on jo laskutettu Fortumille, loppuosa laskutetaan kun kulut toteutuvat.

Fortumin konsernitiilinpäätöksen erä Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sisältää OKG:n 1 ja 2 -yksiköihin liittyvien IFRS-oikaisujen arvonalennuksen, joka koostuu pääasiassa käytöstä poistamiseen liittyvien veloitteiden sekä aktivoitujen vieraan pääoman menojen alaskirjauksista. Nämä oikaisut on kirjattu verovaikutuksella vähennettynä. Käytöstä poistamiseen liittyvät veloitteet muodostuvat tulevista ydinvoimalaitoksen purkamisesta aiheutuvista kustannuksista. Alkuperäinen käytöstäpoistamiseen liittyvän varauksen nettoarvo (ydinvoimalan käyttöönoton yhteydessä) on kirjattu osaksi investointia ja sitä poistetaan ydinvoimalaitoksen arvioidun käyttöajan kuluessa.

Tuloverot liittyvät vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin.

8 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa

Alla eritellyt liikevoittoon sisältyvät käypien arvojen muutokset johtuvat suojauslaskennan ulkopuolelle IAS 39-standardin mukaisesti jäävistä tulevia kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista sekä suojausten tehottomasta osuudesta.

Rahoituseriin sisältyvät IAS 39:n mukaan suojauslaskennan ulkopuolelle jäävistä valuuttajohdannaisista syntyvät käyvän arvon muutokset, jotka liittyvät pääosin tase-erien suojaukseen. Nämä muodostavat luonnollisen suojauksen saamisille ja veloille. Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien korkojohdannaisten käypien arvojen muutos oli -9 miljoonaa euroa (2014: -13). Suojausinstrumenttien ja suojattujen joukkovelkakirjojen käypien arvojen nettomuutos oli 0 miljoonaa euroa (2014: 1).

milj. euroa	2015	2014
Sisältyy liikevoittoon		
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset		
Sähköjohdannaiset	-69	-56
Valuuttajohdannaiset	-6	8
Hiili- ja CO ₂ -johdannaiset	-5	-15
Kassavirran suojausten tehoton osuus	0	-28
Kokonaisvaikutus liikevoittoon	-79	-91
Sisältyy rahoituskuluihin		
Lainojen ja saamisten valuuttakurssierot	-50	-574
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset		
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	-12	39
Valuuttajohdannaiset	63	536
Terminien käyvät arvot	-9	8
Valuuttajohdannaiset	42	583
Koronvaihtosopimukset	-9	-13
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset	-13	67
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojattavien kohteiden käypien arvojen muutokset	13	-66
Yhteensä ¹⁾	33	571
Kokonaisvaikutus rahoituskuluihin	-17	-3
Kokonaisvaikutus tulokseen ennen veroja	-96	-94

1) Sisältää rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuvat voitot ja tappiot sekä johdannaisten valuuttakurssierot.

9 Muut tuotot ja muut kulut

Laadintaperiaatteet

Muut tuotot

Tavanomaisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot sisältyvät muihin tuottoihin. Tähän ryhmään luetaan toistuvia eriä kuten vuokratuottoja sekä kertaluonteisia eriä kuten vakuutuskorvauksia.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät, ja ne sisältyvät konsernituloslaskelman muihin kuluihin. Mikäli kehittämismenojen arvioidaan kerryttävän tuloja tulevaisuudessa, kyseiset menot aktivoidaan aineettomiksi hyödykkeiksi ja kirjataan poistoina kuluksi tulovirtojen kertymisen aikana.

9.1 Muut tuotot

milj. euroa	2015	2014
Vuokratuotot	10	11
Vakuutuskorvaukset	1	5
Muut	26	44
IS Yhteensä	38	60

9.2 Muut kulut

milj. euroa	2015	2014
Käyttö- ja kunnossapitokulut	70	70
Kiinteistöverot	150	158
Atk- ja tietoliikennekulut	54	57
Muut kulut	203	207
IS Total	477	492

Suurimmat Muut kulut -ryhmään kirjatut erät ovat voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitokuluja. Kiinteistöveroihin sisältyy suoraan omistettuun vesivoimatuotantoon liittyviä kiinteistöveroja 126 miljoonaa euroa (2014: 132). Muissa kuluissa on kiinteistöihin liittyviä kuluja ja muita operatiivisia kuluja.

Tilintarkastajien palkkiot

milj. euroa	2015	2014
Tilintarkastuspalkkiot	1,3	1,3
Palkkiot muista tilintarkastukseen liittyvistä toimeksiannoista	0,3	0,1
Palkkiot veropalveluista	0,0	0,2
Yhteensä	1,6	1,7

Deloitte & Touche Oy on nimitetty tilintarkastajaksi tilikaudella 2016 pidettävään varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka. Tilintarkastuspalkkiot sisältävät palkkiot konsernitilinpäätöksen tarkastamisesta, osavuositarkastusten läpikäynnistä sekä emoyhtiön ja sen tytäryritysten tarkastamisesta. Tilintarkastukseen liittyvät toimeksiannot sisältävät kestävän kehityksen raportoinnin varmuuden sekä muita varmuuspalveluita ja vastaavia tilintarkastukseen liittyviä palveluita. Palkkiot veropalveluista sisältävät veroneuvonnasta veloitetut palkkiot.

10 Materiaalit ja palvelut

milj. euroa	2015	2014
Ostot	958	1 225
Ostot osakkuus- ja yhteisyrityksiltä	513	566
Sähkön siirtokulut	30	22
Ulkopuoliset palvelut	15	13
IS Yhteensä	1 515	1 825

Ostot koostuvat pääosin hiili-, kaasu- ja ydinpolttoainehankinnoista sähkön- ja lämmöntuotantoon.

Ostot osakkuusyrityksiltä koostuvat ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkön hankinnasta omakustannushintaan (sisältäen korkokulut ja tuotantoverot) sekä höyryn hankinnasta.

Materiaalit ja palvelut yhteensä -erä sisältää tuotantoveroja 133 miljoonaa euroa (2014: 131), josta ydinvoimatuotantoon liittyvät teho- ja kiinteistöverot olivat 82 miljoonaa euroa (2014: 81) ja vesivoimatuotantoon liittyvät kiinteistöverot olivat 14 miljoonaa euroa (2014: 14). Edellä mainitut ydin- ja vesivoimatuotantoon liittyvät verot sisältyvät ostoihin osakkuusyrityksiltä.

Katso [liitetieto 20](#) Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.

11 Henkilöstökulut

milj. euroa	2015	2014
Palkat ja palkkiot	246	269
Eläkkeet		
Maksupohjaiset järjestelyt	25	29
Etuuspohjaiset järjestelyt	5	7
Sosiaalikulut	42	44
Pitkän aikavälin kannustinohjelmien 1)	19	8
Muut henkilöstökulut	15	13
IS Yhteensä	351	369

1) Vuoden 2015 kustannukset sisältävät kertaluonteisen, LTI-kulujen jaksotusperiodin lyhennyksestä aiheutuvan lisäkustannuksen. Lisätietoa kohdassa 11.2 Pitkän aikavälin kannustimet.

Fortumin työntekijöille tarjoamat kokonaispalkkiot muodostuvat palkoista, luontoiseduista, lyhyen tähtäimen tulospalkkiojärjestelmästä, henkilöstörahasidonnasta maksettavasta voittopalkkiosta sekä pitkällä aikavälillä jakautuvista osakepalkkiojärjestelmästä.

Palkitsemisperiaatteista päättää hallitus. Hallituksen nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on käsitellä, arvioida ja tehdä hallitukselle suosituksia ja ehdotuksia konsernin ja sen johdon palkitsemisperiaatteista, palkkausrakenteista sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmästä ja valmistella osaltaan konsernin nimityskysymyksiä.

Tarkempia tietoja Fortumin eläkevastuista liitetiedossa 32 Eläkevelvoitteet.

11.1 Tulospalkkiojärjestelmä

Fortumin lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä (jäljempänä tulospalkkiojärjestelmä) tukee konsernin taloudellisten tavoitteiden, kestävä kehityksen tavoitteiden, arvojen ja rakennemuutosten toteuttamista. Järjestelmän avulla varmistetaan, että yksittäisten työntekijöiden tulostavoitteet tukevat konsernin ja liiketoimintadivisioonan tavoitteita. Kaikki Fortumin työntekijät ovat lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmän tai vastaavan paikallisen palkitsemisjärjestelmän piirissä.

Ylimmän johdon (toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten) tulospalkkioiden määrätymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan esityksen pohjalta. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien tulospalkkioiden määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Tulospalkkion määrätymisperusteisiin voi myös kuulua kestävä kehityksen tavoitteisiin liittyviä mittareita. Tulospalkkion määrä on enintään 40 % saajan vuosipalkasta luontoisetuineen.

Divisioonien johtajien palkkiot määräytyvät divisioonan tuloksen ja konsernin taloudellisen tuloksen perusteella. Divisioonan johtajan ja hänen esimiehensä välillä käydään aina alkuvuodesta tavoite- ja tuloskeskustelu, jossa sovitaan johtajan henkilökohtaisen suorituksen arviointiperusteista. Hallitus arvioi vuosittain toimitusjohtajan suorituksen.

11.2 Pitkän aikavälin kannustimet

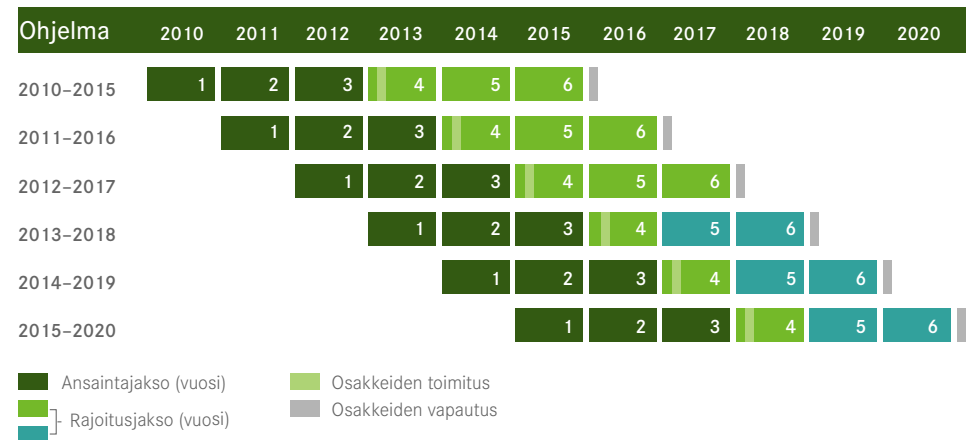
Fortumin osakepalkkiojärjestelmä (LTI) on suoritusperusteinen pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä. Uusi osakeohjelma käynnistyy vuosittain hallituksen niin päätettäessä. Ohjelmien mahdollinen palkkio perustuu konsernin ja sen divisioonien tuloskehitykseen.

Jokainen ohjelma alkaa kolmen vuoden pituisella ansaintajaksolla, jonka aikana osanottaja voi ansaita osakeoikeuksia jos hallituksen asettamat ehdot täyttyvät. Ansaintajakson jälkeen ansaittu etuus maksetaan osanottajille osakkeina. Ansaintajakson jälkeen ansaitusta etuudesta vähennetään tuloverot ja muut pakolliset työsuhteeseen liittyvät sosiaalikulut ja jäljellä olevalla etuudella hankitaan Fortum Oyj:n osakkeita osanottajan nimiin. Osallistujalle ansaintajakson jälkeen myönnettävien osakkeiden enimmäisarvo (ennen veroja) ei voi ylittää osallistujan yhden vuoden palkkaa.

Ansaintajaksoa seuraa kolmen vuoden rajoitusjakso. Rajoitusjakson aikana osakkeita ei saa myydä, siirtää, pantata tai luovuttaa muulla tavoin. Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske edellä mainitun jakson aikana maksettua osinkoa tai muuta osakkeelle maksettua tuottoa. 2013-2018 ohjelmasta lähtien rajoitusjakso voidaan lyhentää yhden vuoden pituiseksi yksittäisen Fortumin johtoryhmän jäsenen osalta, jos hänen omistamiensa Fortumin osakkeiden kokonaisarvo vastaa vähintään vuotuista peruspalkkaa. Muiden osanottajien osalta rajoitusjakso on muutettu 2013-2018 ohjelmasta lähtien yhden vuoden pituiseksi. Kokonaisjakso on siis joko neljä tai kuusi vuotta, riippuen osallistujan omistamien Fortumin osakkeiden kokonaisarvosta. Osakkeet vapautuvat rajoitusjakson jälkeen yhtiön julkistettua rajoitusjakson viimeisen kalenterivuoden taloudellisen tuloksen edellyttäen, että osallistuja on sillä hetkellä konsernin palveluksessa.

Osakepalkkiojärjestelmän mukaiset osakeohjelmat luokitellaan osittain rahana ja osittain osakkeina maksettaviksi. Se osuus etuudesta, jonka osallistuja saa osakkeina, kirjataan osakkeina

Osakepalkkiojärjestelmä

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

maksettavaksi. Osuus, jolla osallistujat maksavat etuuteen liittyvät verot ja muut maksut, kirjataan rahana maksettavana järjestelynä. Niiden osallistujien kohdalla, jotka saavat vain rahamaksun, etuus kirjataan kokonaisuudessaan rahana maksettavana järjestelynä. Palkkio kirjataan kuluksi ansaintajakson aikana ja vastaava lisäys merkitään velkoihin ja omaan pääomaan sikäli kun kyseessä on osakkeina maksettava etuus. Järjestelyyn liittyvistä henkilöstösivukuiluista kirjataan varaus. Osakepalkkiovelvoite sosiaalikuuluineen oli vuoden 2015 lopussa 20 miljoonaa euroa (2014: 9), sisältäen omaan pääomaan kirjatun 5 miljoonan euron erän (2014: 1).

LTI kulujen kasvu vuonna 2015 johtui pääosin laskentaperiodin lyhennyksestä, sekä muista pienemmistä muutoksista. Ohjelmien kokonaiskustannukset jaksotettiin aikaisemmin neljälle tai kuudelle vuodelle, riippuen osallistujasta. Vuonna 2015 Fortum muutti laskentakäytäntöä ja kustannukset jaksotetaan nyt kolmelle vuodelle. Kannustinjärjestelmän ehdot pysyivät ennallaan eikä muutoksella ollut vaikutusta ohjelmien kokonaiskustannuksiin tai osallistujien etuuksiin. Muutos vaikuttaa ainoastaan kustannusten vuosittaiseen jakautumiseen. Lyhyempi jaksotus kohdentaa kulun paremmin etuuden ansaintajaksole.

Tällä hetkellä noin 120 hallituksen valitsemaa avainhenkilöä on mukana ainakin yhdessä kuudesta meneillään olevasta vuosittaisesta osakeohjelmasta (ohjelmat 2010–2015, 2011–2016, 2012–2017, 2013–2018, 2014–2019 ja 2015–2020).

Myönnetyt osakkeet

	Ohjelma 2012–2017	Ohjelma 2011–2016	Ohjelma 2010–2015
Myöntämispäivä	13.2.2015	14.2.2014	13.2.2013
Myöntämispäivän käypä arvo, euroa	19,96	16,62	13,90
Myönnettyjen osakkeiden määrä	126 515	101 753	187 493
Myöntämisen jälkeen menetettyjen tai rajoitusjakson alaisuudesta vapautuneiden osakkeiden määrä	-7 587	-42 458	-82 687
Rajoitusjakson alaisuudessa olevien osakkeiden määrä vuoden 2015 lopussa	118 928	59 295	104 806

Yllä olevien myönnettyjen osakkeiden lisäksi on myönnetty osakeoikeuksia osanottajille, jotka saavat rahamaksun osakkeiden sijaan rajoitusjakson lopussa. Myönnettyjen osakeoikeuksien bruttomäärä vuoden 2015 lopussa ohjelman 2012–2017 osalta oli 92 975, ohjelman 2011–2016 osalta 64 264 osakeoikeutta ja ohjelman 2010–2015 osalta 109 102 osakeoikeutta.

Lisäksi vuonna 2014 toimitettiin 16 423 kpl osakkeita ohjelman 2008–2012 perusteella.

11.3 Fortumin henkilöstöraho

Fortumin henkilöstöraho, joka koskee vain Suomessa työskentelevää henkilöstöä, on toiminut vuodesta 2000 alkaen. Fortumin hallitus määrittelee vuosittain rahastoon maksettavan voittopalkkioerän määräytymisperusteet. Konsernin pitkän aikavälin kannustinjärjestelmiin kuuluvat henkilöt eivät voi olla rahaston jäseniä. Henkilöstörahoon jäseniä ovat sekä vakituisessa että määräaikaisessa työsuhteessa olevat konsernin työntekijät. Rahaston jäsenyys alkaa seuraavan kuukauden alusta siitä, kun työntekijän työsuhte on kestänyt yhtäjaksoisesti viisi kuukautta. Jäsenen rahasto-osuuden nosto-oikeus alkaa heti jäsenyyden alkamista seuraavana maksupäivänä. Rahaston jäsenyys päättyy, kun jäsen on saanut osuutensa rahastosta täysimääräisenä.

Konsernin rahastoon maksamat voittopalkkioerät jaetaan rahaston jäsenille tasasuuruusina. Kunkin työntekijän rahasto-osuudet on jaettu sidottuun osaan ja nostettavissa olevaan osaan. Työntekijä voi vuosittain siirtää sidotusta osasta nostettavaksi enintään 15 % pääomasta vastaavan määrän.

Nostettavissa oleva osa (enintään 15 % sidotusta osasta) määritellään vuosittain ja maksetaan niille jäsenille, jotka haluavat käyttää nosto-oikeuttaan.

Rahaston edellinen tilivuosi päättyi 30.4.2015, ja rahastossa oli tällöin 2 170 jäsentä (2014: 2 635). Huhtikuun 2015 lopussa Fortum maksoi vuoden 2014 tuloksen perusteella henkilöstörahoon 3,7 miljoonan euron (2014: 0,4) vuotuisen voittopalkkioerän. Rahaston jäsenten rahasto-osuuksien yhteenlaskettu määrä oli 24 miljoonaa euroa (2014: 22).

Henkilöstörahoon maksettava voittopalkkio kirjautuu kuluksi saatua työsuoritusta vastaavasti.

11.4 Toimitusjohtajan ja muun johtoryhmän palkitseminen

Konsernin johtoryhmään kuuluu kaksitoista jäsentä, mukaan lukien toimitusjohtaja. Seuraava taulukko esittää toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän palkkiot kunkin toimikauden ajalta. Alla esitetyt palkkiot ovat suoriteperusteisia. Lisätietoja maksuperusteisista palkioista ja palkkioista on saatavilla Fortumin internetsivuilla kohdassa Palkitseminen.

Johdon palkitseminen

Tuhatta euroa	2015				2014	
	Pekka Lundmark, toimitusjohtaja 7.9.2015 alkaen	Timo Karttinen, väliaikainen toimitusjohtaja 6.9.2015 saakka ³⁾	Tapio Kuula, toimitusjohtaja 31.1.2015 saakka ⁴⁾	Muut johtoryhmän jäsenet ⁵⁾	Tapio Kuula, toimitusjohtaja	Muut johtoryhmän jäsenet
Palkat ja luontoisedut	305	372	279	3 367	1 005	3 321
Tulospalkkiot ¹⁾	21	15	0	225	127	511
Osakepalkkiot ²⁾	114	282	903	4 299	235	1 018
Eläke-etuudet (lakisääteiset)	55	66	47	705	188	594
Eläke-etuudet (vapaaehtoiset)	0	37	25	841	255	803
Sosiaalikulut	17	20	14	280	57	219
Yhteensä	513	791	1 269	9 717	1 867	6 465

1) Tulospalkkiot on kirjattu arviomääräisinä.

2) Vuoden 2015 kustannukset sisältävät kertaluonteisen, LTI-kulujen jaksotusperiodin lyhennyksestä aiheutuvan lisäkustannuksen. Lisätietoja kohdassa 11.2 Pitkän aikavälin kannustimet.

3) Sisältää talousjohtaja Timo Karttisen saamat palkkiot hänen toimiessaan väliaikaisena toimitusjohtajana 1.2.–6.9.2015 sekä toimitusjohtajan sijaisena tammikuussa 2015. Lisäksi palkkioihin sisältyy hänelle maksettu 70 tuhannen euron kertakorvaus, joka perustuu hänen hyvään suoritukseensa väliaikaisen toimitusjohtajan tehtävien hoidossa.

4) Osakepalkkioihin sisältyy Tapio Kuulan palkkiot vuosina 2012, 2013 ja 2014 alkaneista osakeohjelmista bruttomääräisenä. Tästä kokonaispalkkiosta vähennettiin veroja ja veroluonteisia maksuja vastaava summa ja Tapio Kuula sai nettomäärän Fortumin osakkeina. Rajoitusjakso, jonka aikana näitä 30 271 osaketta ei voi myydä tai luovuttaa, kestävä keväteen 2018 saakka.

5) Sisältää palkitsemisen talousjohtaja Timo Karttiselle 7.9.2015 alkaen.

Vuosimaksu toimitusjohtaja Pekka Lundmarkin lisäeläkejärjestelystä on 25 % vuosipalkasta. Vuosipalkka koostuu peruspalkasta ja luontoiseduista. Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Mikäli toimitusjohtaja irtisanotaan ennen eläkeikää, on hän oikeutettu siihen mennessä eläkerahastoon maksettuihin varoihin.

Toimitusjohtajan sijaisena 1.1.–6.9.2015 toimineen Timo Karttisen lisäeläkejärjestely on luonteeltaan etuusperusteinen järjestely, jossa tavoite-eläketasoksi on määriteltä 66 % eläkepalkasta. Eläkepalkka koostuu peruspalkasta, luontoiseduista sekä tulospalkkiosta.

Fortumin entinen toimitusjohtaja Tapio Kuula jäi työkyvyttömyyseläkkeelle helmikuun 2015 alussa. Hänen lisäeläkejärjestelynsä oli maksuperusteinen järjestely, jonka vuosimaksu oli 25 % vuosipalkasta. Vuosipalkka koostui peruspalkasta, luontoiseduista ja tulospalkkiosta.

Konsernin muiden johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60–65 vuotta eläkejärjestelmästä riippuen. Konsernipolitiikan mukaan kaikki uudet lisäeläkejärjestelyt ovat maksuperusteisia, jolloin vuosimaksu voi olla korkeintaan 25 % vuosipalkasta. Johtoryhmän jäsenet, jotka ovat tulleet yhtiön palvelukseen ennen vuotta 2009, ovat oikeutettuja etuusperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn. Tällöin eläkkeen tavoitetaso on korkeintaan 66 % tai 60 % eläkepalkasta, ja eläkkeen vakuuttaa ja maksaa joko vakuutusyhtiö tai Fortumin eläkesäätiö.

Johtoryhmän etuusperusteisten eläkejärjestelyjen osalta taseeseen on kirjattu 2 444 tuhannen euron velka (2014: 2 514). Toimitusjohtajan lisäeläkejärjestelmä on maksupohjainen järjestelmä, joten siitä ei ole kirjattua eläkevelkaa taseessa.

Mikäli Fortum irtisanoo toimitusjohtajan, tämä on oikeutettu irtisanomisajan palkkaan (6 kuukautta) sekä irtisanomiskorvaukseen, joka vastaa 12 kuukauden palkkaa. Muut johtoryhmän jäsenet ovat oikeutettuja 12–24 kuukauden palkkaa vastaavaan korvaukseen.

Päivitetyt tiedot toimitusjohtajan palkitsemisehdoista on saatavilla Fortumin internetsivuilla Palkka- ja palkkioselvityksessä sekä kohdassa Palkitseminen.

Johdolle toimitetut osakkeet (kpl)

Alla oleva taulukko esittää osakepalkkiojärjestelmien myötä toimitusjohtajalle ja muille Fortumin johtoryhmän jäsenille vuosina 2015 ja 2014 toimitetut osakkeet. Järjestelmien perusteella toimitetut osakkeet ovat rajoitusjakson alaisia, jonka aikana osakkeita ei saa myydä tai siirtää kolmannelle osapuolelle.

	2015 ³⁾	2014 ⁴⁾
Johtoryhmän jäsenet		
Pekka Lundmark (toimitusjohtaja 7.9.2015 alkaen)	-	N/A
Helena Aatinen	2 352	909
Alexander Chuvaev ¹⁾	21 781	13 793
Mikael Frisk	3 926	6 463
Esa Hyvärinen (johtoryhmän jäsen 1.3.2014 alkaen)	2 384	1 382
Timo Karttinen	4 261	6 639
Kari Kautinen (johtoryhmän jäsen 1.3.2014 alkaen)	2 956	1 739
Per Langer	3 751	5 517
Markus Rauramo	5 029	1 679
Matti Ruotsala	6 706	3 463
Sirpa-Helena Sormunen (johtoryhmän jäsen 1.9.2014 alkaen)	-	-
Tiina Tuomela (johtoryhmän jäsen 1.3.2014 alkaen)	2 648	1 156
Entiset johtoryhmän jäsenet		
Tapio Kuula (toimitusjohtaja 31.1.2015 saakka) ²⁾	30 271	15 187
Kaarina Ståhlberg (johtoryhmän jäsen 31.3.2014 saakka)	N/A	210
Yhteensä	86 065	58 137

1) Osakeoikeudet maksetaan osakkeiden sijaan rahana kolmen vuoden rajoitusjakson jälkeen paikallisesta lainsäädännöstä johtuen.

2) Sisältää Tapio Kuulan vuonna 2015 saamat osakkeet vuosina 2012, 2013 ja 2014 alkaneista osakeohjelmista. Rajoitusjakso, jonka aikana osakkeita ei voi myydä, kestää kevääseen 2018.

3) Osakkeet toimitettiin ohjelman 2012–2017 perusteella.

4) Osakkeet toimitettiin ohjelmien 2008–2012 ja 2011–2016 perusteella.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

11.5 Johdon omistamat osakkeet

Fortum Oyj:n hallituksen jäsenet omistivat 31.12.2015 yhteensä 205 940 (2014: 10 950) osaketta, eli 0,02 % (2014: 0,00 %) yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Hallituksen jäsenten omistamat osakkeet (kpl)

	2015	2014
Hallituksen jäsenet		
Sari Baldauf, Puheenjohtaja	2 300	2 300
Kim Ignatius, Varapuheenjohtaja	2 400	2 400
Minoo Akhtarzand	-	-
Heinz-Werner Binzel	-	-
Eva Hamilton	40	N/A
Tapio Kuula	201 200	N/A
Petteri Taalas	-	-
Jyrki Talvitie	-	-
Entiset hallituksen jäsenet		
Ilona Ervasti-Vaintola	-	4 000
Christian Ramm-Schmidt	-	2 250
Yhteensä	205 940	10 950

Toimitusjohtaja ja muut Fortumin johtoryhmän jäsenet omistivat yhteensä 347 478 (2014: 430 457) osaketta, eli noin 0,04 % (2014: 0,05 %) yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Fortumin johtoryhmän omistamat osakkeet (kpl)

	2015	2014
Johtoryhmän jäsenet 31.12.2015		
Pekka Lundmark	56 250	N/A
Helena Aatinen	3 880	1 528
Alexander Chuvaev	14 713	14 713
Mikael Frisk	43 017	46 591
Esa Hyvärinen	17 540	15 156
Timo Karttinen	80 691	76 430
Kari Kautinen	25 232	22 276
Per Langer	34 535	30 784
Markus Rauramo	20 464	15 435
Matti Ruotsala	39 066	32 360
Sirpa-Helena Sormunen	3 000	-
Tiina Tuomela	9 090	6 442
Entinen johtoryhmän jäsen		
Tapio Kuula	-	1 68 742
Yhteensä	347 478	430 457

11.6 Hallituksen jäsenten palkkiot

Hallitukseen kuuluu viidestä kahdeksaan jäsentä. Yhtiökokous valitsee jäsenet yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan ensimmäiseen varsinaiseen yhtiökokoukseen. Vuonna 2015 yhtiökokous valitsi hallitukseen kahdeksan jäsentä.

Varsinainen yhtiökokous vahvistaa hallituksen jäsenten vuosipalkkiot. Hallituksen jäsenille ei tarjota pitkän aikavälin kannustinojelmia eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinojelmiin. Fortumilla ei myöskään ole heitä koskevaa eläkejärjestelmää. Lakisääteisiä sivukuluja 22 tuhatta euroa (2014: 12) on maksettu hallituksen palkkioista kulloinkin sovellettavan kansallisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Hallituksen palkkiot

Tuhatta euroa	2015	2014
Puheenjohtaja	75	75
Varapuheenjohtaja	57	57
Tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtaja ¹⁾	57	57
Jäsenet	40	40

1) Jos ei ole samanaikaisesti puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja.

Kullekin hallituksen jäsenelle maksetaan kiinteä vuosipalkkio ja kokouspalkkio. Kokouspalkkiota maksetaan 600 euroa kokoukselta. Kokouspalkkio maksetaan sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista, kaksinkertaisena Suomen ulkopuolella Euroopassa asuville hallituksen jäsenille ja kolminkertaisena Euroopan ulkopuolella asuville jäsenille. Muutoksena edelliseen vuoteen, yhtiökokous päätti 31.3.2015, että kokouspalkkio maksetaan sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista Suomessa asuville kaksinkertaisena Suomen ulkopuolella ja kolminkertaisena Euroopan ulkopuolella pidettävistä kokouksista. Puhelinkokouksista maksetaan kaikille sekä hallituksen että valiokuntien jäsenille yksinkertainen palkkio. Päätöksistä, jotka vahvistetaan erillistä kokousta pitämättä, ei makseta palkkiota.

Hallituksen kokonaispalkkiot

Tuhatta euroa	2015	2014
Hallituksen jäsenet		
Sari Baldauf, Puheenjohtaja	86	83
Kim Ignatius, Varapuheenjohtaja (8.4.2014 alkaen)	68	67
Minoo Akhtarzand	61	57
Heinz-Werner Binzel	60	60
Eva Hamilton (hallituksen jäsen 31.3.2015 alkaen)	43	N/A
Tapio Kuula (hallituksen jäsen 31.3.2015 alkaen)	38	N/A
Petteri Taalas (hallituksen jäsen 8.4.2014 alkaen)	51	37
Jyrki Talvitie (hallituksen jäsen 8.4.2014 alkaen)	66	53
Entiset hallituksen jäsenet		
Ilona Ervasti-Vaintola (hallituksen jäsen 31.3.2015 saakka)	13	48
Christian Ramm-Schmidt (hallituksen jäsen 31.3.2015 saakka)	13	53
Joshua Larson (hallituksen jäsen 8.4.2014 saakka)	N/A	19
Yhteensä	499	477

12 Rahoituskulut - netto

milj. euroa	Liite	2015	2014
Korkokulut			
Lainat		-247	-296
Muut korkokulut		0	0
Aktivoidut korkokulut	19	44	47
Yhteensä		-203	-249
Korkotuotot			
Lainasaamiset		49	82
Muut korkotuotot		2	2
Yhteensä		51	84
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuvat voitot ja tappiot	8		
Korkojohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa		-9	-13
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojausinstrumentit		-13	67
Käyvän arvon suojauksen suojattavat kohteet		13	-66
Valuuttatermiinit, korkoero		-9	8
Yhteensä		-18	-5
Valuuttakurssierot			
Lainat ja saamiset	8	-50	-574
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	8	-12	39
Valuuttajohdannaiset	8	63	536
Korkotuotto rahasto-osuudelle Valtion ydinjätehuoltorahastossa	30	10	11
Ydinjätehuoltovaroituksen diskonttauksen purkautuminen	30	-44	-43
Muiden varauksien diskonttauksen purkautuminen	31, 32	-5	-7
Muut rahoitustuotot		38	2
Muut rahoituskulut		-5	-5
Yhteensä		-4	-40
IS Rahoituskulut (netto)		-175	-210

Korkokuluihin sisältyvät korollisten lainojen ja koron- ja valuuttavaihtosopimusten korkokulut sekä lainoja ja saamia suojaavien valuuttatermiinien termiinipisteet.

Katso lisätietoja taulukossa mainituista liitetiedoista.

Korkotuottoihin sisältyy Suomen ja Ruotsin ydinvoimayhtiöille annetuista osakaslainoista saatuja korkotuottoja 15 miljoonaa euroa (2014: 31), 12 miljoonaa euro (2014: 27) Fortum Värmeltä ja 20 miljoonaa euroa (2014: 19) korkotuottoja pankkitalletuksista ja yritystodistuksista.

Rahoitusinstrumenttien käypään arvoon arvostamisesta syntyvät voitot ja tappiot sisältävät suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien koron- ja valuuttavaihtosopimusten muutokset ilman kertyneitä korkoja. Tähän ryhmään kuuluvat myös korkojohdannaisen ja suojattujen kohteiden käypien arvojen muutokset. Näiden johdannaisen kertynyt korko kirjataan lainojen korkokuluihin. Käypään arvoon arvostamisesta johtuviin voittoihin ja tappioihin sisältyvät myös suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien lainoja ja saamia suojaavien valuuttatermiinisopimusten korkopisteiden erot.

Valuuttakurssivoitot ja -tappiot sisältävät kurssierot, jotka syntyvät ulkomaanvaluutan määräisten lainojen ja saamisten muuntamisesta sekä valuuttatermiineihin ja koron- ja valuuttavaihtosopimuksiin liittyvät kurssierot.

Muut rahoitustuotot 37 miljoonaa euroa (2014: 0) sisältävät Fortum Värmeltä saadun hyvityksen lainan ennaikaisesta takaisinmaksusta.

Korko- ja valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutokset

milj. euroa	2015	2014
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset		
Lainojen korkokulut	4	6
Johdannaisten valuuttakurssierot	-12	39
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset - korkoero ¹⁾	-22	54
Korkojohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-30	99
Valuuttatermiinit		
Lainojen korkokulut	-79	-80
Johdannaisten valuuttakurssierot	63	536
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset - korkoero	-9	8
Valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-25	464
Korko- ja valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-55	563

¹⁾ Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuviin voittoihin ja tappioihin sisältyvät käypien arvojen muutokset niistä koronvaihtosopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan vaatimuksia, määrältään -9 miljoonaa euroa (2014: -13) ja käyvän arvon suojauksesta syntyneitä suojausinstrumenttien käypien arvojen muutoksia -13 miljoonaa euroa (2014: 67), yhteensä -22 miljoonaa euroa (2014: 54).

13 Tuloverot

13.1 Tulos ennen veroja

milj. euroa	2015	2014
Suomalaiset yhtiöt	154	546
Ruotsalaiset yhtiöt	-922	56
Venäläiset yhtiöt	173	152
Muut yhtiöt	291	477
IS Yhteensä	-305	1,232

13.2 Tuloverojen merkittävimmät osatekijät maittain

milj. euroa	2015	2014
Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero		
Suomalaiset yhtiöt	-64	-82
Ruotsalaiset yhtiöt	0	-9
Venäläiset yhtiöt	-3	-3
Muut yhtiöt	-38	-43
Yhteensä	-106	-138
Laskennalliset verot		
Suomalaiset yhtiöt	35	15
Ruotsalaiset yhtiöt	193	24
Venäläiset yhtiöt	-30	-25
Muut yhtiöt	-15	-9
Yhteensä	184	6
Edellisten tilikausien verojen oikaisut		
Suomalaiset yhtiöt	-2	-6
Ruotsalaiset yhtiöt	1	0
Venäläiset yhtiöt	0	1
Muut yhtiöt	0	-5
Yhteensä	-1	-11
IS Tuloverot	78	-143

13.3 Tuloverokanta

Vero konsernin tuloksesta ennen veroja eroaa Suomen nimellisen verokannan mukaan lasketusta verosta seuraavasti:

milj. euroa	2015	%	2014	%
Tulos ennen veroja	-305		1 232	
Vero laskettuna Suomen nimellisellä verokannalla	61	20,0	-246	20,0
Suomen ja ulkomaisten verokantojen ja -säännösten erot	23	7,6	12	-0,9
Verovapaat tuloerät	1	0,2	0	0,0
Verovapaat myyntivoitot	2	0,7	64	-5,2
Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut	-2	-0,6	-2	0,1
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista	5	1,7	33	-2,7
Osingonjakoon liittyvät verot	-7	-2,2	-3	0,3
Verotappioiden laskennallisten verojen uudelleenarviointi	-1	-0,4	0	0,0
Muut erät	-1	-0,4	5	-0,4
Edellisiin tilikausiin perustuva verojen korjaus	-3	-1,1	-6	0,5
IS Tuloverot	78	25,4	-143	11,6

Tärkeimmät verotuksen tunnusluvut:

- Painotettu keskimääräinen tuloverokanta vuodelle 2015 on 20,2 % (2014: 21,0 %).
- Tuloslaskelman efektiivinen tuloverokanta vuodelle 2015 on 25,4 % (2014: 11,6 %).
- Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta (poislukien osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tulokset, verovapaat myyntivoitot ja verokantamuutosten vaikutukset) vuodelle 2015 on 23,5 % (2014: 18,0 %)
- Kokonaisverokanta sekä vertailukelpoinen kokonaisverokanta (poislukien osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten tulokset ja verovapaat myyntivoitot) vuodelle 2015 ei sovellu (2014: 30,0 % ja 41,9 %).

Katsauskauden tuloslaskelman verot ovat positiiviset, koska konsernin tulos ennen veroja on negatiivinen. Tappio johtuu pääasiassa O1 ja O2 yksiköiden ennakaisesta sulkemisesta johtuvasta alaskirjauksesta Oskarshamnissa Ruotsissa. Tappiosta on kirjattu laskennallinen verosaatava, joka pystytään käyttämään tulevaisuuden verotettavaa tuloa vastaan.

Kun tulos ennen veroja on lähellä nolaa tai negatiivinen, kokonaisverokanta ei anna oikeaa kuvaa verotaakasta. Sen takia kokonaisverokanta ei sovellu vuodelle 2015.

Osakkeiden myyntivoitot ja -tappiot vaikuttavat yhtiön efektiiviseen tuloverokantaan sekä kokonaisverokantaan. Useissa maissa, kuten Suomessa, Ruotsissa sekä Hollannissa, osakkeiden myynti on vapautettu tuloverosta. Tämän tarkoituksena on verottaa yhtiöitä liiketoiminnan tuloksesta kertaalleen, eikä enää uudestaan osakkeiden myyntivoittojen (tai tappioiden) muodossa. Osakkeiden myyntivoittojen (tai tappioiden) verotus on linjassa yhtiön saamien osinkojen verotuksen kanssa.

Fortumilla on merkittävä laskennallinen verovelka johtuen investoinneista pitkäaikaiseen käyttöomaisuuteen. Nämä varat poistetaan nopeammin verotuksessa kuin kirjanpidossa, mikä johtaa matalampiin maksettuihin veroihin hyödykkeen pitoajan alussa ja korkeampiin maksettuihin veroihin hyödykkeen pitoajan lopussa. Tästä erosta muodostuu laskennallinen verovelka.

Vuoden 2015 aikana ruotsalaiset yhtiöt purkivat merkittävän osan käyttöomaisuuteen liittyvästä laskennallisesta verovelasta. Tämän, sekä Ruotsin verotettavasta tappiosta kirjatun laskennallisen verosaatavan takia, laskennallisen veron muutos on tuloslaskelmalla positiivinen.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Vuoden 2015 aikana Fortumilla on ollut käynnissä useita verotarkastuksia. Fortum on saanut veronokaisupäätöksen Ruotsissa koskien vuosia 2009–2013, Belgiassa koskien vuosia 2008–2012 ja Suomessa vuoteen 2007 kohdistuen. Fortum on valittanut saamistaan päätöksistä. Yhtiön tekemään analyysiin perustuen Fortum ei ole kirjannut varauksia tilinpäätökseensä veronokaisupäätöksiin liittyen.

13.4 Kokonaisverot

Tilikaudelta maksettavat verot kuvaavat erilaisia Fortumin maksamia veroja kyseessä olevalta kaudelta. Vuonna 2015 Fortumin tilikaudelta maksettavat verot olivat 413 miljoonaa euroa (2014: 464). Tilikaudelta maksettavat verot sisältävät yhtiön tuloveron (ilman laskennallisia veroja) lisäksi tuotantoverot, työllistämiseen liittyvät verot, omaisuuteen liittyvät verot ja yrityksen kuluksi kirjatut välilliset verot. Tuotantoverot sisältävät myös osakkuusyhtiöiltä ostettuun sähkön hintaan sisältyvät tuotantoverot ja omaisuuteen liittyvät verot. Kokonaisverokanta kuvaa tilikaudelta maksettavien verojen osuutta Fortumin tuloksesta ennen näitä veroja. Vuonna 2015 kokonaisverokanta ei sovellu, koska tilikaudelta maksettavat verot ovat konsernille kuluja, vaikka konsernin tulos on negatiivinen.

Maakohtaisen raportoinnin vaatima tunnusluku

Valtio-omisteisten yhtiöiden ohjausyksikkö edellyttää, että Fortum julkaisee maakohtaisen tunnuslukujen veroraportin. Fortum on valinnut tunnusluvun, joka kuvaa yhtiön toiminnan luonnetta, sen tuottamaa lisäarvoa ja kyseisen lisäarvon jakautumista eri maille verojen muodossa. Fortumin liiketoiminta on pääomavaltaista ja yksi tärkeimmistä liiketoiminnan tunnusluvuista on sidotun pääoman tuotto. Tämän takia Fortum käyttää veropanostaan kuvaavana tunnuslukuna maksettavien verojen suhdetta maakohtaisiin segmentin varoihin. Tunnusluku kuvaa sitä osuutta yhtiön varojen muodostamasta tuotosta, joka allokoidaan eri maille verojen muodossa. Tilikaudelta maksettavien verojen suhde maakohtaisiin segmentin varoihin oli vuonna 2015 Suomessa 3,8 % (2014: 4,6 %), Ruotsissa 5,4 % (2014: 4,0 %), Venäjällä 1,0 % (2014: 1,0 %) ja muissa maissa 7,3 % (2014: 8,6 %).

Lisäksi Fortum kerää ja hallinnoi erilaisia veroja viranomaisten puolesta. Tällaisia veroja ovat mm. arvonlisävero, sähkön hinnassa asiakkailta perittävät valmisteverot, palkoista perittävät ennakonpidätykset ja lähdeverot. Fortumin tilikaudelta tilittävät verot olivat 352 miljoonaa euroa (2014: 336).

Katso myös [liitetieto 29](#) Laskennalliset verot, [liitetieto 10](#) Materiaalit ja palvelut, [Toimintakertomus](#), [Kestävä kehitys](#) ja [Fortum veronmaksajana](#). Lisätietoa käynnissä olevista verovalituksista katso [liitetieto 39](#) Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt.

14 Lopetetut toiminnot

Fortum allekirjoitti maaliskuussa 2015 sitovan kauppasopimuksen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä. Myynti saatettiin loppuun kesäkuussa 2015. Vuonna 2014 Fortum myi sekä Suomen että Norjan sähkönsiirtoliiketoiminnot.

Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin myötä Fortumilla ei ole enää lainkaan sähkönsiirtoliiketoimintaa. Näin ollen Distribution -segmentti on esitetty vuoden 2015 ensimmäisestä osavuosi-katsauksesta alkaen lopetettuna toimintona IFRS 5 standardin Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuus-erät ja lopetetut toiminnot mukaisesti. Lopetetut toiminnot esitetään tuloslaskelmassa yhdellä rivillä

veoilla vähennettynä. Rahavirtalaskelmassa lopetettujen toimintojen nettorahavirrat on esitetty erillisinä liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirroista. Vuoden 2014 tuloslaskelman ja rahavirran vertailutiedot on oikaistu IFRS 5:n mukaisesti.

Lopetetut toiminnot sisältävät Fortumin sähkönsiirtoliiketoiminnan tuloksen mukaan lukien Ruotsin sähkönsiirtoliiketoimintojen myynnistä kesäkuussa 2015 sekä Suomen ja Norjan sähkönsiirtoliiketoimintojen myynneistä vuonna 2014 kirjatut myyntivoitot sekä sisäisten eliminointien vaikutukset. Lopetetuille toiminnoille allokoituiden nettorahoituskulut perustuvat siihen, että konsernin rahoitus ja riskien hallinta on järjestetty keskitetysti ja tytäryhtiöt on rahoitettu sisäisillä lainoilla. Lopetetuille toiminnoille ei ole allokoitu konsernin yleiskustannuksia. Sähkönsiirtoliiketoimintaan kuuluvien omaisuuserien poistoja on jatkettu liiketoiminnan myyntihetken asti.

Lopetettujen toimintojen rahavirrat sisältävät sähkönsiirtoliiketoiminnan rahavirran sekä sille kohdistetut verot, sähkönsiirtoyhtiöiden osakkeiden myynnin vaikutuksen sekä tulot myytyjen yhtiöiden saamisista.

Lopetettujen toimintojen tulos

milj. euroa	2015	2014
Liikevaihto	243	662
Muut tuotot	2	15
Materiaalit ja palvelut	-34	-114
Henkilöstökulut	-14	-44
Poistot	-50	-150
Muut kulut	-34	-104
Vertailukelpoinen liikevoitto	114	266
Johdannaisten käyvän arvon muutokset	-1	0
Myyntivoitot ¹⁾	4 282	1 865
Liikevoitto	4 395	2 132
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	0	3
Rahoitustuotot ja -kulut	-1	-7
Voitto ennen veroja	4 393	2 128
Tuloverot	-24	-56
IS Lopetettujen toimintojen kauden voitto	4 369	2 073

Lopetettujen toimintojen rahavirrat

milj. euroa	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirta	154	356
Investointien rahavirta	6 303	2 574
Rahoituksen rahavirta	0	-19
Likvidien varojen lisäys yhteensä	6 457	2 911

1) Sisältää osakkeiden myyntivoitot Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnoista tilikaudella 2015 ja Suomen ja Norjan sähkönsiirtoliiketoiminnoista tilikaudella 2014. Kaikki myyntivoitot ovat verovapaita.

Lisätietoa [liitteessä 41](#) Yrityshankinnat- ja myynnit.

15 Osakekohtainen tulos ja osinko

Laadintaperiaatteet

Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön omistajille kuuluva voitto liikkeeseen laskettujen kantaosakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla, josta on vähennetty konsernin hankkimat ja omistuksessaan pitämät omat osakkeet.

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos lasketaan oikaisemalla ulkona olevien kantaosakkeiden painotettua keskiarvoa olettaen, että kaikki laimentavat potentiaaliset kantaosakkeet olisi vaihdettu osakkeisiin. Osakkeiden merkintäoikeuksien ja osakeoptioiden osalta on tehty laskelma sen määrittämiseksi, mikä määrä osakkeita olisi voitu hankkia käypään arvoon (määritettynä Fortumin osakkeen vuosittaisen markkinahinnan keskiarvona) perustuen ulkona olevien osakeoptioihin liittyvien merkintäoikeuksien rahalliseen arvoon.

Yllä kuvatun mukaisesti laskettu osakkeiden lukumäärä vähennetään siitä osakemäärästä, joka olisi laskettu liikkeeseen olettaen että osakeoptiot olisi käytetty. Optioiden ja merkintäoikeuksien käyttöä koskevan oletuksen perusteella saadut ylimääräiset osakkeet lisätään ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

Optioilla ja merkintäoikeuksilla on laimentava vaikutus vain silloin, kun kantaosakkeen keskimääräinen markkinahinta kauden aikana ylittää optioiden tai merkintäoikeuksien toteutushinnan. Aikaisemmin esitetyt osakekohtaisia tuloksia ei ole oikaistu takautuvasti kantaosakkeen hinnan muutosten kuvaamiseksi.

Osinko

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osingonjakoa ei kirjata velaksi tilinpäätökseen ennen kuin yhtiön osakkeenomistajat ovat hyväksyneet sen yhtiökokouksessa.

15.1 Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos

	2015	2014
IS Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, milj. euroa	4 138	3 154
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl	888 367	888 367
Osakekohtainen tulos (euroa)		
Fortum yhteensä	4,66	3,55
Jatkuvat toiminnot	-0,26	1,22
Lopetetut toiminnot	4,92	2,33

Laimennetut osakekohtaiset tulokset ovat samat kuin normaalit osakekohtaiset tulokset yllä, koska Fortumilla ei tällä hetkellä ole ulkona olevia laimentavia instrumentteja.

15.2 Osakekohtainen osinko

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osingonjakoa ei kirjata velaksi tilinpäätökseen ennen kuin yhtiön osakkeenomistajat ovat hyväksyneet sen yhtiökokouksessa.

Yhtiökokoukselle 5.4.2016 on ehdotettu jaettavaksi vuodelta 2015 osinkoa 1,10 euroa osakkeelta, yhteensä 977 miljoonaa euroa, mikä perustuu 2.2.2016 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Ehdotettua osinkoa ei ole kirjattu osinkovelaksi tässä tilinpäätöksessä.

Vuoden 2014 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti, sekä lisäosingosta, 0,20 euroa osaketta kohti, yhteensä 1 155 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 31.3.2015. Osingot maksettiin 14.4.2015.

Yhtiökokous päätti 8.4.2014 jakaa osinkoa tilikaudelta 2013 1,10 euroa osakkeelta, yhteensä 977 miljoonaa euroa. Osinko maksettiin 22.4.2014.

16 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain

Laadintaperiaatteet

Rahoitusvarat

Konserni luokittelee rahoitusvaransa seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvaroihin kuuluvat erät, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu rahoitusvarojen käyttötarkoituksesta. Konsernin johto määrittää rahoitusvarojen luokittelun alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja arvioi tämän luokittelun uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä luokitellaan tähän ryhmään, jos se on hankittu pääasiallisena tarkoituksena myydä se lyhyen ajan kuluessa. Johdannaissopimukset on myös ryhmitelty kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, ellei niitä ole määritetty suojausiksi. Tämän ryhmän omaisuuserät luokitellaan lyhytaikaisiin varoihin, jos ne ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä tai niiden odotetaan realisoituvan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaissvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Ne syntyvät, kun konserni antaa lainaa tai toimittaa tuotteita ja palveluja suoraan velalliselle. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin saamisiin lukuun ottamatta erä, joiden maturiteetti on lyhyempi kuin 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä lukien. Tällaiset erät luokitellaan lyhytaikaisiin saamisiin.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on joko määritetty tähän erään kuuluviksi tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun rahoitusvarojen ryhmään. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, ellei sijoituksesta aiota luopua 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit merkitään kirjanpitoon kaupankäyntipäivänä, joka on se päivä, jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään kyseisen omaisuuserän. Kaikki ne rahoitusvarat, joita ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti, merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon transaktiokustannuksilla lisättyinä. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun oikeudet niiden kassavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai ne on siirretty ja konserni on siirtänyt olennaisilta osin omistamiseen liittyvät riskit ja edut.

Myytävissä olevat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat merkitään taseeseen käypään arvoon. Lainat kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintamenoon käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Voitot ja tappiot, jotka johtuvat "käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat"-ryhmän käyvän arvon muutoksista, sisältyvät sen kauden tuloslaskelmaan, jonka aikana ne syntyvät. Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokiteltujen arvopaperien käypien arvojen muutoksista syntyvät voitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan. Kun myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokitellut arvopaperit myydään tai niiden arvo on alentunut, kertyneet käyvän arvon oikaisut kirjataan tuloslaskelmaan.

Noteerattujen sijoitusten käyvät arvot perustuvat kyseisen hetken ostokursseihin. Jos rahoitusvaroihin kuuluvan erän (ja noteeraamattomien sijoitusten) markkinat eivät ole toimivat, konserni määrittää käyvän arvon arvostusmenetelmien avulla. Näitä ovat viimeaikaisten markkinatransaktioiden käyttö, vertaaminen toisiin olennaisilta osin samanlaisiin instrumentteihin, kassavirtojen diskonttaaminen ja optionhinnoittelumallit, jotka heijastavat liikkeeseenlaskijan erityisiä olosuhteita.

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai erien ryhmän arvo on alentunut. Jos tällaista näyttöä on myytävissä olevien rahoitusvarojen osalta, kertynyt tappio kirjataan pois omasta pääomasta ja tuodaan tuloslaskelmaan. Kertynyt tappio on hankintameno ja tarkasteluhetken käyvän arvon erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappioilla.

Johdannaisinstrumentteihin ja suojaustoimenpiteisiin liittyvät laskentaperiaatteet

Konsernin tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvat hyödykkeiden myynti- ja ostoliiketoimet. Suurin osa näistä liiketoimia koskevista sopimuksista on sellaisia, jotka on solmittu ja jotka pidetään edelleen voimassa hyödykkeiden vastaanottoa ja toimittamista varten konsernin odotettavissa olevien osto-, myynti- ja käyttötarpeiden mukaisesti. Tällaiset sopimukset eivät kuulu IAS 39:n soveltamisalaan. Kaikki muut nettomääräisinä toteutettavat hyödykesopimukset arvostetaan käypään arvoon ja niiden voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon sinä päivänä, jolloin johdannais sopimus tehdään, ja arvostetaan aina jatkossa tilinpäätöshetken käypään arvoonsa. Arvostuserosta syntyvän voiton tai tappion kirjaamistapa riippuu siitä, onko johdannainen määritetty suojausinstrumentiksi, ja jos on, suojatun kohteen luonteesta. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko: 1) erittäin todennäköisten ennakoitujen liiketoimien suojausiksi (kassavirran suojaus); 2) taseeseen merkittyjen varojen tai velkojen tai taseeseen merkittömien kiinteäehtoisten sitoumusten käypien arvojen suojausiksi (käyvän arvon suojaus); tai 3) ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojausiksi. Konserni

dokumentoi liiketoimen syntymisajankohtana suojausinstrumenttien ja suojattujen kohteiden välisen suhteen sekä riskienhallinnan tavoitteensa ja erilaisiin suojauksiin ryhtymisen strategiansa. Konserni dokumentoi myös sekä suojausta aloitettaessa että sen jälkeen arvionsa siitä, ovatko suojausliiketoimissa käytettävät johdannaiset erittäin tehokkaita kumoamaan suojattavien kohteiden käypien arvojen tai kassavirtojen muutokset. Johdannaiset jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin niiden erääntymisajankohdan perusteella. Sähköjohdannaisten käyvät arvot jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin varoihin sekä velkoihin vain niiden sähköjohdannaisten osalta, joiden kassavirrat ajoittuvat eri vuosille.

Kassavirran suojaus

Kassavirtojen suojausiksi määritettyjen ja kassavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokas osuus merkitään omaan pääomaan. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset merkitään tuloslaskelmaan sillä kaudella, jolloin suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon (esimerkiksi silloin, kun ennakoitu suojattu myyntitapahtuma toteutuu). Kuitenkin silloin, kun suojattu ennakoitu liiketoimi johtaa rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuulumattoman omaisuuserän tai velan kirjaamiseen (esimerkiksi vaihto-omaisuus), omaan pääomaan kirjatut voitot ja tappiot siirretään omasta pääomasta ja sisällytetään kyseisen omaisuuserän tai velan alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Kun suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, kyseisellä hetkellä omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti, kun myös ennakoitu liiketoimi toteutuu ja merkitään tuloslaskelmaan. Kun ennakoitun liiketoimen ei enää odoteta tapahtuvan, omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojaukset

Käyvän arvon suojausiksi määritettyjen ja nämä ehdot täyttävien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan, samoin ne suojatun omaisuuserän tai velan käyvän arvon muutokset, jotka ovat kohdistettavissa suojatululle riskille.

Jos suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, suojattavan kohteen kirjanpitoarvoon efektiivisen koron menetelmällä tehty oikaisu jaksotetaan tulosvaikutteisesti juoksuajalle.

Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojaus

Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojaukset käsitellään kirjanpidossa kassavirran suojausten tavoin. Se osa suojausinstrumentin voitosta tai tappiosta, joka liittyy suojauksen tehokkaaseen osuuteen, merkitään omaan pääomaan, tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ulkomaisesta yksiköstä luovutaan.

Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä

Tietyt johdannaisinstrumentit eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisten johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Rahoitusvarat ja -velat on alla olevassa taulukossa jaettu IAS 39:n mukaisiin kategorioihin. Kategoriat on edelleen jaettu luokkiin, joiden perusteella rahoitusvarat ja -velat arvostetaan. Lisätietoja on liitetiedoissa, joihin taulukossa viitataan.

Rahoitusvarat luokittain 2015

milj. euroa	Liite	Lainat ja saamiset		Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat			Rahoitusvarat yhteensä
		Jaksotettu hankintameno	Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojauslaskentaa	Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahavirran suojaus	Myytavissä olevat rahoitusvarat	
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat							
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	21	50				43	93
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset				105		30	135
Korko- ja valuuttajohdannaiset			170	115		84	369
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				5			5
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	22	773					773
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat							
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset				55		101	156
Korko- ja valuuttajohdannaiset				114		67	181
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				16		0	16
Myyntisaamiset	24	396					396
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	24	0					0
Likvidit varat	25	2 854				5 348	8 202
Yhteensä		4 073	170	410	282	5 391	10 326

Rahoitusvarat luokittain 2014

milj. euroa	Liite	Lainat ja saamiset		Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat			Rahoitusvarat yhteensä
		Jaksotettu hankintameno	Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojauslaskentaa	Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahavirran suojaus	Myytavissä olevat rahoitusvarat	
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat							
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	21	38				30	68
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset				49		1	50
Korko- ja valuuttajohdannaiset			191	206		144	541
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				3			3
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	22	2 041					2 041
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat							
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset				47		67	114
Korko- ja valuuttajohdannaiset				274		48	322
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				12		0	12
Myyntisaamiset	24	549					549
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	24	4					4
Likvidit varat	25	1 880				886	2 766
Yhteensä		5 398	191	591	260	30	6 470

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Rahoitusvelat luokittain 2015

milj. euroa	Liite	Käypään arvoon tulosvaikuttisesti kirjattavat rahoitusvelat		Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahavirran suojaus	Muut rahoitusvelat		Rahoitusvelat yhteensä
		Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojauslaskentaa		Jaksotettu hankintameno	Käypä arvo	
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset velat							
Korolliset velat	28				3 697	1 268 ¹⁾	4 965
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset			122	4			126
Korko- ja valuuttajohdannaiset		31	60	62			153
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			12				12
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat							
Korolliset velat	28				1,042		1 042
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset			81	1			82
Korko- ja valuuttajohdannaiset			28	4			32
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			6	0			6
Ostovelat	34				249		249
Muut velat	34				67		67
Yhteensä		31	309	71	5 055	1 268	6 734

1) Osuus joukkovelkakirjalainasta johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Rahoitusvelat luokittain 2014

milj. euroa	Liite	Käypään arvoon tulosvaikuttisesti kirjattavat rahoitusvelat		Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahavirran suojaus	Muut rahoitusvelat		Rahoitusvelat yhteensä
		Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojauslaskentaa		Jaksotettu hankintameno	Käypä arvo	
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset velat							
Korolliset velat	28				4 427	1 454 ¹⁾	5 881
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset			45	7			52
Korko- ja valuuttajohdannaiset			96	96			192
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			3				3
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat							
Korolliset velat	28				1 103		1 103
Johdannaisinstrumentit	3						
Sähköjohdannaiset			27	1			28
Korko- ja valuuttajohdannaiset			22	22			44
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			4	0			4
Ostovelat	34				298		298
Muut velat	34				69		69
Yhteensä		0	197	126	5 897	1 454	7 675

1) Osuus joukkovelkakirjalainasta johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

17 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon

Laadintaperiaatteet

Käypiin arvoihin arvostetut rahoitusvarat ja -velat esitetään käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti käyttäen Tasoja 1, 2 ja 3, jotka kuvaavat käytettyjen syöttötietojen merkittävyyttä käypien arvojen määrittämisessä.

Tason 1 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien (kuten noteeratut sähköoptiot, hiili- ja öljytermiinit) käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivänä noteerattuja markkinahintoja.

Tason 2 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien, mukaan lukien noteeratut sähköjohdannaiset (kuten noteeratut johdannaiset, kaupankäyntiarvopaperit sekä myytävissä olevat rahoitusvarat), käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivänä noteerattuihin markkinahintoihin. Olemassa olevia arvostusmenetelmiä, kuten arvioituja diskontattuja kassavirtoja, käytetään määrittäessä korko- ja valuuttainstrumenttien käypiä arvoja. Koronvaihtosopimusten käypä arvo lasketaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvona. Valuuttatermiinisopimusten käypä arvo määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän termiinikurssia. Optioiden käyvät arvot määritetään optioiden arvostusmallien avulla. Rahoitusvelkojen

käypä arvo arvioidaan diskonttaamalla vastaiset sopimusperusteiset kassavirrat vastaavalla markkinakorkokannalla, jolla konserni saisi samantyyppisen velkainstrumentin. Käypään arvoon arvostamisessa ei ole otettu huomioon luottomarginaalia, koska käytettyjen johdannaisopimusten noteerattujen markkinahintojen katsotaan parhaiten vastaavan instrumenttien käypää arvoa.

Konsernin laskelmat perustuvat kunakin tilinpäätöspäivänä vallinneeseen markkinatilanteeseen. Fortumissa käytetyt rahoitusinstrumentit ovat standardoituja tuotteita, jotka joko selvitetään pörssien kautta tai joilla on vakiintuneet toimivat markkinat. Hyödykejohdannaiset selvitetään normaalisti pörssien, kuten NASDAQ OMX Commodities European, kautta ja rahoitusjohdannaiset tehdään hyvämaineisten rahoituslaitosten kanssa.

Tason 3 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Investoinnit listaamattomien yhtiöiden osakkeisiin, jotka on luokiteltu myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ja joiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sijoitukset ovat arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Muiden instrumenttien arvostaminen

Myyntisaamisten ja ostovelkojen arvioituilla alaskirjauksilla vähennettyjen nimellisarvojen oletetaan suunnilleen vastaavan niiden käypiä arvoja.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43

Rahoitusvarat

milj. euroa	Liite	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ²⁾		Yhteensä	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat											
Myytävikissä olevat rahoitusvarat ¹⁾	21	1	1			42	29			43	30
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				40	6			-9	-5	30	1
Ei sovelleta suojauslaskentaa				175	66			-70	-17	105	49
Korko- ja valuutta-johdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				254	335					254	335
Ei sovelleta suojauslaskentaa				115	206					115	206
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Ei sovelleta suojauslaskentaa		7	1		6			-2	-3	5	3
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat											
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				117	79			-16	-11	101	67
Ei sovelleta suojauslaskentaa		1		251	153			-196	-106	55	47
Korko- ja valuutta-johdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				67	48					67	48
Ei sovelleta suojauslaskentaa				114	274					114	274
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Sovelletaan suojauslaskentaa										0	0
Ei sovelleta suojauslaskentaa		47	30		9			-31	-26	16	12
Yhteensä		56	32	1 133	1 182	42	29	-324	-168	907	1 073

1) Myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 42 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 29). Osakkeiden käypää arvoa ei pystytty määrittelemään luotettavasti. Nämä sisältävät myös Fortumin epäsuoran omistuksen Fennovoimassa, 11 miljoonaa euroa. Nämä sijoitukset ovat arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Myytävikissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien noteerattujen yritysten osakkeiden käypä arvo oli 1 miljoonaa euroa (2014: 1). Fortumin omaan pääomaan kirjattujen kertyneiden käypien arvojen muutokset olivat -3 miljoonaa euroa (2014: -3).

2) Kun sähkö-, öljy ja muiden hyödykepörssien kanssa tehdyillä standardijohdannais sopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Rahoitusvelat

milj. euroa	Liite	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ²⁾		Yhteensä	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset velat											
Korollinen vieras pääoma ¹⁾	28			1 268 ¹⁾	1 454 ¹⁾					1 268	1 454
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				13	11			-9	-5	4	7
Ei sovelleta suojauslaskentaa				192	62			-70	-17	122	45
Korko- ja valuutta-johdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				93	96					93	96
Ei sovelleta suojauslaskentaa				60	96					60	96
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Ei sovelleta suojauslaskentaa		14	5		2			-2	-3	12	3
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat											
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				18	12			-16	-11	1	1
Ei sovelleta suojauslaskentaa		1		277	134			-196	-106	81	27
Korko- ja valuutta-johdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				4	22					4	22
Ei sovelleta suojauslaskentaa				28	22					28	22
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Sovelletaan suojauslaskentaa										0	0
Ei sovelleta suojauslaskentaa		37	29		2			-31	-26	6	4
Yhteensä		52	34	1 953	1 913	0	0	-324	-168	1 680	1 778

1) Osuus joukkovelkakirjalainasta johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

2) Kun sähkö-, öljy ja muiden hyödykepörssiin kanssa tehdyillä standardijohdannais sopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Korko- ja valuuttajohdannaisten netto käypä arvo on 367 miljoonaa euroa, varat 551 miljoonaa euroa ja velat 184 miljoonaa euroa. Fortumilla on käteisvakuuksia perustuen Credit Support Annex sopimuksiin, joita Fortumilla on joidenkin vastapuolten kanssa. Vuoden 2015 lopussa Fortum oli saanut 202 miljoonaa euroa näistä Credit Support Annex sopimuksista. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

18 Aineettomat hyödykkeet

Laadintaperiaatteet

Aineettomat hyödykkeet, paitsi liikearvo, arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla ja kertyneillä arvonalentumistappioilla. Ne poistetaan tasapoistoina arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Atk-ohjelmat

Hankitut atk-ohjelmiensa lisenssit aktivoidaan hankinnasta ja käyttöönotosta johtuvien menojen määräisinä. Atk-ohjelmien kehittämiseen tai ylläpitoon liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Sellaiset menot, jotka liittyvät välittömästi konsernin määräysvallassa ja yksilöitävissä olevien, räätälöityjen tietokoneohjelmien kehittämiseen ja jotka todennäköisesti tuottavat vastaavat kulut ylittävää taloudellista hyötyä yli yhden vuoden ajan, merkitään taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi. Tällaiset välittömät kulut sisältävät tietokoneohjelmien kehittämiseen liittyvät henkilöstökulut ja kehittämiseen liittyvät yleiskulut. Aktivoidut atk-ohjelmat poistetaan niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa (3–5 vuotta).

Tavaramerkit ja lisenssit

Tavaramerkit ja lisenssit merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoonsa kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Poistot lasketaan tasapoistoina kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusajojen kuluessa (15–20 vuotta).

Sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet kirjataan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Niiden taloudellinen vaikutusaika on rajallinen, joten ne merkitään taseeseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla. Asiakassuhteista kirjataan tasapoistot niiden odotettavissa olevana taloudellisenä vaikutusajana.

Liikearvo

Liikearvo on se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankitun tytäryhtiön tai osakkuusyhtyrityksen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta hankintahetkellä. Tytäryhtiöiden hankinnoista syntynyt liikearvo sisältyy aineettomiin hyödykkeisiin. Osakkuusyhtyritysten hankinnoista syntynyt liikearvo sisältyy osakkuusyhtyrityssijoituksen tasearvoon ja nämä liikearvot testataan arvonalentumisen varalta ao. kokonaisuuden osana. Erikseen taseeseen merkityt liikearvot testataan vuosittain arvonalentumisen varalta ja ne on merkitty taseeseen hankintamenoonsa kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Liikearvosta kirjattuja arvonalentumistappioita ei peruuteta. Tytäryhtiön tai osakkuusyhtyrityksen luovuksen yhteydessä syntyneet voitot ja tappiot sisältävät myydyin yhtiön liikearvon kirjanpitoarvon.

Päästöoikeudet

Päästöoikeudet kirjataan konsernissa perustuen voimassaoleviin IFRS-standardeihin. Näiden mukaan ostetut päästöoikeudet kirjataan aineettomiin hyödykkeisiin hankintahintaan ja ilmaiseksi saadut päästöoikeudet kirjataan nimellisarvoonsa. Sähkön- ja lämmöntuotannosta aiheutuvista hiilidioksidipäästökuluista kirjataan varaus. Päästökustannus katetaan palauttamalla päästöoikeuksia. Jos konsernilla on riittävästi päästöoikeuksia kattamaan palautusvelvoitteet, varaus kirjataan ko. päästöoikeuksia vastaavalla kirjanpitoarvolla. Jos päästöoikeuksia ei ole riittävästi kattamaan palautusvelvollisuutta, arvostetaan puuttuvat päästöoikeudet markkina-arvoon. Päästökustannuskulu kirjataan tuloslaskelmaan materiaalit ja palvelut -ryhmään. Sellaisten päästöoikeuksien myyntivoitot- ja tappiot, joita ei käytetä kattamaan velvoitteita hiilidioksidipäästöistä, kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Kriittiset tilinpäätösarvot: Hankitut aineettomat ja aineelliset hyödykkeet käyvät arvot ja poistoajat

Yrityshankintatilanteissa ostettu aineeton ja aineellinen omaisuus arvostetaan käypään arvoon ja sen taloudellinen vaikutusaika määritetään. Yhtiön johto uskoo, että arvioidut käyvät arvot ja taloudellinen vaikutusaika sekä taustalla olevat oletukset ovat asianmukaisia. Eriävät arvot ja vaikutusajat voisivat vaikuttaa merkittävästi raportoituihin lukuihin.

Konsernin merkittävien käyttöomaisuushyödykkeiden ja liikearvon tasearvoja testataan arvonalentumisen varalta tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti.

Lisätietoja [liitetiedossa 19](#) Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.

milj. euroa	Liikearvo		Muut aineettomat hyödykkeet		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Hankintameno 1.1.	170	275	379	368	549	644
Kurssierot ja muut oikaisut	-18	-101	2	-12	-16	-113
Lisäykset tytäryhtyritysten hankintojen kautta	0	0	1	0	1	0
Investoinnit	0	0	8	22	8	22
Päästöoikeuksien muutokset	0	0	-8	-1	-8	-1
Vähennykset	0	0	-6	-1	-6	-1
Vähennykset tytäryhtyritysten myyntien kautta ¹⁾	0	-4	-58	-24	-58	-28
Uudelleenryhmittelyt	0	0	14	27	14	27
Hankintameno 31.12.	153	170	332	379	485	549
Kertyneet poistot 1.1.	0	0	273	260	273	260
Kurssierot ja muut oikaisut	0	0	1	-11	1	-11
Vähennykset	0	0	-6	-2	-6	-2
Vähennykset tytäryhtyritysten myyntien kautta ¹⁾	0	0	-28	-5	-28	-5
Uudelleenryhmittelyt	0	0	0	5	0	5
Tiilikauden poistot ²⁾	0	0	22	25	22	25
Kertyneet poistot 31.12.	0	0	262	273	262	273
BS Tasearvo 31.12.	153	170	70	106	222	276

1) Suomen sähkönsiirtoliiketoiminnan divestointiin liittyvät varat eivät sisälly vertailukausien lukuihin, koska ne esitettiin taseella 31.12.2013 myytävänä olevissa omaisuuserissä. Lisätietoja tytäryhtiöiden divestoinneista, katso [liitetieto 41](#) Yrityshankinnat ja -myynnit.

2) Sisältää lopetettujen toimintojen poistot (katso [liitetieto 14](#) Lopetetut toiminnot).

Liikearvo sisältyy Russia-segmenttiin ja liittyy OAO Fortumin hankintaan. Liikearvo on testattu arvonalentumisen varalta vertaamalla OAO Fortumin liiketoiminnan nettovarojen kerryttävissä olevia rahamääriä (sisältäen liikearvon) kyseisten erien tasearvoihin. Kerryttävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvon perusteella diskontattuja rahavirtoja käyttäen. Katso tietoja liikearvon arvonalentumistestauksesta [liitetiedosta 19](#) Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.

Aineettomien hyödykkeiden merkittävimmät erät ovat tietokoneohjelmat, ohjelmalisenssit sekä ostetut ja vastikkeetta saadut päästöoikeudet, jotka kirjataan taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi alkuperäiseen hankintamenoonsa tai sitä alempaan käypään arvoon.

19 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Laadintaperiaatteet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet koostuvat pääasiassa sähkön- ja lämmöntuotantoon käytettävistä rakennuksista ja koneista, sähkön alue- ja jakeluverkoista, tunneleista, vesiputousoikeuksista ja kaukolämpöverkoista. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on merkitty konsernitaseeseen alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla kertyneillä arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta, sekä aktivoidut vieraan pääoman menot. Hankintameno voi myös sisältää omasta pääomasta siirrettyjä voitoja ja tappioita, jotka liittyvät ulkomaan rahan määräraisten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ostoja suojaaviin, suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttäviin kassavirran suojaussopimuksiin. Uuden tytäryrityksen hankinnan yhteydessä hankitut omaisuuserät merkitään taseeseen niiden hankinta-ajankohdan käypään arvoon.

Myöhemmin syntyvät menot sisältyvät kyseisen hyödykkeen kirjanpitoarvoon tai ne on soveltuvin osin kirjattu taseeseen erillisenä omaisuuseränä vain silloin, kun on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja että hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Kaikki muut korjaus- ja ylläpitokulut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisältää arvioituiden menot hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta.

Lisätietoja liitetiedossa 31 Muut varaukset hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvistä veloitteista ja liitetiedossa 30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat, tietoa ydinjätelaitosten käytöstäpoistovaroista.

Maa- ja vesialueista, vesiputousoikeuksista sekä tunneleista ei tehdä poistoja, koska niiden taloudellista vaikutusaikaa ei voida määritellä. Poistot muista omaisuuseristä lasketaan tasapoistoina kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa seuraavasti:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40–50 vuotta
Lämpövoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Ydinvoimalaitoksen rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Yhdistettyjen sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) rakennukset, rakennelmat ja koneet	15–25 vuotta
Sähköasemien rakennukset, rakennelmat ja koneet	30–40 vuotta
Voimajohdot (liittyvät lopetettuihin toimintoihin)	15–40 vuotta
Kaukolämpöverkko	30–40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	20–40 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	20–40 vuotta
Muut koneet ja muu kalusto	3–20 vuotta
Muut pitkäaikaiset omaisuuserät	5–10 vuotta

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden jäännösarvot ja taloudelliset vaikutusajat arvioidaan ja oikaistaan tarvittaessa jokaisena tilinpäätöspäivänä. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on sen arvioitua kerrytettävissä olevaa rahamäärää suurempi, kyseisen omaisuuserän kirjanpitoarvoa alennetaan välittömästi siten, että se vastaa kerrytettävissä olevaa rahamäärää.

Rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien arvon alentuminen

Yksittäisen rahoitusvaroihin kuulumattoman omaisuuserän kirjanpitoarvoa tarkastellaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Arvioidessaan tarvetta arvonalentumiselle Fortum tarkastelee, viittaavatko tapahtumat tai olosuhteiden muutokset siihen, että kirjanpitoarvoa vastaava rahamäärä ei ehkä ole kerrytettävissä. Tämä tarkastelu dokumentoidaan vuosittain konsernin budjetointiprosessin yhteydessä. Viitteitä mahdolliseen arvonalentumiseen tulee tarkastella erikseen divisioonakohtaisesti, koska ne vaihtelevat liiketoiminta-alueittain. Mahdollisia tarkasteltavia riskejä ovat mm. sähkön ja polttoaineiden hinnan muutokset, muutokset sääntelyssä tai poliittiset muutokset liittyen energiaveroihin ja hintasäännöksiin. Mikäli viitteitä arvonalentumisesta on, omaisuuserän arvo on testattava. Omaisuuseristä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, ei kirjata poistoja, vaan niille tehdään vuosittain arvonalentumistesti. Myös liikearvo testataan vuosittain.

Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on se, joka on korkeampi seuraavista: omaisuuserän käypä arvo myyntikululla vähennettynä tai käyttöarvo. Arvonalentumistestausta varten omaisuuserät on jaettu ryhmiin sen alimman tason mukaan, jolla ko. ryhmät tuottavat erikseen laskettavissa olevaa rahavirtaa (rahavirtaa tuottavat yksiköt). Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvoa kohdistetaan niille yksiköille tai yksikköjen ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä, jossa liikearvo on syntynyt.

Käyttöarvo määritetään diskonttaamalla kyseisen omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön arvioituiden tulevat nettorahavirrat nykyarvoon. Rahavirtaennusteet perustuvat konsernin johdon ja hallituksen hyväksymään viimeisimpään budjettiin. Tulevista investoinneista, kuten rakennettavista tuotantolaitoksista aiheutuvat rahavirrat poistetaan näistä laskelmista, jollei laitosten rakentamista ole jo aloitettu. Mikäli rakentaminen on käynnissä, laskelmiin sisällytetään rakentamisen loppuunsaattamisesta aiheutuvat rahavirrat.

Ennakoitujen rahavirtojen ajanjakso määritetään pääosin testattavan omaisuuserän taloudelliseen vaikutusaikaan perustuen. Yleensä arviot vastaisista rahavirroista voidaan IFRS:n mukaan tehdä enintään seuraaville viidelle vuodelle, mutta tietyissä tapauksissa pidempi ajanjakso on perusteltavissa. Fortum käyttää pidempää ajanjaksoa, joka on linjassa voimalaitosten ja muiden merkittävien omaisuuserien pitkän taloudellisen vaikutusajan kanssa. Rahavirrat viimeisimmän päivitetyn budjetin jälkeiseltä ajalta arvioidaan ekstrapoloimalla budjetteihin perustuvat ennakoituiden rahavirrat myöhemmille vuosille johdon määrittämää arvioitua kasvuvauhtia käyttäen.

Rahoitusvaroihin kuulumattomia omaisuuseriä lukuun ottamatta liikearvoa, josta on kirjattu arvonalentumistappio, tarkastellaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen peruutuksen varalta.

Julkiset avustukset

Julkiset avustukset merkitään kirjanpitoon niiden käypään arvoon silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan ja että konserni täyttää niiden saamiseen liittyvät ehdot. Menoihin liittyvät avustukset merkitään tuloennakoiksi taseeseen ja kirjataan tuloslaskelmaan samalla kaudella, jolloin niihin liittyvät menot kirjataan. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenosta ja kirjataan tulosvaikutteisesti vähentäen kyseisen käyttöomaisuushyödykkeen poistoja.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot, jotka välittömästi johtuvat ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta, kirjataan taseeseen osaksi kyseisen omaisuuserän hankintamenoa kunnes omaisuuserä on valmis sille aiotun käyttötarkoitusta tai myyntiä varten. Ehdot täyttävä omaisuuserä on sellainen omaisuuserä, jonka saattaminen valmiiksi sille aiotun käyttötarkoitusta tai myyntiä varten vaatii välttämättä huomattavan pitkän ajan.

Muut vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät.

Yhteiset toiminnot

Fortum omistaa tytäryhtiönsä Fortum Power and Heat Oy:n kautta Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva 45,45 %:n osallistumisoikeus. Hiilivoimalan kapasiteetti ja tuotanto

on jaettu Fortumin ja TVO:n osuuksiin. Kumpikin omistaja voi päättää milloin ja kuinka paljon energiaa tuotetaan. Sekä Fortum että TVO ostavat polttoaineita ja hiilidioksidin päästöoikeuksia itsenäisesti. Koska sekä Fortumilla että TVO:lla on määräysvalta voimalaitoksessa sekä osuuksista johtuvat riskit ja edut, Meri-Porin voimalaitos on käsitelty kirjanpidossa yhteisenä toimintona. Fortum käsittelee osuutensa sijoituksesta tekemänsä investoinnin määräisenä, ts. 54,55 %:n mukaan. Fortumilla on myös oikeus osaan TVO:n Meri-Porin voimalaitoksessa tuottamasta sähköstä, sillä Fortum omistaa 26,58 % TVO:n C-sarjan osakkeista. Lisätietoja Fortumin omistuksesta TVO:ssa on esitetty liitetiedossa 20 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyhtiöihin.

Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat: Arvon alentumistestauksessa käytetyt oletukset

Konsernin merkittäviä käyttöomaisuushyödykkeiden ja liikearvon kirjanpitoarvoja testataan arvon alentumisen varalta tässä liitetiedossa kuvattujen tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat käyttöarvolaskelmiin. Nämä laskelmat perustuvat viimeisimmän hyväksytyyn budjetin kassavirtaennusteisiin, joiden laatiminen edellyttää johdolta arvioita tulevaisuuden rahavirroista. Arvioiden luonne vaihtelee riippuen siitä mihin liiketoimintaan testattavat käyttöomaisuushyödykkeet kuuluvat. Sähkön- ja lämmöntuotannon osalta tärkeimpiä arvioita ovat arvot tulevista liiketoiminnan kassavirroista sekä korkokannasta jolla nämä kassavirrat diskontataan nykyhetkeen. Yrityshankintatilanteissa johto tekee arvioita liittyen hankintu omaisuuden arvostamiseen ja sen taloudelliseen vaikutusaikaan. Katso lisätieto liitetiedosta 18 Aineettomat hyödykkeet.

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit		Rakennukset ja rakennelmat		Koneet ja kalusto		Muut aineelliset hyödykkeet		Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Hankintameno 1.1.	2 810	2 974	3 110	3 424	9 728	11 120	136	144	904	1 161	16 687	18 824
Kurssierot ja muut oikaisut	59	-164	-72	-426	-124	-1 176	1	-4	-24	-274	-160	-2 043
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0
Investoinnit	1	2	24	22	20	28	0	0	575	700	619	752
Ydinvoiman käytyöstäpoistamiskulut	0	0	0	0	0	-3	0	0	0	0	0	-3
Vähennykset	0	-1	-11	-5	-54	-259	0	0	-1	-1	-67	-266
Vähennykset tytäryritysten myyntien kautta ¹⁾	-11	-1	-92	-88	-4,319	-443	-2	-1	-132	-16	-4 556	-549
Uudelleenryhmittelyt	0	0	187	182	363	461	2	-4	-566	-666	-14	-27
Hankintameno 31.12.	2 859	2 810	3 146	3 110	5 614	9 728	136	136	755	904	12 510	16 687
Kertyneet poistot 1.1.	0	0	1 328	1 321	4 054	4 542	111	111	0	0	5 492	5 974
Kurssierot ja muut oikaisut	0	0	-10	-67	-16	-330	1	-3	0	0	-25	-400
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Vähennykset	0	0	-8	-1	-52	-258	0	0	0	0	-60	-259
Vähennykset tytäryritysten myyntien kautta ¹⁾	0	0	-43	-31	-1 978	-287	-2	-1	0	0	-2 023	-319
Tilikauden poistot ²⁾	0	0	100	111	312	387	3	3	0	0	416	502
Uudelleenryhmittelyt	0	0	0	-5	-1	-1	0	0	0	0	-1	-5
Kertyneet poistot 31.12.	0	0	1 367	1 328	2 319	4 054	113	111	0	0	3 799	5 492
BS Tasearvo 31.12.	2 859	2 810	1 779	1 782	3 295	5 674	23	25	755	904	8 710	11 195

1) Suomen sähkönsiirtoliiketoiminnan divestointiin liittyvät varat eivät sisälly vertailukausien lukuihin, koska ne esitettiin taseella 31.12.2013 myytävänä olevissa omaisuuserissä. Lisätietoja tytäryhtiöiden divestoinneista, katso liitetieto 41 Yrityshankinnat ja -myynnit.

2) Sisältää lopetettujen toimintojen poistot (katso liitetieto 14 Lopetetut toiminnot) sekä arvonalentumisen Fortumin osuudessa Meri-Porin hiilivoimalaitoksessa.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden muutos oli negatiivinen, vaikka käyttöomaisuusinvestoinnit olivat poistoja suuremmat vuoden aikana. Vähennys johtui pääasiassa Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä sekä muuntoeroista. Kasvu aiheutui pääasiassa OAO Fortumissa käynnissä olevasta investointiohjelmasta.

Lisätietoja käynnissä oleviin investointeihin liittyvistä luottoriskeistä on esitetty [liitetiedossa 3.7](#) Luottoriskit.

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä on pantattu kiinteistökiinnityksin 255 miljoonan euron arvosta (2014: 274). Katso [liitetieto 35](#) Pantatut varat.

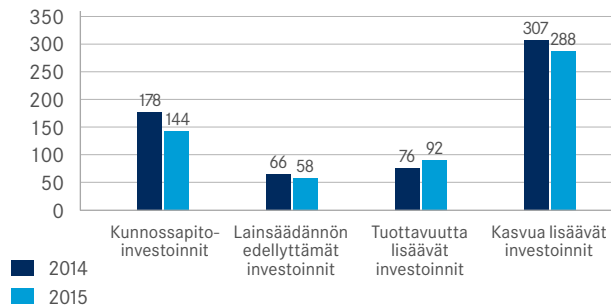
19.1 Aktivoitujen vieraan pääoman menot

milj. euroa	Rakennukset ja rakennelmat		Koneet ja kalusto		Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
1.1.	35	40	125	162	42	57	202	259
Kurssierot ja muut oikaisut	-4	-14	-13	-56	-4	-21	-21	-91
Lisäykset / vähennykset	0	-6	6	12	38	37	44	43
Uudelleenryhmittelyt	14	9	21	21	-36	-31	-1	-1
Poistot	-1	5	-6	-14	0	0	-7	-9
31.12.	43	35	133	125	41	42	217	202

Vuonna 2015 aktivoitiin taseeseen vieraan pääoman menoja 44 miljoonaa euroa (2014: 47), jotka pääosin liittyivät OAO Fortumin investointiohjelmaan Venäjällä. Käytetty korkokanta vaihteli välillä 2,0 %–19,2 % (2014: 3,3 %–16,6 %).

19.2 Investoinnit

Fortum luokittelee investoinnit neljään investointikategoriaan, milj. euroa

Investoinnit ¹⁾

milj. euroa	Suomi		Ruotsi		Venäjä		Puola		Viro		Muut maat		Yhteensä	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Power and Technology														
Vesivoima	25	16	77	87									102	103
Ydinvoima	75	80											75	80
Fossiilinen energia / Sähköntuotanto														0
Uusiutuva energia / Sähköntuotanto		7	8	1							0	3	8	11
Muut	2	3	0										2	3
Power and Technology yhteensä	102	106	85	88		0		0		0	0	3	187	197
Heat, Electricity Sales and Solutions														
Fossiilinen energia / Lämmöntuotanto	7	3					14	5					21	8
Fossiilinen energia / Sähköntuotanto							1	1					1	1
Uusiutuva lämpöenergia, jakautuen	26	24					11				1	13	38	37
jäte							11				1	3	12	3
biopolttoaineet	25	6									1	0	25	6
muut	2	18										10	2	28
Kaukolämpö	12	13					11	8	7	8	1	2	31	31
Muut	5	4	1				0	1	3	1	5	3	14	9
Heat, Electricity Sales and Solutions yhteensä	49	44	1	0		0	37	15	11	9	7	18	105	86
Muut	5	2	1	0		0	0	0		0		1	6	3
Russia														
Fossiilinen energia / Sähköntuotanto					267	305							267	305
Fossiilinen energia / Lämmöntuotanto					18	35							18	35
Muut					0	0							0	0
Russia yhteensä					285	340							285	340
Jatkuvat toiminnot yhteensä	156	152	87	88	285	340	37	15	11	9	7	22	582	626
Lopetetut toiminnot (Distribution)		11	44	133		0		0		0		3	44	147
Yhteensä	156	163	132	221	285	340	37	15	11	9	7	25	626	774

1) Sisältää investoinnit sekä aineellisiin että aineettomiin hyödykkeisiin.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

19.2.1 Power and Technology

Fortum investoi Suomessa 75 miljoonaa euroa (2014: 80) Loviisan ydinvoimalaitokseen. Lisäksi Fortum investoi 102 miljoonaa euroa (2014: 103) vesivoimat tuotantoon, pääasiassa kunnossapito- ja tuottavuutta parantavia investointeja. Näistä suurimmat yksittäiset kohteet olivat Höljesin kunnossapitoinvestointi ja Ljusnansin patoturvallisuusinvestointi Ruotsissa, joihin Fortum sijoitti noin 19 miljoonaa euroa (2014: 29) sekä Imatran kunnossapitoinvestointi 5 miljoonaa euroa (2014: 8). Investoinnit hiilidioksidipäästöttömään tuotantoon olivat 184 miljoonaa euroa (2014: 194).

19.2.2 Heat, Electricity Sales and Solutions

Investoinnit Heat-segmentin kasvuprojekteihin vuoden aikana olivat yhteensä 42 miljoonaa euroa (2014: 34). Ylläpito- ja lainsäädännön edellyttämät investoinnit olivat yhteensä 62 miljoonaa euroa (2014: 53). Nämä viimeksi mainitut investoinnit koostuvat lähinnä investoinneista kaukolämpöverkostoon ja -laitoksiin sekä olemassa olevien CHP-voimalaitosten kunnossapitoon ja lainsäädännöllisten vaatimusten mukaisiin investointeihin. Suurimmat hankkeet vuonna 2015 koostuivat investoinneista biopelletti lämpökattilaan Espoossa ja uuteen CHP-laitokseen Zabzessa Puolassa. Investoinnit hiilidioksidipäästöttömään tuotantoon olivat 39 miljoonaa euroa (2014: 37).

19.2.3 Russia

OAo Fortum on ottanut kaupalliseen käyttöön seitsemän kahdeksasta uuden mittavan investointiohjelmansa yksiköstä, jolla pyritään kasvattamaan sähköntuotantokapasiteettia 2 300 megawatilla. Vuoden 2015 aikana ohjelman mukaisista investoinneista toteutui noin 161 miljoonaa euroa (2014: 235). Chelyabinsk GRES 1 otettiin käyttöön marraskuussa 2015 ja se alkoi saada kapasiteettimaksuja 1.12.2015 alkaen. Viimeinen yksikkö, Chelyabinsk GRES 2, arvioidaan otettavaksi käyttöön vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen aikana.

19.3. Arvon alentumistestaus vuonna 2015

Alla on esitetty arvon alentumistestauksessa käytetyt keskeiset oletukset sekä perusteet kunkin oletuksen arvon määrittämiselle. Oletukset perustuvat sisäisiin ja ulkoisiin tietoihin ja ne ovat, soveltuvin osin, yhteneviä havainnoitavissa olevan markkinatiedon kanssa. Johto määrittää oletukset osana konsernin budjetointiprosessia.

Keskeiset oletukset	Perusteet oletusten arvon määrittämiselle
Sähkömarkkinoiden kehitys	Markkinoiden analysointi ja tulevaisuuden ennustaminen
Markkinamekanismi ja niitä koskeva sääntely	Nykyinen mekanismi ja ennusteet (esimerkiksi CSA kapasiteettimaksut)
Voimalaitosten käyttöaste	Toteutunut käyttöaste, tekninen arviointi ja ennustettu markkinakehitys
Arvioidut kunnossapitoinvestoinnit	Toteutunut käyttöaste, tekninen arviointi ja suunnitellut kunnossapitotyöt
Investointiohjelmien valmistusaikataulut	Projektiennusteet
Diskonttokorko	Pääosin markkinainformaatio

Testauksessa käytetyt kassavirrat perustuvat viimeisimpään budjettiin ja ne on määritetty paikallisessa valuutassa. Kassavirtaennusteiden ajanjakso on suhteutettu testattavien omaisuusserien taloudelliseen vaikutusaikaan. Kasvuennuste jota käytetään ekstrapoloimaan budjetteihin perustuvat ennakoidut rahavirrat omaisuusserien taloudellisen pitoajan loppuun on linjassa inflaatioennusteiden kanssa. Venäjällä vuoden

2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan.

Diskonttokorko määritetään ottaen huomioon sen maan riskiprofiili, josta rahavirrat muodostuvat. Diskonttokoron komponenteissa tai niiden määrittämisessä käytetyissä menetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Venäjällä käytetty diskonttokorko ennen veroja oli 11,1 % (2014: 10,8 %).

OAo Fortumin liiketoiminnan nettovarot, sisältäen hankinnasta aiheutuvat käyvän arvon kohdistukset sekä liikearvon, testataan vuosittain mahdollista arvonalennusta varten. Tilinpäätöspäivänä 31.12.2015 kerrytettävissä olevien rahamäärien todettiin ylittävän omaisuusserien kirjanpitoarvot ja siten tarvetta arvonalentumisen kirjaukselle ei ollut.

Konserni on tehnyt herkkyysohjelmien arvonalentumistestauksen pohjalla olevien keskeisten oletusten muutosten vaikutuksista testauksen tuloksiin. Analysoitaessa on otettu huomioon myös yhden oletuksen muutoksen mahdollinen vaikutus muihin muuttujiin. Testaustulokset ovat herkimpiä muutoksille liikevoittoennusteissa ja diskonttokoroissa.

Johdon mukaan kohtuullinen muutos diskonttokorossa tai tuottotasossa ei aiheuttaisi sitä, että Venäjän rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvot ylittäisivät kerrytettävissä olevia rahamääriä. Jos arvioitu liikevoitto ennen poistoja 31.12.2015 olisi ollut 10 % pienempi kuin johdon arvio tai kassavirtojen laskennassa käytetty diskonttokorko ennen veroja olisi ollut 10 % korkeampi, konsernilla ei olisi ollut tarvetta kirjata arvonalentumista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä tai liikearvosta.

20 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

Laadintaperiaatteet

Konsernin sijoitukset osakkuusyrityksiin ja yhteisessä määräysvallassa oleviin yrityksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuus- tai yhteisyritykseen tehdyn sijoituksen yhteydessä hankitut varat ja vastuulle otetut velat arvostetaan alun perin niiden hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin. Se määrä, jolla sijoituksen hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno alittaa tehtyyn osakkuus- tai yhteisyrityssijoitukseen liittyvien nettovarojen käyvän arvon, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Konsernin osuus sen osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä voitoista tai tappioista verojen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan vähennettynä kuluilla, jotka syntyvät varojen ja velkojen käypien arvojen oikaisusta. Sijoituksen kirjanpitoarvoa oikaistaan hankinnan jälkeisillä oman pääoman muutoksilla. Konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä oman pääoman oikaisusta, joita ei ole kirjattu osakkuus- tai yhteisyritysten tuloslaskelmaan, kirjataan suoraan konsernin omaan pääomaan ja sijoituksen kirjanpitoarvon oikaisuksi.

Kun konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen sijoitus osakkuus- tai yhteisyritykseen, muut vakuudettomat saamiset mukaan lukien, konserni ei kirjaa sijoitusta suurempaa tappiota, ellei konsernilla ole näihin liittyviä veloitteita tai ellei se ole suorittanut maksuja osakkuus- tai yhteisyrityksen puolesta.

Konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välisistä liiketoimista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma anna näyttöä siitä, että siirretyn omaisuuserän arvo on alentunut. Osakkuus- tai yhteisyritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

Jos tietoja ei ole saatavilla, osuus eräiden osakkuus- tai yhteisyritysten voitosta on sisällytetty konsernitiilinpäätökseen perustuen viimeisimpiin saatavilla oleviin tietoihin.

Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat

Johto käyttää harkintaa arvioidessaan Fortumin omistuksien luonnetta ja yhteisjärjestelyjen luokittelua. Luokittelun määrittelyssä tarkastellaan erityisesti sovitua päätöksentekomekanismia ja juridista rakennetta sekä järjestelyjen rahoitusta.

20.1 Merkittävimmät osakkuus- ja yhteisyritykset

	OKG AB	Forsmarks Kraftgrupp AB	Kemijoki Oy	Hafslund ASA	TGC-1	TVO	Fortum Värme
Sijoituksen luonne	Energia-tuotantoyhtiö	Energia-tuotantoyhtiö	Energia-tuotantoyhtiö	Omistus energia-yhtiössä (listattu)	Omistus energia-yhtiössä (listattu)	Energia-tuotantoyhtiö	Omistus energia-yhtiössä
Luokittelu	Osakkuus-yritys	Osakkuus-yritys	Osakkuus-yritys	Osakkuus-yritys	Osakkuus-yritys	Yhteis-yritys	Yhteis-yritys
Segmentti	Power and Technology	Power and Technology	Power and Technology	Muut	Russia	Power and Technology	Heat, Electricity Sales and Solutions
Kotipaikka	Ruotsi	Ruotsi	Suomi	Norja	Venäjä	Suomi	Ruotsi
Osallistumisosuus, % ¹⁾	46	26	60	34	29	26	50
Äänimäärä, %	46	26	28	33	29	26	50

¹⁾ Kemijoki Oy:ssä ja TVO:lla on erilaisia osakesarjoja. Osakesarjoille kohdistuva oman pääoman määrä vaikuttaa Fortumin osallistumisosuuteen yhtiöissä. Vuonna 2014 osallistumisosuus Kemijoki Oy:ssä oli 59 % ja TVO:ssa 26 %.

Osakeomistukset energiatuotantoyhtiöissä

Voimalaitoksia rakennetaan usein yhdessä muiden energiantuottajien kanssa. Yhteisissä järjestelyissä jokainen omistaja on oikeutettu osuuteen tuotetusta sähköstä joko omistamiensa osakkeiden tai muun sopimuksen mukaisesti ja toisaalta jokainen omistaja vastaa yhtäläisellä osuudellaan kustannuksista. Tuotantoyhtiöt eivät tee taloudellista tulosta, sillä omistajat ostavat sähkötuotannon hinnalla joka vastaa tuotannon kustannuksia mukaan lukien korkokulut ja tuotannolliset verot. Koska yhtiöt eivät paikallisten kirjanpitoperiaatteiden mukaisesti tuota taloudellista tulosta, konsernin kirjaama tulosvaikutus yhtiöistä koostuu pääasiassa IFRS oikaisusta (esimerkiksi ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjanpito) ja poistojen kirjaamisesta alkuperäisistä kauppahinnan kohdistuksista konsernin taseella.

Fortumilla on merkittäviä osakeomistuksia sellaisissa energiatuotantoyhtiöissä (pääasiassa ydinvoima ja vesivoima), jotka konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmää käyttäen konserniin joko osakkuusyrityksenä (OKG AB, Forsmarks Kraftgrupp AB ja Kemijoki Oy) tai joissakin tapauksissa yhteisyrityksenä (Teollisuuden Voima Oyj (TVO)).

Ruotsissa osuudet ydinvoimalaitoksissa ovat 45,5 % OKG AB:n osakkeista ja 25,5 % Forsmarks Kraftgrupp AB:n osakkeista. Fortumin tytäryhtiöiden määräysvallattomien omistajien osuus huomioiden omistusosuudet ovat 43,4 % OKG AB:ssä ja 22,2 % Forsmarks Kraftgrupp AB:ssä. Nämä osuudet vastaavat sitä osaa sähköntuotannosta, jonka Fortum voi myydä markkinoilla. Vähemmistön osuus ostetusta sähköstä laskutetaan vähemmistöosakkailta näiden omistusosuuksien suhteessa ja käsitellään läpikulkueränä. Sekä OKG AB ja Forsmarks Kraftgrupp AB käsitellään osakkuusyrityksenä, koska Fortumilla on edustus yhtiöiden hallituksessa ja se osallistuu näin yhtiöiden päätöksentekoon.

Suomessa Fortumilla on omistusosuus ydinvoimaa tuottavassa TVO:ssa. Yhtiöllä on kolme osakesarjaa, jotka oikeuttavat osakkeenomistajat TVO:n eri voimalaitoksilla tuotettuun sähköön.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

A-sarjan osakkeet oikeuttavat Olkiluoto 1 ja 2 voimalaitosten ydinvoimalla tuottamaan sähkseen. Fortum omistaa 26,6 % näistä osakkeista. B-sarjan osakkeet oikeuttavat rakenteilla olevan uuden ydinvoimalaitoksen, Olkiluoto 3:n, tulevaisuudessa tuottamaan sähkseen. B-sarjan osakkeista Fortum omistaa 25 %. C-sarjan osakkeet oikeuttavat TVO:n osuuteen Meri-Porin lauhdevoimalan tuottamasta sähksee, Fortum omistaa 26,6 % näistä osakkeista. Meri-Porin voimalaitos käsitellään yhteisenä toimintona.

Katso myös kohta Yhteiset toiminnot, liitetiedosta 19 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Merkittävin vesivoimaomistus on 63,8 %:n vesivoimaosakkeiden ja 28,27 %:n rahaosakkeiden omistus Kemijoki Oy:ssä. Vesivoimaosakkeet oikeuttavat omistussuuden mukaiseen tuottoon yhtiön vesivoima-tuotannosta. Fortumilla on edustus yhtiön hallituksessa ja se osallistuu yhtiön toimintaperiaatteiden luomiseen, joten Kemijoki Oy yhdistellään konsernitilinpäätökseen osakkuusyrityksenä.

Muut pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät osakeomistukset

Fortumilla on Ruotsissa 50% omistussuus AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stadista (Fortum Värme), jonka Fortum omistaa yhdessä Tukholman kaupungin omistaman Stockholms Stadshus AB:n kanssa. Fortum Värme tuottaa kaukolämpöä, -kylmää sekä sähksee ja toimittaa lämpöä ja kaukokylmää asiakkailleen Tukholman alueella. Fortum ja Tukholman kaupunki ovat uusineet Fortum Värmeä koskevan osakassopimuksensa. Uusi sopimus tuli voimaan 1 tammikuuta 2016. Osapuolet ovat myös sopineet että Fortum Värmen osakaslainat Fortumilta korvataan ulkoisella rahoituksella vuoden 2015 loppuun mennessä. Lainojen uudelleenjärjestelyn jälkeen Fortum Värmellä ei enää ole vuoden 2015 lopussa osakaslainoja Fortumilta.

Fortum omisti aiemmin 90,1 % AB Fortum Värmen osakkeista, mikä vastasi 50,1 % äänimäärästä. Tukholman kaupunki omistamat 9,9 % osaketta olivat etuosakkeita, mikä vastasi 49,9 % äänimäärästä. Etuosakkeet oikeuttivat kaupungin saamaan 50 % osuuden yhtiön taloudellisesta tuloksesta. Joulukuun ensimmäisenä päivänä 2015 Tukholman kaupunki vaihtoi etuosakkeensa tavallisiin osakkeisiin, jonka jälkeen Fortumilla ja Tukholman kaupungilla on molemmilla 50 % Fortum Värmen äänimäärästä. Molemmilla omistajilla on ollut ja on myös jatkossa 50 % osuus yhtiön taloudellisesta tuloksesta. Osakassopimuksen mukaan määräysvalta yhtiössä on jaettu, joten yhtiö luokitellaan yhteisyritykseksi ja yhdistellään konserniin pääomaosuusmenetelmällä.

Fortum omistaa osakkeita listatuissa yhtiöissä kuten Hafslund ASA:ssa ja Territorial Generating Company 1:ssä (TGC-1). Nämä yhtiöt käsitellään osakkuusyrityksinä perustuen Fortumin hallituspaikkoihin. Osuus osakkuusyritystuloksesta näissä yritysissä perustuu edellisen vuosineljänneksen tietoihin, sillä uudempiä tietoja ei yleensä ole saatavilla.

Yhteenveto merkittävimpien osakkuusyritysten taloudellisista tiedoista 2015

milj. euroa	OKG AB	Forsmarks Kraftgrupp AB	Kemijoki Oy	Hafslund ASA	TGC-1
Tase	31.12.2014	31.12.2014	31.12.2014	30.9.2015	30.9.2015
Pitkäaikaiset varat	2 271	2 261	449	2 301	1 625
Lyhytaikaiset varat	475	491	4	336	236
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 648	2 601	305	1 268	417
Lyhytaikainen vieras pääoma	85	114	71	496	156
Oma pääoma	12	38	77	873	1 288
Määräysvallattomat omistajat				2	109
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	12	38	77	872	1 178
Laaja tuloslaskelma	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2014	1.1.–31.12.2014	1.10.2014–30.9.2015	1.10.2014–30.9.2015
Liikevaihto	542	707	55	1 351	1 011
Jatkuvien toimintojen tulos	0	1	-10	120	62
Muut laajan tuloksen erät				8	1
Laaja tulos yhteensä	0	1	-10	128	63
Määräysvallattomille omistajille				0	4
Emoyhtiön omistajille	0	1	-10	128	59
Täsmäytys kirjanpitoarvoon Fortum-konsernissa					
Konsernin osuus osakkuusyrityksen omasta pääomasta 1.1.	6	9	52	289	374
Muutos osuuksissa osakkuusyrityksen tuloksesta ja muista laajan tuloksen eristä			-6	44	18
Saadut osingot				-18	-4
Muuntoerot ja muut oikaisut	0	1		-17	-41
Konsernin osuus osakkuusyrityksen omasta pääomasta 31.12.	6	10	46	297	374
Hankintojen käypään arvoon arvostaminen ja erillaiset laadintaperiaatteet ¹⁾	39	88	160	9	-31
Kirjanpitoarvo 31.12.	45	97	206	306	316
Listattujen yhtiöiden markkina-arvo ²⁾				411	59

1) Erilliset laadintaperiaatteet sisältävät pääosin IFRS oikaisuja ydinvoimaan liittyviin varoihin ja velkoihin sekä aktivoitujen vieraan pääoman erä ruotsalaisissa osakkuusyrityksissä. Fortum kirjaa osuutensa ydinvoimaliketoimintaa harjoittavien osakkuusyritysten ydinvoimaan liittyvistä varoista ja veloista pääomaosuusmenetelmällä. Laskentaperusteet ovat samat kuin Loviisan voimalaitokselle, lisätietoja liitteessä 30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

2) TGC-1:n osakkeiden markkina-arvoon vaikuttaa yhtiön osakkeiden alhainen likviditeetti Venäjän pörssiessä. Vuoden 2015 aikana TGC-1:n vaihdettujen osakkeiden lukumäärä verrattuna yhtiön osakemäärään oli noin 10 % (2014: 9 %).

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Yhteenveto merkittävimpien osakkuusyritysten taloudellisista tiedoista 2014

milj. euroa	Forsmarks Kraftgrupp AB				
	OKG AB	31.12.2013	Kemijoki Oy	Hafslund ASA	TGC-1
Tase	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013	30.9.2014	30.9.2014
Pitkäaikaiset varat	2 200	2 094	449	2 426	1 814
Lyhytaikaiset varat	462	488	9	406	259
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 552	2 348	279	1 452	481
Lyhytaikainen vieras pääoma	97	197	90	532	205
Oma pääoma	13	37	88	849	1 388
Määräysvallattomat omistajat				2	118
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	13	37	88	847	1 270
	1.1.2013– 31.12.2013	1.1.2013– 31.12.2013	1.1.2013– 31.12.2013	1.10.2013– 30.9.2014	1.10.2013– 30.9.2014
Laaja tuloslaskelma					
Liikevaihto	568	727	57	1 481	1 357
Jatkuvien toimintojen tulos	1	1	-7	120	126
Muut laajan tuloksen erät				-23	
Laaja tulos yhteensä	1	1	-7	96	126
Määräysvallattomille omistajille					8
Emoyhtiön omistajille	1	1	-7	96	118
Täsmäytys kirjanpitoarvoon Fortum-konsernissa					
Konsernin osuus osakkuusyrityksen omasta pääomasta	8	10	57	298	489
Muutos osuuksissa osakkuusyrityksen tuloksesta ja muista laajan tuloksen eristä			-5	33	35
Saadut osingot				-20	-4
Hankinnat					52
Muuntoerot ja muut oikaisut				-23	-198
Konsernin osuus osakkuusyrityksen omasta pääomasta 31.12.	6	9	52	289	374
Hankintojen käypään arvoon arvostaminen ja erilaiset laadintaperiaatteet ¹⁾	145	79	158	11	-48
Kirjanpitoarvo 31.12.	151	88	210	299	326
Listattujen yhtiöiden markkina-arvo				373	71

1) Erilaiset laadintaperiaatteet sisältävät pääosin IFRS oikaisuja ydinvoimaan liittyviin varoihin ja velkoihin sekä aktivoitujen vieraan pääoman eriä ruotsalaisissa osakkuusyrityksissä. Fortum kirjaa osuutensa ydinvoimaliiketoimintaa harjoittavien osakkuusyritysten ydinvoimaan liittyvistä varoista ja veloista pääomaosuusmenetelmällä. Laskentaperusteet ovat samat kuin Loviisan voimalaitokselle, lisätietoja liitteessä 30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Yhteenveto merkittävimpien yhteisyritysten taloudellisista tiedoista 2015 ja 2014

milj. euroa	2015		2014	
	TVO	Fortum Värme	TVO	Fortum Värme
Tase	30.9.2015	31.12.2015	30.9.2014	31.12.2014
Pitkäaikaiset varat	6 785	2 777	6 567	2 552
Lyhytaikaiset varat	521	308	423	313
josta rahat ja pankkisaamiset	141	0	128	6
Pitkäaikainen vieras pääoma	5 201	1 645	4 994	1 362
josta korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	4 247	1 247	4 078	995
Lyhytaikainen vieras pääoma	578	305	516	432
josta rahoitusvelat	432	145	351	298
Oma pääoma ¹⁾	1 528	1 135	1 480	1 071
Määräysvallattomat omistajat		0		0
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	1 528	1 135	1 480	1 071
	1.10.2014– 30.9.2015	1.1.2015– 31.12.2015	1.10.2013– 30.9.2014	1.1.2014– 31.12.2014
Laaja tuloslaskelma				
Liikevaihto	379	661	353	716
Poistot ja arvonalentumiset	-115	-127	-58	-128
Korkotuotot	23	0	23	1
Korkokulut	-64	-57	-67	-28
Tuloverot	0	-25	0	-30
Jatkuvien toimintojen tulos	8	84	4	126
Muut laajan tuloksen erät	4	-2	12	-22
Laaja tulos yhteensä	12	82	16	104
Määräysvallattomille omistajille		0		0
Emoyhtiön omistajille	12	82	16	104
Täsmäytys kirjanpitoarvoon Fortum-konsernissa				
Konsernin osuus yhteisyrityksen omasta pääomasta 1.1.	292	535	289	537
Muutos osuuksissa osakkuusyrityksen tuloksesta ja muista laajan tuloksen eristä	2	37	3	53
Saadut osingot		-21		-22
Muuntoerot ja muut oikaisut		16		-32
Konsernin osuus yhteisyrityksen omasta pääomasta 31.12.	294	567	292	535
Hankintojen käypään arvoon arvostaminen ja erilaiset laadintaperiaatteet ²⁾	-11	-88	-7	-91
Kirjanpitoarvo 31.12.	283	479	285	445

1) TVO:n oma pääoma sisältää etuoikeudeltaan huonompia lainoja yhteensä 379 miljoonan euroa (2014: 339). Fortum on antanut osan näistä lainoista omistusosuutensa suhteessa.

2) Erilaiset laadintaperiaatteet sisältävät pääosin IFRS oikaisuja ydinvoimaan liittyviin varoihin ja velkoihin sekä aktivoitua vieraan pääoman eriä. Fortum kirjaa osuutensa ydinvoimaliiketoimintaa harjoittavien osakkuusyritysten ydinvoimaan liittyvistä varoista ja veloista pääomaosuusmenetelmällä. Laskentaperusteet ovat samat kuin Loviisan voimalaitokselle, lisätietoja liitteessä 30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Katso myös [liitetieto 39](#) Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt. Katso [liitetieto 30](#) Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

20.2 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin taseessa

milj. euroa	2015	2014
Merkittävimmät osakkuusyritykset	970	1 074
Merkittävimmät yhteisyritykset	762	730
Muut osakkuusyritykset	43	42
Muut yhteisyritykset	184	182
BS Tasearvo 31.12.	1 959	2 027

Muutokset osuuksissa tilikauden aikana

milj. euroa	Yhteisyritykset 2015	Osakkuusyritykset 2015	Yhteisyritykset 2014	Osakkuusyritykset 2014
Hankintameno				
Hankintameno 1.1.	546	838	518	1 130
Kurssierot ja muut oikaisut	4	-37	-11	-166
Hankinnat	22	5	36	26
Uudelleenryhmittelyt	6	-5	5	-9
Vähennykset	-21	0	-3	-143
Hankintameno 31.12.	558	800	546	838
Osakkuus- ja yhteisyritysomistuksiin liittyvät oman pääoman oikaisut				
Oikaisut 1.1.	366	277	334	359
Kurssierot ja muut oikaisut	9	-17	-23	-71
Osuus osakkuusyritysten tilikauden voitosta ^{1) 2)}	56	-37	76	72
Uudelleenryhmittelyt	-6	5	12	-7
Vähennykset	-6	0	0	-36
Saadut osingot	-29	-23	-27	-30
Osakkuus- ja yhteisyritysten muut laajan tuloksen erät	-2	7	-6	-10
Oikaisut 31.12.	388	213	366	277
Tasearvo 31.12.	946	1 013	912	1 115

1) Sisältää vuonna 2014 lopetettujen toimintojen osuuden.

2) Sisältää arvonalentumisia -116 miljoonaa euroa (2014: 0), katso [liitetieto 7](#) Ruotsin ydinvoimayksiköiden 2 yksiköiden ennenaikaisen sulkemisen vaikutukset.

Liisätieto osakkuusyhtiöiden hankinnoista ja myynneistä [liitetiedossa 41](#) Yrityshankinnat ja -myynnit.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

milj. euroa	2015	2014
Merkittävimmät osakkuusyritykset		
OKG AB ¹⁾	-107	5
Forsmarks Kraftgrupp AB	7	-9
Kemijoki Oy	-9	-5
Hafslund ASA	39	36
TGC-1	32	35
Merkittävimmät osakkuusyritykset yhteensä	-38	61
Merkittävimmät yhteisyritykset		
Fortum Värme	47	67
TVO	-2	-4
Merkittävimmät yhteisyritykset yhteensä	45	64
Muut osakkuusyritykset ²⁾	1	11
Muut yhteisyritykset	11	12
IS Yhteensä	20	149

1) Sisältää arvonalentumisia -116 miljoonaa euroa (2014: 0), katso [liitetieto 7](#) Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennenaikaisen sulkemisen vaikutukset.

2) Sisältää vuonna 2014 lopetettujen toimintojen osuuden.

Kirjaamaton osuus osakkuusyritysten ja yhteisyritysten tappioista (sekä päätyneeltä että aiemmilta tilikausilta) on nolla.

Osuus Teollisuuden Voima Oyj:n, Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n tuloksesta sisältää -37 miljoonaa euroa (2014: 2) johtuen ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjauksista.

Osuus Fortum Värmen tuloksesta sisältää -19 miljoonaa euroa (2014: 0) Fortumille maksettua korvausta korollisten lainojen ennenaikaisesta takaisinmaksusta.

20.3 Liiketoimet ja avoimet saldot

Liiketoimet osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa	2015	2014
Myynnit osakkuusyrityksille	2	1
Korot osakkuusyritysten lainasaamisista	15	31
Ostot osakkuusyrityksiltä	418	483

Ostot osakkuusyrityksiltä sisältävät lähinnä ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkön ostot omakustannushintaan sisältäen korkokulut ja valmisteverot.

Avoimet saldot osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa	2015	2014
Saamiset osakkuusyrityksiltä		
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	601	1 327
Myyntisaamiset	0	1
Muut saamiset	0	0
Velat osakkuusyrityksille		
Pitkäaikaiset velat	2	1
Ostovelat	4	1
Muut velat	160	0

Lisätietoja saamisista osakkuusyrityksiltä [liitetiedostossa 22](#) Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset.

Liiketoimet ja saldot yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	2015	2014
Myyntit yhteisyrityksille	79	75
Korot osakkuusyritysten lainasaamisista	12	28
Ostot yhteisyrityksiltä	91	81
Muut rahoitustuotot	37	1

Ostot osakkuusyrityksiltä sisältävät lähinnä ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkön ostot omakustannushintaan sisältäen korkokulut ja valmisteverot.

Muut rahoitustuotot sisältävät korvauksen Fortum Värmeltä liittyen korollisten lainojen ennakaiseen takaisinmaksuun.

Avoimet saldot yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	2015	2014
Saamiset yhteisyrityksiltä		
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	172	714
Myyntisaamiset	11	17
Muut saamiset	14	15
Velat yhteisyrityksille		
Pitkäaikaiset velat	268	261
Ostovelat	6	5
Muut velat	6	4

Lisätietoja saamisista osakkuusyrityksiltä [liitetiedostossa 22](#) Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset.

21 Muut pitkäaikaiset sijoitukset

milj. euroa	2015	2014
Myytävikissä olevat rahoitusvarat	43	30
Muut	50	38
BS Yhteensä	93	68

Myytävikissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 43 miljoonaa euroa (2014: 30), joiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Fortum on päättänyt osallistua 6,6 prosentin epäsuoralla osuudella Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen. 6,6 prosentin epäsuora omistus toteutuu kun voimalaitos otetaan kaupalliseen käyttöön. Vuoden 2015 aikana Fortum on investoinut 11 miljoonaa euroa Fennovoimaan, minkä seurauksena Fortumin epäsuora omistus Fennovoimasta oli 4,1 % vuoden 2015 lopussa. Fortumin osallistuminen hankkeeseen toteutetaan Voimaosakeyhtiö SF:n kautta. Fortumin epäsuora investointi Fennovoimassa on luokiteltu Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin jotka arvostetaan hankintamenoon, koska käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti.

22 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset

milj. euroa	2015	2014
Pitkäaikaiset lainasaamiset	773	2 041
BS Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	773	2 041
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	0	4
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä ¹⁾	0	4
Yhteensä	773	2 045

1) Sisältyy taseessa myyntisaamisiin ja muihin saamisiin, katso [liitetieto 24](#) Myyntisaamiset ja muut saamiset.

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy saamia osakkuusyrityksiltä ja yhteisyrityksiltä yhteensä 773 miljoonaa euroa (2014: 2 041). Näihin saamisiin sisältyy 582 miljoonaa euroa (2014: 1 310) ruotsalaisilta ydinvoima-osakkuusyrityksiltä OKG AB:lta ja Forsmarks Kraftgrupp AB:lta, joita rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistusosuuksien suhteessa. OKG AB:n 1- ja 2- yksiköiden ennakaisesta sulkemispäätöksestä kirjatut arvonalentumiset tullaan laskuttamaan yhtiön osakkeenomistajilta, kun kulut toteutuvat. Fortum on arvioinut vaikutuksen olevan 794 miljoonaa euroa ja pienentänyt tällä osakaslainaa vastaavasti. Suurin osa vähennyistä osakaslainoista on jo laskutettu Fortumilta, loppuosa laskutetaan kun kulut toteutuvat. Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy myös saamia Teollisuuden Voima Oyj:lta (TVO) 120 miljoonaa euroa (2014: 110). Vuoden 2015 lopussa Fortumilla ei ollut lainasaamia Fortum Värmeltä (2014: 553).

TVO:n rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Joulukuun 2015 lopussa Fortum oli myöntänyt 120 miljoonaa euroa (2014: 95) osakaslainaa koskien Olkiluoto 3 -ydinvoimalan rakentamista, jolle Fortum on tämän lisäksi sitoutunut antamaan korkeintaan 75 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

TVO:n yhtiökokous on 24 kesäkuuta 2015 päättänyt yhtiön hallituksen esityksen mukaisesti, ettei Olkiluoto 4:lle haeta rakennuslupaa. Projektille kertyneet kulut laskutettiin TVO:n osakkeenomistajilta kesäkuussa ja Fortumin osuus näistä kustannuksista oli 15 miljoonaa euroa. Fortumin osuus laskusta netotettiin TVO:lle annettua osakaslainaa vastaan, joka oli annettu Olkiluoto 4:n suunnittelua varten. Fortumin antama 57 miljoonan euron sitoumus koskien Olkiluoto 4:n lisärahoitusta on purettu eikä Fortumilla ole enää velvoitteita liittyen Olkiluoto 4 projektiin.

Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä [liitetiedossa 3.7 Luottoriskit](#).

Lisätietoja OKG AB:sta, katso [liitetieto 7](#) Ruotsin ydinvoimayksiköiden ennakaisen sulkemisen vaikutukset.

Korolliset saamiset

milj. euroa	Efektiivinen korko, %	Tase-arvo 2015	Uudelleenhinnoittelu			Käypä arvo 2015	Tase-arvo 2014	Käypä arvo 2014
			Alle 1 vuosi	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta			
Pitkäaikaiset lainasaamiset ¹⁾	0,9	773	752	16	5	813	2 044	2 216

1) Sisältää pitkäaikaisen saamisen lyhytaikaisen osuuden 0 miljoonaa euroa (2014: 3).

23 Vaihto-omaisuus

Laadintaperiaatteet

Vaihto-omaisuus koostuu pääasiassa tuotantoprosessissa ja palvelutoiminnassa käytettävistä polttoaineista. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempaan nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on arvioitu myyntihinta vähennettynä muuttuvilla myyntikuluilla ja muilla tuotantokuluilla. Hankintameno määritetään käyttämällä FIFO (first in, first out) -menetelmää.

Pääasiallisesti kaupankäyntitaroituksessa hankittu vaihto-omaisuus arvostetaan käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla.

milj. euroa	2015	2014
Ydinpolttoaine	98	105
Hiili	62	77
Öljy	6	12
Biopolttoaineet	5	1
Materiaalit ja varaosat	52	52
Muu vaihto-omaisuus	10	9
BS Yhteensä	231	256

Vaihto-omaisuuden arvonalentumisia kirjattiin 5 miljoonaa euroa (2014: 0), pääosin varaasiin liittyen.

24 Myyntisaamiset ja muut saamiset

Laadintaperiaatteet

Myyntisaamiset on kirjattu taseeseen niiden käypään arvoon. Varaus myyntisaamisten arvonalentumisen johdosta kirjataan välittömästi, kun on näyttöä siitä, että konserni ei pysty saamaan myyntisaamisiaan alkuperäisten sopimusten mukaisesti. Tällaisiksi arvonalentumisiin johtaviksi näytöiksi voidaan lukea velallisen vakavat taloudelliset ongelmat, todennäköisyys, että velallinen ajautuu konkurssiin tai muihin taloudellisiin järjestelyihin sekä maksujen eräpäivien laiminlyönti. Arvonalentumisen määrä on taseeseen alun perin kirjattujen myyntisaamisen ja arvioitujen tulevien kassavirtojen nykyarvon erotus.

Myyntisaamisiin sisältyy myyntituottoja, jotka perustuvat arvioon jo toimitetusta, mutta vielä mittaamattomasta ja siten laskuttamattomasta sähkön, lämmön ja jäähdytyksen myynnistä.

milj. euroa	2015	2014
Myyntisaamiset	396	549
Tuloverosaamiset	124	132
Korkosaamiset	5	6
Siirtosaamiset	29	23
Muut saamiset	269	116
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	0	4
BS Yhteensä	822	830

Johdon arvion mukaan myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

24.1 Myyntisaamiset

Myyntisaamisten ikäjakama

milj. euroa	2015		2014	
	Brutto	Luotto-tappioksi kirjattu	Brutto	Luotto-tappioksi kirjattu
Erääntymättömät	335	2	504	2
1-90 päivää erääntyneet	55	3	44	4
91-180 päivää erääntyneet	8	2	6	3
Yli 181 päivää erääntyneet	52	48	50	46
Yhteensä	449	54	604	55

Vuonna 2015 myyntisaamisten alaskirjaukset olivat 11 miljoonaa euroa (2014: 9), joista 8 miljoonaa euroa (2014: 4) aiheutui myyntisaamisten alaskirjauksista OAO Fortum-konsernissa. Vuoden 2015 lopun myyntisaamisista 54 miljoonaa euroa (2014: 55) on kirjattu luottotappioksi, joista 47 miljoonaa euroa (2014: 46) OAO Fortum-konsernissa.

Myyntisaamisten valuuttajakauma (Brutto)

milj. euroa	2015	2014
EUR	190	204
SEK	74	202
RUB	142	132
NOK	7	12
PLN	34	45
Muut	4	9
Yhteensä	449	604

Fortumilla ei ole riskikeskittymää myyntisaamisten osalta, koska asiakasmäärä on suuri ja myyntisaamiset ovat pääasiassa euroissa, Ruotsin kruunuissa ja Venäjän ruplissa.

Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä, katso [Vastapuoliriskit](#) Hallituksen toimintakertomuksessa ja [liitetieto 3.7](#) Luottoriskit.

25 Likvidit varat

Laadintaperiaatteet

Likvideihin varoihin sisältyvät rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista erittäin likvideistä sijoituksista, joiden maturiteetti on kolme kuukautta tai sitä lyhyempi. Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti on yli 3 kuukautta koostuvat määräaikaisista talletuksista ja yritystodistuksista, joiden maturiteetti on yli 3 mutta alle 12 kuukautta. Talletukset ja arvopaperit luokitellaan myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Käytössä olevat luottolimiitit esitetään lainojen ryhmässä taseen lyhytaikaisissa veloissa.

milj. euroa	2015	2014
Käteinen raha ja pankkitilit	2 854	1 880
Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti alle 3kk	435	129
Rahat ja pankkisaamiset	3 289	2 009
Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti yli 3kk	4 913	757
BS Yhteensä	8 202	2 766

Likvidit varat sisältävät talletuksia ja rahaa pankkitileillä 7 218 miljoonaa euroa ja yritystodistuksia 984 miljoonaa euroa. Sijoitusten keskiporko ilman Venäjän talletuksia 31.12.2015 oli 0,1 % (2014: 0,2 %). OAO Fortumissa likvidien varojen määrä oli 76 miljoonaa euroa (2014: 134), joiden keskimääräinen korkotuotto tilinpäätöspäivänä oli 5,9 %.

Pankkitalletukset sisältävät OAO Fortumin pankkitalletuksia 72 miljoonaa euroa (2014: 131). Vuoden 2015 lopussa OAO Fortumin pankkitalletuksiin sisältyi euromääräisiä talletuksia 15 miljoonan euron arvosta ja Venäjän ruplamääräisiä talletuksia 57 miljoonan euron arvosta. OAO Fortumin euromääräiset pankkitalletukset suojaavat euromääräisiä hankintoja.

Likvideistä varoista 7 521 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 2 636) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, joilla on hyvä (investment grade) luottoluokitus. Lisäksi 628 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 63) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, jotka konsernin luotonvalvonta on erikseen arvioinut ja hyväksynyt.

Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä, katso [Vastapuoliriskit](#) Hallituksen toimintakertomuksessa ja [liitetieto 3.7](#) Luottoriskit.

26 Osakepääoma

milj. euroa	2015		2014	
	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma
Rekisteröidyt osakkeet 1.1.	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046
Rekisteröidyt osakkeet 31.12.	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046

Fortum Oyj:llä on yksi osakesarja. Vuoden 2015 lopussa osakkeita oli laskettu liikkeeseen kaikkiaan 888 367 045 kappaletta. Kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Vuoden 2015 lopussa Fortum Oyj:n kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin rekisteröity osakepääoma oli 3 046 185 953,00 euroa.

Fortum Oyj:n osake on listattu NASDAQ Helsinki Oy:ssä. Kaupankäytintunnus on FUM1V. Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään.

[Liitetiedossa 11](#) Henkilöstökulut on toimitusjohtajan ja muiden konsernin johtoryhmän jäsenten osakeomistukset ja osuudet pitkän aikavälin osakekannustinojelmassa.

[Hallituksen toimintakertomuksessa](#) on esitetty kuvaus osakkeista, osakepääomasta ja osakeenomistajista.

26.1 Omat osakkeet

Vuoden 2015 lopussa Fortum Oyj ei omistanut omia osakkeita eikä hallituksella ole yhtiökokouksen valtuuttamaa päätöstä omien osakkeiden hankinnasta.

26.2 Muut vaihtovelkakirjalainat ja optiolainat

Fortum-konserni ei ole laskenut liikkeeseen vaihtovelkakirjalainoja eikä optiolainoja, jotka oikeuttaisivat velkakirjojen haltijaa merkitsemään Fortumin osakkeita. Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeeseen laskemiseksi, yhtiön osakepääoman korottamiseksi tai uusien osakkeiden liikkeeseen laskemiseksi.

27 Määräysvallattomien omistajien osuus

Merkittävimpien määräysvallattomien omistajien osuus

milj. euroa		2015	2014
OAD Fortum -konserni	Venäjä	27	29
AS Fortum Tartu -konserni	Viro	27	24
Muut		16	18
BS Yhteensä		69	71

28 Korolliset velat

Laadintaperiaatteet

Lainat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettyinä. Myöhemmillä kausilla ne kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintamenoon; maksetun rahamäärän (josta transaktiomenot on vähennetty) ja lunastusarvon välinen erotus kirjataan korkokuluksi kyseisen lainan laina-ajalle käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Sellaiset lainat tai niiden osa, jotka ovat käyvän arvon suojauksen kohde-etuutena, merkitään taseeseen käypään arvoon.

milj. euroa	2015	2014
Joukkovelkakirjalainat	3 345	4 088
Lainat rahoituslaitoksilta	411	576
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	1 209	1 216
BS Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	4 965	5 881
Lyhytaikainen osuus joukkovelkakirjalainoista	750	660
Lyhytaikainen osuus lainoista rahoituslaitoksilta	78	146
Lyhytaikainen osuus muista pitkäaikaisista korollisista veloista	10	10
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	204	287
BS Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	1 042	1 103
Korolliset velat yhteensä	6 007	6 983

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Korolliset velat

milj. euroa	Efektiivinen korko, %	Tasearvo 2015	Uudelleenhinnoittelu			Käypä arvo 2015	Tasearvo 2014	Käypä arvo 2014
			Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta			
Joukkovelkakirjalainat	3,4	4 094	1 293	1 114	1 687	4 375	4 748	5 093
Lainat rahoituslaitoksilta	2,8	490	259	66	165	531	722	777
Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	0,7	1 074	1 074	-	-	1 132	1 040	1 104
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	1,9	145	145	-	-	155	186	192
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ²⁾	2,8	5 803	2 771	1 180	1 852	6 193	6 696	7 166
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	0,0	204	204	-	-	204	287	287
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	0,0	204	204	-	-	204	287	287
Korolliset velat yhteensä ³⁾	2,7	6 007	2 975	1 180	1 852	6 397	6 983	7 453

1) Sisältää lainat suomalaisilta eläkelaitoksilta 68 miljoonaa euroa (2014: 78) ja muut lainat 77 miljoonaa euroa (2014: 108).

2) Sisältää pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden.

3) Korollisten velkojen ja johdannaisten keskimääräinen korkokanta 31.12.2015 oli 3,7 % (2014: 3,7 %).

Korolliset velat pienenevät vuoden 2015 aikana 976 miljoonalla eurolla 6 007 miljoonaan euroon (2014: 6 983). Lyhytaikainen rahoitus pieni 83 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa lyhytaikaisen velan määrä oli 204 miljoonaa euroa (2014: 287), josta 202 miljoonaa euroa (2014: 286) oli Credit Support Annex sopimuksia.

Maaliskuussa 2015 Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Teollisuuden Voimalta 34 miljoonalla eurolla yhteensä 1 074 miljoonaan euroon. Toisen neljänneksen aikana Fortum maksoi takaisin lainoja 164 miljoonaa euroa ja kolmannen neljänneksen aikana kaksi SEK määräistä joukkovelkakirjalainaa vasta-arvolta 664 miljoonaa euroa (SEK 6 200 miljoonaa) sekä 50 miljoonan euron velan.

Pääasiassa euro- ja Ruotsin kruunumääräisistä lainoista koostuvan lainasalkun keskimääräinen korkokanta tilinpäätöspäivänä oli 2,6 % (2014: 2,9 %). Osa ulkoisista lainoista, 641 miljoonaa euroa (2014: 681), on vaihdettu johdannaissopimuksilla Venäjän ruplamääräisiksi. Näiden lainojen keskimääräinen korkokanta tilinpäätöspäivänä oli 12,8 % sisältäen Venäjän ruplasuojauksen kulut (2014: 11,3 %). Koko lainasalkun keskimääräinen korkokanta johdannaissopimuksilla tilinpäätöspäivänä oli 3,7 % (2014: 3,7 %).

Katso lisätietoa [liitetieto 3](#) Rahoitusriskien hallinta, [liitetieto 35](#) Pantatut varat ja [liitetieto 38](#) Vastuut.

28.1 Joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskut

Laskettu liikkeeseen/eräntyy	Koron peruste	Korko, %	Efektiivinen korko, %	Valuutta	Nimellisarvo, milj.	Tasearvo, milj. euroa
Fortum Oyj EUR 8 000 miljoonan euron EMTN ohjelma ¹⁾						
2006/2016	Kiinteä	4,500	4,615	EUR	750	750
2009/2017	Kiinteä	6,125	6,240	NOK	500	52
2009/2019	Kiinteä	6,000	6,095	EUR	750	747
2011/2021	Kiinteä	4,000	4,123	EUR	500	525
2012/2017	Vaihtuva	Stibor 3kk+1,2		SEK	1 000	109
2012/2017	Kiinteä	3,250	3,260	SEK	1 750	190
2012/2022	Kiinteä	2,250	2,344	EUR	1 000	1 066
2013/2018	Kiinteä	2,750	2,855	SEK	1 150	125
2013/2018	Vaihtuva	Stibor 3kk+1,0		SEK	3 000	326
2013/2023	Vaihtuva	Stibor 3kk+1,13		SEK	1 000	109
2013/2043	Kiinteä	3,500	3,719	EUR	100	96
Tasearvo yhteensä 31.12.2015						4 094

1) EMTN = Euro Medium Term Note

29 Laskennalliset verot

Laadintaperiaatteet

Tilikaudelta maksettavat tuloverot perustuvat tilikauden verotettavaan tulokseen. Verotettava tulos eroaa konsernitiilinpäätöksessä raportoidusta tuloksesta johtuen tuottojen ja kulujen kirjanpitojärjestelyjen ja verokäsittelyn eriaikaisuudesta tai siitä, että tietyt erät eivät ole lainkaan verotettavia tai verotuksessa vähennyskelpoisia. Tilikauden vero on laskettu käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä.

Laskennalliset verot on kirjattu konsernitiilinpäätöksen varojen ja velkojen verotuksen arvojen sekä näiden kirjanpitoarvojen välisistä väliaikaisista eroista velkamenetelmää käyttäen. Laskennallista veroa ei kuitenkaan kirjata, jos se syntyy, kun omaisuus erä tai velka alun perin merkitään kirjanpitoon ja kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen, ja joka ei vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon (tai verotukselliseen tappioon) liiketapahtuman toteutumisajankohtana. Laskennallinen vero määritetään käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä ja joiden oletetaan olevan voimassa, kun kyseinen laskennallinen verosaaminen realisoituu tai verovelka suoritetaan.

Laskennalliset verosaamiset kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Laskennalliset verosaamiset vähennetään laskennallisista verovelvoista, jos ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen vero kirjataan väliaikaisista eroista, jotka johtuvat tytäryhtiöihin sekä osakkuus- ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista, paitsi silloin, kun konserni voi määrätä väliaikaisen eron purkautumisajankohdan ja väliaikainen ero ei todennäköisesti purkautu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat: Tuleviin veroseuraamuksiin liittyvät oletukset ja arviot

Fortumilla on laskennallisia verosaamisia ja -velkoja, joiden arvioidaan realisoituvan tuloslaskelmaan kirjattavaksi tiettyinä ajanjaksoina tulevaisuudessa. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen laskennassa Fortumin pitää tehdä tiettyjä oletuksia ja arvioita liittyen tulevaisuuden veroseuraamuksiin, jotka johtuvat varojen ja velkojen tilinpäätökseen kirjattujen kirjanpitoarvojen sekä niiden verotuksellisten arvojen eroista.

Tulevaisuuden veroseuraamuksiin liittyviä oletuksia ovat, että tulevaisuudessa tytäryhtiöiden liiketoiminnalliset tulokset ovat johdonmukaisia historiallisiin tasoihin verrattuna, vähennyskelpoisten vahvistettujen verotappioiden hyödyntämisaika pysyy muuttumattomana, ja että voimassaolevat verolait ja verokannat pysyvät muuttumattomina lähitulevaisuudessa. Fortum pitää laskennallisten verosaamisten- ja velkojen laskennassa käyttämiään oletuksia varovaisina.

Konsernissa kirjataan verovelkoja ennakoitavissa olevien verotarkastuksessa ilmenneiden kysymysten varalta perustuen odotettavissa oleviin ennusteisiin lisäveroista. Jos lopulliset verot poikkeavat alun perin kirjatuista veroista, tällaiset erot vaikuttavat tilikauden veroihin ja verovarausten määrään kaudella, jolloin ratkaisu on tehty.

Mikäli lopulliset ratkaisut (verotarkastuksiin liittyen) poikkeaisivat 10 %:lla johdon tekemistä arvioista, verovelat kasvaisivat 43 miljoonalla eurolla tilanteessa 31.12.2015.

Laskennalliset verot taseessa

milj. euroa	2015			2014		
	1.1.	Muutos	31.12.	1.1.	Muutos	31.12.
BS Laskennalliset verosaamiset	98	-18	80	126	-28	98
BS Laskennalliset verovelat	-1 159	676	-483	-1 338	179	-1 159
Laskennalliset verot netto	-1 061	658	-404	-1 212	151	-1 061

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on vähennetty toisistaan vain siinä tapauksessa, kun ne voidaan laillisesti toimeenpantavissa olevan oikeuden nojalla kuitata keskenään ja ne liittyvät saman veronsaajan perimiin verotuloihin.

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos vuonna 2015

milj. euroa	1.1.	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät	Kurssierot, erien väliset siirrot ja muut muutokset	Tytäryritysten ostot ja myynnit	31.12.
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-1 150	96		7	496	-551
Eläkevelvoitteet	28	3	-20			11
Varaukset	1	13				14
Johdannaisinstrumentit	-40	13	-13	2	-5	-42
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	70	71		4		146
Muut erät	30	-12				18
Laskennalliset verot netto	-1 061	184	-32	13	491	-404

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Kun jakokelpoisia varoja jaetaan osinkoina venäläisistä tai virolaisista yhtiöistä, joudutaan osingonjaon yhteydessä maksamaan lähdevero (Venäjä) tai osinkovero (Viro). Laskennallinen verovelka osingonjakoon liittyvistä veroista on kirjattu siihen määrään saakka kuin osingonjako on ennustettavissa, vuonna 2015 13 miljoonaa euroa (2014: 8).

Yritysmyyntien ja -ostojen aiheuttama laskennallisten verojen muutos vuonna 2015 liittyy Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myyntiin. Vuoden 2015 aikana ruotsalaiset yhtiöt purkivat myös merkittävän osan käyttöomaisuuteen liittyvästä laskennallisesta verovelasta. Lisäksi laskennallinen verosaaminen kirjattiin verotuksellisesta tappiosta Ruotsissa johtuen pääasiassa Oskarshamnin O1- ja O2- yksiköiden ennakaiseen sulkemiseen liittyvästä alaskirjauksesta. Tämä laskennallinen verosaaminen voidaan käyttää tulevaisuuden verotettavaa tuloa vastaan. Yllä mainittujen erien, Ruotsin laskennallisen verovelan purun sekä verotuksellisesta tappiosta kirjatun laskennallisen verosaatavan, takia laskennallisen veron muutos on tuloslaskelmalla positiivinen.

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos vuonna 2014

milj. euroa	1.1.	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät	Kurssierot, erien väliset siirrot ja muut muutokset	Tytäryritysten ostot ja myynnit	31.12.
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-1 264	-10		118	5	-1 150
Eläkeveloitteet	7	1	22		-2	28
Varaukset	24	-23				1
Johdannaisinstrumentit	-46	-1	7			-40
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	80	-7		-3		70
Muut erät	-13	44			-1	30
Laskennalliset verot netto	-1 212	5	29	115	2	-1 061

Laskennallisen veron muutos liittyy pääasiassa kurssieroihin Venäjällä ja Ruotsissa, joiden vaikutus laskennallisiin veroihin oli 115 miljoonaa euroa.

Laskennalliset verosaatavat vahvistetuista tappioista

Laskennallinen verosaaminen vahvistetuista tappioista on kirjattu siihen määrään saakka, kun on todennäköistä, että niitä voidaan käyttää tulevia verotettavia tuloja vastaan. Kirjatut laskennalliset verosaamiset liittyvät vahvistettuihin tappioihin, joilla ei ole varsinaista vanhentumisaikaa tai joilla on vanhentumisaika, kuten alla on määritely.

milj. euroa	2015		2014	
	Vahvistetut tappiot	Laskennallinen verosaaminen	Vahvistetut tappiot	Laskennallinen verosaaminen
Vahvistetut tappiot, joilla ei ole vanhentumisaikaa	470	97	29	4
Vahvistetut tappiot, joilla on vanhentumisaika	217	49	260	66
Yhteensä	687	146	289	70

Taseeseen on jätetty kirjaamatta yhteensä 50 miljoonaa euroa (2014: 50) laskennallisia verosaamia, koska verosaamisen realisoituminen ei ole todennäköistä. Kirjaamaton laskennallinen verosaaminen liittyy pääosin vahvistettuihin tappioihin, joiden käyttäminen tulevaisuudessa on epävarmaa.

Verotuksessa vahvistetut tappiot kasvoivat lähinnä Ruotsin verotuksellisen tappion takia, joka syntyi pääasiassa Oskarshamnin O1- ja O2- yksiköiden ennakaiseen sulkemiseen liittyvästä alaskirjauksesta.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Laadintaperiaatteet

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin konsernitaseen erät Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Ydinvoimaan liittyvät varaukset liittyen ydinjätehuoltoon koskevat Loviisan ydinvoimalaa. Fortumin ydinjätehuoltoon liittyvä varaus sekä siihen liittyvä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta esitetään bruttomääräisenä pitkäaikaisissa korollisissa varauksissa ja varoissa. Fortumin rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa on käsitelty IFRIC 5 Oikeudet osuuksiin rahastoista, jotka on tarkoitettu käytöstä poistamiseen, alkuperäiseen tilaan palauttamiseen ja ympäristön kunnostamiseen -tulkinnan mukaisesti, jossa todetaan, että rahaston varat arvostetaan joko käypään arvoon tai sitä alempaan kyseisten velkojen arvoon, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa Valtion ydinjätehuoltorahastossa. Viranomaiset hallinnoivat Valtion ydinjätehuoltorahastoa. Varaukset liittyvät laitoksen käytöstäpoistamiseen ja käytetyn polttoaineen loppusijoitukseen.

Varausten käypä arvo on laskettu IAS 37 mukaan, diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin ja jo tehtyihin toimenpiteisiin. Käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen alkuperäinen nettonykyarvo (ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä) on kirjattu kyseisen investoinnin hankintamenon osana taseeseen ja poistetaan voimalan käyttöajan kuluessa. Muutokset teknisissä suunnitelmissa, jotka vaikuttavat käytöstä poistamisesta aiheutuviin tulevaisuuden kassavirtoihin, diskontataan tähän hetkeen ja tällä oikaistaan ko. investoinnin hankintamenoa taseessa. Käytöstä poistamiseen liittyvästä investoinnista tehdään poistot ydinvoimalaitoksen oletetun käyttöajan kuluessa.

Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat loppusijoituskustannukset kunkin tilikauden loppuun mennessä käytetyn ydinpolttoaineen osalta. Käytetyn polttoaineen loppusijoitukseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana polttoaineen käytön perusteella. Suunnitelmiin mahdollisesti tulevien muutosten vaikutus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan perustuen tähän asti käytetyn polttoaineen määrään kunkin tilikauden loppuun mennessä. Varausten diskonttaukseen liittyvä korkokulu vastaavalta kaudelta kirjataan tuloslaskelmaan.

Rahan aika-arvo otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovarausten diskonttaukseen liittyvä korkokulu. Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahaston osuudelle kertyvä korko esitetään rahoitustuotoissa.

Fortumin Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta on suurempi kuin rahasto-osuutta vastaava taseessa esitetty omaisuus. Ydinjätehuoltovastuun tulee olla maksuilla tai takauksilla täysin katettu Valtion ydinjätehuoltorahastossa Suomen ydinenergiain mukaisesti. Toisin kuin ydinjätehuoltovaraus, lainmukaista ydinjätehuoltovastuuta ei diskontata, ja koska tulevat kassavirrat ulottuvat yli sadalle vuodelle, erot lainmukaisen vastuun ja ydinjätehuoltovarausten välillä ovat merkittävät.

Vuosittainen maksu Valtion ydinjätehuoltorahastoon perustuu ydinjätehuoltovastuun tai rahastotavoitteen muutokseen, osuuteen Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotuotoista ja tehdyistä toimenpiteistä.

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimayhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa sekä omistukset OKG Aktiebolagissa (OKG) ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssa (Forsmark) Ruotsissa. Vähemmistöosuudet on luokiteltu osakkuus- ja yhteisyrityksiksi ja konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmällä. Yhtiöt Suomessa ja Ruotsissa toimivat omakustannuseriaa. Omistajat ostavat sähköä paikallisen kirjanpitoikäntönnön mukaisesti lasketulla tuotantokustannushinnalla, joka sisältää myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot. Osakkuusyhtiöiden tilinpäätösten laadintaperiaatteita ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen suhteen on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

Kriittiset tilinpäätösarvot ja -harkinnat: Ydinvoimatuotantoon liittyvien varausten määrittämisessä tehtävät oletukset

Fortumin ydinvoimalan tulevaan käytöstä poistoon ja käytetyn ydinjätteen loppusijoitukseen liittyvä varaus perustuu pitkäaikaisiin kassavirtaennusteisiin arvioituista syntyvistä kustannuksista. Pääasialliset oletukset liittyvät teknisiin suunnitelmiin, ajoitukseen, kustannusennusteisiin ja diskonttokorkoon. Valtion viranomaiset hyväksyvät tekniset suunnitelmat, oletukset ajoituksesta ja kustannusennusteet.

Muutokset oletetussa diskonttokorossa vaikuttavat varauksen määrään. Jos diskonttokorkoa pienennetään, varaus kasvaa. Fortumin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastolle ovat perustuneet diskonttaamattomaan velkaan, mikä johtaa siihen, että varauksen kasvun vaikutus kompensoituisi taseeseen kirjattavalla vastaavalla Fortumin osuuden kasvulla Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista. Tuloslaskelmavaikutus on tällöin positiivinen, koska käytöstäpoistamisen osuus varauksesta kirjataan kuten menot hyödykkeen purkamisesta. Tämä pätee niin kauan kuin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastoon perustuvat diskonttaamattomaan velkaan, ja kun IFRS:n mukaan varojen kirjanpitoarvo ei voi ylittää varauksen arvoa, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa Valtion ydinjätehuoltorahastossa.

Suomen ydinenergiain mukaan Fortumilla on lainmukainen, viranomaisten määrittämä velvoite rahoittaa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta ydinvoimalaitoksen käytöstäpoisto ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus.

Sekä Suomessa että Ruotsissa ydinvoimaoperaattorit ovat lakisääteisesti velvollisia huolehtimaan laitosten käytöstäpoistamisesta ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta (ydinjätehuolto). Molemmissa maissa ydinvoimaoperaattorit ovat veloitettuja turvaamaan ydinjätehuollon rahoittamisen suorittamalla maksuja viranomaisten hallinnoimiin ydinjätehuoltoihin. Ydinvoimaoperaattoreiden pitää myös antaa vakuuksia taatakseen riittävät varat laitosten tulevasta käytöstäpoistoista ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

30.1 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat kokonaan omistetuissa ydinvoimalaitoksissa, Loviisa

milj. euroa	2015	2014
Taseeseen sisältyvät erät		
BS Ydinvoimaan liittyvät varaukset	810	774
BS Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta (IFRS taseen mukaisesti)	810	774
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta		
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	1 094	1 084
Rahastotavoite	1 094	1 074
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 083	1 039
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	273	265

Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvät varaukset

Työ- ja elinkeinoministeriön joulukuussa 2015 tekemään päätökseen perustuva lainmukainen vastuu 31.12.2015 oli yhteensä 1 094 miljoonaa euroa.

Lainmukainen vastuu perustuu vuosittain tehtävään kustannusarvioon sekä joka kolmas vuosi tehtävään tekniseen suunnitelmaan. Nykyinen tekninen suunnitelma päivitettiin vuonna 2013, minkä myötä diskontattu vastuu kasvoi polttoaineen välivarastoinnin ja loppusijoituksen kustannusarvion päivityksen seurauksena. Lainmukainen vastuu määritetään olettaen, että laitoksen käytöstäpoisto tapahtuisi arviointivuotta seuraavan vuoden alussa.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortumilla on velvoite kattaa lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Viranomaiset päättävät Fortumin rahastotavoitteen Valtion ydinjätehuoltorahastossa samassa yhteydessä, kun lainmukaisen vastuun määrä päätetään vuosittain joulukuussa. Fortum suorittaa ydinjätehuoltomaksuja Valtion ydinjätehuoltorahastoon kyseisten päätösten mukaisesti. Nykyinen rahastotavoite perustuu joulukuun 2015 päätökseen ja on yhteensä 1 094 miljoonaa euroa.

Ydinvoimaan liittyvät varaukset

milj. euroa	2015	2014
BS 1.1.	774	744
Varausten lisäykset	10	11
Käytetyt varaukset	-18	-24
Diskonttauksesta johtuvat muutokset	44	43
BS 31.12.	810	774
Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo	810	774

IFRS-standardin mukainen ydinvoimaan liittyvä varaus ja rahasto-osuus

Ydinvoimaan liittyvät varaukset sisältävät käytöstäpoistamista ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamista varten tehdyt varaukset. IAS 37:n mukaan lasketut ydinvoimaan liittyvät varaukset kasvoivat 36 miljoonaa euroa vuoden 2014 lopusta ja olivat 810 miljoonaa euroa 31.12.2015. Varaukset perustuvat samoihin tulevien kustannusten kassavirtoihin kuin lainmukainen vastuu, mutta varauksen perusteena olevissa kassavirroissa

on huomioitu tulevien kustannusten ajoittuminen. Suurin syy lainmukaisen vastuun ja taseeseen kirjatun varauksen väliseen eroon on se, että lainmukaista vastuuta ei diskontata nykyarvoon.

IFRIC 5 -tulokinnan mukaan rahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää ydinjätevastuun tasearvoa. Rahasto on IFRS:n näkökulmasta yllirahastoitu yhteensä 273 miljoonaa euroa, koska Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta 31.12.2015 oli 1 083 miljoonaa euroa, kun taas rahasto-osuuden tasearvo vastaavalla hetkellä oli 810 miljoonaa euroa.

Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy IFRS:n näkökulmasta yllirahoitettuna, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus kirjataan liikevoittoon aina, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu. Edellä mainittua kirjausta ei sisällytetä Fortumin vertailukelpoiseen liikevoittoon, katso [liitetieto 6](#) Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät.

Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain. Katso [liitetieto 28](#) Korolliset velat ja [liitetieto 35](#) Pantatut varat.

30.2 Ydinvoimalaitokset osakkuus- ja yhteisyrityksissä

OKG, Forsmark ja TVO ovat omakustannuseräillä toimivia yrityksiä, joista omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan sisältäen myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot. Fortum kirjaa lasketut kustannukset paikallisten kirjanpitosäännösten mukaisina. Lasketun sähköntuotantokustannuksen lisäksi Fortum kirjaa IFRS-oikaisuja Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti. Oikaisut sisältävät myös Fortumin osuudet yhtiöiden ydinjäterahastoista ja ydinvoimaan liittyvistä varauksista.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty osakkuusyhtiöiden ydinjäterahastojen ja -varausten määrät (100 %) sekä Fortumin osuudet näistä.

TVO:n ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100%)

milj. euroa	2015	2014
Taseeseen sisältyvät erät		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	971	930
TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	971	930
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	0	0
TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta		
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	1 369	1 349
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 358	1 345
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	387	415

TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus rahastosta perustuvat samoihin periaatteisiin kuin yllä on kuvattu Loviisan ydinvoimalan osalta.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta Suomessa on IFRS-näkökulmasta yllärahoitettu 387 miljoonaa euroa (josta Fortumin osuus on 103 miljoonaa euroa), koska TVO:n osuus rahastosta 31.12.2015 oli 1 358 miljoonaa euroa ja tasearvo 971 miljoonaa euroa.

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum käyttää oikeuttaan lainata rahastolta TVO:n kautta omistusosuutensa mukaisesti. Katso lisätietoja [liitetiedosta 28](#) Korolliset velat.

OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)

milj. euroa	2015	2014
OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat ¹⁾		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 210	3 143
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	3 025	2 790
Nettomäärä	-185	-353
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	-71	-138

1) Kirjattu Fortumin laadintaperiaatteiden mukaan. Yhtiöiden erillistilinpäätöksiä ei laadita IFRS-standardien mukaan.

Ydinvoimaoperaattorien omistama Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) huolehtii Ruotsissa kaikista ydinjätehuollosta ydinvoimaoperaattorien puolesta. SKB:n toimintaa rahoittaa Ruotsin Valtion Ydinjätehuoltorahasto, joka puolestaan on ydinvoimaoperaattoreiden rahoittama.

Ydinjätehuoltomaksujen lisäksi ydinvoimayhtiöt antavat takauksia kattamattomien vastuiden ja ennakoimattomien tapahtumien vakuudeksi.

Lisätietoja Fortumin antamiin takauksiin ydinvoima-osakkuusyritysten puolesta esitetään [liitetiedossa 38](#) Vastuut.

Ydinjätemaksujen ja takausten tarkistus tehdään kolmen vuoden välein viranomaispäätöksellä Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen (Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM) esityksestä. Esitys perustuu SKB:n laatimaan kustannusarvioon. Nykyiset maksut ja vakuudet on päätetty vuosille 2015–2017. Ydinjätemaksut perustuvat tulevaisuuden kustannuksiin ja ydinvoimalan yksiköiden 40 vuoden käyttöikäoletukseen.

31 Muut varaukset

Laadintaperiaatteet

Konserni kirjaa varaukset ympäristön alkuperäiseen tilaan palauttamisesta, hyödykkeen käytöstä poistamisesta, uudelleenjärjestelykuluista ja lakiin perustuvista vaateista silloin, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan ja kun on todennäköistä, että veloitteen täyttäminen edellyttää voimavarojen siirtymistä pois konsernista ja kun veloitteen määrä on luotettavasti arvioitavissa.

Varauksen määrä on niiden menojen nykyarvo, joita veloitteen täyttämisen odotetaan edellyttävän. Arvostamisessa käytetään ennen veroja määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetkellä rahan aika-arvosta ja kyseistä velkaa koskevista erityisriskeistä tarkasteluhetkellä. Ajan kulumisesta johtuva varauksen määrän kasvu kirjataan korkokuluksi.

Ympäristövaraukset

Ympäristölakien ja -säännösten tilinpäätöshetkellä vallinneeseen tulkintaan perustuvat, ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan silloin, kun on todennäköistä, että on syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ne ympäristökustannukset, jotka ovat syntyneet aikaisempien toimintojen aiheuttamien olemassa olevien olosuhteiden korjaamisesta ja jotka vaikuttavat tähänhetkisiin tai tuleviin tuottoihin, kirjataan kuluksi sillä tilikaudella kun kyseiset kustannukset syntyvät.

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan joko silloin, kun on olemassa kolmanteen osapuoleen kohdistuva sopimukseen perustuva velvoite tai kun on olemassa oikeudellinen velvoite ja tämän veloitteen määrä voidaan arvioida luotettavasti. Veloitteen synnyttävä tapahtuma on esimerkiksi se, kun vuokratulle maa-alueelle rakennetaan laitos, jota koskee purkamis- ja poistamisvelvoite tai kun Fortumia koskeva oikeudellinen velvoite muuttuu. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa, kun laitos otetaan käyttöön tai kun ympäristön vahingoittuminen tapahtuu. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Uudelleenjärjestelyvaraukset

Uudelleenjärjestelystä johtuvia menoja varten kirjataan varaus silloin, kun konserni on laatinut uudelleenjärjestelyä koskevan suunnitelman ja kun niillä, joihin järjestely vaikuttaa, on riittävä peruste odottaa, että uudelleenjärjestely tullaan toteuttamaan. Riittävänä perusteena voidaan pitää joko suunnitelman toimeenpanon aloittamista tai suunnitelman keskeisistä kohdista tiedottamista niille, joihin järjestely vaikuttaa. Uudelleenjärjestelyvaraukseen on sisällytettävä vain uudelleenjärjestelystä johtuvat välittömät menot, jotka uudelleenjärjestely välttämättä aiheuttaa ja jotka eivät liity yhteisön jatkuvaan toimintaan. Uudelleenjärjestelyvaraukset koostuvat pääasiassa työntekijöiden ja vuokrasopimusten irtisanomiskustannuksista.

Kriittiset tilinpäätösarvot ja -harkinnat: Varausten arvioinnissa käytetyt oletukset

Varausten kirjaaminen olemassa olevista velvoitteista edellyttää johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan veloitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättymispäivänä. Todelliset menot ja niiden toteutumisaikajankohdat voivat erota näistä arviosta.

32 Eläkevelvoitteet

Laadintaperiaatteet

Konserniyhtiöillä on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Järjestelyt on yleensä rahoitettu vakuutusyhtiöihin tai konsernin eläkesäätiöihin suoritetuilla, määräajoin tehtäviin eläkevastuulaskelmiin perustuvilla maksuilla. Konsernilla on sekä etuus- että maksupohjaisia järjestelyjä.

Konsernin maksuperusteisiin järjestelyihin suorittamat maksut kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, johon kyseiset maksut kohdistuvat.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkekulut arvioidaan käyttämällä ennakoitua etuusoikeyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkkeiden suorittamisesta johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelmaan tavoitteena jakaa työsuoritukseen perustuva meno työntekijöiden palvelusajalle. Nettokorko näytetään rahoituserissä ja muu tulosvaikutus eläkekuluissa.

Etuuspohjaiseen järjestelyyn liittyvä velvoite lasketaan vuosittain tilinpäätöspäivänä ja arvostetaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvoon käyttäen sellaisten korkealuokkaisten yritysten joukkovelkakirjalainojen korkoa, joiden juoksuaika suunnilleen vastaa kyseisen eläkevelan kestoaikaa. Maissa, joissa tällaisille joukkovelkakirjalainoille ei ole syviä markkinoita, käytetään valtion joukkolainojen markkinatuottoa. Järjestelyyn kuuluvat varat arvostetaan käypään arvoon. Taseeseen merkitty velka on etuuspohjaisen järjestelyn velvoite tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Ennakkomaksut kirjataan varoiksi siihen määrään asti, kuin rahana saatava palautus tai vastaisten maksujen vähennys on saatavissa.

Jos järjestelyn etuuksia muutetaan tai jos järjestelyä supistetaan, tästä aiheutuva aiempaan työsuoritukseen liittyvä etuuskien muutos tai supistamisesta aiheutuva voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Velvoitteen täyttämisestä johtuvat voitot ja tappiot kirjataan, kun velvoitteen täyttäminen tapahtuu.

Kriittiset tilinpäätösarvot ja -harkinnat: Tulevien eläkevelvoitteiden määrittämisessä käytetyt oletukset

Eläkevelvoitteiden nykyarvo riippuu lukuisista tekijöistä, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin oletuksiin. Muutokset näissä oletuksissa vaikuttavat eläkevelvoitteiden tasearvoon.

Fortumin eläkejärjestelyt

Suomi

Suomessa merkittävin työeläkejärjestelmä on TyEL, jossa etuudet määräytyvät suoraan etuudensaajan ansioiden perusteella. Nämä eläkejärjestelyt on hoidettu eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja ne käsitellään maksupohjaisina eläkejärjestelyinä. TyEL-järjestelmän etuudet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys ja perhe-eläke. Lisäksi osalla suomalaisista työntekijöistä on lisäeläketurva, joka oikeuttaa tietyn suuruiseen etuuteen eläkkeelle jäännin jälkeen. Nämä lisäeläketurvat on järjestetty yhtiön omassa eläkesäätiössä tai eläkevakuutusyhtiöiden kautta. Vakuutusyhtiöiden kautta järjestetyt lisäeläkkeet sisältävät

milj. euroa	2015				2014			
	Tuotanto-kapasiteettia koskevat ehdot	Ympäristö-varaukset	Muut varaukset	Yhteensä	Tuotanto-kapasiteettia koskevat ehdot	Ympäristö-varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
1.1.	56	2	24	82	103	2	12	117
Varausten lisäykset	0	1	83	84	0	0	22	22
Käytetyt varaukset	0	-1	-15	-16	-14	0	-4	-18
Varausten purku	-50	0	-3	-53	-4	0	-3	-7
Diskonttauksen purkautuminen	1	0	0	1	6	0	0	6
Kurssierot	1	0	0	1	-35	0	-3	-39
31.12.	8	2	89	98	56	2	24	82
Josta lyhytaikaiset varaukset ¹⁾	8	0	9	17	56	0	10	66
BS Josta pitkäaikaiset varaukset	0	2	79	81	0	2	15	17

1) Sisältyy tase-erään ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma, katso liitetieto 34.

Fortumin Venäjällä käynnissä olevaan mittavaan investointiohjelmaan liittyy tulevaa tuotantokapasiteettia koskevia ehtoja. Ehtojen mukaan Fortumilta voidaan periä sakkomaksuja, mikäli investointiohjelman tuoman uuden tuotantokapasiteetin käyttöönotto merkittävästi lykkääntyy tai investointisopimuksen pääehdot eivät muulta osin täyty. Mahdollisia sakkoja varten tehdyn varauksen määrä arvioidaan uudelleen jokaisena tilinpäätöshetkenä. Uudelleenarviointi kattaa investointiohjelman mukaiset vielä keskeneräiset voimalaitokset ja näiden arvioidussa käyttöönottoajankohdassa sekä riskeissä tapahtuneet muutokset. Vuoden 2015 aikana varausta purettiin tulokseen 50 miljoonaa euroa Nyagan 3:n ja Chelyabinsk GRES 1 yksikön valmistumisen jälkeen. Vuoden 2015 lopussa tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvä varaus oli 8 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 56) sisältäen varauksen Chelyabinsk GRES 2 yksikön loppuunsaattamiseen vuonna 2016 ja varauksen vuodelta 2015 maksettavista sakoista liittyen Chelyabinsk 1 ja 2 yksiköihin. Maksetut sakkomaksut vuoden 2015 aikana olivat 0 miljoonaa euroa (2014: 14). Diskonttauksesta johtuva varauksen kasvu vuoden 2015 aikana oli 1 miljoonaa euroa (2014: 6), joka on kirjattu muihin rahoituseriin.

Ympäristövaraukset liittyvät pääosin pilaantuneiden maa-alueiden puhdistamiseen. Suurin osa varauksesta arvioidaan käytettäväksi seuraavan kymmenen vuoden kuluessa.

Muiden varausten kasvu tilikaudella 2015 liittyy pääasiassa Inkoon hiilivoimalaitoksen käytöstäpoistamisvarauksen kirjaamiseen.

Muihin varauksiin sisältyy uudelleenjärjestelyvarauksia 2 miljoonaa euroa (2014: 1). Muut varaukset sisältävät myös vakuutusmaksuvarauksia sekä tappiollisiin sopimuksiin liittyviä varauksia. Varaukset arvioidaan käytettävän 2-5 vuoden kuluessa.

Tietoja ydinvoimalaitosten käytöstä poistamiseen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen liittyvistä varauksista, katso liitetieto 30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

vanhuuseläkkeen ja hautausavun ja Fortumin eläkesäätiössä järjestetyt lisäeläkkeet vanhuus-, varhennettu vanhuus-, työkyvyttömyys-, perhe-eläkkeet ja hautausavun.

Eläkesäätiö on suljettu säätiö, jota hallinnoi sekä työnantajien että työntekijöiden edustajista koostuva hallitus. Säätiö toimii Finanssivalvonnan (FIVA) sääntöjen mukaan. Eläkevelan tulee olla sääntöjen mukaan täysin katettu. Kansallinen etuus pohjaisiin järjestelyihin liittyvä velvoite lasketaan niin, että luvattu etuus on täysin katettu eläkkeelle siirtymiseen asti. Eläkkeelle siirtymisen jälkeen maksettavat etuudet tarkistetaan vuosittain TyEL-indeksin mukaan. Luvatut etuudet on määritetty säätiön säännöissä, joiden mukaan etuuden määrä lasketaan osuutena palkkasummasta. Osuus on useimmiten 66 % palkasta. Etuuden laskennassa käytettävä palkkasumma on viimeisten kymmenen vuoden keskimääräinen palkka, jota on tarkistettu yleisellä ansiotasoindeksillä.

Ruotsi

Ruotsissa konsernilla on useita etuus- ja maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, kuten yleinen ITP-järjestelmä sekä PA-KL- ja PA-KFS -järjestelmät, joihin aiemmin kunnan omistamissa yhtiöissä palveluksessa olevat työntekijät ovat oikeutettuja. Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ovat täysimääräisesti katettuja ja on rahoitettu osittain Fortumin eläkesäätiön ja osittain vakuutusmaksujen kautta. Eläkejärjestelyihin sisältyvät normaali ja täydentävä vanhuuseläke sekä perhe- ja työkyvyttömyyseläke. Merkittävien eläkejärjestelyt on tiettä ikäehdot täyttävien, pysyvissä työsuhteessa olevien toimihenkilöiden ITP-järjestelmä, johon myös määräraikaiset työntekijät ovat oikeutettuja tietyn odotusajan jälkeen. Saadakseen täyden eläkkeen työntekijällä on oltava ennakoitu eläkkeeseen oikeuttava työjakso, työn aloittamisesta eläkeikään saakka, vähintään 30 vuoden ajan.

Ruotsin eläkesäätiötä hallinnoi hallitus, joka koostuu sekä työnantajien että työntekijöiden edustajista. Säätiön toimintaa säätelee Ruotsin laki (no. 1967:531) ja se toimii Ruotsin arvopaperimarkkinaviranomaisen sekä lääninhallituksen sääntelyn ja valvonnan alaisena. Säätiön varat toimivat vakuutena etuus pohjaisille eläkevelvoitteille eikä säätiöllä ole varsinaisiin eläkemaksuihin liittyviä velvoitteita. Työnantajalla on oltava eläkevelvoitteelle vakuutus Ruotsin keskinäisen eläkevakuutusyhtiö PRI Pensionsgarantin kautta. Velan ei tarvitse säännösten mukaan olla täysin katettu säätiössä.

Useaa työnantajaa koskeva osuus ITP-eläkejärjestelystä, joka katetaan Alectaan suoritettavilla eläkemaksuilla (Fortumissa kollektiiviset perhe-eläkkeet), käsitellään maksupohjaisena järjestelyinä, koska ei ole olemassa yhdenmukaista ja luotettavaa perustaa allokoida varat ja velvoitteet ITP-järjestelmään osallistuvien kesken. Syy tähän on se, että järjestelmän ehtojen perusteella ei ole mahdollista määrittää miten yli- tai alijäämä vaikuttaa tuleviin maksuihin.

Muiden maiden eläkejärjestelyt

Fortumin venäläisten yhtiöiden eläkkeet katetaan pääosin maksuilla valtiollisiin eläkejärjestelyihin. Nämä järjestelyt ovat maksupohjaisia järjestelyjä. Fortum osallistuu Venäjällä (maksupohjaisten järjestelyjen lisäksi) ja Puolassa työnantajakohdittaisiin etuus pohjaisiin järjestelyihin, joista on erikseen sovittu työehtosopimuksissa. Nämä etuus pohjaiset järjestelyt ovat rahastoimattomia ja yhtiö suorittaa etuuskien maksut sitä mukaa, kun ne erääntyvät maksettaviksi. Näihin järjestelyihin liittyy eläkemaksujen lisäksi kertaluonteisia etuuksia, jotka maksetaan esimerkiksi työntekijän kuoleman- tai työkyvyttömyystapauksissa sekä huomionosoituksina merkkipäivinä tai ansioituneille työntekijöille tai eläkkeelle jääneille työntekijöille maksettavina huomionosoituksina.

Norjalaisilla yhtiöillä on eläkejärjestelyjä, jotka ovat yleisiä kuntatyönantajilla Norjassa. Nämä etuus pohjaiset eläkejärjestelyt sisältävät vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen, mukaan lukien

Norjan kansallisen eläkejärjestelmän (Folketrygden) mukaiset eläke-etuudet. Eläkevastuut ovat Norjan vakuutuslainsäädännön mukaisesti täysimääräisesti katettuja.

Muissa maissa eläkejärjestelyt perustuvat paikallisiin määräyksiin ja käytäntöihin, pääasiassa järjestelyt ovat maksuperusteisia eläkejärjestelyjä.

Merkittävimmät eläkejärjestelyihin liittyvät riskit - Ruotsi ja Suomi

Yleiset riskit

Ruotsi: Koska eläkesäätiö on eriytetty rahastoista, Fortumilla ei ole veloitetta suorittaa lisämaksuja eläkesäätiöön, vaikka rahastolla ei olisi riittävästi varoja velvoitteidensa kattamiseksi. Jos rahaston varojen määrä laskee Ruotsin kirjanpitolainsäädännön mukaan lasketun veloitteen alapuolelle, Fortumin vakuutusmaksut eläkeyhtiö PRI:hin kuitenkin kasvavat.

Suomi: Jos rahaston varojen tuotto ei riitä kattamaan eläkevelvoitteen kasvua ja etuuskien maksua tilikauden aikana, työnantajan tulee kattaa alijäämä lisämaksuilla, jollei rahaston oma pääoma ole riittävä.

Diskonntauskoron muutokset

Ruotsi: IFRS-standardien mukaisen etuus pohjaisen eläkevelvoitteen laskennassa käytettävä diskonttauskorko perustuu Ruotsin vakuudellisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon. Tuoton laskennassa käytetään joukkovelkakirjalainoja, jotka vastaavat parhaiten eläkevastuiden arvioitua kestoa. Joukkovelkakirjalainojen markkinatuottojen vaihtelu muodostaa riskin eläkevelvoitteiden määrän vaihtelulle. Jos markkinatuotot laskevat, eläkevelvoitteen määrä kasvaa.

Suomi: IFRS-standardien mukaisen etuus pohjaisen eläkevelvoitteen laskennassa käytettävä diskonttauskorko riippuu yritysten joukkovelkakirjalainojen korosta tilinpäätöspäivänä. Korkojen lasku kasvattaa eläkevelvoitteen määrää, mitä tasoittaa vastaavasti kiinteän tuoton sijoitusten arvon nousu.

Sijoitusriski ja volatiteettiriski

Ruotsi: Eläkesäätiön toimintaa säätelee laki ja se toimii Ruotsin arvopaperimarkkinaviranomaisen sekä lääninhallituksen sääntelyn ja valvonnan alaisena. Eläkesäätiön hallitus päättää vuosittain varojen sijoitussuunnitelmasta ja riskienhallinnasta, joissa määritetään myös rajat sijoitettujen varojen markkina-arvon laskulle. Varat koostuvat pääasiassa kiinteän tuoton instrumenteista, indeksisidonnaisista rahastoista ja rahavaroista.

Suomi: Eläkesäätiön hallitus hyväksyy vuosittain sijoitussuunnitelman, joka perustuu ulkopuolisten asiantuntijoiden suorittamaan taseanalyysiin. Säätiön varat sijoitetaan osakkeisiin ja osakerahastoihin, kiinteän tuoton instrumentteihin ja kiinteistöihin. Sijoitukset hajautetaan eri sijoitusluokkiin ja eri varainhoitajille Finanssivalvonnan sääntely huomioiden. Kiinteistö sijoituksista merkittävimmän muodostaa Fortumin pääkonttori, joka on vuokrattu Fortum Oyj:lle.

Oletuksiin liittyvät riskit

Aktuaarilaskelmat edellyttävät oletusten tekemistä inflaatiosta, palkkatasosta sekä pitkäikäisyydestä. Jos toteumat poikkeavat oletuksista, eläkevelvoitteesta voi muodostua arvioitua suurempi.

Veloitteen nykyarvon muutokset

milj. euroa	Etuuspohjainen velvoite		Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo		Etuuspohjainen netto-omaisuuserä(-)/-velka(+)	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Tasearvo 1.1.	540	466	-400	-415	140	51
Tuloslaskelmaan kirjatut erät ¹⁾						
Työsuorituksen perustuva meno	9	7	0	0	9	7
Aiempaan työsuorituksen perustuva meno	-5	1	2	0	-3	1
Veloitteen täyttämistä johtuvat voitot tai tappiot	-3	-7	2	6	-1	-1
Nettokorko ²⁾	9	14	-6	-13	3	1
	10	15	-3	-7	7	8
Laajaan tuloslaskelmaan kirjatut erät						
Uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot(-)/tappiot(+)	-65	115	-14	-15	-79	101
Väestö rakenneoletuksien muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot ³⁾	7	0			7	0
Taloudellisten oletuksien muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-65	120			-65	120
Kokemusperäisistä tarkistuksista johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	-7	-4			-7	-4
Järjestelmään kuuluvien varojen tuotto (poislukien tuloslaskelmaan kirjattu nettokorko)			-14	-15	-14	-15
Kurssierot	3	-12	-3	9	0	-3
	-63	103	-16	-6	-79	97
Muut						
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn			-2	-2	-2	-2
Maksetut etuudet	-16	-17	13	13	-3	-4
Vähennykset liittyen tytäryhtiömynteihin	-23	-27	23	17	0	-10
Tasearvo 31.12.	448	540	-384	-400	64	140
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo					444	532
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo					-384	-400
Rahastoitu määrä					60	133
Rahastoimattoman veloitteiden nykyarvo ⁴⁾					4	7
Nettomääräinen eläkevelvoite					64	140
Etuuspohjainen omaisuuserä taseen muissa pitkäaikaisissa sijoituksissa					1	0
BS Etuuspohjainen eläkevelvoite taseessa					65	140

1) Tuloslaskelmaan kirjatut erät sisältävät vuonna 2014 lopetettujen toimintojen osuuden.

2) Nettokorko on tuloslaskelmassa esitetty rahoituserissä, muut etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyvät kulut sisältyvät henkilöstökuluihin (rivi etuuspohjaiset järjestelyt liitetiedon 11 Henkilöstökulut henkilöstökuluerittelyssä).

3) Vuoden 2015 laskelmassa käytettyjä kuolevuusoletuksia Suomessa ja Ruotsissa on muutettu. Suomalaiset ja ruotsalaiset vakuutusyhtiöt tulevat muuttamaan kuolevuusoletuksiaan 31.12.2016. Uudet kuolevuusoletukset on jo määritetty ja koska uusi kuolevuusoletus on paras arvio tulevasta kuolevuudesta, Fortum on päättänyt käyttää uutta oletusta.

4) Rahastoimattomat velvoitteet liittyvät Venäjän ja Puolan eläkejärjestelyihin.

Vuoden 2015 lopussa yhteensä 1 103 (2014: 1 230) Fortumin työntekijää kuului etuuspohjaisiin eläkejärjestelmiin, jotka tarjoavat eläke-etuuksia. Vuoden 2015 aikana eläkkeitä tai vastaavia etuuksia maksettiin yhteensä 2 855 (2014: 2 929) henkilölle.

Eläkejärjestelyihin liittyvien maksusuoritusten arvioidaan olevan 2 miljoonaa euroa vuonna 2016.

Järjestelyyn kuuluvien varojen jakautuminen

milj. euroa	2015	2014
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	128	129
Velkainstrumentit	136	133
Rahat ja pankkisaamiset	33	38
Kiinteistöt, joista konsernin omassa käytössä 65 miljoonaa euroa (2014: 67)	68	72
Fortum Oyj:n omat osakkeet	0	5
Muut varat	18	23
Yhteensä	384	400

Kun eläkejärjestely on rahoitettu vakuutusyhtiössä, järjestelyyn kuuluvien varojen jakauma ei ole ollut käytettävissä. Tällöin varat on sisällytetty erään 'Muut varat'.

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto Suomessa ja Ruotsissa oli 20 miljoonaa euroa (2014: 27).

Taseeseen kirjatut määrät maittain 2015

milj. euroa	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	302	134	8	444
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-265	-114	-5	-384
Alijäämä(+)/Ylijäämä(-)	37	20	3	60
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo			4	4
Nettomääräinen omaisuuserä(-)/velka(+) taseessa	37	20	7	64
Etuuspohjainen omaisuuserä taseen muissa pitkäaikaisissa sijoituksissa	0	0	1	1
BS Etuuspohjainen eläkevelvoite	37	20	7	65

Taseeseen kirjatut määrät maittain 2014

milj. euroa	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	354	170	9	532
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-264	-130	-5	-400
Alijäämä(+)/Ylijäämä(-)	90	39	3	133
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo			7	7
Nettomääräinen omaisuuserä(-)/velka(+) taseessa	90	39	11	140
Etuuspohjainen omaisuuserä taseen muissa pitkäaikaisissa sijoituksissa	0	0	0	0
BS Etuuspohjainen eläkevelvoite	90	39	11	140

Tärkeimmät vakuutusmatemaattiset oletukset

	2015				2014			
	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut maat	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut maat
Diskonttauskorko, %	2,07	3,30	10,00	2,31	1,30	2,50	9,00	3,00
Tuleva palkankorotus, %	2,20	3,00	6,50	2,50	2,20	3,00	7,50	3,25
Etuuksien korotukset, %	2,10	2,00	6,50	1,48	2,10	2,00	6,50	2,23
Inflaatio, %	2,00	2,00	6,50	1,75	2,00	2,00	6,50	1,75

Suomessa käytetty diskonttauskorkokanta perustuu eurooppalaisten yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen viitekorkoihin, jotka vastaavat parhaiten etuus pohjaisten eläkevastuiden arvioitua kestoa. Ruotsissa käytetty diskonttauskorkokanta perustuu ruotsalaisiin vakuudellisten joukkovelkakirjalainojen tuottoihin ja Norjassa norjalaisiin vakuudellisten joukkovelkakirjalainojen tuottoihin, jotka vastaavat parhaiten etuus pohjaisten eläkevastuiden arvioitua kestoa. Ruotsalaisia ja norjalaisia vakuudellisia joukkovelkakirjalainoja pidetään korkealaatuksina niiden vakuutena olevan varallisuuden johdosta. Venäjällä on diskonttauskoron perustana käytetty näiden valtioiden pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen viitekorkoja, jotka ovat yhdenmukaisia sekä käytetyn valuutan että etuus pohjaisten eläkevastuiden arvioidun keston kanssa.

Elinajanodotus on odotettu jäljellä oleva elinikä tietyssä iässä

Pitkäikäisyys 65-vuotiaana	Suomi	Ruotsi
45 - mies	22,0	23,4
45 - nainen	27,0	25,3
65 - mies	21,4	21,7
65 - nainen	25,4	24,2

Diskonttauskorko, inflaatio-oletus ja tuleva palkankorotus oletus ovat tärkeimpiä etuus pohjaisten eläkevastuiden laskennassa käytettyjä oletuksia. Alla on esitetty puolen prosenttiyksikön oletuksen muutoksen vaikutus vuoden 2015 lopun etuus pohjaisen veloitteen määrään, pitäen muut laskelmissa käytetyt muuttajat ennallaan.

Etuus pohjaisen veloitteen herkkyyks muutoksille keskeisissä oletuksissa

Oletuksen muutos	Vaikutus eläkevelvoitteeseen lisäys+ / vähennys -	
	Suomi	Ruotsi
0,5 % lisäys diskonttauskorossa	-7 %	-10 %
0,5 % vähennys diskonttauskorossa	8 %	12 %
0,5 % lisäys etuuskien korotus oletuksessa	7 %	8 %
0,5 % vähennys etuuskien korotus oletuksessa	-6 %	-7 %
0,5 % lisäys palkankorotus oletuksessa	1 %	3 %
0,5 % vähennys palkankorotus oletuksessa	-1 %	-3 %

Käytetyt menetelmät herkkyyks analyysin laatimisessa ei muuttunut verrattuna edelliseen kauteen. Muutos kuolevuus oletukseen niin, että elinikä nousee yhdellä vuodella lisäisi nettovelkaa Suomessa ja Ruotsissa yhteensä 18 miljoonaa euroa (30,9 %).

Diskonttaamattoman eläkevastuun erääntyminen Suomessa ja Ruotsissa vuoden 2015 lopussa

milj. euroa	Tulevat maksut
Alle 1 vuoden sisällä erääntyvät	12
1-5 vuoden sisällä erääntyvät	52
5-10 vuoden sisällä erääntyvät	69
10-20 vuoden sisällä erääntyvät	125
20-30 vuoden sisällä erääntyvät	94
Yli 30 vuoden kuluttua erääntyvät	55

Eläkeveloitteen painotettu keskimääräinen kesto Suomessa ja Ruotsissa oli vuoden 2015 lopussa 16,0 vuotta.

33 Muut pitkäaikaiset velat

milj. euroa	2015	2014
Liittymismaksut	109	110
Muut velat	58	44
BS Yhteensä	168	154

Palautettavat kaukolämpöverkon liittymismaksut Suomessa ovat yhteensä 109 miljoonaa euroa (2014: 110).

34 Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma

milj. euroa	2015	2014
Ostovelat	249	298
Siirtovelat		
Lomapalkkavelka ja muut henkilöstökulujaksotukset	63	71
Korkovelat	175	205
Muut siirtovelat	77	64
Muut velat		
ALV-velka	22	35
Verovelka	20	35
Energiaerot	13	12
Saadut ennakkomaksut	18	33
Lyhytaikaiset varaukset ¹⁾	17	66
Muut velat	227	69
BS Yhteensä	879	888

1) Katso myös [liitetieto 31](#) Muut varaukset.

Johdon arvion mukaan ostovelkojen ja muiden velkojen käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

35 Pantatut varat

milj. euroa	2015	2014
Omasta puolesta annetut		
Lainat		
Pantit	294	292
Kiinteistökiinnitykset	137	137
Muut sitoumukset		
Kiinteistökiinnitykset	118	137

35.1 Velkojen vakuudeksi pantatut varat

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa Valtion ydinjätehuoltorahastosta. Fortumilla on tätä lainaa varten vakuutena Kemijoki Oy:n osakkeita. Pantattuina olevien osakkeiden arvo 31.12.2015 oli 269 miljoonaa euroa (2015: 269).

Pantit-erään kuuluvat myös pankkitalletukset 6 miljoonaa euroa (2014: 3), jotka on annettu Nasdaq Commodities ja kansainvälisten ICE- ja EEX-pörssien kanssa käytävän sähkökaupan ja hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi.

Virolainen Fortum Tartu (Fortumin omistusosuus 60 %) on antanut kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 96 miljoonaa euroa (2014: 96) lainan vakuudeksi. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (2014: 41) kiinteistökiinnitykset.

Lisätietoja näihin kiinnityksiin liittyvistä korollisista veloista on [liitetiedossa 28](#) Korolliset velat.

35.2 Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Fortum on antanut Työ- ja elinkeinoministeriölle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä, arvoltaan 118 miljoonaa euroa (2014: 137). Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainmukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistoon ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin tuleviin kustannuksiin. Vakuuksien määrä tarkistetaan vuosittain kesäkuussa edellisen vuoden lopulla päätetyn laillisen vastuun ja rahastotavoitteen perusteella. Vuosittaisen päivityksen seurauksena kiinteistökiinnitysten määrä laski 19 miljoonalla eurolla.

Katso myös [liitetieto 30](#) Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat ja [liitetieto 38](#) Vastuut.

36 Vuokrasopimukseen liittyvät sitoumukset

Laadintaperiaatteet

Muut vuokrasopimukset

Ne aineellisen käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut eivät ole olennaisilta osin siirtyneet konsernille, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muun vuokrasopimuksen perusteella määräytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruksina kuluerinä vuokra-ajan kuluessa.

Muiden vuokrasopimusten perusteella saadut vuokratuotot konsernin vuokralle antamasta käyttöomaisuudesta kirjataan Muihin tuottoihin tuloslaskelmassa.

Rahoitusleasingsopimukset

Aineellisen käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyä olennainen osa omistamiselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Ne merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana varoiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin sopimuksen syntymisajankohtana määritetty vuokratuon hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo.

36.1 Fortum vuokralleantajana

Muut vuokrasopimukset

Tuloslaskelmaan kirjatut vuokratulot olivat 3 miljoonaa euroa (2014: 1).

Rahoitusleasingsopimukset

Fortumilla ei ole merkittäviä rahoitusleasingjärjestelyjä, joissa konserni toimii vuokralleantajana.

36.2 Fortum vuokralleottajana

Muut vuokrasopimukset

Fortum on tehnyt useita muita ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia toimistolaitteista ja autoista. Osaan näistä sopimuksista liittyy oikeus uusaa sopimus. Muiden ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettaviksi tulevien vähimmäisvuokrien erääntymisajat on esitetty alla olevassa taulukossa. Vuokramaksut, jotka olivat 13 miljoonaa euroa (2014: 16), sisältyvät tuloslaskelman muihin kuluihin. Tuleviin vähimmäisvuokramaksuihin sisältyy pitkäaikaisten maanvuokrasopimusten vuokramaksuja.

Tulevien vähimmäisvuokramaksujen kokonaismäärä

milj. euroa	2015	2014
Yli vuoden kuluessa	14	24
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	23	43
Yli viiden vuoden kuluttua	24	76
Yhteensä ¹⁾	60	142

1) Vuonna 2014 sisältää lopetettujen toimintojen osuuden.

Rahoitusleasingsopimukset

Fortumilla ei ole merkittäviä rahoitusleasingjärjestelyjä, joissa konserni toimii vuokralleottajana.

37 Investointisitoumukset

milj. euroa	2015	2014
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	426	458
Aineettomat hyödykkeet	2	3
Yhteensä	428	461

Investointisitoumukset ovat investointeihin liittyviä sitoumuksia, joita ei ole kirjattu tilinpäätökseen. Investointisitoumusten määrä ei ole olennaisesti muuttunut verrattuna edelliseen vuoteen. Investointisitoumukset ovat kasvaneet vuoden aikana johtuen investoinnista uuteen CHP-laitokseen Puolan Zabzessa. Vähennykset johtuvat pääosin Loviisan ydinvoimalaitoksen automaatiouudistushankkeen edistymisestä, OAO Fortumin inventointiohjelman etenemisestä Venäjällä sekä Ruotsin sähkönsiirto-liketoiminnan myynnistä.

Lisäksi Fortum on sitoutunut rahoittamaan enintään 107 miljoonalla eurolla Voimaosakeyhtiö SF:ää liittyen sen osuuteen Fennovoiman ydinvoimahankkeessa Suomessa.

Lisätietoja näihin investointisitoumuksiin liittyen on [liitteessä 19](#) Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.

38 Vastuut

Laadintaperiaatteet

Ehdollinen velka esitetään tilinpäätöksessä silloin, kun kyseessä on mahdollinen velvoite, joka on syntynyt aikaisempien tapahtumien seurauksena ja jonka olemassaolo varmistuu vasta yhden tai useamman epävarman tapahtuman myötä tulevaisuudessa. Ehdollisena velkana esitetään myös velvoite, jota ei merkitä taseeseen velaksi tai varaukseksi, koska voimavarojen poistuminen konsernista ei ole todennäköistä tai koska luotettavaa arviota velvoitteen määrästä ei ole tehtävissä.

milj. euroa	2015	2014
Omasta puolesta		
Muut vakuudet ja vastuut	192	189
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	624	459

38.1 Omasta puolesta annetut vakuudet

Omasta puolesta annetut muut vakuudet ja vastuut ovat 192 miljoonaa euroa joulukuun lopussa 2015 (2014: 189).

Fortum omistaa Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva 45,45 %:n osallistumisoikeus. Osallistumissopimuksen nojalla Fortumin on annettava vakuus TVO:lle mahdollisen sopimusrikkomuksen varalta. Vakuus on määrältään 125 miljoonaa euroa (2014: 125).

38.2 Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut takaukset ja muut vastuut koostuvat pääasiassa takauksista, jotka liittyvät Fortumin ydinvoimaliiketoimintaa harjoittaviin osakkuusyrityksiin Teollisuuden Voima Oyj (TVO), Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) ja OKG AB (OKG). Takaukset on annettu Fortumin omistussuhteiden suhteessa.

Lainsäädäntö edellyttää, että Suomessa ja Ruotsissa toimivien ydinvoimayhtiöiden on annettava vakuuksia Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoille, joilla taataan, että voimalaitosten käytöstäpoistoon ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen on riittävät varat. Suomessa Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle TVO:n puolesta omistussuutensa mukaisen takauksen lainmukaisen vastuun kattamattoman osuuden ja odottamattomien tapahtumien vakuudeksi. Takauksien määrä tarkistetaan vuosittain kesäkuussa edellisvuoden joulukuussa päätetyn laillisen vastuun perusteella. Vuotuisen tarkistuksen seurauksena annettujen takuiden määrä oli 37 miljoonaa euroa (2014: 41). Takaus kattaa ydinjätehuoltomaksujen jaksotuksesta aiheutuvan lainmukaisen vastuun maksamattoman osuuden sekä ennakoimattomien tapahtumien riskin.

Ruotsissa Fortum on antanut Ruotsin ydinjätehuoltorahastolle takaukset FKA:n ja OKG:n puolesta omistussuhteensa mukaisesti. Uusia takauksia koskien vuosia 2015–2017 on annettu Forsmarks Kraftgrupp

AB:n ja OKG AB:n puolesta. Takausten määrä oli vuoden 2015 lopussa yhteensä 5 393 miljoonaa Ruotsin kruunua eli 587 miljoonaa euroa (vuoden 2014 lopussa: 393 miljoonaa euroa). Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta on annettu kahdenlaisia takauksia. Rahoitusmäärä (Financierings belopp) annetaan ydinjätehuoltorahaston tarkasteluhetken mukaisen alijäämän kattamiseksi olettaen, että rahastoon ei suoriteta lisämaksuja. Alijäämä lasketaan ennakoidun kulun sekä velvoitteen kattamiseksi tarkoitettujen varojen erotuksena laskentahetkellä. Lisämäärä (Kompletterings belopp) annetaan sellaisen alijäämän kattamiseksi, joka voi muodostua ennakoimattomien tapahtumien seurauksena. Fortumin Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta antamat rahoitusmäärät vuoden 2015 lopussa olivat 3 843 miljoonaa Ruotsin kruunua (418 miljoonaa euroa) ja lisämäärät 1 550 miljoonaa Ruotsin kruunua (169 miljoonaa euroa).

38.3 Muut vastuut

Fortum Oil and Gas Oy:n vuoden 2004 jakautumisen seurauksena Fortumin kokonaan omistamalla Fortum Heat and Gas Oy:llä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oil Oyj:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain (734/1978) 14a luvun 6§:n säädökseen.

39 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

39.1 Tytäryritykset

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Ruotsissa

Fortum on saanut Ruotsissa vuosittain vuosien 2009–2012 tuloverotuksia koskevia jälkiverotuspäätöksiä 2011–2013 joulukuussa sekä 2014 lokakuussa. Veroviranomaisten kannan mukaan Fortumin pitäisi maksaa lisää tuloveroa vuosilta 2009–2012 vuosina 2004–2005 ruotsalaisten tytäryhtiöiden välillä toteutettuun lainojen uudelleen kohdistamiseen sekä vuosilta 2010–2012 vuonna 2008 toteutuneen TGC 10:n (nykyään OAO Fortum) osakkeiden hankinnan rahoittamiseen liittyen. Veroviranomaisten vaateet perustuvat vuonna 2009 toteutettuun verolainsäädännön muutokseen. Fortumin näkemyksen mukaan vaatimukset ovat perusteettomia ja Fortum on valittanut veroviranomaisten päätöksistä. Kaikki tapaukset ovat vireillä hallinto-oikeudessa. Tammikuussa 2015 Ruotsin veroviranomaiset ilmoittivat hallinto-oikeudelle, että he luopuvat vuotta 2010 koskevista vaateistaan TGC 10:n rahoitukseen liittyen. Lisäksi Ruotsin veroviranomaiset luopuivat joulukuussa 2015 osittain ruotsalaisten tytäryhtiöiden välillä toteutettuun lainojen uudelleen kohdistamiseen liittyvistä vaateistaan (verovaikeus yhteensä 142 miljoonaa Ruotsin kruunua), koska osa koroista on maksettu pääomitetulle kertyneelle korolle.

Lisäksi Fortum on saanut vuotta 2013 koskevat jälkiverotuspäätökset Ruotsissa joulukuussa 2015. Päätökset koskevat Fortumin alankomaalaisen rahoitusyhtiön ruotsalaisille konserniyhtiöille myöntämiä lainoja. Näihin lainoihin liittyvät korkotulot on verotettu Alankomaissa. Ruotsin veroviranomainen katsoo kuitenkin vain puolet kunkin lainan koroista vähennyskelpoisiksi eli liiketoimintalähtöisiksi. Muita korkoja verottaja ei pidä vähennyskelpoisina. Päätökset perustuvat vuonna 2013 toteutettuun verolainsäädännön

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

muutokseen. Fortumin näkemyksen mukaan vaatimukset ovat perusteettomia ja Fortum on valittanut päätöksistä. Tapaukset ovat vireillä hallinto-oikeudessa.

Lainopillisten arvioiden ja lausuntojen perusteella tilinpäätökseen ei ole tehty verovaruksia yllä mainituista Ruotsin verovaateista ja -oikeudenkäynneistä. Mikäli veroviranomaisten päätökset jäävät voimaan valitusprosessin jälkeen, negatiivinen vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 389 miljoonaa Ruotsin kruunua (42 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2009, 347 miljoonaa Ruotsin kruunua (38 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2010, arviolta 467 miljoonaa Ruotsin kruunua (51 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2011, 143 miljoonaa Ruotsin kruunua (16 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2012 ja 273 miljoonaa Ruotsin kruunua (30 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2013.

Verovaatteet ja -oikeudenkäynnit Belgiassa

Fortum on saanut vuosien 2008-2011 tuloveroja koskevat jälkiverotuspäätökset Belgiassa. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum ELF NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja on valittanut päätöksestä. Ensimmäisen asteen tuomioistuimien Antwerpenissa hylkäsi Fortumin valituksen vuosilta 2008 ja 2009 kesäkuussa 2014. Fortumin näkemyksen mukaan päätös oli perusteeton ja Fortum valitti asiassa valitustuomioistuimeen.

Tammikuussa 2016 Fortum sai myönteisen päätöksen valitustuomioistuimesta, jossa tuomioistuimien hylkäsi veroviranomaisten tulkinnan ja vuoden 2008 verotuspäätös poistettiin. Fortumin valitukset koskien vuosia 2009-2011 ovat edelleen vireillä ja Fortum arvioi myös näiden valitusten noudattavan valitustuomioistuimen vuotta 2008 koskevan päätöksen linjauksia. Veroviranomaiset voivat vielä valittaa vuotta 2008 koskevasta päätöksestä korkeimpaan oikeuteen, Hof van Cassatie'in. Tilinpäätökseen ei lainopillisten arvioiden ja lausuntojen perusteella ole tehty jälkiverotuspäätöksistä verovarausta. Vaadittujen jälkiverojen määrä on vuoden 2008 osalta 36 miljoonaa euroa, vuoden 2009 osalta noin 27 miljoonaa euroa, vuoden 2010 osalta noin 15 miljoonaa euroa ja vuoden 2011 osalta noin 21 miljoonaa euroa. Kyseessä olevat verot on jo maksettu. Kun verot palautetaan Fortumille, Fortum tulee saamaan 7 %:n koron kyseessä oleville summille.

Marraskuussa 2015 Fortum sai Belgian veroviranomaisilta jälkiverotuspäätöksen koskien vuotta 2012. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum Project Finance NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja tulee valittamaan päätöksestä. Vuosia 2008-2011 koskevan periaatteellisen kannan mukaisesti tilinpäätökseen ei ole tehty asiasta verovarausta. Vaaditun jälkiveron määrä vuoden 2012 osalta on noin 15 miljoonaa euroa.

Verovaatteet ja -oikeudenkäynnit Suomessa

Fortum on saanut Suomessa vuoden 2007 tuloveroa koskevan jälkiverotuspäätöksen joulukuussa 2013. Veroviranomaiset katsoivat siirtohintatarkastuksen perusteella, että Fortum Oyj tekee yksityiskohtaiset liiketoimintapäätökset kaikkien konserniyhtiöiden puolesta ja tästä syystä Fortumin belgialaiseen tytäryhtiöön Fortum Project Finance NV:hen tehtyä pääomasijoitusta ei pidetä verotuksessa pääomasijoituksena, vaan uudelleen luokitellaan tytäryhtiön käyttöön annetuiksi varoiksi. Veroviranomaisten mielestä Fortum Project Finance NV:n lainasaamisilleen saama korkotuotto tulisi verottaa Suomessa eikä Belgiassa. Fortum katsoi vaatteet perusteettomiksi niin perusteiltaan kuin lain tulkinnan näkökulmasta. Fortum valitti päätöksestä.

Konserniverokeskuksen oikaisulautakunta hyväksyi Fortumin verovuotta 2007 koskevan oikaisuvaatimuksen 21.8.2014. Oikaisulautakunnan päätös noudattaa korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksessään kesäkuussa 2014 omaksumaa linjaa, jonka mukaan siirtohinnoittelusääntösten

nojalla ei voida muuttaa liiketoiminnan verotuksellista luonnetta toiseksi, vaan ainoastaan puuttua tavaran tai palvelun hinnoitteluun. Ennakkopäätöksestä huolimatta Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on valittanut tästä päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen. Jos Veronsaajien oikeudenvallontayksikön valitus menestyy oikeusasteissa, negatiivinen vaikutus tilikauden tulokseen olisi noin 136 miljoonaa euroa vuoden 2007 osalta. Tilinpäätökseen ei lainopillisten arvion ja sitä tukevan lausunnon perusteella ole tehty asiasta verovarausta.

Joulukuussa 2014 Fortum on saanut Konserniverokeskukselta verottamatta jättämispäätöksen Suomessa koskien rahoitustoimintaa Belgian ja Hollannin rahoitusyhtiössä vuosina 2008-2011. Päätös annettiin vuosina 2013-2014 suoritettujen siirtohinnoittelutarkastuksen perusteella ja siinä tehty linjaus noudatti oikaisulautakunnan Fortumille antamaa päätöstä koskien vuotta 2007. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on valittanut päätöksistä helmikuussa 2015 ja tapaukset ovat nyt vireillä Konserniverokeskuksen oikaisulautakunnassa. Oikaisuvaatimuksen mukaan Konserniverokeskuksen verottamattajättämistä koskeva päätös on kumottava ja Fortum Project Finance NV:n vuosina 2008-2011 saamat korkotuotot on verotettava Suomessa eikä Belgiassa. Mikäli veronsaajien oikeudenvallontayksikön oikaisuvaatimus menestyisi negatiivinen vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 140 miljoonaa euroa koskien vuotta 2008, 99 miljoonaa euroa koskien vuotta 2009, 76 miljoonaa euroa koskien vuotta 2010, ja 90 miljoonaa euroa koskien vuotta 2011. Lisäksi Fortum Oyj olisi velvollinen maksamaan veronlisäystä. Verovuotta 2007 koskevan asian periaatteellisen kannan mukaisesti Fortum pitää vaatteita perusteettomina myös tältä osin. Tilinpäätökseen ei lainopillisen arvion ja sitä tukevan lausunnon perusteella ole tehty asiasta verovarausta.

Katso lisätietoa [liitteestä 13](#) Tuloverot ja [liitteestä 29](#) Laskennalliset verot.

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi jotkin konsernin yhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin normaaliin liiketoimintaan ja verotukseen liittyvissä riita-asioissa. Johdon mukaan näillä asioilla ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta konsernin rahoitusasemaan.

39.2 Osakkuusyrietykset

Suomessa Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa (OL3), omistamiensa Teollisuuden Voima Oyj -osakkeiden (TVO) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. Olkiluoto 3-laitosyksikön rakennustyöt ovat pääosin valmiit. Sähkö-, automaatio- ja mekaaniset asennukset ovat edelleen kesken. Käyttöautomaation tehdasteetit valmistuivat ja järjestelmä siirrettiin Olkiluotoon elokuussa. Turvallisuusautomaatiojärjestelmien tehdasteetit valmistuivat joulukuussa. Turbiinilaitoksella käyttöönoton ensimmäinen vaihe on valmistunut. Osa järjestelmistä ja komponenteista pidetään käytössä, osa on säilönnässä erillisen suunnitelman mukaisesti. Laitostoimittajan, AREVA-Siemens, syyskuussa 2014 päivitetyn aikataulun mukaan laitosyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa vuoden 2018 lopulla.

Joulukuussa 2008 OL3 laitoimittaja aloitti Kansainvälisen kauppakamarin sääntöjen mukaisen väliesmenettelyn ja toimitti vaateen koskien OL3:n viivästymistä ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Laitostoimittajan heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen vaatimus on kokonaisuudessaan noin 3,4 miljardia euroa. Vaatimus kattaa rakentamisaikana tapahtumat vuoden 2011 kesäkuun loppuun asti.

TVO jätti asiassa vuonna 2012 kanteen ja vastineen. TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä on noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka on OL3:n säännöllisen sähköntuotannon alkamisajankohda.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt (AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG) ovat laitoimittajien sopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista.

Väliesmenettely voi kestää useita vuosia, jona aikana vaateiden määrät voivat vielä muuttua.

40 Tilikauden jälkeiset tapahtumat

8.1.2016 Fortum teki Puolassa julkisen ostotarjouksen Varsovan pörssissä listatun sähkö- ja kaasuyhtiö Duon Grupa S.A.:n kaikista osakkeista. Kauppa toteutuu, mikäli Fortum saa vähintään 51 % osakkeista tarjousajan loppuun mennessä. Tarjousaika alkaa 28.1.2016 ja sen arvioidaan päättyvän 26.2.2016. Tarjous on tehty Puolan lainsäädännön sekä Varsovan pörssin sääntöjen mukaisesti, ja se vaatii Puolan kilpailuviranomaisen hyväksynnän.

41 Yrityshankinnat ja -myynnit

41.1 Hankinnat vuonna 2015 ja 2014

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin oli 43 miljoonaa euroa (2014: 69), joista 1 miljoonaa euroa (2014: 7) oli tytäryritysosakkeisiin, 27 miljoonaa euroa (2014: 60) osakkuus- ja yhteisyritysosakkeisiin ja 15 miljoonaa euroa (2014: 2) myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Fortum päätti vuonna 2015 osallistua 6,6 prosentin epäsuoralla omistusosuudella Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen. 6,6 prosentin epäsuora omistus toteutuu, kun voimalaitos suunnitelmien mukaan otetaan kaupalliseen käyttöön vuonna 2024. Vuoden 2015 aikana Fortum on investoinut 11 miljoonaa euroa Fennovoimaan, minkä seurauksena Fortumin epäsuora omistus Fennovoimasta oli 4,1 % vuoden 2015 lopussa. Fortumin osallistuminen hankkeeseen toteutetaan Voimaosakeyhtiö SF:n kautta. Fortumin epäsuora investointi Fennovoimaan on luokiteltu Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Vuonna 2014 Fortum hankki lisää osakkeita osakkuusyriytestään Territorial Generating Company 1:stä. Hankinnan jälkeen Fortum omistaa TGC-1:stä yhteensä 29,45 %.

Heinäkuussa 2014 Fortum osti E.ON Ruhrgas International GmbH:n 33,66 prosentin osuuden virolaisesta maakaasun vienti-, myynti- ja jakeluyhtiöstä AS Eesti Gaasista sekä vastaavan osuuden kaasujakeluyhtiö AS Võrguteenus Valduksesta. Hankitut osakkeet kasvattivat Fortumin omistusosuutta molemmissa yhtiöissä noin 51 prosenttiin. Kauppa saatiin päätökseen vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä. Fortum jatkaa virolaisen kaasuliiketoiminnan omistusosuutensa raportointia pääomaosuusmenettelyn mukaisesti.

41.2 Yritysmyyynnit vuonna 2015 ja 2014

Yhteenvedo merkittävistä yritysmyyneistä	Vuosi	Segmentti	Maa	Omistusosuus %
Jatkuvat toiminnot				
AS Võrguteenus Valdus	2015	Heat, Electricity Sales and Solutions	Viro	51 %
Gasum Oy	2014	Heat, Electricity Sales and Solutions	Suomi	31 %
Norjan lämpöliiketoiminta	2014	Heat, Electricity Sales and Solutions	Norja	100 %
Grangemouth CHP Ltd	2014	Power and Technology	Iso-Britannia	100 %
Karlshamn Kraft AB	2014	Power and Technology	Ruotsi	30 %
Lopetetut toiminnot				
Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminta	2015	Distribution	Ruotsi	100 %
Norjan sähkönsiirtoliiketoiminta	2014	Distribution	Norja	100 %
Suomen sähkönsiirtoliiketoiminta	2014	Distribution	Suomi	100 %

Yritysmyyynnit 2015

Fortum allekirjoitti maaliskuussa 2015 sitovan kauppasopimuksen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä yhteenliittymälle, johon kuuluvat ruotsalaiset kansalliset eläkerahastot Första AP-Fonden (12,5 %) ja Tredje AP-Fonden (20,0 %), ruotsalainen eläke- ja vahinkovakuutusyhtiö Folksam (17,5 %) sekä kansainvälinen infrastruktuurisijoittaja Borealis Infrastructure Management Inc. (50 %). Myynti saatettiin päätökseen 1. kesäkuuta 2015. Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan velaton kauppahinta oli 60,6 miljardia Ruotsin kruunua (noin 6,5 miljardia euroa). Fortum kirjasi kaupasta noin 4,3 miljardin euron myyntivoiton eli lähes 5 euroa osaketta kohden. Myyntivoitto raportoidaan osana lopetettujen toimintojen vuoden 2015 toisen neljänneksen tulosta. Distribution-segmentti on esitetty lopetettuna toimintona vuoden 2015 ensimmäisestä neljänneksestä lähtien.

Vuoden 2015 ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum myi 51,4 % omistusosuutensa osakkuusyhtiö AS Võrguteenus Valduksessa virolaiselle sähkönsiirtoyhtiö Elering AS:lle.

Yritysmyyynnit 2014

Marraskuussa 2014 Fortum myi 31 % omistusosuutensa Gasum Oy:n osakkeista Suomen valtiolle. Fortumin osakkeiden kauppahinta oli noin 310 miljoonaa euroa. Fortum kirjasi kaupasta noin 190 miljoonan euron myyntivoiton eli noin 0,22 euroa/osake. Myyntivoitto on kirjattuna Fortumin Heat, Electricity Sales and Solutions-segmentin vuoden 2014 neljännen vuosineljänneksen tulokseen.

Lokakuussa 2014 Fortum myi Isossa-Britanniassa sijaitsevan tytäryhtiönsä, Grangemouth CHP Limitedin, pitkäaikaiselle asiakkaalleen INEOS Industries Holdings Limitedille. Grangemouth CHP Limited operoi ja omistaa maakaasua polttoaineena käyttävän sähkön- ja lämmön yhteistuotantolaitoksen, joka sijaitsee Grangemouthissa Skotlannissa. Kokonaiskauppahinta oli noin 54 miljoonaa puntaa (noin 70 miljoonaa euroa). Myyntivoitto kirjattiin Fortumin Power and Technology-segmentin tulokseen vuoden 2014 neljännellä vuosineljänneksellä.

Huhtikuussa 2014 Fortum sopi myyvänsä Norjan sähkönsiirtoliiketoimintansa Oslon pörssissä noteeratulle energiayhtiö Hafslundille ja Norjan lämpöliiketoimintansa iCON Infrastructure Partners II, L.P. -rahastolle. Samassa yhteydessä Fortum sopi myös myyvänsä osuutensa Fredrikstad Energi AS:ssä (49 %) ja Fredrikstad Energi Nett AS:ssä (35 %) Hafslundille. Yritysmyyntien velaton kauppahinta oli yhteensä noin 340 miljoonaa euroa. Myynneistä kirjattiin 16 miljoonan euron myyntivoitto Distribution-

segmentin vuoden 2014 toisen neljänneksen tulokseen ja 52 miljoonan euron myyntivoitto Heat, Electricity Sales and Solutions-segmenttiin. Myyntivoitot vastaavat noin 0,08 euroa osaketta kohden.

Tammikuussa 2014 Fortum myi 30 prosentin osuutensa ruotsalaisessa energyyhtiö Karlshamns Kraft AB:ssä yhtiön pääomistajalle E.ONille. Kaupalla on vähäinen vaikutus Power and Technology-segmentin vuoden 2014 ensimmäisen vuosineljänneksen tulokseen.

Joulukuussa 2013 Fortum ilmoitti sopineensa Suomen sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä Suomi Power Networks Oy:lle, jonka omistaa suomalaisten ja kansainvälisten sijoittajien ryhmä. Velaton kauppahinta on 2,55 miljardia euroa. Fortum kirjasi 1,85 miljardin euron myyntivoiton eli 2,08 euroa osaketta kohden. Myyntivoitto kirjattiin Fortumin Distribution-segmentin vuoden 2014 ensimmäisen neljänneksen tulokseen.

Yritysmyyntit, Fortum yhteensä

milj. euroa	2015	2014
Tytäryritysosakkeiden myynnit ¹⁾		
Aineettomat hyödykkeet sekä aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	2 577	1 342
Muut pitkä- ja lyhytaikaiset varat	120	204
Likvidit varat	12	10
Korolliset lainat	-207	-131
Muut velat ja varaukset	-611	-622
Myyntivoitto	4 282	1 958
Saatu myyntihinta	6 174	2 761
Vähennettynä saamisilla myynneistä	-	2
Vähennettynä likvideillä varoilla	12	10
Osakkeiden myyntihinta (ilman likvidejä varoja)	6 162	2 750
Tulot korollisista lainasaamisista	207	131
Saamiset myynneistä	-	2
Yhteensä	6 369	2 884
Mydyt osakkuusyrittösakkeet	27	311
Mydyt myytävissä olevat rahoitusvarat	0	1
Osakkeiden bruttomyyntit yhteensä	6 395	3 196

1) Sisältäen lopetettuihin toimintoihin (Distribution) kuuluvat varat ja velat.

42 Lähipiiritapahtumat

42.1 Suomen valtio ja valtionyhtiöt

Vuoden 2015 lopussa Suomen valtion omistusosuus yhtiön osakkeista oli 50,76 %. Eduskunta on valtuuttanut valtioneuvoston vähentämään valtion osakkeenomistusta Fortum Oyj:ssä enintään 50,1 %:iin yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Katso Hallituksen toimintakertomus ja siellä osio [Fortumin osake ja osakkeenomistajat](#).

Kaikki liiketoimet Fortumin ja muiden suomalaisten valtionyhtiöiden välillä tapahtuvat markkinaehtoisesti. Tavanomaisessa liiketoiminnassa osakkuusyrittysten ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa Fortum toimii kaupallisin perustein, jotka ovat samat kuin kolmansien osapuolten kanssa noudatettavat ehdot, poikkeuksena tietyt osakkuusyrittukset, joita käsitellään jäljempänä tässä liitetiedossa.

Marraskuussa 2014 Fortum myi 31 % omistusosuutensa Gasum Oy:n osakkeista Suomen valtiolle.

Katso lisätietoja kaupasta [liitetiedossa 41](#) Yrityshankinnat ja -myynnit.

42.2 Hallitus ja johtoryhmä

Fortumin johtoon kuuluvat avainhenkilöt ovat hallituksen ja johtoryhmän jäsenet. Fortumilla ei ole ollut merkittäviä liiketapahtumia hallituksen tai johtoryhmän jäsenten kanssa. Hallituksen jäsenille tai konsernin johtoryhmän jäsenille ei ollut myönnetty rahallaisia tilinpäätöspäivään mennessä. Johtoon kuuluvien avainhenkilöiden kokonaispalkkiot 2015 olivat (sisältäen eläke-etuudet ja sosiaalikulut) 13 miljoonaa euroa (2014: 9).

Hallituksen ja johtoryhmän jäsenten palkkiot on esitetty [liitetiedossa 11](#) Henkilöstökulut.

42.3 Osakkuus- ja yhteisyritykset

Fortum omistaa osuuksia osakkuus- ja yhteisyrityksissä, jotka puolestaan omistavat vesivoima- ja ydinvoimalaitoksia. Osakassopimuksien nojalla jokaisella omistajalla on oikeus sähköön osakeomistuksensa suhteessa tai muiden sopimusten perusteella. Jokainen omistaja on vastuussa vastaavasta kustannusosuudesta tuotannon määrästä riippumatta. Nämä osakkuusyrittukset eivät ole voittoa tuottavia, koska omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksiin perustuvalla hinnalla, joka sisältää myös korkokulut ja valmisteverot.

Tarkempaa tietoa osakkuus- ja yhteisyrityksiin liittyvistä tapahtumista ja tasearvoista on [liitetiedossa 20](#) Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.

42.4 Eläkesäätiö

Fortumin eläkesäätiöt Suomessa ja Ruotsissa ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä ja hallinnoivat eläkevaroja, jotka liittyvät eläketurvaan Suomessa ja Ruotsissa. Suomen eläkesäätiön eläkevaroihin sisältyy Fortum Oyj:n osakkeita, jotka ovat 0,03 % (2014: 0,03 %) kaikista liikkeelle lasketuista osakkeista. Eläkesäätiöiden omistamia kiinteistöjä ja huoneistoja on vuokrattu Fortumille. Fortum ei ole maksanut kannatusmaksuja eläkesäätiöille vuosina 2015–2014. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (2014: 41) kiinteistökiinnitykset.

43 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2015

P = Power and Technology

H = Heat, Electricity Sales and Solutions

R = Russia

O = Muut

1) Uusi yhtiö

2) Emoyhtiön omistamat yritykset

Yrityksen nimi	Maa	Konsernin omistus, %	Segmentti
Fortum Asiakaspalvelu Oy	²⁾ Suomi	100,0	O
Fortum Assets Oy	Suomi	100,0	O
Fortum C&H Oy	Suomi	100,0	O
Fortum Growth Oy	Suomi	100,0	H
Fortum Heat and Gas Oy	²⁾ Suomi	100,0	P, H, O
Fortum Markets Oy	²⁾ Suomi	100,0	H
Fortum Norm Oy	²⁾ Suomi	100,0	P
Fortum Nuclear Services Oy	Suomi	100,0	P
Fortum Power and Heat Holding Oy	Suomi	100,0	P
Fortum Power and Heat Oy	²⁾ Suomi	100,0	P, H, O
Fortum Real Estate Oy	^{1, 2)} Suomi	100,0	P
Kiinteistö Oy Espoon Energiatalo	Suomi	100,0	P
Koillis-Pohjan Energiantuotanto Oy	Suomi	100,0	P
Lounais-Suomen Lämpö Oy	Suomi	100,0	O
Oy Pauken Ab	Suomi	100,0	P
Oy Tersil Ab	Suomi	100,0	O
Oy Tertrade Ab	Suomi	100,0	O
FB Generation Services B.V.	Alankomaat	100,0	P
Fortum 2 B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum 3 B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum 4 B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum Charge & Drive B.V.	Alankomaat	100,0	H
Fortum Finance II B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum Holding B.V.	²⁾ Alankomaat	100,0	H, O, P
Fortum Hydro B.V.	Alankomaat	100,0	P
Fortum India B.V.	Alankomaat	100,0	H
Fortum India Industry B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum Power Holding B.V.	Alankomaat	100,0	P
Fortum Russia B.V.	Alankomaat	100,0	R
Fortum Russia Holding B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum SAR B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum Sun B.V.	Alankomaat	100,0	O
Fortum Wave Power B.V.	Alankomaat	100,0	P
PolarSolar B.V.	Alankomaat	100,0	H

Yrityksen nimi	Maa	Konsernin omistus, %	Segmentti
RPH Investment B.V.	Alankomaat	100,0	R
Fortum Project Finance N.V.	²⁾ Belgia	100,0	O
Fortum Amrit Energy Private Limited	Intia	100,0	H
Fortum FinnSurya Energy Private Limited	Intia	100,0	H
Fortum India Private Limited	Intia	100,0	H
Fortum Solar India Private Limited	Intia	100,0	H
Fortum C&P Unlimited	Irlanti	100,0	O
Fortum Finance Ireland Limited	²⁾ Irlanti	100,0	O
Fortum Energy Ltd	Iso-Britannia	100,0	O
Fortum Insurance Ltd	Iso-Britannia	100,0	O
Fortum O&M (UK) Limited	Iso-Britannia	100,0	P
IVO Energy Limited	Iso-Britannia	100,0	P
Fortum Jelgava, SIA	Latvia	100,0	H
Fortum Latvia SIA	Latvia	100,0	H
UAB Fortum Ekosiluma	Liettua	100,0	H
UAB Fortum Heat Lietuva	Liettua	100,0	H
UAB Fortum Klaipeda	Liettua	95,0	H
UAB Joniskio energija	Liettua	66,2	H
UAB Svencioniu energija	Liettua	50,0	H
Fortum Baltic Investments SNC	Luxemburg	100,0	H
Fortum Investment SARL	Luxemburg	100,0	O
Fortum L.A.M SNC.	Luxemburg	100,0	H
Fortum Luxembourg SARL	Luxemburg	100,0	O
Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	Malaysia	100,0	P
EV Power AS	¹⁾ Norja	100,0	H
Fortum Förvaltning AS	Norja	100,0	O
Fortum Markets AS	Norja	100,0	H
Fortum Power and Heat Polska Sp.z.o.o	Puola	100,0	H
Fortum Silesia SA	Puola	100,0	H
Rejonowa Spółka Ciepłownicza Sp. z o.o.	Puola	100,0	H
Fortum France S.A.S	Ranska	100,0	P
Blybergs Kraftaktiebolag	Ruotsi	66,7	P
Brännälven Kraft AB	Ruotsi	67,0	P
Bullerforsens Kraft Aktiebolag	Ruotsi	88,0	P
Energikundservice Sverige AB	Ruotsi	100,0	O
Fortum 1 AB	Ruotsi	100,0	R
Fortum AMCO AB	Ruotsi	100,0	O
Fortum Fastigheter AB	Ruotsi	100,0	O
Fortum Generation AB	Ruotsi	100,0	P
Fortum Markets AB	Ruotsi	100,0	H
Fortum Nordic AB	²⁾ Ruotsi	100,0	O
Fortum Power and Heat AB	Ruotsi	100,0	H, O

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Laadintaperusteet	Riskit	Tuloslaskelma	Tase	Taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konsernirakenne ja lähipiiritiedot			

Yrityksen nimi	Maa	Konsernin omistus, %	Segmentti
Fortum Produktionsnät AB	Ruotsi	100,0	P
Fortum Sweden AB	²⁾ Ruotsi	100,0	O
Fortum Vind Norr AB	Ruotsi	100,0	P
Mellansvensk Kraftgrupp Aktiebolag	Ruotsi	86,9	P
Oreälvens Kraftaktiebolag	Ruotsi	65,0	P
Uddeholm Kraft Aktiebolag	Ruotsi	100,0	P
Värmlandskraft-OKG-delägarna Aktiebolag	Ruotsi	73,3	P
Fortum Service Deutschland GmbH	Saksa	100,0	P
Fortum Energi A/S	Tanska	100,0	H
Fortum Energi ve Ticaret A.S	¹⁾ Turkki	100,0	P
Chelyabinsk Energoremont	Venäjä	98,2	R
LLC Fortum Energy OOO Fortum Energija	Venäjä	100,0	R
OAD Fortum	Venäjä	98,2	R
Tobolsk CHP Limited Liability Company	Venäjä	98,2	R
Ural Heat Networks Company Joint Stock Company	Venäjä	98,2	R
AS Anne Soojus	Viro	60,0	H
AS Fortum Tartu	Viro	60,0	H
AS Tartu Joujaam	Viro	60,0	H
AS Tartu Keskkatlamaja	Viro	60,0	H
Fortum CFS Eesti OU	Viro	100,0	O
Fortum Eesti AS	Viro	100,0	H

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Taloudelliset tunnusluvut

Taulukoissa ja graafeissa esitettävien tietojen vertailukelpoisuus

Fortum ilmoitti maaliskuussa 2015 Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynnistä. Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynnin myötä Fortumilla ei ole enää lainkaan sähkösiirtoliiketoimintaa. Näin ollen Distribution-segmentti on esitetty vuonna 2015 lopetettuna toimintona IFRS 5 standardin Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot mukaisesti. Vuoden 2014 vertailutiedot on oikaistu IFRS 5:n mukaisesti.

Talukoiden ja graafien tiedoissa vuoden 2012 tai vanhempien vuosien osalta ei ole huomioitu muutoksia koskien IFRS 10 ja IFRS 11 käyttöönottoon. Standardien käyttöönotto Fortum-konsernissa vaikuttaa AB Fortum Värme samägt med Stockholms stadin osakeomistuksen käsittelyyn konsernitilinpäätöksessä.

milj. euroa tai kuten merkitty	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Muutos 15/14, %
Tuloslaskelma											
Liikevaihto, Fortum yhteensä	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296	6 161	6 159	5 309	4 751	3 702	-22
Liikevaihto, jatkuvat toiminnot									4 088	3 459	-15
Käyttökate (EBITDA), Fortum yhteensä ¹⁾	1 884	2 298	2 478	2 292	2 271	3 008	2 538	2 129	3 954	4 640	17
Käyttökate (EBITDA), jatkuvat toiminnot									1 673	196	-88
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA), Fortum yhteensä	1,866	2 015	2 360	2 398	2 396	2 374	2 416	1 975	1 873	1 265	-33
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA), jatkuvat toiminnot									1 457	1 102	-24
Liikevoitto, Fortum yhteensä	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	2 402	1 874	1 508	3 428	4 245	24
- % liikevaihdosta	32,4	41,2	34,8	32,8	27,1	39,0	30,4	28,4	72,2	114,7	
Liikevoitto, jatkuvat toiminnot									1 296	-150	-112
- % liikevaihdosta									31,7	-4,3	
Vertailukelpoinen liikevoitto, Fortum yhteensä	1 437	1 564	1 845	1 888	1 833	1 802	1 752	1 403	1 351	922	-32
Vertailukelpoinen liikevoitto, jatkuvat toiminnot									1 085	808	-26
Voitto ennen veroja, Fortum yhteensä	1 421	1 934	1 850	1 636	1 615	2 228	1 586	1 398	3 360	4 088	22
- % liikevaihdosta	31,6	43,2	32,8	30,1	25,7	36,2	25,8	26,3	70,7	110,4	
Voitto ennen veroja, jatkuvat toiminnot									1 232	-305	-124
- % liikevaihdosta									30,1	-8,8	
Kauden voitto, Fortum yhteensä	1 120	1 608	1 596	1 351	1 354	1 862	1 512	1 212	3 161	4 142	31
- josta emoyhtiön omistajien osuus	1 071	1 552	1 542	1 312	1 300	1 769	1 416	1 204	3 154	4 138	31
Kauden voitto, jatkuvat toiminnot									1 089	-228	-121
- josta emoyhtiön omistajien osuus									1 081	-231	-121
Taloudellinen asema ja rahavirta											
Sijoitettu pääoma, Fortum yhteensä	12 663	13 544	15 911	15 350	16 124	17 931	19 420	19 183	17 918	19 870	11
Korollinen nettovelka	4 345	4 466	6 179	5 969	6 826	7 023	7 814	7 793	4 217	-2 195	-152
Korollinen nettovelka ilman Värmen rahoitusta								6 658	3 664	N/A	
Investoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin, Fortum yhteensä	1 395	972	2 624	929	1 249	1 482	1 574	1 020	843	669	-21
- % liikevaihdosta	31,1	21,7	46,6	17,1	19,8	24,1	25,6	19,2	17,7	18,1	
Investoinnit ja bruttosijoitukset osakkeisiin, jatkuvat toiminnot									695	625	-10
Käyttöomaisuusinvestoinnit, Fortum yhteensä	485	655	1 108	862	1 222	1 408	1 558	1 005	774	626	-19
Käyttöomaisuusinvestoinnit, jatkuvat toiminnot									626	582	-7
Liiketoiminnan rahavirta, Fortum yhteensä	1 151	1 670	2 002	2 264	1 437	1 613	1 382	1 548	1 762	1 381	-22
Liiketoiminnan rahavirta, jatkuvat toiminnot									1 406	1 228	-13

1) Käyttökate (=EBITDA) on määriteltä seuraavasti: liikevoittoon on lisätty poistot

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

milj. euroa tai kuten merkitty	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Muutos 15/14, %
Tunnusluvut											
Sijoitetun pääoman tuotto, Fortum yhteensä, %	13,4	16,5	15,0	12,1	11,6	14,8	10,2	9,0	19,5	22,7	
Oman pääoman tuotto, Fortum yhteensä, %	14,4	19,1	18,7	16,0	15,7	19,7	14,6	12,0	30,0	33,4	
Korkokate, Fortum yhteensä	11,5	12,8	9,4	12,4	13,7	10,5	7,6	6,7	19,9	27,6	
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot, Fortum yhteensä			8,6	10,3	10,0	8,5	5,7	5,3	15,7	21,5	
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta/korollinen nettovelka, Fortum yhteensä, %	30,6	36,3	34,1	37,6	20,5	21,5	19,9	18,8	42,9	-59,7	
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta/korollinen nettovelka ilman Värmen rahoitusta, %								22,1	49,3	N/A	
Velkaantumisaste, %	53	52	73	70	78	69	73	77	39	-16	
Nettovelka/Käyttökate, Fortum yhteensä	2,3	1,9	2,5	2,6	3,0	2,3	3,1	3,7	1,1	-0,5	
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate Fortum yhteensä	2,3	2,2	2,6	2,5	2,8	3,0	3,2	3,9	2,3	-1,7	
Vertailukelpoinen nettovelka/Jatkuvien toimintojen käyttökate ilman Värmen rahoitusta								3,4	2,0	N/A	
Omavaraisuusaste, %	48	49	41	43	40	44	43	43	51	61	
Muut tiedot											
Osingot	1 122	1 198	888	888	888	888	888	977	1 155	977 ²⁾	-15
Osingot osinkopolitiikan mukaisesti 2006 ja tuloksesta ilman kertaluonteisia erä 2007	650	683									
Lisäosingot 2006 ja 2007	472	515									
Tutkimus- ja kehittämismenot	17	21	27	30	30	38	41	49	41	47	15
- % liikevaihdosta	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,9	1,0	1,4	
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä Fortum yhteensä	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	11 010	10 600	9 532	8 821	8 193	
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä, jatkuvat toiminnot									8 329	8 009	

2) Hallituksen ehdotus suunnitellulle yhtiökokoukselle 5.4.2016.

Tunnuslukujen laskentakaavat on esitelty tunnuslukujen jälkeen.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Osakekohtaiset tunnusluvut

euroa tai kuten merkitty	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Muutos 15/14, %
Osakekohtainen tieto											
Tulos/osake, Fortum yhteensä	1,22	1,74	1,74	1,48	1,46	1,99	1,59	1,36	3,55	4,66	31
Jatkuvien toimintojen tulos/osake									1,22	-0,26	-121
Luovutettujen toimintojen tulos/osake	-	-	-	-	-	-	-	-	2,33	4,92	111
Laimennettu tulos/osake, Fortum yhteensä	1,21	1,74	1,74	1,48	1,46	1,99	1,59	1,36	3,55	4,66	31
Laimennettu jatkuvien toimintojen tulos/osake									1,22	-0,26	-121
Laimennettu luovutettujen toimintojen tulos/osake	-	-	-	-	-	-	-	-	2,33	4,92	111
Rahavirta/osake, Fortum yhteensä	1,31	1,88	2,26	2,55	1,62	1,82	1,56	1,74	1,98	1,55	-22
Jatkuvien toimintojen rahavirta/osake									1,38	1,38	0
Oma pääoma/osake	8,91	9,43	8,96	9,04	9,24	10,84	11,30	11,28	12,23	15,53	27
Osinko/osake	1,26	1,35	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,10	1,10	1,10 ¹⁾	
Lisäosinko/osake									0,20	-	
Jatkuvien toimintojen osinko/osake	0,73	0,77	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lisäosinko/osake 2006 ja 2007	0,53	0,58	-	-	-	-	-	-	-	-	
Osinko/osakekohtainen tulos, %	103,3 ²⁾	77,6 ²⁾	57,5	67,6	68,5	50,3	62,9	80,9	36,6	23,6 ¹⁾	
Osinko/osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot, %	59,8 ²⁾	44,3 ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	
Osinko/osakekohtainen tulos, lisäosinko 2006 ja 2007, %	43,4 ²⁾	33,3 ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	
Efektiiivinen osinkotuotto, %	5,8	4,4	6,6	5,3	4,4	6,1	7,1	6,6	7,2	7,9 ¹⁾	
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	17,7	17,7	8,8	12,8	15,4	8,3	8,9	12,2	5,1	3,0	
Osakkeen kurssikehitys											
Kauden lopussa	21,56	30,81	15,23	18,97	22,53	16,49	14,15	16,63	17,97	13,92	
Keskikurssi	20,39	23,57	24,79	15,91	19,05	19,77	15,66	15,11	17,89	16,29	
Alin kurssi	15,71	20,01	12,77	12,60	17,18	15,53	12,81	13,10	15,13	12,92	
Ylin kurssi	23,48	31,44	33,00	19,20	22,69	24,09	19,36	18,18	20,32	21,59	
Muu tieto											
Osakekannan markkina-arvo kauden lopussa, milj, euroa	19 132	27 319	13 519	16 852	20 015	14 649	12 570	14 774	15 964	12 366	
Osakkeiden vaihdon kehitys ³⁾											
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	830 764	787 380	628 155	580 899	493 375	524 858	494 765	465 004	454 796	541 858	
Prosentuaalinen osuus osakekannasta, %	94,3	88,5	70,8	65,4	55,5	59,1	55,7	52,3	51,2	61,0	
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	887 394	886 683	887 638	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	
Osakkeiden määrä ilman omia osakkeita, 1 000	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	
Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	881 194	889 997	887 256	888 230	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	886 929	891 395	887 839	888 230	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	888 367	

1) Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle 5.4.2016.

2) 2006 ja 2007 osinkojen osinko/osakekohtainen tulos -tunnusluvut perustuvat koko konsernin osakekohtaiseen tulokseen.

3) Taulukon 'osakkeiden vaihdon kehitys' -luvut sisältävät Nasdaq Helsingin osakkeiden vaihdon. Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla; esimerkiksi Boat-, BATS-, Chi-X- ja Turquoise-markkinoilla; sekä OTC-markkinoilla. Vuonna 2015 noin 58 % (2014: 58 %) Fortum Oyj:n osakkeiden vaihdosta käytiin vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla.

Katso [Tunnuslukujen laskentakaavat](#).

Toiminnalliset tunnusluvut, volyymit

Taulukoissa ja graafeissa esitettävien tietojen vertailukelpoisuus

Taulukoiden ja graafien tiedoissa vuoden 2012 tai vanhempien vuosien osalta ei ole huomioitu muutoksia koskien IFRS 10 ja IFRS 11 käyttöönottoon. Standardien käyttöönotto Fortum-konsernissa vaikuttaa AB Fortum Värme samägt med Stockholms stadin osakeomistuksen käsittelyyn konsernitilinpäätöksessä.

Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto EU-maissa ja Norjassa

TWh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sähköntuotanto	54,4	52,2	52,6	49,3	53,7	55,3	53,9	47,4	50,1	50,2
Lämmöntuotanto	25,8	26,1	25,0	23,2	26,1	22,0	18,5	10,4	8,2	6,4

Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto Venäjällä

TWh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sähköntuotanto	-	-	11,6	16,0	16,1	17,4	19,2	20,0	23,3	25,7
Lämmöntuotanto	-	-	15,3	25,6	26,0	25,4	24,8	24,2	26,4	25,8

Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin

TWh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi- ja tuulivoima	19,8	20,0	22,9	22,1	22,0	21,0	25,2	18,1	22,4	25,1
Ydinvoima	24,4	24,9	23,7	21,4	22,0	24,9	23,4	23,7	23,8	22,7
Lämpövoima	9,0	6,2	5,0	4,6	8,3	7,2	3,0	3,4	1,8	1,0
Yhteensä	53,2	51,1	51,6	48,1	52,3	53,1	51,6	45,2	48,0	48,8

Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Vesi- ja tuulivoima	37	39	44	46	42	40	49	40	46	51
Ydinvoima	46	49	46	44	42	47	45	52	50	47
Lämpövoima	17	12	10	10	16	13	6	8	4	2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Sähkötuotantokapasiteetti segmenteittäin

MW	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology ¹⁾	9 540	9 560	9 575	9 709	9 728	9 752	9 702	9 475	9 063	8 046
Heat	1 373	1 360	1 213	1 446	1 600	1 670	1 569			
Heat, Electricity Sales and Solutions								793	803	743
Russia	-	-	2 785	2 785	2 785	3 404	3 404	4 250	4 758	4 903
Yhteensä	10 913	10 920	13 573	13 940	14 113	14 826	14 675	14 518	14 624	13 692

1) Vuonna 2015 kapasiteetista on vähennetty Inkoon voimalaitoksen 750 MW, joka on pitkäaikaisäällönnässä ja valmistelut lopullista purkamista varten on aloitettu.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Lämmöntuotantokapasiteetti segmenteittäin

MW	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	250	250	250	250	250	250	250	250	0	
Heat	10 633	10 973	10 218	10 284	10 448	10 375	8 785			
Heat, Electricity Sales and Solutions								4 317	3 936	3 915
Russia	-	-	13 796	13 796	13 796	14 107	13 396	13 466	13 466	12 696
Yhteensä	10 883	11 223	24 264	24 330	24 494	24 732	22 431	18 033	17 402	16 611

Fortumin koko sähkön- ja lämmönmyynti EU-maissa ja Norjassa

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sähkönmyynti	2 437	2 370	2 959	2 802	3 110	2 868	2 700	2 462	2 344	1 921
Lämmönmyynti	1 014	1 096	1 157	1 095	1 309	1 278	1 201	538	468	423

Fortumin koko sähkön- ja lämmönmyynti Venäjällä

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sähkönmyynti	-	-	332	390	505	590	713	822	758	661
Lämmönmyynti	-	-	141	219	287	324	300	290	285	228

Fortumin koko sähkönmyynti alueittain

TWh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Suomi	29,6	29,0	28,7	26,1	30,7	24,6	21,6	23,4	21,6	22,3
Ruotsi	28,5	27,6	28,5	26,9	28,3	29,4	30,1	23,3	28,2	29,8
Venäjä	-	-	14,8	19,5	18,7	20,2	23,3	25,6	26,5	29,4
Muut maat	3,5	3,1	3,0	3,2	3,2	3,6	3,8	4,3	3,8	2,8
Yhteensä	61,6	59,7	75,0	75,7	80,9	77,8	78,8	76,6	80,1	84,3

Fortumin koko lämmönmyynti alueittain

TWh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Suomi	10,7	11,1	10,8	8,0	9,6	8,5	5,8	5,5	3,2	3,1
Venäjä	-	-	15,3	25,6	26,8	26,7	26,4	24,1	26,0	25,4
Ruotsi	9,3	9,2	9,1	9,8	10,9	8,5	8,5	-	-	-
Puola	3,6	3,5	3,6	3,7	4,0	4,3	4,3	4,1	3,4	3,4
Muut maat	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,4	2,9	3,1	2,8	1,2
Yhteensä	26,8	27,1	42,2	50,6	54,9	51,4	47,9	36,8	35,4	33,2

Sähkönsiirto jakeluverkoissa

TWh	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Suomi	7,7	9,2	9,3	9,4	10,0	9,5	9,8	9,5	2,8	-
Ruotsi	14,4	14,3	14,0	14,0	15,2	14,2	14,4	14,1	13,7	6,4
Norja	2,3	2,3	2,3	2,3	2,5	2,3	2,4	2,5	1,1	-
Viro	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	-	-	-
Yhteensä	24,6	26,0	25,8	25,9	27,9	26,1	26,6	26,1	17,6	6,4

Toiminnalliset tunnusluvut, segmentit

Venäläisen OAO Fortumin hankinnan jälkeen Fortum teki muutoksia segmenttirakenteeseensa vuoden 2008 aikana. Vertailutiedot on muutettu vuonna 2008.

Fortum uudisti liiketoimintarakenteensa 1.3.2014 alkaen. Uudelleenorganisoinnin myötä Fortumin aikaisemmin erillisinä raportoidut Heat- ja Electricity Sales -segmentit raportoidaan jatkossa yhdessä Heat, Electricity Sales and Solutions -segmentinä.

Fortum otti käyttöön uudet IFRS 10 Konsernitilinpäätös ja IFRS 11 Yhteisjärjestelyt -standardit 1.1.2014 alkaen. Uusien standardien soveltaminen Fortum-konsernissa vaikuttaa Tukholman kaupungin kanssa yhdessä omistetun AB Fortum Värme samägt med Stockholms stadin (Fortum Värme) käsittelyyn. Yhtiö luokitellaan yhteisyritykseksi ja yhdistellään konserniin pääomaosuusmenetelmällä 1.1.2014 alkaen. Ennen muutosta Fortum Värme käsiteltiin konsernissa tytäryrityksenä, jossa määräysvallattomilla omistajilla oli 50 % osuus.

Vuoden 2013 tiedot on muutettu vastaamaan uutta liiketoimintarakennetta ja IFRS standardien käyttöönoton vaikutusta.

Fortum ilmoitti maaliskuussa 2015 Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynnistä. Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynnin myötä Fortumilla ei ole enää lainkaan sähkösiirtoliiketoimintaa. Näin ollen Distribution-segmentti on esitetty vuoden 2015 ensimmäisestä osavuosisikatsauksesta alkaen lopetettuna toimintona IFRS 5 standardin Myytäväenä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot mukaisesti. Vuoden 2014 vertailutiedot on oikaistu IFRS 5:n mukaisesti.

Liikevaihto segmenteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	2 439	2 350	2 892	2 531	2 702	2 481	2 415	2 252	2 156	1 722
- josta sisäistä	-133	323	0	254	-281	-24	296	69	85	83
Heat	1 268	1 356	1 466	1 399	1 770	1 737	1 628			
- josta sisäistä	-32	38	0	23	-8	8	18			
Heat, Electricity Sales and Solutions								1 516	1 332	1 187
- josta sisäistä								87	34	-13
Russia			489	632	804	920	1 030	1 119	1 055	893
- josta sisäistä			-	-	-	-	-	-	0	0
Distribution	753	769	789	800	963	973	1 070	1 064		
- josta sisäistä	8	9	10	13	18	15	37	19		
Electricity Sales	1 912	1 683	1 922	1 449	1 798	900	722			
- josta sisäistä	149	155	177	67	158	95	55			
Muut	78	81	83	71	51	108	137	63	58	114
- josta sisäistä	62	72	82	-5	169	115	-66	54	44	75
Eliminoinnit	-1 959	-1 760	-2 005	-1 447	-1 792	-958	-843	-706	-91	-122
Jatkuvat toiminnot yhteensä	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296	6 161	6 159	5 309	4 088	3 459
Lopetetut toiminnot									751	274
Eliminoinnit ¹⁾									-89	-31
Yhteensä									4 751	3 702

1) Myynnit ja ostot lopetetuilta toiminnoilta.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käytöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Vertailukelpoinen liikevoitto segmentteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	985	1 095	1 528	1 454	1 298	1 201	1 146	859	877	561
Heat	253	290	250	231	275	278	271			
Heat, Electricity Sales and Solutions								109	104	108
Russia			-92	-20	8	74	68	156	161	201
Distribution	250	231	248	262	307	295	320	332		
Electricity Sales	-4	-1	-33	22	11	27	39			
Muut	-47	-51	-56	-61	-66	-73	-92	-54	-57	-63
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 437	1 564	1 845	1 888	1 833	1 802	1 752	1 403	1 085	808
Arvon alentumiset									0	-918
Kertaluonteiset erät	61	250	85	29	93	284	155	61	305	22
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-43	33	33	-135	-218	316	-33	45	-94	-62
Liikevoitto, jatkuvat toiminnot	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	2 402	1 874	1 508	1 296	-150
Lopetetut toiminnot									2 132	4 395
Liikevoitto	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	2 402	1 874	1 508	3 428	4 245

Vertailukelpoinen käyttökate segmentteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	1 093	1 198	1 625	1 547	1 398	1 310	1 260	1 007	998	680
Heat	397	453	419	393	462	471	481			
Heat, Electricity Sales and Solutions								211	204	209
Russia			-25	55	94	148	189	258	304	267
Distribution	397	393	413	426	485	482	529	548		
Electricity Sales	15	10	-26	28	13	29	40			
Muut	-36	-39	-46	-51	-56	-66	-83	-49	-49	-53
Jatkuvat toiminnot yhteensä	1 866	2 015	2 360	2 398	2 396	2 374	2 416	1 975	1 457	1 102
Lopetetut toiminnot									416	163
Yhteensä									1 873	1 265

Poistot segmentteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	108	103	97	93	100	109	114	148	121	118
Heat	144	163	169	162	187	193	210			
Heat, Electricity Sales and Solutions								102	100	101
Russia			67	75	86	108	121	150	147	117
Distribution	147	162	165	164	178	187	209	216		
Electricity Sales	19	11	7	6	2	2	1			
Muut	11	12	10	10	10	7	9	5	8	10
Jatkuvat toiminnot yhteensä	429	451	515	510	563	606	664	621	377	346
Lopetetut toiminnot									150	50
Yhteensä									526	395

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta segmenteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	-9	-23	26	-35	-25	3	-12	4	-14	-111
Heat	23	24	12	30	31	19	20			
Heat, Electricity Sales and Solutions								91	88	59
Russia			19	20	8	30	27	46	35	32
Distribution	15	18	16	10	19	14	8	4		
Electricity Sales	1	0	5	0	1	2	0			
Muut	39	222	48	-4	28	23	-20	32	37	40
Jatkuvat toiminnot yhteensä	69	241	126	21	62	91	23	178	146	20
Lopetetut toiminnot									3	0
Yhteensä									149	20

Investoinnit käyttöomaisuuteen segmenteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	95	93	134	96	97	131	190	179	197	187
Heat	184	309	408	358	304	297	464			
Heat, Electricity Sales and Solutions								123	86	105
Russia			256	215	599	670	568	435	340	285
Distribution	183	236	296	188	213	289	324	255		
Electricity Sales	8	3	3	1	0	5	1			
Muut	15	14	11	4	9	16	11	12	3	6
Jatkuvat toiminnot yhteensä	485	655	1 108	862	1 222	1 408	1 558	1 005	626	582
Lopetetut toiminnot									147	44
Yhteensä									774	626

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin segmenteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	5	52	0	57	25	17	-	2	2	16
Heat	589	18	23	1	1	32	10			
Heat, Electricity Sales and Solutions								11	37	23
Russia	140	245	1 492	3	-	24	-	0	27	0
Distribution	130	1	0	5	0	-	-	0		
Electricity Sales	6	0	0	-	-	-	-			
Muut	40	1	1	1	1	1	6	2	4	4
Jatkuvat toiminnot yhteensä	910	317	1 516	67	27	74	16	15	69	43
Lopetetut toiminnot									0	0
Yhteensä									69	43

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Osakkeiden bruttodivestoinnit segmenteittäin

milj. euroa	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	10	0	3	102	79	67	0
Heat	1	52	203	269			
Heat, Electricity Sales and Solutions					11	446	27
Russia	-	43	23	-	-	0	0
Distribution	1	46	323	37	52		
Electricity Sales	-	-	16	2			
Muut	2	6	0	0	-	2	-
Jatkuvat toiminnot yhteensä	14	147	568	410	142	515	27
Lopetetut toiminnot						2 681	6 369
Yhteensä						3 196	6 395

Sidottu pääoma segmenteittäin

milj. euroa	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	5 690	5 599	5 331	5 494	5 806	6 247	6 389	6 355	6 001	5 913
Heat	3 407	3 507	3 468	3 787	4 182	4 191	4 286			
Heat, Electricity Sales and Solutions								2 295	2 112	2 170
Russia	294	456	2 205	2 260	2 817	3 273	3 848	3 846	2 597	2 561
Distribution	3 412	3 239	3 032	3 299	3 683	3 589	3 889	3 745		
Electricity Sales	176	247	188	125	210	11	51			
Muut	835	1 237	796	382	29	208	158	295	496	291
Jatkuvat toiminnot yhteensä	13 814	14 285	15 020	15 347	16 727	17 519	18 621	16 537	11 206	10 934
Lopetetuihin toimintoihin kuuluva sidottu pääoma									2 615	-
Yhteensä									13 820	10 934

Sidotun pääoman tuotto segmenteittäin

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	17,5	19,2	29,6	24,5	19,5	24,6	18,7	14,5	13,6	-8,5
Heat	9,6	9,3	8,9	7,9	8,4	9,9	8,8			
Heat, Electricity Sales and Solutions								9,7	19,1	7,7
Russia		66,3	3,7	0,0	2,4	3,5	3,0	5,2	5,6	8,3
Distribution ¹⁾	8,4	7,7	8,1	8,7	9,7	13,7	9,1	9,3	73,6	
Electricity Sales	-1,6	6,9	-14,0	28,9	38,4	4,2	152,3			

1) Esitetty lopetettuina toimintoina vuodesta 2014 alkaen.

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto segmenteittäin

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	17,4	18,9	28,0	26,4	22,3	19,9	18,5	13,8	14,2	9,5
Heat	9,2	9,2	7,3	7,6	7,7	7,4	7,0			
Heat, Electricity Sales and Solutions								8,7	8,7	7,9
Russia		0,0	-3,8	0,0	0,7	3,5	2,7	5,2	5,6	8,2
Distribution ¹⁾	8,3	7,6	8,2	8,6	9,3	8,6	8,8	8,8	9,3	
Electricity Sales	-0,8	-0,6	-15,3	18,6	9,3	33,5	203,1			

1) Esitetty lopetettuina toimintoina vuodesta 2014 alkaen.

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskenta-kaavat					

Henkilöstö keskimäärin

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Power and Technology	4 147	3 475	3 591	2 068	1 891	1 873	1 896	1 900	1 685	1 389
Heat	2 345	2 302	2 422	2 652	2 482	2 682	2 354			
Heat, Electricity Sales and Solutions								2 051	1 913	1 458
Russia			5 566	6 170	4 555	4 436	4 301	4 245	4 196	4 180
Distribution	983	1 060	1 222	1 166	1 098	902	873	786		
Electricity Sales	825	936	766	629	538	510	515			
Muut	610	531	510	593	592	607	661	550	536	983
Jatkuvat toiminnot yhteensä	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	11 010	10 600	9 532	8 329	8 009
Lopetetut toiminnot									492	
Yhteensä									8 821	

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Tunnuslukujen laskentakaavat

Käyttökate (=EBITDA)	= Liikevoitto + poistot	Sijoitetun pääoman tuotto, %	= $\frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA)	= Käyttökate (=EBITDA) - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät - tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen nettovaikutus	Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %	= $\frac{\text{Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja + jatkuvien toimintojen korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	= Arvon alentumiset + niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät)	Sidotun pääoman tuotto, %	= $\frac{\text{Liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Vertailukelpoinen liikevoitto	= Liikevoitto - arvonalentumiset - kertaluonteiset erät - muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	= $\frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta (IAS 39 oikaistu sekä pois lukien merkittävimmät myyntivoitot ja -tappiot)}}{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Arvon alentumiset	= Arvon alentumiset + niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät)	Sijoitettu pääoma	= Taseen loppusumma - korottomat velat - laskennallinen verovelka - varaukset
Kertaluonteiset erät	= Pääasiassa käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot	Sidottu pääoma	= Korottomat varat + Ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eriä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien johdannaissopimusten käyppien arvojen muutoksista)
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	= Sisältää ne tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat rahoitusinstrumentit, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaisesti suojauslaskentaa sekä IFRIC tulkinna nro 5 mukaisen vaikutuksen, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.	Vertailukelpoinen sidottu pääoma	= $\frac{\text{Sidottu pääoma oikaistuna niillä korottomilla varoilla ja veloilla, jotka aiheutuvat niistä tulevaisuuden kassavirtaa suojaavista johdannaissopimuksista, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa}}{\text{Korolliset velat - likvidit varat}} \times 100$
Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta (FFO)	= Liiketoiminnan kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta	Korolliset nettovelat	= Korolliset nettovelat
Investoinnit	= Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoidut korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassa olevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassa olevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassa olevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.	Velkaantumisaste, %	= $\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	= Investoinnit tytäryritysosakkeisiin, osakkuusyritysosakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin sijoituksiin. Investoitujen tytäryritysosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.	Equity-to-assets ratio, %	= $\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
Oman pääoman tuotto, %	= $\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$		

Hallituksen toimintakertomus	Päälaskelmat	Liitetiedot	Tunnusluvut	Emoyhtiön tilinpäätös	Ehdotus voittovarojen käyttöksi	Tilintarkastuskertomus	Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin	Tietoa sijoittajille
Taloudelliset tunnusluvut	Osakekohtaiset tunnusluvut	Toiminnalliset tunnusluvut	Tunnuslukujen laskentakaavat					

Nettovelka/käyttökate	= Korollinen nettovelka Liikevoitto + poistot/Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate			Efektiivinen osinkotuotto, %	= Osinko/osake Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi			x 100
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	= Korollinen nettovelka Vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA)			Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	= Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi Tulo/osake			
Jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	= Korollinen nettovelka Jatkuvien toimintojen liikevoitto + jatkuvien toimintojen poistot			Keskikurssi	= Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä			
Vertailukelpoinen jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	= Korollinen nettovelka Vertailukelpoinen jatkuvien toimintojen käyttökate (=EBITDA)			Osakekannan markkina-arvo	= Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi			
Korkokate	= Liikevoitto Nettokorkokulut			Osakkeiden vaihdon kehitys	= Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä sekä sen prosentuaalinen osuus osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä tilikauden aikana			
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot	= Liikevoitto Nettokorkokulut - aktivoidut vieraan pääoman menot			Efektiivinen tuloverokanta	= Tuloverot Voitto ennen veroja			
Henkilöstö keskimäärin	= Perustuu koko raportointikauden kuukausittaisiin keskiarvoihin			Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta	= Tuloverot - verokannan muutoksen vaikutukset			
Tulos/osake (EPS)	= Kauden voitto - määräysvallattomat omistajat Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana			Maksettavat verot	= Verot, jotka yhtiön on maksettava tilikaudelta julkishallinnolle suoraan tai välillisesti yhtiön omasta puolesta. Tilikaudelta maksettavat verot sisältävät yhtiön tuloveron (ilman laskennallisia veroja) lisäksi tuotantoverot, työllistämiseen liittyvät verot, omaisuuteen liittyvät verot ja yrityksen kuluksi kirjatut välilliset verot. Tuotantoverot sisältävät myös osakkuusyhtiöiltä ostettuun sähkön hintaan sisältyvät tuotantoverot ja omaisuuteen liittyvät verot.			
Kassavirta/osake	= Liiketoiminnan kassavirta Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana			Kokonaisverokanta	= Maksettavat verot Voitto ennen veroja lisätyn liikevoittoa rasittavilla veroilla			
Oma pääoma/osake	= Oma pääoma Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa			Vertailukelpoinen kokonaisverokanta	= Maksettavat verot Voitto ennen veroja lisätyn liikevoittoa rasittavilla veroilla ja vähennettynä osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten voitoilla sekä verovapailla myyntivoitoilla tai -tappioilla			
Osinko/osakekohtainen tulos, %	= Osinko/osake Tulos/osake (EPS)		x 100					
Jatkuvien toimintojen osinko/osakekohtainen tulos, %	= Jatkuvien toimintojen osinko/osake Jatkuvien toimintojen tulos/osake (EPS)		x 100	Painotettu keskimääräinen tuloverokanta	= Yhteenlaskettu summa jokaisen konsernin toimintamaan suhteellisesti painotetusta osuudesta tuloksesta ennen veroja kerrottuna kyseisen maan nimellisellä verokannalla.			

Ote emoyhtiön tilinpäätöksestä

Tässä esitetty ote emoyhtiön tilinpäätöksestä sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista sekä tietoa johdon palkitsemisesta emoyhtiössä Fortum Oyj:ssä. Emoyhtiön tilinpäätös laaditaan suomalaisten kirjanpitostandardien (FAS) mukaisesti. Emoyhtiön koko tilinpäätös liitetietoineen on luettavissa Fortumin Internet-sivustolla, www.fortum.com/Sijoittajat.

Tuloslaskelma

milj. euroa	2015	2014
Liikevaihto	71	76
Muut tuotot	9	1 959
Henkilöstökulut	-37	-35
Poistot ja arvonalentumiset	-9	-9
Muut kulut	-78	-72
Liikevoitto	-44	1 919
Rahoitustuotot ja -kulut	794	-129
Voitto ennen satunnaisia eriä	750	1 790
Konserniavustukset ¹⁾	447	565
Voitto ennen veroja	1 198	2 355
Tuloverot	-64	-90
Tiilikauden voitto	1 134	2 265

1) Verotettavaa tuloa siirretty suomalaisista tytäryrityksistä emoyhtiöön.

Tase

milj. euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTAAVAA		
Pitkäaikaiset varat		
Aineettomat hyödykkeet	14	18
Aineelliset hyödykkeet	4	4
Osuudet saman konsernin yrityksissä	15 800	16 057
Osuudet osakkuusyrityksissä	6	6
Pitkäaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	714	1 368
Pitkäaikaiset saamiset osakkuusyrityksiltä	13	211
Muut osuudet ja pitkäaikaiset saamiset	1	2
Laskennallinen verosaaminen	1	2
Pitkäaikaiset varat yhteensä	16 553	17 668
Lyhytaikaiset varat		
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	458	586
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusyrityksiltä	0	1
Muut lyhytaikaiset saamiset	263	170
Talletukset ja arvopaperit (erääntyminen yli kolme kuukautta)	4 706	505
Rahat ja pankkisaamiset	2 939	1 813
Likvidit varat	7 645	2 318
Lyhytaikaiset varat yhteensä	8 366	3 075
Vastattavaa yhteensä	24 919	20 743

milj. euroa	31.12.2015	31.12.2014
VASTATTAVAA		
Oma pääoma		
Osakepääoma	3 046	3 046
Ylikurssirahasto	2 822	2 822
Edellisten tiikausien voitto	4 284	3 174
Tiikauden voitto	1 134	2 265
Oma pääoma yhteensä	11 285	11 307
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Ulkoiset korolliset velat	4 415	5 269
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	6 252	2 648
Korolliset velat osakkuusyrityksille	268	261
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	5	3
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	10 940	8 181
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ulkoiset korolliset velat	1 014	1 083
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille	1 545	31
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyrityksille	4	3
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	131	138
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	2 694	1 255
Vieras pääoma yhteensä	13 634	9 436
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä	24 919	20 743

Oman pääoman muutos

Ote emoyhtiön tilintarkastetun tilinpäätöksen liitetiedosta 9 Oman pääoman muutos

milj. euroa	Osakepääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
Oma pääoma yhteensä 31.12.2014	3 046	2 822	5 439	11 307
Maksetut osingot			-1 155	-1 155
Tiikauden voitto			1 134	1 134
Oma pääoma yhteensä 31.12.2015	3 046	2 822	5 417	11 286

milj. euroa	2015	2014
Jakokelpoiset varat 31.12.	5 417	5 439

Rahoituslaskelma

milj. euroa	2015	2014
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden voitto	1 134	2 265
Oikaisuerät:		
Verot	64	90
Konserniavustukset	-447	-565
Rahoitustuotot ja -kulut	-794	129
Poistot ja arvonalentumiset	9	9
Liikevoitto ennen poistoja	-35	1 928
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua	0	-1 940
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	36	45
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-147	-168
Saadut osingot	1 060	0
Saadut konserniavustukset	565	609
Toteutuneet kurssierot	-80	-283
Maksetut verot	-36	-127
Liiketoiminnan rahavirta	1 363	64
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäykset (-) / vähennykset (+)	7	-6
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäykset (+) / vähennykset (-)	0	-9
Käyttöpääoman muutos	7	-15
Liiketoiminnan nettorahavirta yhteensä	1 370	49
Investointien rahavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-4	-5
Ostetut tytäryhtiöosakkeet sekä oman pääoman sijoitukset	-1	0
Ostetut osakkuusyhtiöosakkeet	0	-3
Pääoman palautukset tytäryhtiöistä	97	0
Ostetut muut osakkeet	0	-2
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	0	2 093
Korollisten lainasaamisten ja muiden pysyvien vastaavien muutos	854	793
Investointien rahavirta	947	2 876
Rahavirta ennen rahoitusta	2 317	2 925
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen nostot	33	46
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-901	-1 340
Konsernitilivelkojen muutos	3 604	1 178
Lyhytaikaisten velkojen muutos	1 429	-573
Osingonjako yhtiön osakkeenomistajille	-1 155	-977
Rahoituksen rahavirta	3 010	-1 666
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	5 327	1 259
Likvidit varat tilikauden alussa	2 318	1 059
Likvidit varat tilikauden lopussa	7 645	2 318

Johdon palkitseminen

Ote emoyhtiön tilintarkastetun tilinpäätöksen liitetiedosta 4 Henkilöstökulut

Tuhatta euroa	2015			2014
	Pekka Lundmark, toimitusjohtaja 7.9.2015 alkaen	Timo Karttinen, väliaikainen toimitusjohtaja 6.9.2015 saakka ²⁾	Tapio Kuula, toimitusjohtaja 31.1.2015 saakka ³⁾	Tapio Kuula, toimitusjohtaja
Palkat ja palkkiot toimitusjohtajalle				
Palkat ja luontoisedut	305	372	279	1 005
Tulospalkkiot ¹⁾	21	15	0	127
Osakepalkkiot	114	282	903	235
Eläkkeet (lakisääteiset)	55	66	47	188
Eläkkeet (vapaaehtoiset)	0	37	25	255
Sosiaalikulut	17	20	14	57
Yhteensä	513	791	1 269	1 867

Tuhatta euroa	2015	2014
Hallituksen jäsenten palkkiot	499	477

1) Tulospalkkiot on kirjattu arviomääräisinä.

2) Sisältää talousjohtaja Timo Karttisen saamat palkkiot hänen toimiessaan väliaikaisena toimitusjohtajana 1.2.-6.9.2015 sekä toimitusjohtajan sijaisena tammikuussa 2015. Lisäksi palkkioihin sisältyy hänelle maksettu 70 tuhannen euron kertakorvaus, joka perustuu hänen hyvään suoritukseensa väliaikaisen toimitusjohtajan tehtävien hoidossa.

3) Osakepalkkioihin sisältyy Tapio Kuulan palkkiot vuosina 2012, 2013 ja 2014 alkaneista osakeohjelmista bruttomääräisenä. Tästä kokonaispalkkiosta vähennettiin veroja ja veroluonteisia maksuja vastaava summa ja Tapio Kuula sai nettomäärän Fortumin osakkeina. Rajoitusjakso, jonka aikana näitä 30 271 osaketta ei voi myydä tai luovuttaa, kestää keväeseen 2018 saakka.

Yllä mainitut palkkiot esitetään suoriteperusteisina. Vuonna 2015 maksetut palkat ja palkkiot toimitusjohtaja Pekka Lundmarkille olivat 305 tuhatta euroa, väliaikaiselle toimitusjohtaja Timo Karttiselle 372 tuhatta euroa ja entiselle toimitusjohtaja Tapio Kuulalle 1,595 tuhatta euroa (2014: 1,592).

Timo Karttinen, joka sai vastuulleen toimitusjohtajan tehtävät Tapio Kuulan sairasloman aikana joulukuussa 2014, ei vastaanottanut mitään palkkioita näistä tehtävistä vuonna 2014.

Toimitusjohtaja Pekka Lundmarkin eläkeikä on 63 vuotta. Pekka Lundmarkin eläkevastuut on hoidettu vakuutusyhtiön kautta ja Timo Karttisen eläkesäätiön kautta. Tapio Kuulan eläkevastuut hoidettiin vakuutusyhtiön kautta.

Hallituksen jäsenille ei makseta palkkaa Fortumista, eikä heillä ole mahdollisuutta osallistua Fortumin tulos- tai osakepalkkiojärjestelmiin. Fortum ei myöskään maksa hallituksen palkkioista eläkemaksuja eikä yhtiöllä ole heitä koskevaa vapaaehtoista eläkejärjestelmää. Hallituksen jäsenten palkkioita ei ole sidottu yrityksen tulokseen.

Katso myös [liitetieto 11](#) Henkilöstökulut ja [liitetieto 32](#) Eläkeveloitteet konsernitilinpäätöksessä, sekä kohta Palkitseminen Fortumin internetsivuilla.

Ehdotus voittovarojen käytöksi

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2015 olivat 5 417 422 951,23 euroa sisältäen tilikauden voiton 1 133 611 072,83 euroa. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2015 osinkona 1,10 euroa osaketta kohti.

2.2.2016 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella kokonaisosinkona ehdotetaan jaettavaksi yhteensä 977 203 749,50 euroa. Hallitus esittää, että jäljellä oleva osuus voitosta jätetään omaan pääomaan.

Espoossa, 2. päivänä helmikuuta 2016

Sari Baldauf

Kim Ignatius

Minoo Akhtarzand

Heinz-Werner Binzel

Eva Hamilton

Tapio Kuula

Petteri Taalas

Jyrki Talvitie

Pekka Lundmark
Toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Fortum Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Fortum Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2015. Tilinpäätös sisältää konsernin tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, taseen, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet, mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Espoossa, 2. helmikuuta 2016

Deloitte & Touche Oy
KHT-yhteisö

Jukka Vattulainen
KHT

Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin

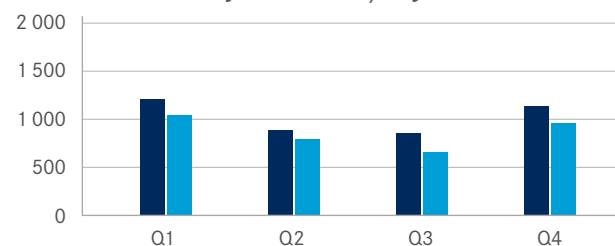
Huom: Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin on tilintarkastamaton.

Keskeiset tiedot konsernin tuloslaskelmasta vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/2014	II/2014	III/2014	IV/2014	2014	I/2015	II/2015	III/2015	IV/2015	2015
IS Liikevaihto	1 208	886	861	1 133	4 088	1 040	794	661	964	3 459
Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen käyttökate	456	302	242	458	1 457	396	228	163	315	1 102
IS Vertailukelpoinen liikevoitto	358	210	147	370	1 085	343	143	79	243	808
IS Liikevoitto	366	233	113	584	1 296	350	144	-682	38	-150
IS Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	69	37	1	38	146	58	22	-95	35	20
IS Rahoitustuotot ja -kulut	-62	-47	-54	-47	-210	-57	-24	-42	-52	-175
IS Voitto ennen veroja	374	224	61	574	1 232	350	143	-818	20	-305
IS Tuloverot	-62	-27	-3	-51	-143	-55	-25	160	-2	78
IS Jatkuvien toimintojen kauden voitto	312	196	58	523	1 089	295	118	-659	19	-228
IS Lopetettujen toimintojen kauden voitto	1 943	51	27	52	2 073	63	4 306	-	-	4 369
IS Kauden voitto	2 255	247	84	575	3 161	358	4 424	-659	19	4 142
IS Määräysvallattomille omistajille	-4	0	1	-4	-7	-4	-1	5	-5	-4
IS Kauden voitto, emoyhtiön omistajille	2 251	247	85	571	3 154	354	4 424	-654	14	4 138
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)										
Fortum yhteensä	2,53	0,28	0,10	0,64	3,55	0,40	4,98	-0,74	0,02	4,66
Jatkuvat toiminnot	0,35	0,22	0,06	0,59	1,22	0,33	0,13	-0,74	0,02	-0,26
Lopetetut toiminnot ¹⁾	2,18	0,06	0,04	0,05	2,33	0,07	4,85	0,00	0,00	4,92

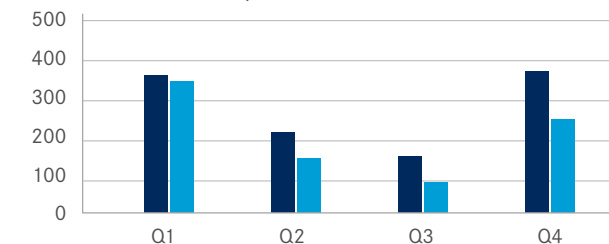
1) Sisältää I/2014 ja II/2014 vaikutuksen Suomen ja Norjan sähköliiketoiminnan myynnistä 2,10 euroa ja Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynnin vaikutuksen 4,82 euroa II/2015.

Liikevaihto vuosineljänneksittäin, milj. euroa

■ 2014
■ 2015

Vertailukelpoinen liikevoitto, vuosineljänneksittäin, milj. euroa

■ 2014
■ 2015

Liikevaihto segmentteittäin vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/2014	II/2014	III/2014	IV/2014	2014	I/2015	II/2015	III/2015	IV/2015	2015
Power and Technology ¹⁾	586	487	495	588	2 156	500	404	377	440	1 722
Heat, Electricity Sales and Solutions ¹⁾	446	269	224	393	1 332	406	244	185	352	1 187
Russia	333	234	207	281	1 055	263	211	154	266	893
Muut ¹⁾	14	14	14	15	58	29	29	28	28	114
Nord Pool netotus ²⁾	-133	-101	-67	-121	-422	-119	-64	-57	-97	-336
Eliminoinnit	-37	-17	-12	-24	-91	-38	-31	-26	-26	-122
IS Jatkuvat toiminnot yhteensä	1 208	886	861	1 133	4 088	1 040	794	661	964	3 459
Lopetetut toiminnot	300	148	130	173	751	180	95	0	0	274
Eliminoinnit ³⁾	-35	-18	-15	-21	-89	-20	-11	0	0	-31
Yhteensä	1 473	1 016	976	1 285	4 751	1 200	878	660	964	3 702

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Poolilta netotetaan konsernitasona ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

3) Myynnit ja ostot lopetetuilta toiminnoilta.

Vertailukelpoinen liikevoitto segmentteittäin vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/2014	II/2014	III/2014	IV/2014	2014	I/2015	II/2015	III/2015	IV/2015	2015
Power and Technology	251	183	167	276	877	203	114	102	142	561
Heat, Electricity Sales and Solutions	48	11	-4	49	104	58	11	-13	53	108
Russia	73	28	1	59	161	97	35	0	69	201
Muut	-14	-13	-16	-14	-57	-15	-17	-10	-21	-63
IS Vertailukelpoinen liikevoitto	358	210	147	370	1 085	343	143	79	243	808
Arvon alentumiset	0	0	0	0	0	0	-15	-784	-119	-918
Kertaluonteiset erät (pääasiassa myyntivoitot)	1	58	8	238	305	7	0	14	1	22
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat tekijät	6	-35	-42	-24	-94	0	16	9	-87	-62
IS Liikevoitto	366	233	113	584	1,296	350	144	-682	38	-150

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan tulos on yleensä paras vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä vuosineljänneksellä.

Taloudellista tietoa vuosineljänneksittäin vuosilta 2006-2015 on saatavilla Excel muodossa internetissä www.fortum.com/sijoittajat.

Tietoa sijoittajille

Fortum Oyj:n tilinpäätös 2015 sisältää tilintarkastetun emoyhtiön tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen. Lisäksi tilinpäätökseen on liitetty hallituksen toimintakertomus. Hallituksen toimintakertomuksesta erillisenä annettava selvitys yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä, palkka- ja palkkioselvitys, sekä verojalanjälki, julkistetaan samanaikaisesti tilinpäätöksen kanssa. Kestävä kehitys on integroitu osaksi Fortumin vuosiraportointia ja lisäksi yksityiskohtaisempia tietoja kestävä kehityksen toiminnastamme julkaistaan Fortumin verkkosivuilla Kestävä kehitys -osiossa.

Yhtiökokous

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 5. huhtikuuta 2016 kello 14.00 alkaen Finlandialalassa osoitteessa Mannerheimintie 13 e, 00100 Helsinki. Kokoukseen ilmoittautuneiden vastaanottaminen aloitetaan kello 13.00.

Osinkojen maksaminen

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2015 osinkoa 1,10 euroa osakkeelta, eli kokonaisosinkona ehdotetaan 3.2.2016 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä noin 977 miljoonaa euroa. Mahdolliseen osingonjakoon liittyvät päivämäärät ovat:

- osingon irtoamispäivä 6.4.2016,
- osingon täsmäytyspäivä 7.4.2016 ja
- osingon maksupäivä 14.4.2016.

Tulostiedotus vuonna 2016

Fortum julkaisee kolme osavuositiedotusta vuonna 2016: tammi-maaliskuun osavuositiedotus 28.4.2016, tammi-kesäkuun osavuositiedotus 20.7.2016 ja tammi-syyskuun osavuositiedotus 25.10.2016. Osavuositiedotukset julkaistaan noin klo.9.00 Suomen aikaa suomeksi sekä englanniksi ja ne ovat luettavissa Fortumin verkkosivuilta osoitteessa www.fortum.com/sijoittajat.

Fortumin johto järjestää säännöllisesti analyytikoille ja tiedotusvälineille tiedotustilaisuuksia, joita voi seurata yrityksen kotisivuilla www.fortum.com. Lisäksi johto antaa kahdenkeskisiä haastatteluja ja ryhmähaastatteluja. Fortum noudattaa 30 päivän hiljaista jaksoa ennen tulosten julkistamista.

Perustietoa Fortumin osakkeista

Listattu: Nasdaq Helsinki
Kaupankäyntitunnus: FUM1V
Osakkeiden lukumäärä, 3.2.2016: 888 367 045
Toimiala: Yhteiskuntapalvelut

Fortumin toiminta pääomamarkkinoilla vuonna 2015

Fortumin sijoittajasuhdetoiminta kattaa osake- ja korkomarkkinat ja sen tavoitteena on varmistaa yhtiön osakkeiden täysi ja käypä arvotus, pääsy rahoituslähteisiin sekä joukkovelkakirjojen vakaa hinnoittelu. Pääasiassa Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa olevia sijoittajia ja analyytikoita tavataan säännöllisesti. Vuonna 2015 Fortum tapasi noin 250 ammattimaista osakesijoittajaa yksityis- ja ryhmätapaamisissa sekä ylläpiti jatkuvaa yhteyttä investointipankkien ja arvopaperivälitysliikkeiden osakeanalyyttikoihin. Vuoden aikana sijoittajasuhdetoiminnon edustajat ja ylin johto pitivät noin 15 esitelmää sijoittajakonferensseissa, joita järjestettiin Skandinaviassa ja Iso-Britanniassa.

